DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

OVERSIGT

OVER

SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1942 – MAJ 1943

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS EJNAR MUNKSGAARD
1943

Redaktionen sluttet den 31. Maj 1943.
Færdig fra Trykkeriet den 23. Juni 1943.

Printed in Denmark.
Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S

INDHOLDSFORTEGNELSE

I

Fortegnelse over Selskabets Medlemmer Juni 1943 .... 1—16
Selskabets Tillidshverv og Indehavernes Funktionstider ...... 17—22
Beretning om Møderne .... 23—66
Mindeord:
D. B. LA COUR: Af Martin Knudsen .... 67—74
VALD. POULSEN: Af Martin Knudsen .... 75—79
KR. SANDFELD: Af Holger Pedersen .... 81—94
H. O. LANGE: Af Johs. Pedersen .... 95—100
Regnskab for 1942 .... 101—104
Budget for 1943 .... 105—107
Prisopgaver: Bedømmelser af Besvarelser af Opgaver for 1940 108—115
Beretninger og Betænkninger:
I. Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie. Beretning om Virksomheden i 1942 .... 116—121
II. »Grosserer A. Collstrop's Hjem for en dansk Videnskabsmand«. Beretning for 1942 121
III. »Emil Herborg's Legat«. Beretning for 1942 122
IV. Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum. Beretning for 1942 123
V. Kommissionen for den nye Ducange. Beretning for 1942 123—124
VI. Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae«. Beretning for 1933—43 .... 124—131
VII. Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«. Beretning for 1940—42 132
VIII. Selskabets Sekretariat. Beretning for 1942 .... 132—136
Fortegnelse over Publikationer udgivet af Selskabet fra Juli 1942 til Juni 1943 .... 137—139
Résumé en français .... 140—145
Sag- og Navnefortegnelse .... 146—152

II

Carlsbergfondet. Beretning for 1941—42 .... 1—84

HENVISNINGER

Selskabets Vedtægter og Forretningsorden	Overs. 1937—38,	Side 97—129.
Selskabets Bytteforbindelser	Overs. 1937—38,	Side 253—300.
Selskabets Publikationer 1742—1930	Overs. 1929—30,	Side 175—365.
» » 1930—1935	Overs. 1935—36,	Side 291—308.
» » 1936—1940	Overs. 1940—41,	Side 235—250.
Legat- og Dotationsbestemmelser	Overs. 1939—40,	Side 121—153.
Statutter for Conseil International des Unions Scientifiques	Overs. 1931—32,	Side 292—301.
Statutter for Union Académique Internationale	Overs. 1919—20,	Side 41—84.

DET KONGELIGE DANSKE

VIDENSKABERNES SELSKAB

PROTEKTOR:

HANS MAJESTÆT KONGEN

Præsident: NIELS BOHR.
Formand for den hist.-filos. Klasse: JOHS. PEDERSEN.
Formand for den naturv.-mat. Klasse: JOHS. HJELMSLEV.
Sekretær: MARTIN KNUDSEN.
Redaktør: L. L. HAMMERICH.
Kasserer: JAKOB NIELSEN.

INDENLANDSKE MEDLEMMER, JUNI 1943.

Efter Anciennitet i Selskabet.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

PEDERSEN, HOLGER, (f. 7/4 67), Dr. phil., fh. Professor i sammenlignende Sprogvidenskab ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[1], Dbmd. — Selskabets Præsident 1934—38. — Gersonsvej 69, Hellerup. (7/4 05.)

BLINKENBERG, CHR. S., (f. 15/2 63), Dr. phil., fh. Professor i Arkæologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd. Kathrinevej 29, Hellerup. (11/4 13.)

CHRISTENSEN, ARTHUR E., (f. 9/1 75), Dr. phil., Professor extraord. i iransk Filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Raadhusvej 62, Charlottenlund. (3/5 18.)

GRØNBECH, VILHELM P., (f. 14/6 73), Dr. theol. & phil., Professor extraord. i Religionshistorie ved Københavns Universitet. Brogaardsvej 6, Gentofte. (3/5 18.)

Friis, Aage, (f. $^{16}/_{8}$ 70), Dr. phil., fh. Professor Rostgardianus i nordisk Historie og nordiske Antikviteter ved Københavns Universitet. Bernstorffsvej 32, Hellerup. ($^{9}/_{4}$ 20.)

Poulsen, P. Frederik S., (f. $^{7}/_{3}$ 76), Dr. phil., fh. Direktør for Ny Carlsberg Glyptotek, Kmd. af Dbg.^{2}, Dbmd. Ahlmanns Allé 15, Hellerup. ($^{9}/_{4}$ 20.)

Andersen, Vilhelm R. A., (f. $^{16}/_{10}$ 64), Dr. phil., fh. Professor i nordisk Litteratur ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.^{1}, Dbmd. Fredensborg. ($^{6}/_{4}$ 23.)

Thalbitzer, C. William, (f. $^{5}/_{2}$ 73), Professor. extraord. i grønlandsk (eskimoisk) Sprog og Kultur ved Københavns Universitet. Vejrøgade 10, Kbh. Ø. ($^{6}/_{4}$ 23.)

Beckett, Francis, (f. $^{26}/_{3}$ 68), Dr. phil., fh. Docent i Kunsthistorie ved Københavns Universitet, fh. Direktør for den Kgl. Afstøbningssamling, R. af Dbg., Dbmd. Ræveskovsvej 10, Gentofte. ($^{11}/_{4}$ 24.)

Pedersen, Johs. P. E., (f. $^{7}/_{11}$ 83), Dr. theol. & phil., Professor i semitisk-østerlandsk Filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.^{2}, Dbmd. — Formand for den historisk-filosofiske Klasse. — Dantes Plads 35, Kbh. V. ($^{11}/_{4}$ 24.)

Friis Johansen, Knud, (f. $^{1}/_{11}$ 87), Dr. phil., Professor i Arkæologi ved Københavns Universitet. R. af Dbg. Egernvej 27, Kbh. F. ($^{13}/_{4}$ 28.)

Ræder, Hans H., (f. $^{11}/_{10}$ 69), Dr. phil., fh. Bibliotekar ved Universitetets filologisk-historiske Laboratorium, R. af Dbg., Dbmd. Dalgas Boulevard 29, Kbh. F. ($^{13}/_{4}$ 28.)

Tuxen, Poul, (f. $^{8}/_{12}$ 80), Dr. phil., Professor i indisk-østerlandsk Filologi ved Københavns Universitet. Sortedamsdossering 63 B, Kbh. Ø. ($^{13}/_{4}$ 28.)

Brøndum-Nielsen, Johannes, (f. $^{2}/_{12}$ 81), Dr. phil. Professor i nordiske Sprog ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Gl. Vartov Vej 22, Hellerup. ($^{5}/_{4}$ 29.)

Nørlund, Poul, (f. $^{4}/_{11}$ 88), Dr. phil., Direktør for Nationalmuseet. Ny Vestergade 11, Kbh. K. ($^{11}/_{4}$ 30.)

Hatt, Aa. Gudmund, (f. $^{31}/_{10}$ 84), Dr. phil., Professor extraord. i Kulturgeografi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Bendzvej 1 A, Kbh. F. ($^{1}/_{4}$ 32.)

Arup, Erik I., (f. $^{22}/_{11}$ 76), Dr. phil., Professor Rostgardianus i nordisk Historie og nordiske Antikviteter ved Københavns Universitet, Studentergaarden, Tagensvej, Kbh. N. ($^{12}/_{4}$ 35.)

Dyggve, Ejnar A. P., (f. $^{17}/_{10}$ 87), Arkitekt, R. af Dbg. Østerled 38, Kbh. Ø. ($^{3}/_{4}$ 36.)

Hammerich, Louis L., (f. $^{31}/_{7}$ 92). Dr. phil. & litt., Professor i germansk Filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. — Selskabets Redaktør. — Juul Steens Allé 8, Hellerup. ($^{3}/_{4}$ 36.)

Brøndsted, Johannes B., (f. $^{5}/_{10}$ 90), Dr. phil., Professor i nordisk Arkæologi og europæisk Forhistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Sølvgade 30, Kbh. K. ($^{14}/_{4}$ 39.)

Jørgensen, Poul Johannes, (f. $^{25}/_{9}$ 73), Dr. jur., Professor i Retsvidenskab ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[1], Dbmd. Bülowsvej 7 A, Kbh. V. ($^{12}/_{4}$ 40.)

Fabricius, Knud F. K., (f. $^{13}/_{8}$ 75), Dr. phil., Professor i Historie ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Regensen, Kbh. K. ($^{4}/_{4}$ 41.)

Høeg, Carsten, (f. $^{15}/_{11}$ 96), Dr. phil., Professor i klassisk Filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Frederiksberg Bredegade 13, Kbh. F. ($^{4}/_{4}$ 41.)

Nielsen, Axel E. H., (f. $^{30}/_{12}$ 80), Dr. polit., Professor i Statsvidenskab ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd., I. F. 3. Wilh. Smidtsvej 7, Gentofte. ($^{10}/_{4}$ 42.)

Rubow, Paul V., (f. $^{9}/_{1}$ 96), Dr. phil., Professor i alm. Litteraturvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg. St. Kannikestræde 11, Kbh. K. ($^{10}/_{4}$ 42.)

Grønbech, Kaare, (f. $^{28}/_{9}$ 1901), Dr. phil., Lektor i centralasiatiske Sprog med særligt Hensyn til Tyrkisk ved Københavns Universitet. Brogaardsvej 6, Gentofte. ($^{2}/_{4}$ 43.)

Jeppesen, Knud Christian, (f. $^{15}/_{8}$ 92), Dr. phil., Organist ved Holmens Kirke i København, Lærer i Musikteori ved

det Kgl. Danske Musikkonservatorium, R. af Dbg. Vodroffsvej 13, Kbh. V. (2/4 43.)

Stender-Petersen, Adolf, (f. 21/7 93), Dr. phil., Professor i slavisk Sprog og Litteratur ved Aarhus Universitet. »Tunet«, Skolevangen, Risskov. (2/4 43.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

(fys. betegner den fysisk-matematiske Gruppe, biol. den biologiske Gruppe.)

Knudsen, Martin H. C., (f. 15/2 71), Dr. phil., fh. Professor i Fysik ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[1], Dbmd. — Selskabets Sekretær. — Høeghsmindevej 58, Gentofte. (14/5 09 — fys.)

Madsen, Th. J. M., (f. 18/2 70). Dr. jur. & med., fh. Direktør for Statens Seruminstitut, Stk. af Dbg., Dbmd., I. F. 2*. Skjoldsgade 8, Kbh. Ø. (15/4 10 — biol.)

Bock, Johannes C., (f. 2/10 67), Dr. med., fh. Professor i Farmakologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[1], Dbmd. F. M. 1. Østbanegade 21, Kbh. Ø. (17/4 14 — biol.)

Brønsted, Johannes N., (f. 22/2 79), Dr. phil., Professor i Kemi ved Københavns Universitet. Blegdamsvej 19, Kbh. Ø. (17/4 14 — fys.)

Hjelmslev, Johannes T., (f. 7/4 73), Dr. phil. & techn., fh. Professor i Matematik ved Københavns Universitet. — Formand for den naturv.-mat. Klasse. — Bjerregaardsvej 13, Kbh. Valby. (17/4 14 — fys.)

Bjerrum, Niels J., (f. 11/3 79), Dr. phil., Professor i Kemi og Direktør ved den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd. Rolighedsvej 21, Kbh. V. (28/4 16 — fys.)

Krogh, S. August S., (f. 15/11 74), Dr. jur., med., phil. & sc., Professor i Dyrefysiologi ved Københavns Universitet. Juliane Maries Vej 34, Kbh. Ø. (28/4 16 — biol.)

Nørlund, Niels Erik, (f. 26/10 85), Dr. phil., sc. & ing., Professor i Matematik ved Københavns Universitet, Direktør for Geodætisk

Institut, Kmd. af Dbg.[1], Dbmd., I. F. 2*. — Selskabets Præsident 1927—33. — Malmøgade 6, Kbh. Ø. ($^{28}/_{4}$ 16 — fys.)

Bohr, Niels H. D., (f. $^{7}/_{10}$ 85), Dr. jur., phil., sc. & techn., Professor i teoretisk Fysik ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd., F. M. 1. m. Kr. — Selskabets nuværende Præsident. — Carlsberg, Kbh. Valby. ($^{27}/_{4}$ 17 — fys.)

Bohr, Harald A., (f. $^{22}/_{4}$ 87), Dr. phil., Professor i Matematik ved Københavns Universitet. Maglevænget 9, Charlottenlund. ($^{3}/_{5}$ 18 — fys.)

Wesenberg-Lund, Carl J., (f. $^{22}/_{12}$ 67), Dr. phil., fh. Professor extraord. i Ferskvandsbiologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd. Københavnsvej 17, Hillerød. ($^{3}/_{5}$ 18 — biol.)

Bøggild, O. B., (f. $^{16}/_{5}$ 72), fh. Professor i Mineralogi og Geologi ved Københavns Universitet. Odensegade 15, Kbh. Ø. ($^{25}/_{4}$ 19 — fys.)

Hertzsprung, Ejnar, (f. $^{8}/_{10}$ 73), Dr. math. et phys., Professor i Astronomi ved Universitetet i Leiden, Direktør ved Observatoriet i Leiden. ($^{25}/_{4}$ 19 — fys.)

Mortensen, O. Theodor J., (f. $^{22}/_{2}$ 68), Dr. phil., fh. Inspector ved Universitetets Zoologiske Museum. Nordre Fasanvej 82, Kbh. F. ($^{9}/_{4}$ 20 — biol.)

Lindhard, J. P. Johannes, (f. $^{25}/_{4}$ 70), Dr. med., fh. Professor extraord. i Gymnastikteori ved Københavns Universitet, R. af Dbg., F. M. 2*. Peter Bangsvej 161, Kbh. F. ($^{3}/_{4}$ 25 — biol.)

Nielsen, Jakob, (f. $^{15}/_{10}$ 90), Dr. phil., Professor i rationel Mekanik ved Danmarks Tekniske Højskole. — Selskabets Kasserer. — Gjørlingsvej 12, Hellerup. ($^{9}/_{4}$ 26 — fys.)

Sand, Knud Aa. B., (f. $^{9}/_{2}$ 87), Dr. med., Professor i Retsmedicin ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd. Kildeskovsvej 81, Gentofte. ($^{8}/_{4}$ 27 — biol.)

Strömgren, S. Elis, (f. $^{31}/_{5}$ 70), Dr. phil., fh. Professor i Astronomi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Stockholmsgade 43, Kbh. Ø. ($^{8}/_{4}$ 27 — fys.)

Winge, Øjvind, (f. $^{19}/_{5}$ 86), Dr. phil., Professor ved Carlsberg-laboratoriet og Direktør for dets fysiologiske Afdeling, R. af Dbg., Dbmd. Gamle Carlsbergvej 10, Valby. ($^{8}/_{4}$ 27 — biol.)

Biilmann, Einar Chr. S., (f. $^{10}/_{5}$ 73), Dr. phil., Professor i Kemi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[1], Dbmd. Øster-voldgade 5, Kbh. K. ($^{13}/_{4}$ 28 — fys.)

Jensen, Adolf S., (f. $^{23}/_{5}$ 66), Dr. phil., fh. Professor i Zoologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd. Juliane Maries Vej 22, Kbh. Ø. ($^{5}/_{4}$ 29 — biol.)

Jensen, Peter Boysen, (f. $^{18}/_{1}$ 83), Dr. phil., Professor i Plante-fysiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Gothers-gade 140, Kbh. K. ($^{5}/_{4}$ 29 — biol.)

Jessen, Knud, (f. $^{29}/_{11}$ 84), Dr. phil., Professor i Botanik ved Kø-benhavns Universitet, Direktør for Botanisk Have, R. af Dbg., Dbmd. Gothersgade 140, Kbh. K. ($^{5}/_{4}$ 29 — biol.)

Ravn, J. P. J., (f. $^{30}/_{11}$ 66), fh. Docent i Palæontologi ved Køben-havns Universitet, fh. Inspektør ved Mineralogisk Museum. Rolighedsvej 20, Kbh. V. ($^{10}/_{4}$ 31 — biol.)

Orla-Jensen, Sigurd, (f. $^{28}/_{11}$ 70), Dr. phil. & sc., fh. Professor i bioteknisk Kemi ved Danmarks Tekniske Højskole, Kmd. af Dbg.[2], Dbmd. Kastelsvej 1, Kbh. Ø. ($^{21}/_{4}$ 33 — fys.)

Christiansen, Jens Anton, (f. $^{6}/_{9}$ 88), Dr. phil., Professor i Kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Sundvænget 9, Char-lottenlund. ($^{6}/_{4}$ 34 — fys.)

Fridericia, Louis Sigurd, (f. $^{24}/_{2}$ 81), Dr. med., Professor i Hy-giejne ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Bleg-damsvej 21, Kbh. Ø. ($^{6}/_{4}$ 34 — biol.)

Linderstrøm-Lang, Kaj U., (f. $^{29}/_{11}$ 96), Dr. phil., Professor ved Carlsberglaboratoriet og Direktør for dets kemiske Afdeling. Gamle Carlsbergvej 10, Kbh. Valby. ($^{12}/_{4}$ 35 — fys.)

Steenberg, Carl M., (f. $^{24}/_{11}$ 82), Dr. phil., Professor extraord. i sammenlignende Anatomi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Silene Allé 13—15, Søborg. ($^{12}/_{4}$ 35 — biol.)

Kristensen, Martin K., (f. $^{6}/_{5}$ 88), Dr. med., Afdelingsforstander ved Statens Seruminstitut, R. af Dbg. Svinget 12, Kbh. S. ($^{3}/_{4}$ 36 — biol.)

Langseth, Alex Willy, (f. $^{7}/_{2}$ 95), Dr. phil., Professor extraord. i Kemi ved Københavns Universitet. Strandvej 6 A, Kbh. Ø. ($^{3}/_{4}$ 36 — fys.)

Paulsen, Ove Vilhelm, (f. $^{22}/_{3}$ 74), Dr. phil., Professor i Botanik ved Danmarks Farmaceutiske Højskole, R. af Dbg., Dbmd., I. F. 3, F. M. 2*. Brogaardsvænge 3, Gentofte. ($^{2}/_{4}$ 37 — biol.)

Lundsgaard, Einar, (f. $^{12}/_{2}$ 99), Dr. med., Professor i Fysiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Juliane Maries Vej 26, Kbh. Ø. ($^{8}/_{4}$ 38 — biol.)

Jessen, Børge Christian, (f. $^{19}/_{6}$ 1907), Dr. phil., Professor i Matematik ved Københavns Universitet. Maltegaardsvej 11, Gentofte. ($^{14}/_{4}$ 39 — fys.)

Strömgren, Bengt G. D., (f. $^{21}/_{1}$ 1908), Dr. phil., Professor i Astronomi ved Københavns Universitet, Bestyrer af Astronomisk Observatorium. Østervoldgade 3, Kbh. K. ($^{14}/_{4}$ 39— fys.)

Thomsen, N. Mathias P., (f. $^{9}/_{10}$ 96), Dr. phil., Professor i Zoologi ved den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg. St. Kjeldsgade 14, Kbh. Ø. ($^{14}/_{4}$ 39 — biol.)

Ørskov, Jeppe, (f. $^{2}/_{3}$ 92), Dr. med., Direktør for Statens Seruminstitut, R. af Dbg. Statens Seruminstitut, Kbh. S. ($^{14}/_{4}$ 39 — biol.)

Christensen, Erik Hohwü, (f. $^{25}/_{9}$ 1904), Dr. phil. Professor i Kropsøvelsernes Fysiologi og Hygiejne ved Kungl. Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm. Torphagsvägen 4, Stockholm 50. ($^{12}/_{4}$ 40 — biol.)

Jacobsen, Jacob Christian Georg, (f. $^{13}/_{1}$ 95), Dr. phil., Professor i Fysik ved Københavns Universitet. Fuglegaardsvej 30, Gentofte. ($^{2}/_{4}$ 43 — fys.)

Møller, Christian, (f. $^{22}/_{12}$ 1904), Dr. phil., Professor extraord. i matematisk Fysik ved Københavns Universitet. Ordrup Jagtvej 101, Charlottenlund. ($^{2}/_{4}$ 43 — fys.)

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter Anciennitet i Selskabet.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

SCHÜCK, J. HENRIK E., Dr. phil., fh. Professor i Æstetik samt Litteratur- og Kunsthistorie ved Universitetet i Uppsala. (14/5 09.)

CUMONT, FRANZ, Dr. phil., Religionshistoriker. Rom. (11/4 13.)

NILSSON, MARTIN P., Dr. phil., fh. Professor i klassisk fornkunskap och antikens historia ved Universitetet i Lund. Kmd. af Dbg.[2] (28/4 16.)

OLSEN, MAGNUS B., Dr. phil., Professor i oldnorsk og islandsk Sprog og Litteratur ved Universitetet i Oslo. I. F. 2. (28/4 16.)

HANOTAUX, GABRIEL, fh. fransk Udenrigsminister, Historiker. Paris. (9/4 20.)

JANET, PIERRE, Professor i Psykologi ved Collège de France i Paris. (9/4 20.)

CUNY, ALBERT, fh. Professor i latinsk Sprog og sammenlignende Sprogvidenskab ved Universitetet i Bordeaux. (15/4 21.)

MEINECKE, FRIEDRICH, Dr. phil., Professor i Historie ved Universitetet i Berlin. (15/4 21.)

KOHT, HALVDAN, Dr. phil., Professor i Historie ved Universitetet i Oslo. (7/4 22.)

GARDINER, ALAN H., Dr., Ægyptolog. London. (11/4 24.)

JAEGER, W., Dr. phil., Professor i klassisk Filologi ved Harvard University, Cambridge, Mass. (11/4 24.)

LÖFSTEDT, EINAR, Dr. phil., Professor i romersk Veltalenhed og Poesi ved Universitetet i Lund. (3/4 25.)

SMITH, HELMER, Dr. phil., Professor i Sanskrit og sammenlignende indoeuropæisk Sprogforskning ved Universitetet i Uppsala. (8/4 27.)

BOAS, FRANZ, Dr., Professor i Antropologi ved Columbia University i New York. (8/4 27.)

MARSTRANDER, CARL, Professor i keltiske Sprog ved Universitetet i Oslo. (13/4 28.)

Brunschvicg, Léon, Professor i Filosofi ved Sorbonne i Paris. (13/4 28.)

Hiller von Gaertringen, Friedrich Freiherr, Dr. phil. & litt. ordentl. Honorar-Professor (græsk Epigrafik) ved Universitetet i Berlin. (13/4 28.)

Moberg, Carl Axel, Dr. phil., fh. Professor i semitisk Filologi ved Universitetet i Lund. R. af Dbg. (5/4 29.)

Walberg, F. G. E., Professor i romansk Sprog og Litteratur ved Universitetet i Lund. (5/4 29.)

Zetterstéen, Karl Vilhelm, Dr. phil., fh. Professor i semitisk Filologi ved Universitetet i Uppsala. (5/4 29.)

Eitrem, Sam., Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i Oslo. (10/4 31.)

Dopsch, Alfons, Dr. phil., Professor i Historie ved Universitetet i Wien. (10/4 31.)

Konow, Sten, Professor i Sanskrit ved Universitetet i Oslo. (1/4 32.)

Liestöl, Knut, Dr. phil., Professor i norsk Folkemindevidenskab ved Universitetet i Oslo. I. F. 2. (1/4 32.)

Hrozný, Bedřich, Dr. phil., Professor i Kileskrift og gammelorientalsk Historie ved Universitetet i Prag. (1/4 32.)

Heckscher, Eli, Dr. phil., Professor i økonomisk Historie ved Stockholms Handelshögskola. Kmd. af Dbg.^{2} (21/4 33.)

Bidez, Joseph, Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i Gand. (21/4 33.)

Brandi, Karl, Professor i Historie ved Universitetet i Göttingen. (21/4 33.)

Vendryes, Joseph, Dr. phil., Professor i alm. Sprogvidenskab ved Sorbonne i Paris. (21/4 33.)

Shetelig, Haakon, Dr. phil., Professor, Bestyrer af Bergens Museums arkæologiske Afdeling, Bergen. (6/4 34.)

Rodenwaldt, Gerhart, Dr. phil., Professor i klassisk Arkæologi ved Universitetet i Berlin. (12/4 35.)

Karlgren, K. Bernhard Johs., Dr. phil., Professor i østasiatisk Sprogvidenskab og Kultur, Direktør for Östasiatiska Samlingarne, Stockholm. (3/4 36.)

Fischer, Aug., Dr. phil., fh. Professor i østerlandsk Filologi ved Universitetet i Leipzig. ($^{3}/_{4}$ 36.)

Nicholson, R. A., Professor i Arabisk ved Universitetet i Cambridge, Engl. ($^{3}/_{4}$ 36.)

Oncken, Hermann, Dr. phil., fh. Professor i Historie ved Universitetet i Berlin. ($^{3}/_{4}$ 36.)

Brøgger, Anton W., Dr. phil., Professor i Arkæologi ved Universitetet i Oslo. R. af Dbg. ($^{2}/_{4}$ 37.)

Massignon, Louis, Professor i islamisk Sociologi ved Collège de France, Paris. ($^{2}/_{4}$ 37.)

Ekwall, B. O. Eilert, Dr. phil., Professor i engelsk Sprog ved Universitetet i Lund. ($^{8}/_{4}$ 38.)

Seip, Didrik Arup, Dr. phil., Professor i nordisk Sprogvidenskab ved Universitetet i Oslo. ($^{8}/_{4}$ 38.)

Frings, Theodor, Dr. phil., Professor i tysk Sprog og Litteratur ved Universitetet i Leipzig. ($^{8}/_{4}$ 38.)

Götze, Albrecht, Dr. phil., Professor i Assyriologi og babylonsk Litteratur ved Yale University, Newhaven. ($^{8}/_{4}$ 38.)

Littmann, R. L. Enno, Dr. theol. & phil., Professor i semitiske Sprog ved Universitetet i Tübingen. ($^{8}/_{4}$ 38.)

Nordal, Sigurður, Dr. phil., Professor i islandsk Filologi og Kulturhistorie ved Universitetet i Reykjavik, Kmd. af Dbg.^{2}, I. F. 2. ($^{12}/_{4}$ 40.)

Nyberg, Henrik Samuel, Professor i semitiske Sprog ved Universitetet i Uppsala. ($^{12}/_{4}$ 40.)

von Sydow, Carl Wilhelm, Dr. phil., Professor i nordisk og sammenlignende Folkemindeforskning ved Universitetet i Lund. ($^{12}/_{4}$ 40.)

Weibull, Lauritz U. A., Dr. phil., fh. Professor i Historie ved Universitetet i Lund. ($^{12}/_{4}$ 40.)

Huizinga, Johan, Dr. phil., Professor i almindelig Historie ved Universitetet i Leiden. ($^{12}/_{4}$ 40.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

(fys. betegner den fysisk-matematiske Gruppe, biol. den biologiske Gruppe.)

PENCK, ALBRECHT, Dr. phil., fh. Professor i Geografi ved Universitetet i Berlin. ($^5/_4$ 07 — fys.)

BERTRAND, GABRIEL, Professor i biologisk Kemi ved Sorbonne og Direktør for det biologiske Laboratorium ved Institut Pasteur i Paris. ($^7/_4$ 11 — fys.)

HADAMARD, JACQUES, Dr. phil., Professor i rationel og kosmisk Mekanik ved Collège de France i Paris. ($^{11}/_4$ 13 — fys.)

SHERRINGTON, Sir CHARLES S., fh. Professor i Fysiologi ved Universitetet i Oxford. ($^{17}/_4$ 14 — biol.)

DE GEER, GERARD JACOB, Friherre, Dr. phil., fh. Professor i Geologi ved Stockholms Högskola. ($^{25}/_4$ 19 — fys.)

BIRKHOFF, GEORGE D., Professor i Matematik ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($^9/_4$ 20 — fys.)

BORDET, JULES, Dr. phil., Direktør for Institut Pasteur i Bruxelles. ($^9/_4$ 20 — biol.)

EINSTEIN, ALBERT, Dr. phil., Professor i teoretisk Fysik ved Universitetet i Princeton. ($^9/_4$ 20 — fys.)

LACROIX, ALFRED, Professor i Mineralogi ved Muséum d'histoire naturelle i Paris. ($^9/_4$ 20 — fys.)

PLANCK, MAX, Dr. phil., fh. Professor i teoretisk Fysik ved Universitetet i Berlin. ($^9/_4$ 20 — fys.)

LINDELÖF, ERNST L., Dr. phil., fh. Professor i Matematik ved Universitetet i Helsingfors. ($^{15}/_4$ 21 — fys.)

NILSSON-EHLE, HERMAN, Dr. phil. & med., Professor i Arvelighedslære ved Universitetet i Lund. ($^{15}/_4$ 21 — biol.)

ALLEN, EDGAR JOHNSON, Dr., Direktør for Marine Biological Association's Laboratorium i Plymouth. ($^{15}/_4$ 21 — biol.)

BARCROFT, Sir JOSEPH, fh. Professor i Fysiologi ved Universitetet i Cambridge, England. ($^{15}/_4$ 21 — biol.)

BRAGG, Sir WILLIAM HENRY, Fullerton Professor of Chemistry at the Royal Institution and Director of the Davy-Faraday Research Laboratory, London. ($^{15}/_4$ 21 — fys.)

MORGAN, THOMAS HUNT, Dr., Professor i Zoologi ved California Institute of Technology, Pasadena, Cal. ($^{15}/_4$ 21 — biol.)

Winkler, Hans, Professor, Direktør for Botanisk Have i Hamburg. (${}^{15}/_{4}$ 21 — biol.)

Forssman, John, Dr. med., Professor i almindelig Patologi og Bakteriologi ved Universitetet i Lund. (${}^{6}/_{4}$ 23 — biol.)

Bower, Frederick Orpen, fh. Professor i Botanik ved Universitetet i Glasgow. (${}^{6}/_{4}$ 23 — biol.)

Hardy, G. H., Professor i Matematik ved Universitetet i Cambridge, England. (${}^{11}/_{4}$ 24 — fys.)

Rosenberg, Gustaf Otto, Professor i Botanik ved Stockholms Högskola. (${}^{3}/_{4}$ 25 — biol.)

Hevesy, George de, Dr. phil., Professor i fysisk Kemi, fh. Freiburg i Br. (København). (${}^{3}/_{4}$ 25 — fys.)

Kramers, H. A., Dr. phil., Professor i teoretisk Fysik ved Universitetet i Leiden. (${}^{3}/_{4}$ 25 — fys.)

Borel, Émile, Professor i fysisk Matematik ved Sorbonne i Paris. (${}^{9}/_{4}$ 26 — fys.)

Dale, Sir Henry Hallett, Dr., Direktør for National Institute for Medical Research, London. (${}^{9}/_{4}$ 26 — biol.)

Debye, P., Professor i Fysik ved Cornell University, Ithaca, N. Y. (${}^{9}/_{4}$ 26 — fys.)

Flexner, Simon, Dr., Professor, Direktør for Rockefeller Institute for Medical Research, New York. (${}^{9}/_{4}$ 26 — biol.)

Cuénot, Lucien, Professor i Zoologi ved Universitetet i Nancy. (${}^{8}/_{4}$ 27 — biol.)

Hopkins, Sir F. Gowland, Dr., Professor i Biokemi ved Universitetet i Cambridge, England. (${}^{8}/_{4}$ 27 — biol.)

Warburg, Otto, Dr., Professor, Medlem af Kaiser Wilhelm Institut für Biologie, Berlin-Dahlem. (${}^{8}/_{4}$ 27 — biol.)

Bjerknes, Vilhelm Friman Koren, Dr. phil., fh. Professor i Mekanik og matematisk Fysik ved Universitetet i Oslo. Kmd. af Dbg.[1] (${}^{13}/_{4}$ 28 — fys.)

Wiman, Anders, Dr. phil., fh. Professor i Matematik ved Universitetet i Uppsala. (${}^{13}/_{4}$ 28 — fys.)

Langevin, Paul, Professor i Fysik ved Collège de France i Paris. ($^5/_4$ 29 — fys.)

Neuberg, Carl, Professor, fh. Direktør for Kaiser Wilhelm-Institut für experimentelle Therapie und Biochemie, Berlin-Dahlem. ($^5/_4$ 29 — biol.)

Carleman, T. G. Torsten, Professor i ren Matematik ved Stockholms Högskola. ($^{10}/_4$ 31 — fys.)

Enriques, Federico, Dr., Professor i højere Geometri ved Universitetet i Rom. ($^{10}/_4$ 31 — fys.)

v. Frisch, Karl Ritter, Professor i Zoologi ved Universitetet i München. ($^{10}/_4$ 31 — biol.)

Landsteiner, Karl, Dr., Professor, The Rockefeller Institute for Medical Research, New York. ($^{10}/_4$ 31 — biol.)

Sernander, Rutger, fh. Professor i Vækstbiologi ved Universitetet i Uppsala. ($^1/_4$ 32 — biol.)

Lewis, Gilbert Newton, Professor i fysisk Kemi ved Universitetet i Berkeley, Cal. ($^1/_4$ 32 — fys.)

Broman, Ivar, Dr. med., fh. Professor i Anatomi ved Universitetet i Lund. ($^{21}/_4$ 33 — biol.)

Komppa, Gustav, fh. Professor i Kemi ved Tekniska Högskolan i Helsingfors. Kmd. af Dbg.[1] ($^{21}/_4$ 33 — fys.)

Murbeck, Svante Samuel, Dr. phil., fh. Professor i Botanik ved Universitetet i Lund. ($^{21}/_4$ 33 — biol.)

Siegbahn, K. Manne G., Professor, Forstander for Kungl. Vetenskapsakademiens Forskningsinstitut för experimentell Fysik, Stockholm. ($^{21}/_4$ 33 — fys.)

Thunberg, Torsten L., fh. Professor i Fysiologi ved Universitetet i Lund. ($^{21}/_4$ 33 — biol.)

Regan, Charles Tate, Dr. phil., fh. Direktør for British Museum (Natural History), London. ($^{21}/_4$ 33 — biol.)

Stensiö, Erik H. O., Dr. phil., Professor, Naturhistoriska Riksmuseum, Stockholm. R. af Dbg. ($^6/_4$ 34 — biol.)

Franck, James, Dr. phil., Professor i Fysik ved Universitetet i Chicago, Ill. ($^6/_4$ 34 — fys.)

NEUGEBAUER, OTTO, Dr. phil., Professor i Matematik ved Brown University, Providence. (6/4 34 — fys.)

EKMAN, SVEN, Dr. phil., Professor i Zoologi ved Universitetet i Uppsala. (12/4 35 — biol.)

VON EULER-CHELPIN, HANS, Dr. phil., Professor i almindelig og organisk Kemi ved Stockholms Högskola. (12/4 35 — fys.)

GRÖNWALL, K. A., Dr. phil., fh. Professor i Geologi og Mineralogi ved Universitetet i Lund. (12/4 35 — biol.)

LILJESTRAND, GÖRAN, Dr. med., Professor i Farmakologi ved Karolinska Institutet i Stockholm. (12/4 35 — biol.)

MOHR, OTTO LOUS, Dr. med., Professor i Medicin ved Universitetet i Oslo. (12/4 35 — biol.)

OSEEN, C. W., Dr. phil., Professor, Forstander ved Kungl. Vetenskapsakademiens Nobelinstitut, Stockholm. (12/4 35 — fys.)

HECKE, ERICH, Dr. phil., Professor i Matematik ved Universitetet i Hamburg. (12/4 35 — fys.)

KYLIN, HARALD, Dr. phil., Professor i Botanik ved Universitetet i Lund. (3/4 36 — biol.)

BLAKESLEE, ALBERT F., Dr. phil., Professor, Director, Department of Genetics, Carnegie Institution of Washington, Cold Spring Harbor, N. Y. (3/4 36 — biol.)

STERN, OTTO, Professor i Fysik, Pittsburgh. (3/4 36 — fys.)

STEINACH, EUGEN, Dr. phil., fh. Professor i Fysiologi ved Universitetet i Wien. (Zürick). (2/4 37 — biol.)

GOLDSCHMIDT, VICTOR MORITZ, Dr. phil., Professor i Mineralogi ved Universitetet i Oslo. (8/4 38 — fys.)

GRAN, HAAKEN H., Dr. phil., Professor i Botanik ved Universitetet i Oslo. (8/4 38 — biol.)

GOLDSCHMIDT, RICHARD, Dr. phil., Professor i Zoologi ved Universitetet i Berkeley, Cal. (8/4 38 — biol.)

ROUS, PEYTON, Dr., Member of the Rockefeller Institute for Medical Research, New York. (8/4 38 — biol.)

THIENEMANN, AUGUST, Dr. phil., Professor i Hydrobiologi ved Universitetet i Kiel. ($^{8}/_{4}$ 38 — biol.)

LAURITSEN, CHARLES CHRISTIAN, Professor i Fysik ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($^{14}/_{4}$ 39 — fys.)

BONSDORFF, ILMARI, Dr. phil., Professor, Direktør for Geodætisk Institut i Helsingfors. Kmd. af Dbg.[2] ($^{12}/_{4}$ 40 — fys.)

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Alfabetisk Fortegnelse.

Allen.
Barcroft.
Bertrand.
Bidez.
Birkhoff.
Bjerknes.
Blakeslee.
Boas.
Bonsdorff.
Bordet.
Borel.
Bower.
Bragg.
Brandi.
Broman.
Brunschvicg.
Brøgger.
Carleman.
Cuénot.
Cumont.
Cuny.
Dale.
Debye.
Dopsch.
Einstein.
Eitrem.
Ekman.
Ekwall.
Enriques.
v. Euler-Chelpin.
Fischer.
Flexner.
Forssman.
Franck.
Frings.
v. Frisch.
v. Gaertringen.
Gardiner.
de Geer.
Goldschmidt, R.
Goldschmidt, V.
Gran.
Grönwall.
Götze.
Hadamard.
Hanotaux.
Hardy.
Hecke.
Heckscher.
Hevesy.
Hopkins.
Hrozný.
Huizinga.
Jaeger.
Janet.
Karlgren.
Koht.
Komppa.
Konow.
Kramers.
Kylin.
Lacroix.
Landsteiner.
Langevin.
Lauritsen.
Lewis.
Liestöl.
Liljestrand.
Lindelöf.
Littmann.
Löfstedt.
Marstrander.
Massignon.
Meinecke.
Moberg.
Mohr.
Morgan.
Murbeck.
Neuberg.
Neugebauer.
Nicholson.
Nilsson.
Nilsson-Ehle.
Nordal.
Nyberg.
Olsen, M. B.
Oncken.
Oseen.
Penck.
Planck.
Regan.
Rodenwaldt.
Rosenberg.
Rous.
Schück.
Seip.
Sernander.
Sherrington.
Shetelig.
Siegbahn.
Smith, H.
Steinach.
Stensiö.
Stern.
v. Sydow.
Thienemann.
Thunberg.
Vendryes.
Walberg.
Warburg.
Weibull, L.
Wiman.
Winkler.
Zetterstéen.

SELSKABETS TILLIDSHVERV

Juni 1943

og

INDEHAVERNES FUNKTIONSTIDER

Præsident:

NIELS BOHR, valgt 31. Marts 1939, Valget gælder til April 1944

Klasseformænd:

JOHS. PEDERSEN, for den historisk-filosofiske Klasse, valgt 27. Marts 1942, Valget gælder til April..... 1945

JOHS. HJELMSLEV, for den naturvidenskabelig-matematiske Klasse, valgt 11. Marts 1938, genvalgt 1941, Valget gælder til April 1944

Sekretær:

MARTIN KNUDSEN, valgt 11. Maj 1917, genvalgt 1922, 1927, 1932, 1937 og 1942, Valget gælder til April 1947

Redaktør:

L. L. HAMMERICH, valgt 18. April 1941, Valget gælder til April 1946

Kasserer:

JAKOB NIELSEN, valgt 12. April 1935, genvalgt 1940, Valget gælder til April 1945

Kassekommissionen:

N. E. NØRLUND (Formand), indvalgt 12. April 1935, genvalgt 1939 og 1943, Valget gælder til April 1947

NIELS BJERRUM, indvalgt 12. April 1935, genvalgt 1937 og 1941, Valget gælder til April 1945

POUL JOHS. JØRGENSEN, indvalgt 10. April 1942, Valget gælder til April 1946

AXEL NIELSEN, indvalgt 19. Februar 1943, Valget gælder til April 1944

Revisorer:

POUL NØRLUND, valgt 21. April 1933, genvalgt 1935, 1937, 1939, 1941 og 1943, Valget gælder til April 1945

O. B. BØGGILD, valgt 2. April 1943, Valget gælder til April. 1944

Revisorsuppleanter:

GUDM. HATT, valgt 21. April 1933, genvalgt 1935, 1937, 1939, 1941 og 1943, Valget gælder til April 1945
BØRGE JESSEN, valgt 2. April 1943, Valget gælder til April 1944

Kommissionen for Registrering af litterære Kilder til dansk Historie:

AAGE FRIIS (Formand), indvalgt 28. November 1930.
HANS RÆDER, indvalgt 6. Marts 1936.

Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie:

AAGE FRIIS (Formand), indvalgt 1. December 1922.
POUL NØRLUND, indvalgt 17. Oktober 1930.
Rigsarkivar AXEL LINVALD, indvalgt 16. Oktober 1931.

Komitéen for Union Académique Internationale:

ARTH. CHRISTENSEN (Formand), indvalgt 3. November 1933.

Komitéer for de af Selskabet tiltraadte Unioner under Conseil International des Unions Scientifiques.

Union Astronomique Internationale.

EJNAR HERTZSPRUNG N. E. NØRLUND (Sekretær) E. STRÖMGREN (Formand)	Valgt 9. Maj 1924.
B. STRÖMGREN	Valgt 17. November 1939.

Union Internationale de Physique pure et appliquée.

MARTIN KNUDSEN (Formand) Valgt 9. Maj 1924.
.... (Sekretær)

Union Géodésique et Géophysique Internationale.

MARTIN KNUDSEN N. E. NØRLUND (Formand)	Valgt 11. April 1924.
N. P. JOHANSEN, Oberst	Valgt 17. April 1925.
O. B. BØGGILD	Valgt 27. November 1936.
.... (Sekretær)	

Union Radio-Scientifique Internationale.

MARTIN KNUDSEN ABSALON LARSEN, Professor C. SCHOU, Ingeniør	Valgt 14. November 1930.
FR. HEEGAARD, Telegraf-ingeniør (Sekretær)	Valgt 11. Februar 1938.
.... (Formand)	

»Committee on Science and its Social Relations«.

J. N. BRØNSTED (Formand) H. E. GLAHN, Ingeniør N. THORKIL-JENSEN, Prof.	Valgt 22. April 1938.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum:

HANS RÆDER (Formand), indvalgt 18. Oktober 1935.
Fru Dr. ADA ADLER, indvalgt 26. Marts 1926.
Professor KURT LATTE, Hamburg, indvalgt 4. November 1927.
CARSTEN HØEG, indvalgt 5. Februar 1943.

Kommissionen for den nye Ducange:

HANS RÆDER (Formand), indvalgt 2. November 1928.
POUL NØRLUND, indvalgt 17. November 1933.
Professor, Dr. FR. BLATT, indvalgt 17. November 1933.
ERIK ARUP, indvalgt 1. November 1935.

Kommissionen for den ægyptiske Ordbog:

JOHS. PEDERSEN, indvalgt 5. April 1929.

Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae«:
ARTH. CHRISTENSEN (Formand), indvalgt 3. November 1933.
VILH. GRØNBECH, indvalgt 3. November 1933.
POUL TUXEN (Kasserer), indvalgt 3. November 1933.
CARSTEN HØEG, indvalgt 28. November 1941.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«:
POUL TUXEN (Formand), indvalgt 14. December 1934.
Professor HELMER SMITH, Uppsala, indvalgt 14. December 1934.

Carlsbergfondets Direktion:
JOHS. HJELMSLEV, valgt 11. Januar 1918, genvalgt 1920, 1930 og 1940, Valget gælder til 25. September 1950
JOHS. PEDERSEN (Formand), valgt 29. Januar 1926, genvalgt 1928 og 1938, Valget gælder til 25. September 1948
NIELS BJERRUM, valgt 27. Februar 1931, genvalgt 1936, Valget gælder til 25. September 1946
POUL TUXEN, valgt 3. Marts 1933, genvalgt 1942, Valget gælder til 25. September 1952
KNUD JESSEN, valgt 5. Februar 1937, Valget gælder til 25. September 1944

Medlem af Frederiksborg-Museets Bestyrelse:
JOHS. PEDERSEN, valgt 12. Marts 1926, genvalgt 1928 og 1938, Valget gælder til 25. September 1948

Tilforordnede til Carlsberglaboratoriets Bestyrelse:
A. C. ANDERSEN, cand. polyt., Forstander for Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske Afdeling, valgt 6. Februar 1925, genvalgt 1930, 1935 og 1940, Valget gælder til 25. September 1945

NIELS HJELTE CLAUSSEN, Dr. techn., fh. Direktør ved Carlsberg Bryggerierne, valgt 11. Februar 1938, genvalgt 1942, Valget gælder til 25. September 1947

Medlemmer af Rask-Ørsted-Fondets Bestyrelse,
valgt af Selskabet:

NIELS BJERRUM, valgt 31. Oktober 1919, genvalgt 1923, 1927, 1931, 1935 og 1939.

CHR. BLINKENBERG, valgt 14. November 1930, genvalgt 1931, 1935 og 1939.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem for en dansk Videnskabsmand«:
Bestyrelsens Funktionstid er 6 Aar.

RUD. COLLSTROP, Attaché ved Gesandtskabet i Berlin AAGE FRIIS MARTIN KNUDSEN (Formand)	Valgt i Marts 1925, Genvalgt April 1932, 1937 og 1943

TH. KNUDTZON, Højesteretssagfører, valgt 3. November 1939, genvalgt April 1943.

Bestyrelsen for »Emil Herborg's Legat til unge, danske, mandlige, ubemidlede Naturvidenskabsmænd«:
Valgene gælder til April i de nedenfor nævnte Aar.

KNUD JESSEN, valgt 1. April 1932, genvalgt 1936 og 1943 . . 1951
O. B. BØGGILD, valgt 19. April 1929, genvalgt 1935 og 1942 1950
C. M. STEENBERG, valgt 2. Maj 1941 1949
N. E. NØRLUND, valgt 2. Maj 1941 1948
MARTIN KNUDSEN (Formand), valgt 19. April 1929, genvalgt 1933 og 1940 1947
AD. S. JENSEN, valgt 1. April 1932, genvalgt 1939 1946
J. N. BRØNSTED, valgt 19. April 1929, genvalgt 1931 og 1938 1945
E. STRÖMGREN, valgt 19. April 1929, genvalgt 1937 1944

Den danske Bestyrelse for de skandinaviske Naturforskermøder:

Valg foretages før hvert Naturforskermøde.

NIELS BJERRUM NIELS BOHR MARTIN KNUDSEN	Valgt 30. Marts 1928, genvalgt 13. December 1935.

ØJVIND WINGE (Sekretær), valgt 16. November 1928, genvalgt 13. December 1935.

AD. S. JENSEN KNUD JESSEN C. WESENBERG-LUND	Valgt 13. December 1935.

Medlem af Bestyrelsen for »Danmarks Akvarium«, Charlottenlund,

valgt af Selskabet for 6 Aar:

AUGUST KROGH, valgt 27. November 1936, genvalgt 1941.
Valget gælder til 31. December 1946

SELSKABETS ADRESSE ER:

DET KONGELIGE DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

DANTES PLADS 35, KØBENHAVN V.

Mødelokaler: Dantes Plads 35.

Sekretariat: Ny Vestergade 23^2, København V, Telf. Byen 3240, aabent dagl. Kl. 14—16.

Fuldmægtig: ASGER LOMHOLT (f. $^{2}/_{8}$ 1901), cand. theol., Normasvej 32, Valby. Telf. Vb. 2163. — ($^{1}/_{2}$ 1926).

Medhjælper i Sekretariatet: Fru ELLEN ERICHSEN (f. $^{12}/_{7}$ 97). — ($^{1}/_{1}$ 1932).

BERETNING OM MØDERNE 1942—43.

I. Mødet den 16. Oktober 1943.

Til Stede var 42 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident,* Holger Pedersen, Lange, Bock, Brønsted, Hjelmslev, Bjerrum, Arth. Christensen, Grønbech, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, Sand, E. Strömgren, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, K. Jessen, Poul Nørlund, Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Ove Paulsen, Lundsgaard, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, Ørskov, Høeg, Axel Nielsen, Rubow, Knudsen, *Sekretær.*
Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Præsidenten bød Medlemmerne Velkommen.

Præsidenten gav nogle Oplysninger vedrørende Selskabets 200-Aars Jubilæum den 13. November 1942.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet to indenlandske Medlemmer, nemlig Dan Barfod la Cour, Direktør for Meteorologisk Institut, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse den 8. April 1927, død den 19. Maj 1942, og Ingeniør, Dr. phil. & techn. Valdemar Poulsen, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse den 17. April 1914, død den 23. Juli 1942.

Selskabet havde desuden mistet et udenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. Norbert Jokl, Professor i indogermansk Sprogvidenskab ved Universitetet i Wien, optaget i den historisk-filosofiske Klasse den 3. April 1936, død i 1942.

Johs. Hjelmslev gav en Meddelelse: *De svage Figurers Geometri.*

Et indledende Afsnit af en geometrisk Undersøgelse, hvis Formaal er en Generalisering af den analytiske Kurve- og Fladeteori.

Vil blive trykt i Mat.-fys. Medd.

Niels Bohr forelagde en Afhandling af Professor B. Trumpy i Bergen om et Problem vedrørende den kosmiske Straaling.

Undersøgelsen omhandler Dannelsen af Elektronbyger ved Straalernes Gennemgang gennem forholdsvis tynde Lag af forskellige Stoffer og har i Modsætning til tidligere Undersøgelser givet Resultater i tilfredsstillende Overensstemmelse med teoretiske Betragtninger udviklede af Arley og Eriksen i en Afhandling offentliggjort i 1940 i Selskabets mat.-fys. Meddelelser.

Det vedtoges at sende Oversigten og Mat.-fys. Medd. og Skrifter til Fysisk Samlings Bibliotek, Danmarks Tekniske Højskole.

Det vedtoges at indgaa *Bytteforbindelse* med Institut für Meereskunde der Universität Kiel og at sende Biol. Medd. og Skrifter.

Den Grevelige Hielmstierne-Rosencroneske Stiftelse havde sendt Beretning for Aaret 1941 samt Meddelelse om, at den Selskabet tilkommende Andel i Stiftelsens Overskud udgjorde 4.863 Kr. 74 Øre.

Bestyrelsen for Rask-Ørsted Fondet havde sendt Beretning for Aaret 1940—41.

Det vedtoges at optage den af mag. scient. Søren Lund, i Samarbejde med afd. L. Kolderup Rosenvinge, indsendte Afhandling: »*The Marine Algæ, Vol. II, Phæophyceæ, Part 2, Heterogeneratæ, Subclass Haplostichineæ*« i Biol. Skrifter. Trykt i Bd. II, Nr. 6.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Dr. phil. Mogens Westergaard: »*Studier over Ammophila Arenaria Link, Calamagrostis Epigeios (L.) Roth og deres Hybrider (Ammophila Baltica (Flügge) Link)*« i Biol. Skrifter. Trykt paa Engelsk i Bd. II, Nr. 4.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Rektor, Dr. phil. H.V. Brøndsted, Birkerød: »*Further Experiments on Regeneration-Problems in Planarians*« i Biol. Medd. Trykt i Bd. XVII, Nr. 7.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Lektor, Dr. phil. Johs. Boye Petersen: »*Nogle Halobiespektre*« paa Engelsk i Biol. Medd. Trykt i Bd. XVII, Nr. 9.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Civilingeniør Aksel Tovborg Jensen: »*The Structure of* $SrCl_2$, $2\,H_2O$« i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 5.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af mag. scient. Poul Larsen: »*Production of Dry Matter, Rate of Photosynthesis and Respiration, and Development of Leaf Area in some Diploid, Autotetraploid and Amphidiploid Solanums*« i Biol. Medd. Trykt i Bd. XVIII, Nr. 2.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Museumsinspektør, Dr. phil. K. Birket-Smith: »*The Origin of Maize Cultivation*« i Hist.-fil. Medd. Trykt i Bd. XXIX, Nr. 3.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Professor B. Trumpy, Bergen: »*The Beginning of the Photon-Initiated Rossi-Curve for Pb, Fe and Al*« i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 6.

Selskabets Kommissionær, *Ejnar Munksgaards Forlag*, havde sendt Meddelelse om Salget af Selskabets Publikationer i Aaret 1942. Salgsindtægten for Selskabet udgjorde 3.079 Kr. 50 Øre.

Redaktøren fremlagde de i Sommerens Løb udgivne Publikationer:

Oversigt over Selskabets Virksomhed 1941—42.
Hist.-fil. Medd. Bd. XXVII, Nr. 2. Bd. XXIX, Nr. 2.
Mat.-fys. Medd. Bd. XIX, Nr. 12. Bd. XX, Nr. 1, 2.
Biol. Medd. Bd. XVII, Nr. 1—7.
Arkæol.-kunsthist. Skrifter Bd. I, Nr. 1.
Biol. Skrifter Bd. II, Nr. 2.

---

2. Mødet den 30. Oktober 1942.

Til Stede var 42 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Lange, Bock, Brønsted, Hjelmslev, Bjerrum, Arth. Christensen, Grønbech, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, Sand, E. Strömgren, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, K. Jessen, Poul Nørlund, Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Ove Paulsen, Lundsgaard, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, Ørskov, Høeg, Axel Nielsen, Rubow, Knudsen, *Sekretær*. — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. Jens Kristian Sandfeld, Professor i romanske Sprog ved Universitetet i København, optaget i den historisk-filosofiske Klasse den 17. April 1914, død den 23. Oktober 1942.

Endvidere havde Selskabet mistet et udenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. Otto von Friesen, fh. Professor i svensk Sprog ved Universitetet i Uppsala, optaget i den historisk-filosofiske Klasse den 1. April 1932.

Vilh. Grønbech fremlagde andet Bind af sin Bog *Hellas.*

E. Lundsgaard gav en Meddelelse: *Undersøgelse over den aktive Hexosetransport i den dyriske Organisme.*

En Oversigt over de Undersøgelser, som i de senere Aar er udført paa Universitetets medicinsk-fysiologiske Institut til Belysning af Hypothesen om en intermediær Fosforylering som Led i den aktive Transport af Hexoser gennem Nyrekanalernes og Tarmslimhindens Epithelbeklædning. I denne Forbindelse vil ogsaa de Problemer, der knytter sig til Glukosens Indvandring i de tværstribede Muskelceller, kort blive omtalt.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at der af Bevillingen til Tidsskrifter og Selskaber paa Finansloven for 1942—43 var bevilget Selskabet et *Statstilskud* paa Kr. 1.175.

---

3. Mødet den 13. November 1942 paa 200-Aarsdagen for Selskabets Stiftelse.

Til Stede var 55 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident,* Jespersen, Holger Pedersen, Lange, Th. Madsen, Bock, Brønsted, Hjelmslev, Bjerrum, Krogh, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, Grønbech, Harald Bohr, Wesenberg-Lund, Bøggild, Friis, Fred. Poulsen, Mortensen, Vilh. Andersen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, E. Strömgren, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Biilmann, Ad. Jensen, K. Jessen, Poul Nørlund, Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Fridericia, Linderstrøm-Lang, Steenberg, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Langseth, Ove Paulsen, Lundsgaard, Brøndsted, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, Ørskov, P. J. Jørgensen, Høeg, Axel Nielsen, Rubow, Knudsen, *Sekretær,* — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Præsidenten aabnede Mødet og udtalte følgende:

»I Aften er det netop 200 Aar siden, at det Møde fandt Sted, ved hvilket vort Selskab stiftedes. Under andre Forhold vilde denne Begivenhed være blevet fejret under stor offentlig Opmærksomhed og ikke mindst med omfattende Deltagelse fra de Institutioner Verden over, med hvilke Selskabet i saa mange Aar har samarbejdet paa Videnskabens Fremskridt. Som Forholdene ligger, er jo en saadan Deltagelse udelukket, og vi er henvist til at mindes vort Selskabs 200-aarige Bestaaen under mere beskedne og tilbagetrukne Former. Tilmed er vor høje Protektor, *Hans Majestæt Kongen*, der allerede for nogle Maaneder siden havde givet Tilsagn om at beære vort Møde med sin Nærværelse, paa Grund af Kongens beklagelige Uheld og derpaa følgende alvorlige Sygdom forhindret i at komme til Stede i Aften. Det er derfor med den største Taknemmelighed, at Selskabet for et Øjeblik siden har modtaget dette Telegram:

»Min hjertelige Lykønskning i Anledning af Jubilæet.

Christian R.«

Jeg foreslaar, at Selskabet sender følgende Telegram til *Hans Majestæt Kongen*:

»Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, samlet til Møde paa 200-Aarsdagen for dets Stiftelse, har med største Glæde modtaget Deres Majestæts Lykønskning og vil gerne over for Deres Majestæt give Udtryk for Selskabets dybe Taknemmelighed for den Bevaagenhed og Interesse, hvormed vor høje Protektor har fulgt Selskabets Virksomhed igennem hele Deres Majestæts lange Regeringstid, under hvilken alle Bestræbelser paa Kulturlivets Omraade her i Landet har haft saa gode Kaar. I Tilknytning til de Følelser, der bevæger hele det danske Folk, føjer Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab til sin ærbødige Tak de inderligste Ønsker for Deres Majestæts snarlige fuldstændige Helbredelse.«

Idet jeg gaar ud fra, at Selskabet slutter sig dertil, vil dette Telegram umiddelbart blive afsendt.

I Anledning af Jubilæet har vi endvidere modtaget en smuk Adresse med følgende Hilsen:

»Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab bringer på 200-Årsdagen Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab sin søsterlige Hilsen med Ønsket om fortsatt fruktbringende Arbeid for felles Mål til Fremme av nordisk Videnskap og Kultur, idet vi med Takk minnes at to av dets eldste Medlemmer, Schöning og Suhm, i 1760 var vårt Selskaps Medstiftere.

Trondheim 13de November 1942.

RAGNVALD IVERSEN
Preses

S. SCHMIDT-NIELSEN
Generalsekretær.«

Det er vort Selskab overordentlig kært at modtage denne Hilsen fra et Søsterselskab, med hvilket vi er forbundne med saa mange fælles dyrebare Minder. Vi deler af Hjertet de Ønsker, der er udtrykt i den smukke Adresse fra Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, og vi vil i vort Svar udtale vor dybtfølte Tak«.

Præsidenten meddelte, at der, som angivet paa Mødesedlen, vilde blive forelagt forskellige Skrifter i Anledning af Jubilæet, og han gav først Ordet til Redaktøren, L. L. HAMMERICH, der forelagde det første Bind af et af Selskabet selv udgivet Skrift, indeholdende Samlinger til dets Historie.

»Det Værk, som jeg herved har den Ære at forelægge Selskabet i Anledning af dets 200-Aars Jubilæum, har som Titel: *Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie. Bind I.* Det er paa Selskabets Foranledning udarbejdet af Fuldmægtig ASGER LOMHOLT, og det er bekostet af Carlsbergfondet. Lad mig straks med det samme sige, at Selskabet har al Grund til at være hjertelig taknemlig mod Fuldmægtig Lomholt for det Arbejde, han har nedlagt i dette Værk. Uden hans aarelange Forarbejder havde det været umuligt at faa Bogen fuldført paa den korte Tid, der har staaet til Raadighed. Og at faa alt dette skrevet og trykt i Løbet af mindre end et Aar har kun været muligt, fordi Fuldmægtig Lomholt har viet dette Arbejde en næsten ufattelig Arbejdskraft, en aldrig svigtende Omhu og Nøjagtighed, og en sjælden Kærlighed til sit Emne. Selskabet har ogsaa al Grund til at takke Carlsbergfondet, fordi det har stillet de, som det vil forstaas, betydelige

Midler til Disposition, som har været nødvendige, ikke blot til Arbejdets rent tekniske Fuldførelse, men ogsaa til Hjælp af forskellig Art ved dets Udarbejdelse.

Det er naturligt og traditionelt, at Selskaber som vort, naar en saa fremtrædende Milepæl passeres som de 200 Aar, ser tilbage over Vejen, der blev gaaet, er sig sin Historie bevidst. Men hvad er Selskabets Historie? Det er vel først Erkendelsen af, hvorledes det opstod og udviklede sig; hvem der stiftede og ledede det, hvorledes det er blevet organiseret, hvem der har været Medlemmer, hvilke dets Opgaver har været, og hvorledes de er blevet udført, hvad Midler der har staaet til Raadighed.

Men dernæst er det Erkendelsen af, hvorledes det har *virket.* Og der vil man først spørge, hvorledes Videnskabernes Selskab har virket indenfor det Rige, til hvis Gavn det stiftedes, den danske Konges Rige, som i Selskabets Levetid i Omfang er blevet meget mindre, medens der næppe er Grund til at antage, at den videnskabelige Betydning, Danmark nu har, skulde være ringere end den, som den danske Konges Rige havde i 1742. Spørgsmaalet om, hvordan Videnskabernes Selskab har virket, rækker dog videre. Naar man staar og ser paa Rækken af alle de Afhandlinger og Bøger, Selskabet har udgivet i de 200 Aar, ser paa disse fornemme utilnærmelige Bind, hvis Indhold i de fleste Tilfælde er én ubekendt, naar man kun kan nikke fortroligt til faa af de mange, og naar man saa tænker paa, at disse Værker er gaaet Jorden over, findes i alle større Biblioteker i de 5 Verdensdele, saa bliver man ivrig efter at faa at vide, hvad det danske Videnskabernes Selskab har ydet i Videnskabernes, i Lærdommens Historie. Hvor meget af alt dette er Papir, der muldner ulæst paa de vidt spredte Reoler? Hvornaar har derimod herfra udgaaede Arbejder været med til virkelig at dreje vor beskedne Videns store Hjul?

Det vil ligge nær for ethvert Medlem af dette Selskab, der kunde faa Lyst til at beskæftige sig med Selskabets Historie, at styre lige løs paa denne Opgave, Selskabets Plads i Lærdommens Historie, hvilket naturligvis ikke kan skilles fra Spørgsmaalet om dets Plads i vort Lands kulturelle Historie. Men han vilde hurtigt opdage, at denne Opgave er uløselig, hvis man ikke først har forstaaet Selskabets egen indre Historie, som denne for lidt siden blev antydet. Man maa jo f. Ex. kende

Selskabets Afgrænsning, vide hvem der har været Medlemmer, have en ordnet Oversigt over, hvad de har skrevet, hvilke Opgaver Selskabet har stillet, og hvilke der er blevet stillet det. Begynder man ikke med at klare alt dette, saa spænder man Hesten bag Vognen.

Allerede for flere Aar siden begyndte man indenfor Selskabets Ledelse at tænke paa det forestaaende 200-Aars Jubilæum, herunder ogsaa paa et Værk om Selskabets Historie til Afløsning og Supplering af Chr. Molbechs Skildring af Selskabets første Hundredaar. Men da det sørgelige indtraf, at William Norvin døde, var ingen længere selvskreven til at gøre dette Arbejde. Imidlertid havde Fuldmægtig Lomholt i en lang Aarrække arbejdet med en Registrering og Omordning af Selskabets Arkiv, havde udgivet Fortegnelser over Publikationerne og havde gjort en Række Notater til Selskabets Historie. Overvejelserne endte da med, at det i December ifjor blev overdraget Fuldmægtig Lomholt under Tilsyn af et Udvalg af Selskabet, bestaaende af Aage Friis som Historiker samt Sekretæren og Redaktøren, paa Basis af Selskabets Arkiv at udarbejde Samlinger til Selskabets Historie, der kunde give Selskabets indre Historie, sagligt ordnet. Af dette Værk ligger nu Bind I paa Selskabets Bord. Vi haaber, at Bind II kan komme i 1943.

I dette Bind I er navnlig Selskabets Struktur opridset, dets Stiftelse, Vedtægter, Medlemmer, Selskabets Præsidenter og Sekretærer, samt de Legater, det har modtaget og sidst — ganske kort, fordi der andetsteds foreligger saa udførlig Litteratur — Carlsbergfondet, den Stiftelse, der nu i økonomisk Henseende er af fundamental Betydning for Selskabet. I Bind II vil bl. a. blive givet Oplysninger om Selskabets finansielle Forhold, om Publikationerne, om Prisopgaverne, om de Arbejder, der i sin Tid af Statsmagten blev overdraget Selskabet og om Selskabets Deltagelse i det internationale videnskabelige Samarbejde. Af dette Bind II er noget udarbejdet, en mindre Del er allerede sat, Størstedelen er endnu i Forarbejde; saaledes har Kontorchef i Carlsbergfondet E. Spang-Hanssen gennemgaaet hele det foreliggende Regnskabsmateriale og lavet Uddrag, som kan danne Basis for en Fremstilling.

Jeg formoder, at de færreste af Selskabets Medlemmer vil læse hele dette Bind I i eet Træk og med den selvforglem-

mende Spænding, hvormed man kan læse enten en god Roman eller en Fagafhandling. Men jeg tror, at alle, der har Kærlighed til vort Selskab og historisk Sans, vil beskæftige sig, maaske endda indgaaende, med dette Værk og dets Oplysninger om vort Selskabs Vækst og om adskillige fremragende og ejendommelige Medlemmer. Det kan blive af aktuel Interesse for Selskabets Overvejelser, hvad her er oplyst om tidligere Tiders Vedtægtsdrøftelser eller om Valg af Medlemmer. Navnlig vil det dog maaske interessere, hvad der er meddelt om de 17 Præsidenter og 9 Sekretærer, som Selskabet har haft i den forløbne Tid, udover Molbech saaledes om Præsidenter som Christian VIII og Madvig, blandt Sekretærerne f. Eks. om den ogsaa for Selskabet saa uendelig virksomme H. C. Ørsted eller om den iltre, nervøse Japetus Steenstrup. Fra den ældre Tid er Molbechs Skildring suppleret og korrigeret og mange betydningsfulde, ogsaa kuriøse Træk føjet til hans Billede. Saaledes fremtræder af de ældre Sekretærer klart C. F. Jacobi, der led af et ikke ubegrundet Mindreværdskompleks og desuden plagedes af Sygdom og Hypokondri. Der kom i hans Tid bl. a. nogle Breve fra en russisk Mediciner, som indsendte nogle Piecer om Vakcination mod Pest. Jacobi skrev til et af Selskabets Medlemmer og spurgte, hvad han skulde gøre. »Jeg synes det er hvad det er, at correspondere med denne Pestlæge. Det gyser i mig hver Gang jeg seer hans Breve«.

Det er mit forvovne Haab, at naar dette Arbejde foreligger afsluttet, og dermed en Række nødvendige Oplysninger er gjort lettilgængelige, en tilstrækkelig stor Kreds af Selskabets Medlemmer vil have faaet en saadan Interesse for Selskabets Historie, at man kunde indlade sig paa den betydningsfulde Opgave, som jeg ovenfor hentydede til, men som jeg tror kun kan løses ved en Samvirken af Forskere fra vort Selskabs forskellige Discipliner, at skildre den Indsats, som er gjort af Videnskabernes Selskab i vort Lands kulturelle Historie og i Lærdommens Historie overhovedet.«

Præsidenten takkede Redaktøren for hans Redegørelse for Formaalet og Indholdet af det forelagte Værk, i hvis Tilblivelse han selv havde taget saa virksom Del. »Vi skylder hele Redaktionsudvalget Tak for det store Arbejde, men først og fremmest

skylder vi, saaledes som det fremgaar af Redaktørens Beretning, Fuldmægtig A. Lomholt stor Taknemmelighed for den Omhu og Indsigt, han har lagt for Dagen ved Udarbejdelsen og ved sine aarelange forberedende Undersøgelser og Ordning af Selskabets Arkiv, uden hvilke Værket ikke kunde være blevet til. Det er Selskabets Haab, at disse Samlinger til dets Historie vil tiltrække sig Opmærksomhed hos alle, der er interesserede i det danske Samfunds kulturelle Udvikling, og vil blive en værdifuld Kilde til Oplysning for fremtidige Forskere af Videnskabens Historie i vort Fædreland«.

Præsidenten gav dernæst Ordet til Aage Friis, der forelagde et af Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie udgivet Skrift om Selskabets Medstifter, Hans Gram: *Vita Johannis Grammii.*

»Som Forstander for »Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie«, det næst efter Videnskabernes Selskab ældste Videnskabssamfund i Danmark, har jeg den Ære med Lykønskning til 200-Aars Dagen at overrække Videnskabernes Selskab en Levnedsskildring af Historikeren Hans Gram, den Mand der er blevet kaldet Videnskabernes Selskabs Fader. Det var ham, der først fremførte Tanken om Selskabets Stiftelse; siden iværksatte han Planen støttet af Johan Ludvig Holstein og Kong Christian VI, og i Videnskabernes Selskabs første Aar ydede han de vægtigste Bidrag til Arbejdet.

Dette *Vita Johannis Grammii* er ikke en moderne Forskers Sammenfatning af, hvad der siden Hans Grams Død 1748 er oplyst om hans ejendommelige og tiltalende Personlighed, om hans Betydning for dansk Historieforskning og Plads i dansk Lærdomshistorie. Det er en paa Latin skrevet Beretning om Hans Grams Levned, et Værk af hans yngre Broder og Fostersøn, Præsten Laurids Gram, der stod den ældre Broder saare nær. Denne Biografi blev til kort efter Hans Grams Død, men af forskellige Grunde aldrig trykt; kun lejlighedsvis men ingenlunde udtømmende er den benyttet af senere Forskere. »Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie« har nu udgivet Værket. Udgivelsen med Noter og andet Tilbehør er besørget af Dr. Bjørn Kornerup under Tilsyn af nogle i det

18. Aarhundredes Historie kyndige Medlemmer af Danske Selskab, Dr. Ellen Jørgensen og Lektor Th. A. Müller samt Selskabets Forstander. Til Teksten er føjet en Fordanskning ved Lektor Otto Foss til Brug for de Læsere, hvem Latinen maatte være mindre bekvem. Det er Carlsbergfondets Støtte, Danske Selskab kan takke for, at Udgivelsen er blevet mulig. Bogen vil i Morgen komme alle tilstedeværende i Hænde.

Jeg skal i Aften ikke tale udførligt om Hans Gram, men kun med faa Ord, i Tilknytning til hvad Udgaven bringer, og hvad Lektor Th. A. Müller i sin Introduktion saavel som Dr. Kornerup i Indledningen oplyser, paapege, hvorfor Danske Selskab har ønsket netop at fremdrage Hans Grams Minde ved denne Videnskabernes Selskabs 200-Aars Dag.

Hans Gram fødtes 1685 og døde 1748; han blev Universitetsprofessor, kongelig Historiograf, Kongens Bibliotekar og Gehejmearkivar. I de første 5—6 Aar efter Videnskabernes Selskabs Stiftelse, før sin altfor tidlige Død, glædede han sig ved at deltage i Selskabets Møder, og nogle af hans betydeligste Afhandlinger om Danmarks Historie var det værdifuldeste Indhold i den første Række af Selskabets Skrifter.

Det var ingenlunde tilfældigt, at netop han først fremsatte Tanken om og fremfor nogen anden medvirkede til Stiftelsen af vort Selskab. Først og fremmest hans videnskabelige Arbejder og en Række personlige Egenskaber, dernæst hans vidtstrakte Forbindelser og Samarbejde med betydelige Videnskabsmænd i Indland og Udland, og endelig hans nøje Tilknytning til højtstillede Mænd, saasom Kong Christian VI og andre Danske, der havde Indflydelse, havde gjort ham til en Hovedskikkelse i den danske videnskabelige Verden. Han havde som faa Forudsætninger for at faa oprettet det Videnskabssamfund, det Akademi, der paa en i Danmark dengang helt ny Maade kunde skabe Betingelser og Samling og Samvirke af Landets betydeligste Forskere til Videnskabens Fremme. Det blev ogsaa en Kreds af Hans Grams mest fremadstræbende yngre Elever og Medarbejdere, der to Aar senere, 7. Januar 1745, stiftede »Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog«, der paa et snævrere begrænset Omraade, men besjælet af samme Forskertrang arbejdede paa en Fornyelse af dansk Videnskab; dette,

som det dengang kaldtes, »*lille Selskab*«, eller som siden blev dets forkortede Kendingsnavn *Danske Selskab* blev 1781 ved kgl. Resolution »uadskillelig sammenføjet, forbundet og forenet« med Videnskabernes Selskab, dog, som det hed, saaledes at »det ene ikke skulde indlemmes i det andet, men hvert ligefuldt beholde sin forrige indvortes Forfatning og Bestyrelsesmaade«. Begge Selskaber skulde mødes i samme Hus og har gjort det indtil denne Dag. —

Omkring 1740, i hin Periode af vort Aandsliv, der almindelig, men langtfra udtømmende, karakteriseres baade som Ludvig Holbergs og som Pietismens Tid, stod man ved et Vendepunkt i dansk Aandsliv. Der var Gennembrud og Nydannelse saavel i Livsanskuelse og Samfundsopfattelse som i videnskabelig Forskning. I Pagt med Tanker udefra og under Opblomstring af en her i vort Land hidtil ukendt Spredning af Dannelse til bredere Lag af Folket, først Borgerstand og Adel, overvandtes ved Universitetet saavel som i andre lærde Kredse den endnu herskende skolastiske Metode og den hidtil alt dominerende Theologi og Religiøsitet. Et fornuftbestemt verdsligt præget Livssyn banede Vej for en ny kritisk Arbejdsmetode i Videnskaben. Fremskridtet spores ogsaa paa Omraader af Naturvidenskaben, men først og fremmest indenfor de humanistiske Fag. For den nye rationalistiske Livsopfattelse og Almendannelse betød Ludvig Holberg overordentlig meget, men indenfor Videnskaben var Hans Gram den største Begavelse og den betydeligste Kraft, da vort Selskab for 200 Aar siden stiftedes. Han var alsidig lærd som faa, hans Hukommelse som hans Arbejdskraft var forbløffende stor, i al sin Forskning var han omhyggelig samlende, forsigtigt overvejende, men han havde en sjælden livfuld Tankerørelse og stor Kombinationsevne, paa alle Omraader et friskt Initiativ. Hertil kom saare smukke, menneskelige Egenskaber: Redelighed, Hjælpsomhed, et muntert jævnmodigt Sind, et vindende Væsen, der skaffede ham Tillid og Indflydelse hos høje som hos lave.

Forlængst har Eftertiden klarere end Samtiden forstaaet, at Hans Grams Indsats i dansk Historieforskning ikke blot var betydningsfuld, men grundlæggende, ja revolutionerende. Det blev den, naar det skal siges kort, fordi Hans Gram krævede en metodisk kritisk Prøvelse af alt Kildemateriale, før han gav

sig til paa Grundlag deraf at skrive Historie. Ved at gennemføre dette Krav blev Hans Gram, det kan siges uden Overdrivelse, paa dansk Grund vor kritiske Historieforsknings Grundlægger. Det skete ikke ved systematisk samlet Fremstilling af en Metode, saalidt som ved en større kritisk opbygget Helhedsfremstilling af Danmarks Historie; sligt var ikke hans Sag. Det skete gennem Enkeltundersøgelser, ved rammende Bemærkninger, praktisk og udtømmende Behandling af begrænset Stof, bl. a. i en Række Publikationer af højst forskellig Art, han offentliggjorde i vort Selskabs Skrifter. Den metodiske Forskning, som Hans Gram slog ind paa, er selvfølgelig blevet forbedret og uddybet i de forløbne to Aarhundreder, sidst som det vil være os alle i friskt Minde bl. a. af Kr. Erslev. Den er dog aldrig blevet forladt. Saavist som uforbeholden kritisk Undersøgelse og dertil knyttet uforfærdet Sandhedssøgen er Grundstenen for enhver videnskabelig Opbygning, er Hans Grams Forskning forbilledlig ikke blot i Historien, men i enhver anden Videnskab.

Danske Historikere har stedse holdt Hans Grams Minde højt i Ære, men ogsaa i Videnskabernes Selskabs Historie lyser hans Skikkelse ligesom indenfor det Danske Selskab, som hans Elever stiftede, saaledes at danske Historikere i de forløbne to Aarhundreder ofte har kunnet virke og fremlægge Arbejdsresultater i begge de to Selskaber. — —

Da Videnskabernes Selskabs Medlemmer den 24. Marts 1899 første Gang kom til Møde i denne Sal, og Danske Selskabs Medlemmer samtidig fik Mødested her i Huset, stod de ved Indgangen til Mødesalene, ligesom vi nu her i Aften har gjort det, overfor en Buste af Hans Gram. Dette Minde havde Carlsbergfondet sat her, fordi Hans Gram blev regnet for Videnskabernes Selskabs Stifter. Han skulde ligesom byde »Velkommen« og staa der som en genius loci.

Med Tanken paa at Hans Grams Buste har faaet en Æresplads i dette Hus, til Erindring om hans Gerning og som en Manen til os alle om stedse at virke i hans kritiske og sandhedssøgende Aand, bringer jeg fra Danske Selskab denne Bog om ham som Lykønskning og Hyldest paa Videnskabernes Selskabs 200-Aars Dag«.

Præsidenten udtalte:

»Det er med største Taknemmelighed, at Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab modtager denne overmaade smukke Hilsen og Gave fra et Søsterselskab, med hvilket det gennem de mange Aar har staaet i saa nær Forbindelse. Den Ære, der er vist vort Selskab ved denne Udgivelse netop i Dag af et Værk om den fremragende Videnskabsmand og Samfundsborger, som for 200 Aar siden tog Initiativet til vort Selskabs Stiftelse, paaskønner vi dybt, og paa Selskabets Vegne vil jeg gerne bede Professor Aage Friis om at overbringe Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie vor hjerteligste Tak og Genhilsen tilligemed de varmeste Ønsker for vort Søsterselskabs Virksomhed og fortsatte Trivsel.«

Præsidenten gav dernæst Ordet til N. E. Nørlund, der forelagde det første Bind af sit store Værk: *Danmarks Kortlægning. En historisk Fremstilling.*

»Blandt de af Videnskabernes Selskab udførte Arbejder indtager den ved Selskabets Foranstaltning foretagne Kortlægning af Danmark en fremskudt Plads. Dette Arbejde strakte sig over 80 Aar; naar man gennemlæser Mødeprotokollerne fra dette lange Tidsrum, vil man se, at en betydelig Del af Tiden ved Møderne medgik til Forhandlinger om Kortlægningen eller Oplæsning af Beretninger desangaaende. Selskabet har saaledes viet Sagen megen Opmærksomhed, og Arbejdet vandt ogsaa en vel fortjent Paaskønnelse i vide Kredse. Resultatet af dette Arbejde blev nedlagt i 24 kobberstukne, haandkolorerede Kort, som tilsammen danner Videnskabernes Selskabs Atlas, og hvoraf et Eksemplar er fremlagt i Klasseværelset.

Det er i Aar hundrede Aar siden Udgivelsen af disse Kort blev afsluttet, og Videreførelsen af Kortlægningen blev overdraget til Generalstaben. Det er derfor naturligt netop nu at kaste Blikket tilbage og mindes det udførte Arbejde. Selskabets Jubilæum og denne Hundredeaarsdag har foranlediget mig til, med Støtte af Carlsbergfondet, at udgive en Bog, som indeholder en Skildring af Selskabets Arbejde paa dette Omraade tilligemed en historisk Indledning om tidligere danske Kortlægningsarbej-

der, altsaa en Redegørelse for Arbejdet paa Danmarks Kortlægning i Tiden til Afslutningen af Videnskabernes Selskabs Opmaaling.

Det første herhjemme trykte Kort over Danmark skyldes Marcus Jordan, der var Professor i Matematik ved Københavns Universitet. Kortet blev udgivet 1552 hos Bogtrykker Hans Vingaard i København, men intet Eksemplar af dette Kort er blevet bevaret for Eftertiden. Det omtales i Konsistoriums Forhandlingsprotokol for 1552, og det nævnes af Abraham Ortelius og flere andre udenlandske Forfattere. E. Erslev formodede, at Marcus Jordans tabte Danmarkskort havde dannet Grundlaget for to meget smukke italienske Kobberstik, som fremstiller Danmark og omgivende Lande. Det vilde i saa Fald tillige være Kilden for en stor Mængde andre udenlandske Kort. Jeg har nøje undersøgt alle trykte Kort fra det 16. Aarhundrede og fundet, at disse uden Undtagelse taler til Gunst for Erslevs førnævnte Hypothese, og dog er denne alligevel ikke holdbar. Det er nemlig lykkedes mig at fremdrage nogle hidtil ikke paaagtede Kort, som paa afgørende Maade viser, at de før omtalte Kobberstik kan føres tilbage til en endnu ældre Kilde, der skyldes den bekendte hollandske Kunstner og Kartograf Cornelis Anthoniszoon. Hans Kort er ikke dateret. Nogle Historikere mener, at det er ældre, andre at det er yngre end Jordans. Af den Undersøgelse, jeg har foretaget, fremgaar, at det hollandske Kort utvivlsomt er det ældste.

I Aaret 1553 hjemsøgtes København af en forfærdelig Pestepidemi, som medførte, at Universitetet blev lukket indtil Fastelavn det følgende Aar, og Professorerne søgte til sundere Steder. Christian III. kaldte da Marcus Jordan til sig og opfordrede ham til at benytte Tiden til at berejse Landet og udarbejde et større Kort. Jordan efterkom Kongens Opfordring og tegnede et nyt Kort, som blev deponeret i Universitetsbiblioteket, hvor det antagelig brændte 1728, men en i Köln trykt Gengivelse er bevaret.

Tycho Brahe og hans Elever udførte vigtige Forarbejder til en Kortlægning, navnlig astronomiske Maalinger og en meget bemærkelsesværdig Triangulation, den første i sin Art. I et interessant Brev til Anders Sørensen Vedel har Tycho Brahe givet en Skildring af den Methode, som den Dag i Dag anvendes

ved Kortlægning, og han har saaledes været en Foregangsmand ogsaa paa Geodæsiens Omraade.

I den første Halvdel af det 17. Aarhundrede blev en Del af Danmark opmaalt af Hans Willumsen Lauremberg. Han var ligesom Jordan Professor i Matematik og er iøvrigt kendt som Forfatter til en Række satiriske Digte, der har bevaret en Plads i vor Litteratur. Christian den Fjerde støttede Laurembergs Opmaaling med rigelige Midler, og han var meget interesseret i at faa de deraf resulterende Kort trykt i Danmark, saa at de kunde erstatte de slette udenlandske Kort, som oversvømmede Landet. Kongen skriver det ene Brev efter det andet desangaaende og insisterer stedse mere indtrængende paa, at Kortene skal stikkes af en dertil engageret Kobberstikker. Men Lauremberg holdt Sagen hen. Tilsidst skriver Kongen et Brev, hvori han irettesætter og truer Lauremberg. Da heller ikke det hjalp, tabte Christian den Fjerde sin aldrig særlig store Taalmodighed og udnævnte i Aaret 1647 Johannes Mejer til kongelig Matematiker med det Hverv at kortlægge Riget. Opmaalingen var dermed frataget Lauremberg, og Christian den Fjerdes ihærdige Forsøg paa ved hans Hjælp at skabe et nationalt Kortværk var strandet. Mærkelig nok udkom samme Aar i Holland nogle nye og fortrinlige Kort over Sjælland og Lolland-Falster. Disse Kort er anonyme, men meget tyder paa, at de skyldes Lauremberg.

Johannes Mejer røgtede det ham betroede Hverv med et usædvanligt Talent og med stor Flid. Han udarbejdede flere hundrede Kort, der tilsammen giver et enestaaende rigt og detailleret Billede af vort Land i en svunden Tid. Hans Gengivelse af Hovedlinierne i Danmarks Topografi hæver sig højt op over, hvad andre har præsteret før ham, og først ved Videnskabernes Selskabs Opmaaling over hundrede Aar senere, blev hans Kort afløst af bedre.

Johannes Mejers Arbejde blev først tilendebragt i Hertugdømmerne. Hans Kort over disse Landsdele blev publiceret 1652; de vakte megen Opmærksomhed, og de er ofte blevet omtalt i Litteraturen. Hans Kort over Kongeriget blev færdige ca. 7 Aar senere, men Forholdene i Landet havde da ændret sig i ugunstig Retning ved Roskildefreden, og der blev ikke Lejlighed til at udgive Kortene. Først nu er det, takket være

en Understøttelse fra Carlsbergfondet, blevet muligt at publicere disse værdifulde Arbejder.

Det næste store Fremskridt inden for Danmarks Kartografi skyldes Videnskabernes Selskab. En ung Matematiker Peder Koefoed henvendte sig i Aaret 1757 til Selskabet med et Forslag om en Opmaaling. Selskabet bifaldt Forslaget og lod Koefoed paabegynde Arbejdet, men efter tre Aars Forløb afgik han ved Døden. Sagen kom da op til fornyet Overvejelse i Selskabet, og man besluttede nu at organisere Arbejdet paa en bredere Basis. Selskabet nedsatte en Kommission, der skulde lede Opmaalingen, og det ansatte efterhaanden et større Antal Landmaalere med assisterende Personale. De hertil fornødne Midler tilvejebragtes ved et Tilskud fra Staten, endvidere bevilgedes der Tilskud af Communitetets Midler samt 3 Pladser paa Regensen og 3 paa Walkendorffs Collegium for de Studenter, som skulde assistere Maalerne.

Selskabet havde det Held at kunne knytte til sig en Række af fremragende Mænd, som med Iver tog fat paa den nye Opmaaling. Thomas Bugge var den første Triangulator, og han udførte ogsaa de astronomiske Observationer de første Aar. Senere blev han Selskabets Sekretær, og han var den egentlige Leder af Opmaalingen indtil sin Død 1815. Ole Wessel blev Bugges Efterfølger som Triangulator. Han fuldførte Vinkelmaalingerne paa Sjælland, hvor han desuden maalte to lange Verifikationsgrundlinier. Ole Wessel havde en mærkelig Karrière. Han avancerede fra Landmaaler til Assessor i Hof- og Stadsretten og gik derfra over i Højesteret. Hans yngre Broder Caspar Wessel var ogsaa Jurist, men han blev hele sit Liv i Selskabets Tjeneste som Landmaaler og ydede som saadan et fremragende Arbejde. Hans ældre Broder Johan Herman Wessel skrev om ham:

Han tegner Landkort og læser Loven,
han er saa flittig, som jeg er doven.

Caspar Wessel udgav i Selskabets Skrifter en berømt matematisk Afhandling »Om Direktionens analytiske Betydning«, hvori han først af alle fremstiller Liniestykker i en Plan ved imaginære Tal og foregriber Dele af Hamiltons Kvaternionteori.

Det er temmelig enestaaende, at en Institution som Selskabet

paatager sig Ledelsen af Landets Kortlægning; det er derfor nærliggende at stille det Spørgsmaal, om Selskabet magtede en saadan Opgave. Sagen har baade en videnskabelig og en administrativ Side. Hvad det sidste angaar, saa kan man kritisere, at Kortlægningen skred langsomt fremad, men iøvrigt maa det siges, at Arbejdet var tilrettelagt med stor administrativ Dygtighed. Naar man gennemlæser den lange Række af kongelige Anordninger, som blev udstedt i Sagens Anledning, maa man beundre den Klogskab og Forudseenhed, hvormed Opmaalingen fra første Færd blev organiseret af de Mænd, som stod i Spidsen for Selskabet i det 18. Aarhundrede. Mange af de den Gang trufne administrative Bestemmelser har været Forbilledet for de nugældende.

Den førnævnte af Selskabet nedsatte sagkyndige Kommission varetog den videnskabelige Ledelse af Opmaalingen paa en fuldt ud forsvarlig Maade i de første Aartier. Men efterhaanden stivnede Arbejdet i en een Gang fastlagt Form. Mærkelig nok fulgte Selskabets Sagkyndige ikke i tilstrækkelig Grad med i de Fremskridt, Geodæsien gjorde i det lange Tidsrum, Arbejdet strakte sig over. Dette bevirkede, at henimod Slutningen af dette Tidsrum stod Arbejdet ikke paa Højde med, hvad man andre Steder formaaede at præstere. Tolv Aars Opmaaling i Holsten maatte ligefrem kasseres. Selskabets Kortlægning standsede dermed brat, og den kom ikke til at omfatte Holsten som oprindelig paatænkt.

Men alle de mange Kort, Selskabet publicerede, repræsenterede et Arbejde, som fortjener den største Paaskønnelse, og som var til stor Gavn for vort Land. De bidrog da ogsaa i høj Grad til at gøre Selskabets Navn kendt i vide Kredse og befæste dets Anseelse allerede paa et tidligt Tidspunkt.

Som en Hyldest til Selskabet har jeg den Ære at overrække et Eksemplar af denne Bog for dermed at mindes den fremragende Indsats, Selskabet i forgangne Tider har ydet paa dette særlige Omraade«.

Præsidenten takkede med følgende Ord:

»Paa Selskabets Vegne vil jeg gerne bringe Professor N. E. Nørlund en hjertelig Tak for den Hyldest, der er vist vort

gamle Selskab gennem Forelæggelsen netop i Dag af dette store Værk om Danmarks Kortlægning, hvori der gøres Rede for den meget betydelige Indsats, som Selskabet under de første 100 Aar af dets Bestaaen har ydet til Fremme af dette Formaal. Som Professor Nørlund har fremdraget, har vort Land paa dette Omraade allerede tidlig ydet store Bidrag til Videnskaben, og vi glæder os over, at disse Traditioner ogsaa i senere Tider har været opretholdt paa ypperlig Maade, og at Danmark atter gennem Professor Nørlunds egne frugtbare Undersøgelser indtager saa fremtrædende Plads i Arbejdet paa den geodætiske Videnskabs Udvikling.«

Præsidenten gav endelig Ordet til Formanden i Carlsbergfondets Direktion, JOHANNES PEDERSEN, der forelagde et Skrift: *Carlsbergfondet* om Fondets Tilblivelse og Virksomhed.

»Carlsbergfondets Direktion har ønsket at give Udtryk for sin Hyldest til Videnskabernes Selskab paa denne Mindedag, ikke blot indirekte, ved at give økonomisk Støtte til de Værker som allerede er blevet forelagt Selskabet i Aften, men ogsaa paa direkte Maade, ved selv at foretage en Publikation, der handler om Carlsbergfondet, forfattet af mig som Fondets nuværende Formand. Skønt Carlsbergfondet i Kraft af sin Fundats er en selvstændig Institution, er det dog saa nær knyttet til Videnskabernes Selskab, at man næppe overdriver, naar man siger, at Fondets Stiftelse er en af de allervigtigste ydre Begivenheder, der har fundet Sted i Selskabets 200-aarige Historie. En Skildring af Carlsbergfondet og dets Tilblivelse indeholder i sig selv en Hyldest til Selskabet, idet der ved Fondets Oprettelse er givet Udtryk for en høj Vurdering af Selskabets Formaal og en stor Tillid til dets Medlemmer fra en af vort Folks Stormænd, hvis Virksomhed laa paa et helt andet Omraade end Selskabets.

Jeg har i Skriftet søgt at gøre Rede for Fondets Tilblivelse og de enkelte Afdelingers Opstaaen, for de almindelige administrative Forhold og den økonomiske Udvikling, og dernæst givet en kort Skildring af Afdelingernes Virksomhed. Ved Skildringen

af Fondets Tilblivelse har jeg benyttet Breve, som findes i Fondets Arkiv, men jeg er ikke gaaet meget ind paa Enkeltheder, da jeg har fundet det rigtigere at give en kortfattet Fremstilling, for at Hovedlinierne kan træde klart frem, og Læseren faa et Indtryk af Fondet som en levende Virksomhed. Til denne Skildring er føjet en Liste over Personer, som har indtaget ledende Stillinger indenfor Fondet og dets Institutioner, samt en Bibliografi, udarbejdet af Kontorchef E. Spang-Hanssen, der ogsaa har hjulpet mig med Materialet til Bogen, ligesom Fondets Kvæstor, Retsformand C. Nyholm, har ydet mig sin Bistand.

Ideen til Fondets Oprettelse skyldes alene Brygger J. C. Jacobsen, og Begyndelsen dertil var Indrettelsen af Laboratoriet, der udsprang naturligt af hele hans Virksomhed. Ved Affattelsen af Fundats og Statuter raadførte han sig med sin Ven og Slægtning Japetus Steenstrup, der var Selskabets Sekretær, og med et andet Medlem af Selskabet, Kemikeren Barfoed, samt Højesteretssagfører Broch. De grundlæggende Dokumenter var fuldt udformet, da Jacobsen forelagde Sagen for Selskabet i en Skrivelse d. 25. Sept. 1876, efter at han kort i Forvejen havde givet Præsidenten, Madvig, Underretning om sit Forehavende. I Skrivelsen gør han Rede for sine Tanker med Laboratoriets Oprettelse og siger derpaa: »Da et saadant, for Specialstudier beregnet Institut imidlertid kun kan trives, naar det bæres af den Aand og gennemtrænges af det Lys som udgaar fra Videnskaberne i det hele, og da dette Lys for mig har været en Kilde til Lykke og Velvære, ligger det mig paa Hjerte, som et Afdrag paa min Gæld, ogsaa at yde et Bidrag til Videnskabernes Fremme i Almindelighed, navnlig i de Retninger hvori det forekommer mig at Staten ikke hidtil har anvendt, og til hvilke den vel heller ikke i Fremtiden vil kunne afse alle de nødvendige Midler«. Naar han anmodede Videnskabernes Selskab om at paatage sig Ansvaret for Valget af Fondets Ledelse, var det, fordi han dermed mente at sikre Fondet »en vedvarende Bestyrelse af Mænd med videnskabelig Indsigt og Dygtighed«, idet dette Selskab »hos os er den eneste Institution der er saa heldig at staa uafhængig af alle fremmede, uvidenskabelige Hensyn og Indflydelser«. Han haabede derved at sikre sin Stiftelses Bestaaen i de kommende Tider, saaledes at »den altid kan virke til Gavn for Videnskaben og til Ære for Danmark«.

Selskabets Medlemmer fik konfidentielt tilsendt Kopier af denne Skrivelse med vedlagt Kopier af Fundats- og Gavebrev samt Udkast til Statuter, og der holdtes dernæst et Møde d. 29. Sept., i hvilket Præsidenten forelagde Sagen og fremlagde et Udkast til et Svar i en Skrivelse, der i værdig Form gav Udtryk for Selskabets Taknemlighed overfor Stifteren og udtalte Selskabets Villighed til at paatage sig det Hverv, der var det tiltænkt. Svaret blev vedtaget uden Diskussion, og det blev overdraget en Deputation bestaaende af Præsidenten, Sekretæren og det ældste tilstedeværende Medlem af hver af de to Klasser at overrække Stifteren Svaret. Sagen blev derefter forebragt Kongen af Præsidenten, og Christian d. 9. viste Sagen den Interesse, at han personlig aflagde Besøg paa Carlsberg for at takke Stifteren af det nye Fond.

Gennem Overtagelsen af Bryggeriet fik Fondet Forudsætningen for den mægtige Udvikling, som det har haft, siden Jacobsen stiftede det med en Formue paa 1 Mill. Kr. Og det maa i den Sammenhæng ikke glemmes, hvad der skyldes Carl Jacobsen, som ganske vist skænkede sit Bryggeri til Fondet med Henblik paa Kunstens Fremme, men som ved at give sin Ejendom til det gamle Fond og gøre sin Stiftelse til en Afdeling af dette, bidrog til, at Fondet som Helhed fik en Trivsel, der ogsaa kom de gamle Afdelinger til Gode.

I den nuværende Tid, da saa meget staar paa Spil, ligger der en stærk Vægt paa Stifterens Karakteristik af Videnskabernes Selskab som en Institution, der er uafhængig af alle uvidenskabelige Hensyn, og hans Ønske, »at Fondet altid kan virke til Gavn for Videnskaben og til Ære for Danmark«, faar i disse Tider en særlig Klang.

Som et Udtryk for den nære Forbindelse, som bestaar mellem Selskabet og Fondet, har Carlsbergfondets Direktion yderligere besluttet at anmode Selskabet om at modtage en Gave paa dets Mindedag, bestaaende i en Sum af 100.000 Kr., som vil være at anvende til Fremme af Selskabets Formaal i Overensstemmelse med de Dispositioner, som Selskabet selv maatte foretage. Direktionen har ment at handle i Brygger Jacobsens Aand ved, at denne Gave overdrages Selskabet ikke under Afd. B.s videnskabelige Understøttelser, men af Carlsbergfondet i det Omfang hvori det skabtes af J. C. Jacobsen.«

Præsidenten udtalte:

»Paa Selskabets Vegne vil jeg gerne bringe Professor JOHANNES PEDERSEN en hjertelig Tak for hans Forelæggelse af sit oplysende Skrift om det store Fond, der siden dets Oprettelse paa lykkeligste Maade har virket som en Livskilde for dansk Videnskab. Udgivelsen af dette Skrift netop paa Selskabets 200-Aarsdag vil paa den mest velkomne Maade samle Opmærksomheden om det vidunderlige Æventyr i Selskabets Historie, som Carlsbergfondets Tilblivelse har været. J. C. Jacobsens Henvendelse til Selskabet med Meddelelsen om hans store Gave og hans Forslag om Selskabets Medvirken til dennes Frugtbargørelse er utvivlsomt den mest betydningsfulde Hændelse i Selskabets Historie i det sidst forløbne Aarhundrede.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab tænker i Dag med den største Taknemmelighed paa den Tillid, Carlsbergfondets Stifter viste det, og vi vil dertil føje vor Tak til de Mænd, valgt af vor Kreds, som paa saa lykkelig Vis har forstaaet at fordele og forvalte de store Midler, som ved J. C. Jacobsens enestaaende Gave er skænket dansk Videnskab. Vi føler ogsaa Taknemmelighed for den Maade, hvorpaa Direktionen, der efter Fondets Statuter i alle sine Beslutninger er uafhængig af Selskabet og kun bundet af de Retningslinier, som Stifteren har angivet, stedse i J. C. Jacobsens Aand har støttet Videnskabernes Selskab og fremfor alt givet Selskabet Raadighed over disse smukke Lokaler, hvor vi kan mødes under saa værdige Former. Et nyt Vidnesbyrd om denne Indstilling ser vi i den store Gave, som Fondet i Dag har skænket Selskabet, og som vi modtager med en dybtfølt Tak og vil bestræbe os for paa bedste Maade at anvende til Selskabets Formaal.

Paa en Dag som denne mindes vi ogsaa med Taknemmelighed de store Gaver, Legater og Stiftelser, Selskabet i Aarenes Løb har modtaget fra forskellig Side, og ikke mindst tænker vi paa, at Statsmyndighederne i de seneste Aar ved betydelige Bevillinger har muliggjort Opretholdelsen af vor Publikationsvirksomhed og derved handlet i Overensstemmelse med de gamle Traditioner, der gaar tilbage til Selskabets allerførste Tid, hvor

det fra Kongens egen Kasse modtog den for dets Virksomhed uundværlige Understøttelse.

De Værker og Skrifter, der her i Dag er blevet forelagt, og de Ord, der har været knyttet til de forskellige Forelæggelser, giver hver for sig saa indgaaende Oplysninger om væsentlige Træk af Selskabets Historie og danner tilsammen saa alsidigt et Billede af vor Virksomhed i de forløbne 200 Aar, at vi næppe paa nogen smukkere og mere levende Maade kunde være blevet mindet om vore ærværdige Traditioner og om de mange fremragende Mænd, som gennem Tiderne har kastet saa megen Glans over vort gamle Selskab. Ved denne Lejlighed vil det imidlertid være naturligt, at vi endnu i nogle Øjeblikke samler vore Tanker om den Stilling, Selskabet har indtaget i vort Samfund fra sin Stiftelse til i Dag, og om hvilke Haab vi tør nære til dets fremtidige Virksomhed i Videnskabens og Samfundets Tjeneste.

Den umiddelbare Anledning til Selskabets Stiftelse var jo, som vi ved, Kravet om Løsningen af visse bestemte Opgaver, der fordrede almen videnskabelig Indsigt og i det første Aarhundrede af dets Bestaaen, hvor der her i Landet kun fandtes faa Organer til Støtte for Videnskaben og dens Anvendelser, havde vort Selskab i begge disse Henseender en vigtig Mission at udføre. Navnlig paatog det sig, ofte efter direkte Opfordring fra Kongemagten, Varetagelsen af forskellige Opgaver, blandt hvilke Landets Kortlægning, saaledes som vi netop har hørt, var den største og heldigst gennemførte. Omkring Midten af det forrige Aarhundrede havde dette Forhold dog væsentligt ændret sig, idet mange selvstændige danske Institutioner, under hvilke de fleste af disse Opgaver mere naturligt henhørte, efterhaanden var vokset op. Ved denne Udvikling spillede vel ikke Selskabet selv, men mange af dets ledende Mænd en afgørende Rolle. Jeg skal blot minde om, at det var paa Initiativ af H. C. Ørsted, der i hele 37 Aar var vort Selskabs Sekretær, at den polytekniske Læreanstalt stiftedes, ligesom allerede tidligere Grundlæggeren af Landbohøjskolen, P. C. Abildgaard, i sine sidste Leveaar havde varetaget dette vigtige Hverv inden for Selskabet.

Betydningen af, at der i vort Samfund stadig fandtes et Centrum, om ikke saa meget for videnskabelige Forskningers Ud-

førelse, saa dog for deres almindelige Værdsættelse, kan imidlertid næppe overvurderes. Det mest slaaende Vidnesbyrd herom er J. C. Jacobsens saa smukt formulerede Henvendelse til Selskabet om Carlsbergfondets Oprettelse, som Fondets Formand lige har fremdraget. Netop i denne Forbindelse tænker vi ogsaa paa, hvor meget det den Gang betød, at videnskabelig Virksomhed i dens mangeartede Afskygninger paa saa harmonisk Maade var knyttet sammen inden for vort Selskab. At Repræsentanter for vidt forskellige Grene af Videnskaben samles til vore Møder og deltager i alle Forhandlinger, giver vort Selskab dets særlige Præg. Den enestaaende Lejlighed, som Humanister og Naturvidenskabsmænd derved faar til at meddele hverandre, hvad de hver for sig betragter som væsentligt inden for deres Forskning, udelukker en Ensidighed, der ofte følger med større Forhold, hvor en skarpere Adskillelse af praktiske Grunde har været nødvendig. Omend ikke alle Kundskabs- og Forskningsomraader, der fortjener Navn af Videnskab, er repræsenteret inden for Selskabet, har de Forbindelser, der her knyttes, sikkert haft og har stadig overordentlig Betydning for den harmoniske Udvikling af de videnskabelige Bestræbelser i vort Land, ja for hele Kulturlivet herhjemme.

Som Forholdene udviklede sig, er vort Selskab tillige blevet et stedse vigtigere Bindeled ved det internationale videnskabelige Samarbejde. Paa dette Omraade kan Danmark med Rette være stolt af den af hele Samfundet delte Forstaaelse for den vigtige Opgave, det her drejede sig om. Især staar Oprettelsen af Rask-Ørsted Fondet — ved hvilken der fra dansk Side gjordes saa betydningsfuld en Indsats paa et Tidspunkt, hvor mellemfolkelige videnskabelige Bestræbelser var særlig vanskelige og særlig paakrævede — som Udtryk for et lykkeligt Samarbejde mellem ledende Personligheder fra det politiske Liv og fra Videnskabsmændenes Kreds, der i væsentlig Grad fik sine Impulser netop fra Forhandlingerne inden for vort Selskab. Ikke alene har dette Fond muliggjort en Deltagelse her fra Landet i det internationale videnskabelige Samarbejde i et Omfang, der ellers næppe havde været tænkeligt, men tillige har Fondets Virksomhed dannet Mønster for Institutioner, skabt i større Lande med tilsvarende rigere Midler. Anerkendelsen af dansk Initiativ og Virke paa dette Omraade er maaske ikke den mindst vigtige af de Om-

stændigheder, hvorpaa vi bygger vort Haab om, at Danmark, naar fredelige Tider vender tilbage, atter vil finde sin Plads som aktiv Deltager i de mellemfolkelige kulturelle Bestræbelser.

Intetsteds finder vi stærkere Vidnesbyrd om Frugtbarheden af menneskeligt Samarbejde end paa den videnskabelige Forsknings Omraade. Naar vi tænker paa, hvordan Slægter har hjulpet hverandre med at bære Sten til Videnskabens stolte Bygning og i Fællesskab har højnet dens Tinder og styrket dens Fundamenter, føler vi os stillet over for et Værk, hvortil den enkelte kun formaar at bidrage i Kraft af den Rigdom, som rummes i det hele fælles Eje. Hvad Videnskaben bringer os, er ikke alene Kundskaber, der hjælper os til at beherske Naturen og til at udbygge Samfundenes Organisation; men uadskillelig forbundet med Forøgelsen af vor Viden er en dybere Indsigt i vort eget Væsen og vor Stilling i Tilværelsen. Dette fælles Træk for alle Tiders Erkendelsesstræben er i vor egen Tidsalder kommet i Forgrunden som næppe nogensinde før og møder os ligefuldt ved saadanne Yderpunkter som Udforskningen af Naturen omkring os og Studiet af de menneskelige Kulturer. Paa det første Omraade har vi jo lært, at selv vore allersimpleste Begreber som Rum og Tid og Aarsag og Virkning ikke er altomfattende Former, men Idealisationer, hvis Anvendelse hviler paa hidtil upaaagtede Forudsætninger. Paa det andet Omraade har Erkendelsen af gensidig Befrugtning mellem tilsyneladende uafhængige Kulturer og af den Arv, de hver for sig har overtaget fra Kulturer, om hvilke vi indtil for kort Tid siden intet Kendskab havde, givet os ny Belæring om Kulturernes eget Liv og deres dybe indbyrdes Afhængighedsforhold.

Hvad vor hjemlige Kulturs Egenart angaar, er denne fremfor noget præget af den Maade, hvorpaa de kulturelle Rørelser, der stadig kommer fra de større Samfund, hos os modtages og omdannes. Naar vi spørger, om vor Kultur stadig vil kunne sætte Blomster og bære Frugt, møder vi de samme Forhold, som gælder ethvert levende Væsens fortsatte Bestaaen. Selv det mest indgaaende Kendskab til Bestanddele og Opbygning fører her ikke til noget Svar, men vi er henvist til Haabet om, at en Harmoni, der i sit fulde Omfang kun kan anes, men aldrig helt kan gribes, stadig vil bevares. Udtrykket for et saadant Haab finder vi, hvad enten det gælder de enkelte levende Væsener

eller Samfundene, i deres Livsvilje, og naar vi tænker paa vor egen Kultur, har vi vist alle netop i en Tid som denne en levende Følelse af, hvor stærk en saadan Vilje kan være.

Vender vi til sidst tilbage til Spørgsmaalet om vort Selskabs Fremtid, ved vi kun det ene, at vore Ønskers Opfyldelse er uadskillelig forbundet med en lykkelig Skæbne for vort hele Samfund, ja, kan ej heller løses fra Opretholdelsen af alle Folkeslags Samarbejde paa Videnskabens Fremgang. Det er til disse Haab, vi i Dag sætter vor Lid.

Dermed er Dagsordenen udtømt for dette Møde paa Selskabets 200-Aarsdag, som — trods de jævne ydre Former — hos os alle har kaldt paa mange af vore rigeste Minder. Selv om Mødet er hævet, er vor Sammenkomst imidlertid ikke til Ende, og vi vil i Aftenens Løb faa Lejlighed til atter at fremkalde disse Minder.«

Efter Mødet var Medlemmerne samlet til en Souper i Lokalerne, ved hvilken Lejlighed Taler holdtes af *Præsidenten*, JOHS. HJELMSLEV, OTTO JESPERSEN og VILHELM ANDERSEN.

Der fremvistes en Gave fra BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI, bestaaende af tre smukke Metalaskebægre med Inskription.

I Anledning af Jubilæet var i Klasseværelset foranstaltet en lille *Udstilling* af Bøger, Manuskripter, Protokoller, Medailler o. l. af særlig Betydning i Selskabets Historie.

---

4. Mødet den 27. November 1942.

Til Stede var 41 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Lange, Bock, Brønsted, Bjerrum, Krogh, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, Sand, E. Strömgren, Winge, Friis Johansen, Tuxen, Ad. Jensen, K. Jessen, Ravn, Hatt, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Fridericia, Linderstrøm-Lang, Steenberg, Hammerich, Martin Kristensen, Ove Paulsen, Brøndsted, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, P. J. Jørgensen, Fabricius, Knudsen, *Sekretær*. — Desuden som Gæster Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy og Professor E. Hammarsten, Stockholm.

Præsidenten meddelte, at Selskabet havde tilsendt Hs. MAJESTÆT KONGEN en Blomsterdekoration i Anledning af hans Hjemkomst fra Hospitalet. Kongen havde sendt Selskabet et Svartelegram.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. A. J. EINAR LÖNNBERG, fh. Professor, Naturhistoriska Riksmuseum, Stockholm, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse den 11. April 1932.

JOHANNES BRØNDSTED gav en Meddelelse: *Nationalmuseets Udgravninger i Borremose, Himmerland.*

I 1929—30 fandtes i Borremose ved Aars et Stykke stenlagt Vej, c. 65 m langt, førende fra fast Land ud til en Holm i Mosen. Fra 1936 har Nationalmuseet med Støtte af Carlsbergfondet foretaget Udgravninger paa og ved denne Holm og derved konstateret to arkæologiske strata, begge tilhørende det ældste Afsnit af vor Jernalder, den keltiske Tid (c. 400—0). Under den ældre af de to ved disse strata angivne Bebyggelser omdannedes Holmen til et af Vold og Grav befæstet Tilflugtssted, dengang omgivet af Sump og klart Vand; under den yngre anlagdes paa Holmen, indenfor den sammenfaldne og tilgroede Befæstning, en Landsby, hvis Hustomter og stenlagte Gade er genfundet. De arkæologiske Undersøgelser i Borremose ventes i alt væsentligt afsluttede i Løbet af 1944.

MATHIAS THOMSEN gav en Meddelelse: *Insekthormoner og Krebsdyrenes Farveskifte.*

Krebsdyrenes Farveskifte reguleres af Hormoner, hvoraf det bedst kendte dannes i den saakaldte Sinuskirtel i Øjestilken. Hanström har i nogle Arbejder vist, at Ekstrakt af Hovedet af visse Insektarter ved Injektion i Rejer frembringer en lignende Reaktion som Sinuskirtelhormonet — Kontraktion af de røde og sorte Kromatoforer. Det er nu ved Undersøgelser paa flere Insektarter fundet, at denne Virkning skyldes det saakaldte *Corpus cardiacum*, et Organ, hvis Betydning iøvrigt er saa at sige ukendt.

Vil blive trykt i Biol. Medd.

Efter Indstilling vedtog Selskabet at tildele Th. Mortensen den for Regnskabsaaret $^{1}/_{10}$ 1941—$^{30}/_{9}$ 1942 modtagne Portion af *Pastor emer. F. J. Ørnborg's Legat.*

Selskabet havde modtaget 4 Besvarelser af de for 1940 af den naturvidenskabelig-matematiske Klasse udsatte *Prisopgaver,* nemlig een af Opgaven i Biologi om Forurening af Vandløb,

Pris: Kr. 3.000 af Selskabets Kasse; to af Opgaven for Classen's Legat om Kløver-Bægersvampen, Pris: Kr. 3.000 og een af Opgaven for Thott's Legat om de vigtigste danske Skovtræers vegetative Formeringsevne, Pris: Kr. 2.000.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Dr. phil. K. J. Pedersen: »*The Acid Dissociation of the Hydrated Cupric Ion. The Formation of Dimeric Cupric Compounds*« i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 7.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Civilingeniør Aksel Tovborg Jensen: »*Determination of Particle Size by X-Ray Powder Method*« i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 8.

Redaktøren fremlagde:
Mat.-fys. Medd. Bd. XX, Nr. 3—4.
Biol. Medd. Bd. XVII, Nr. 8.

5. Mødet den 11. December 1942.

Til Stede var 39 Medlemmer, nemlig Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Lange, Bock, Bjerrum, Krogh, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, Harald Bohr, Bøggild, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, Friis Johansen, Tuxen, Biilmann, K. Jessen, Ravn, Hatt, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Linderstrøm-Lang, Dyggve, Hammerich, Langseth, Ove Paulsen, Brøndsted, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, Rubow, Knudsen, *Sekretær*, Brønsted, Hjelmslev, Winge, Poul Nørlund. — Desuden Selskabets udenlanske Medlem G. Hevesy.

Martin Knudsen talte Mindeord om D. B. la Cour.
Trykt Side 67—74.

N. E. Nørlund fremlagde: *Johannes Mejers Kort over det danske Rige Bind I-III.*

En samlet Udgave af de af Johannes Mejer i det 17. Aarhundrede tegnede Kort over Danmark ledsaget af en Redegørelse for Mejers Arbejde.

W. Thalbitzer gav en Meddelelse: *Gamle Laaneord i det eskimoiske Sprog.*

Den af Egede indledede Kolonisation medførte en Række af nye Kulturord i Grønlændernes Sprog. I Modsætning til dem er der en Del

formodede prækolumbiske Laaneord i Eskimoisk, der kun kendes fra det talte Sprog. Nogle af dem anses for at stamme fra Nordbobygderne, altsaa oldnordiske Ord, men en Del, der er udbredt i de vestlige Egne, formodes at være sivet ind over Beringstrædet fra de sibiriske Folkeslag. Finsk-ugriske Sprog har været inddraget i Jævnføringen med Eskimoisk, og i de seneste Tider har den hollandske Lingvist, Prof. C. Uhlenbeck, endogsaa ment at kunne hævde en ældgammel Sammenhæng mellem Eskimoisk og den indoeuropæiske Sprogæt (stedfæstet i det indre af Asien).

Det af Kassekommissionen forelagte *Budget* for 1943 vedtoges. Trykt Side 105—107.

Herunder vedtoges en Bevilling paa 1.400 Kr. til Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie.

Sekretæren gav Meddelelse om, at der kunde indsendes *Forslag til Prisopgave* for Schou's Legat inden 1. Januar 1943.

H. O. Lange meddelte, at Medlemmerne af *Kommissionen for Registrering af litterære Kilder til dansk Historie* var enedes om at ophæve Kommissionen og at henlægge det fortsatte Arbejde under det Kgl. Bibliotek, hvor Kommissionens Registratur opbevaredes og var offentlig tilgængelig. Præsidenten takkede Kommissionen for dens Arbejde i de forløbne Aar, i Særdeleshed H. O. Lange, der havde været Kommissionens Formand siden Oprettelsen i 1906 (jvfr. i øvrigt Selskabets Beslutning i Mødet den 16. April 1943).

---

6. Mødet den 22. Januar 1943.

Til Stede var 43 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Bock, Brønsted, Hjelmslev, Bjerrum, Krogh, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, Harald Bohr, Bøggild, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, E. Strömgren, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, K. Jessen, Poul Nørlund, Ravn, Hatt, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Fridericia, Linderstrøm-Lang, Steenberg, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Ove Paulsen, B. Jessen, Ørskov, P. J. Jørgensen, Fabricius, Axel Nielsen, Knudsen, *Sekretær*, Th. Madsen, Arup. — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. Hans Ostenfeldt Lange, fh. Over-

bibliotekar ved det Kgl. Bibliotek, fh. Lektor i Ægyptologi ved Københavns Universitet, optaget i den historisk-filosofiske Klasse den 6. April 1906, død den 15. Januar 1943.

Endvidere havde Selskabet mistet to udenlandske Medlemmer, nemlig Sir Arthur John Evans, fh. Professor i Arkæologi ved Universitetet i Oxford, optaget i den historisk-filosofiske Klasse den 15. April 1921, død den 11. Juli 1941, og Dr. phil. Richard Martin Willstätter, fh. Professor i Kemi ved Universitetet i München, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse den 9. April 1920, død den 3. August 1942.

Arthur Christensen forelagde en Afhandling: *Le premier chapitre du Vendidad et l'histoire primitive des Iraniens.*

Avestaskriftet Vendidad, som indeholder Zarathushtriernes religiøse Lov, indledes med et Kapitel, der fremstiller de iranske Landsdeles Skabelse ved Ahura Mazdāh og de ved den onde Aands Modskabelse frembragte Landeplager. Det søges paavist, at Vendidad I indeholder en oprindelig, gammel, østiransk metrisk Tekst, der er optaget i og videreført ved en senere medisk Prosaredaktion. Den oprindelige Tekst rummer Traditionen om de ariske Stammers Indvandring og ældste Bosættelse i Østiran, men saaledes som Stykket foreligger i de mediske Mageres Bearbejdelse, er det at opfatte som en skematisk Oversigt over Zarathushtrismens Udbredelses Historie. Af Landelisten kan vi slutte, at den mediske Redaktion gaar tilbage til omtrentlig det femte Aarhundrede f. Kr.

Vil blive trykt i Hist.-fil. Medd. Bd. XXIX, Nr. 4.

Harald Bohr gav en Meddelelse: *Om nogle Funktionsrum.*

I Samarbejde med Hr. Erling Følner har Foredragsholderen gennemført en indgaaende systematisk Undersøgelse af visse almindelige Typer af Funktionsrum, som man er stødt paa ved Generalisationer af de næstenperiodiske Funktioners Teori, og som benævnes efter Matematikerne Stepanoff, Besicovitch og Weyl. I Foredraget skal søges givet et anskueligt Indtryk af nogle af de Problemer, der er taget op til Behandling, samt af nogle af de opnaaede Resultater.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary« havde sendt Beretning for Aarene 1940—42. Trykt Side 132.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at den af den finske Rigsdag vedtagne Lov af 20. Januar 1939 om Oprettelsen af et *finsk Akademi* først skulde træde i Kraft den 1. Januar 1950.

Klassemøder:

Den historisk-filosofiske Klasse holdt Møde med Dagsorden:

1. Mundtlig Anmeldelse af Forslag om Optagelse af nye Medlemmer i Selskabet.
2. Eventuelt.

Den naturvidenskabelig-matematiske Klasse holdt Møde med Dagsorden:

1. Betænkninger vedrørende indkomne Besvarelser af Prisopgaver.
2. Mundtlig Anmeldelse af Forslag om Optagelse af nye Medlemmer i Selskabet.
3. Eventuelt.

7. Mødet den 5. Februar 1943.

Til Stede var 26 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident,* Holger Pedersen, Arth. Christensen, Harald Bohr, Bøggild, Mortensen, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, J. A. Christiansen, Fridericia, Steenberg, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, B. Jessen, B. Strömgren, Høeg, Knudsen, *Sekretær.* — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Holger Pedersen talte Mindeord om Kr. Sandfeld. Trykt Side 81—94.

Hans Ræder gav nogle Oplysninger om Arbejdet med *Corpus Lexicographorum Graecorum.* Det vedtoges at vælge Carsten Høeg til Medlem af Kommissionen i Stedet for afd. Kr. Sandfeld.

Redaktøren fremlagde:
Hist.-fil. Medd. Bd. XXIX, Nr. 3.
Mat.-fys. Medd. Bd. XX, Nr. 5—6.

8. Mødet den 19. Februar 1943.

Til Stede var 38 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident,* Holger Pedersen, Bock, Hjelmslev, Bjerrum, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, Harald Bohr, Bøggild, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs.

Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, K. Jessen, Ravn, Hatt, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Steenberg, Dyggve, Martin Kristensen, Ove Paulsen, Brøndsted, B. Jessen, B. Strömgren, Fabricius, Høeg, Knudsen, *Sekretær*, Th. Madsen, Hammerich, M. Thomsen.

FRED. POULSEN gav en Meddelelse: *Artemis Lafria i Kalydon og hendes Kult.*

Den kalydoniske Artemis omtales allerede i Iliaden og dyrkedes under Tilnavnet Lafria i mange Byer og Egne lige til Peloponnes' Sydkyst. Hendes Helligdom i Kalydon, udgravet i Tyverne og Trediverne ved dansk-græske Udgravninger paa Rask-Ørstedfondets Bekostning, har hørt til Hellas' største og berømteste, og Kulten, kendt baade fra Fundene og ad litterær Vej, indeholder mange Ejendommeligheder, der dog alle kan forklares gennem hellenisk Tradition.

Den naturvidenskabelig-matematiske Klasse forelagde Bedømmelser af fire indkomne Besvarelser af de for 1940 udsatte *Prisopgaver* (jvfr. Overs. 1939—40, Side 117—19). I Henhold til de afgivne Bedømmelser indstillede Klassen, at de indsendte Afhandlinger belønnedes med de udsatte Beløb, dog saaledes at Forfatterne af de to Afhandlinger for Classen's Legat fik hver 1.500 Kr. Bedømmelserne er trykt Side 108—115.

Een Besvarelse, mærket »*Eutanytarsus*«, for Opgaven i Biologi om Forurening af Vandløb, Pris: Kr. 3.000 af Selskabets Kasse, var bedømt af Knud Jessen og C. Wesenberg-Lund. Ved Navnesedlens Aabning viste Forfatteren sig at være: mag. scient. E. W. KAISER, Horsens.

To Besvarelser, deraf en trykt, en anden mærket »*Træet falder ikke for første Hug*«, for Opgaven om Kløver-Bægersvampen, Pris: Kr. 3.000 af Classen's Legat, bedømtes af Ø. Winge og Ove Paulsen. Forfatter til den trykte Afhandling var: Docent K. BJÖRLING, Statens Växtskyddsanstalt, Åkarp, Sverige. Ved Aabningen af Navnesedlen til den anden Afhandling viste Forfatteren sig at være: Assistent K. J. FRANDSEN, Taastrup.

Een Besvarelse, mærket »*Many a good idea in forestry is still-born because of the general reluctance to put it on paper until several years of trial and study have shown it to be »practical«. Schreiner & Huberman, 1940*«, for Opgaven om de vigtigere danske Skovtræers vegetative Formeringsevne, Pris: Kr. 2.000 af Thott's Legat, var bedømt af Ø. Winge og P. Boysen Jensen. Ved Navne-

sedlens Aabning viste Forfatteren sig at være: Forstkandidat Carl Muhle Larsen, Hørsholm.

Paa Foranledning af Johs. Hjelmslev viste der sig Stemning for, at hvor flere Personer underskrev en Bedømmelse, skulde en af dem ikke betegnes som *Affatter* i Tilfælde af, at Bedømmelsen blev trykt; dog vilde det være tilladt, hvis Bedømmelsen ikke kom udenfor Medlemmernes Kreds.

Under Hensyn til det store Omfang af de indsendte *Prisbesvarelser* foreslog Sekretæren Dispensation fra følgende Sætning i Forretningsordenens § 19: »Af enhver Prisbesvarelse opbevarer Selskabet eet Eksemplar«.

Det vedtoges, at der ikke skulde dispenseres fra Forretningsordenens § 19, men at Forfatterne, og kun de, skulde have Lov at laane Besvarelserne, hvis de fremsatte Ønske derom.

Til Medlem af *Kassekommissionen* for Tiden til April 1944 valgtes Axel Nielsen i Stedet for afd. Kr. Sandfeld.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum havde indsendt Beretning for Aaret 1942. Trykt Side 123.

---

9. Mødet den 5. Marts 1943.

Til Stede var 47 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Hjelmslev, Krogh, Arth. Christensen, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Fred. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, E. Strömgren, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Biilmann, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, Poul Nørlund, Ravn, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Fridericia, Arup, Linderstrøm-Lang, Steenberg, Hammerich, Martin Kristensen, Langseth, Ove Paulsen, Lundsgaard, Brøndsted, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, Ørskov, P. J. Jørgensen, Fabricius, Høeg, Rubow, Knudsen, *Sekretær*, Bjerrum, Winge, K. Jessen. — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Martin Knudsen talte Mindeord om Valdemar Poulsen. Trykt Side 75—79.

K. Linderstrøm-Lang gav en Meddelelse: *Om de genuine Proteinstoffers Struktur.*

Vor Viden om de genuine Proteinstoffers Struktur er endnu overordentlig mangelfuld, endskønt der i de senere Aar paa forskellig Maade er kastet Lys over disse Stoffers Forhold. Der vil blive gjort Rede for en Række Undersøgelser, som støtter den allerede ret udbredte Anskuelse, at en Revision af Emil Fischers oprindelige Teori for Proteinstoffernes Konstitution er nødvendig, men som paa den anden Side er i Strid med den Form, i hvilken en saadan Revision søges gennemført fra flere Sider.

Bestyrelsen for Emil Herborg's Legat havde sendt Beretning og Regnskab for Aaret 1942. Selskabet gav Decharge for Regnskabet. Et Uddrag er trykt Side 122.

Selskabets Sekretariat havde sendt Beretning om Virksomheden i Aaret 1942. Trykt Side 132—136.

Det vedtoges at optage følgende to Afhandlinger af Dr. phil. V. Thorsen: »*Ein neues Verfahren zur Messung akustischer Impedanzen*« og »*Über die Energieausstrahlung von einem akustischen Widerstand*« i Mat.-fys. Medd. Trykt i henholdsvis Bd. XX, Nr. 9 og 10.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Dr. phil. Aage Hansen: »*Stødet i Dansk*« i Hist.-fil. Medd. Trykt i Bd. XXIX, Nr. 5.

Redaktøren fremlagde:
Mat.-fys. Medd. Bd. XX, Nr. 7—8.

Klassemøder:
Begge Klasser holdt Møde med Dagsorden:

1. Forhandling om og Afstemning over Forslag om Optagelse af nye Medlemmer.
2. Eventuelt.

---

10. Mødet den 19. Marts 1943.

Til Stede var 32 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident,* Holger Pedersen, Brønsted, Hjelmslev, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, Harald Bohr, Bøggild, Mortensen, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, Winge,

Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, K. Jessen, Ravn, Hatt, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Steenberg, Hammerich, Martin Kristensen, Ove Paulsen, B. Jessen, B. Strömgren, Ørskov, Rubow, Knudsen, *Sekretær*, Sand. — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

I Anledning af Harald Høffdings 100-Aars Fødselsdag den 11. Marts 1943 havde Selskabet ved Præsidenten lagt en Krans paa hans Grav.

Præsidenten forelagde en Artikel »*Psykologi og Autobiografi*«, skrevet af Harald Høffding i hans sidste Aar og hidtil ikke offentliggjort paa Dansk. Trykt i Filos. Medd. Bd. II, Nr. 3.

Præsidenten udtalte ved denne Lejlighed bl. a. følgende:

»Den 11. Marts var 100 Aar forløbne, siden Harald Høffding blev født, og ved denne Lejlighed blev hans store, for dansk Videnskab og Aandsliv saa betydningsfulde Gerning mindet paa forskellig Maade. Navnlig blev der ved en Højtidelighed afsløret en Mindeplade, indsat i Muren paa den Bygning, der fornylig er opført paa det Sted, hvor den gamle Høffdingske Gaard stod, og hvor Høffding fødtes og tilbragte Barndommen og sin første Ungdom, hvorunder den for hans senere Livsværk afgørende Udvikling allerede fandt Sted. Fra Videnskabernes Selskab blev der om Morgenen samme Dag henlagt en Krans ved den smukke Sten, som Carlsbergfondet har anbragt paa hans Grav paa Vestre Kirkegaard. Paa dette vort første Møde efter 100-Aarsdagen er det naturligt, at vi mindes Harald Høffdings Livsværk og alt, hvad han har betydet for vor Kreds. I de Mindetaler, der efter hans Død blev holdt her i Selskabet og andetsteds, er der dog allerede fremdraget saa meget til Belysning heraf, at det vil være vanskeligt at tilføje noget nyt.

Det træffer sig imidlertid saadan, at Høffding har efterladt et uoffentliggjort dansk Manuskript til en Artikel, som han i sit sidste Leveaar efter Opfordring skrev til et amerikansk Værk, med kortere Autobiografier af fremragende Psykologer, i hvilket Artiklen optoges i engelsk Oversættelse. Dette sidste Arbejde fra Høffdings Haand indeholder mange interessante Oplysninger og Betragtninger og vidner om den Styrke og Klarhed, som han bevarede til sine allersidste Dage. Paa Grund af de særlige For-

hold ved dens Fremkomst er Artiklen kun forblevet lidet kendt, og en Offentliggørelse af det danske Manuskript i vore Publikationer turde derfor blive hilst med Glæde i større Kredse, samtidig med at det vil give Selskabet Lejlighed til paa en smuk Maade at vise sin Taknemmelighed imod Harald Høffdings Minde. Ved en Oplæsning af Manuskriptet vil vi tillige endnu en Gang faa Lejlighed til at høre Høffdings Ord, som gennem mange Aar saa ofte har lydt her i Selskabet.«

Harald Bohr forelagde: *Contributions to the Theory of Analytic almost Periodic Functions.*

Foredragsholderen forelagde med faa Ord en Afhandling med ovenstaaende Titel, som ønskedes trykt i Selskabets Meddelelser. Det drejer sig om en Undersøgelse af en analytisk næstenperiodisk Funktions Forhold i den umiddelbare Omegn af en af Funktionens saakaldte Randlinier.

Vil blive trykt i Mat.-fys. Medd.

Th. Mortensen fremlagde Volume III, Part 2 af Værket »*Monograph of the Echinoidea*«.

Carlsbergfondets Direktion forelagde ved Formanden Beretning for Regnskabsaaret 1941—42. Trykt II Side 1—84.

Herunder meddelte Formanden, at Fondet var sindet at stille Midler til Raadighed til Udgivelse af *Prisbesvarelser*, som Selskabet kunde ønske at udgive, men ikke kunde bekoste.

Sekretæren gav Meddelelse om Klassernes Forslag til *Indvalg af nye Medlemmer.*

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Bibliotekar, Dr. phil. F. Børgesen: »*Some Marine Algae from Mauritius, III. Rhodophyceae. Part 2: Gelidiales, Cryptonemiales, Gigartinales*« i Biol. Medd. Trykt i Bd. XIX, Nr. 1.

Efter Sekretærens Forslag vedtoges det at optage det af afd. D. B. la Cour den 27. Februar 1942 i Selskabet holdte Foredrag: »*Undersøgelser af Jordmagnetismen*« paa Fransk i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 14.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Professor, Dr. phil. J. C. JACOBSEN og stud. mag. THORBJØRN SIGURGEIRSSON: »*The Decay Constant of RaC'*« i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 11.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Docent, Dr. phil. C. MØLLER og Professor L. ROSENFELD: »*Electromagnetic Properties of Nuclear Systems on Meson Theory*« i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 12.

---

11. Mødet den 2. April 1943.

Til Stede var 46 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Th. Madsen, Blinkenberg, Bock, Brønsted, Hjelmslev, Bjerrum, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, Grønbech, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, E. Strömgren, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, K. Jessen, Poul Nørlund, Ravn, Hatt, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Steenberg, Dyggve, Hammerich, Ove Paulsen, Brøndsted, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, Ørskov, P. J. Jørgensen, Fabricius, Høeg, Rubow, Knudsen, *Sekretær*. — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. DAVID HILBERT, fh. Professor i Matematik ved Universitetet i Göttingen, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse den 6. April 1906, død den 14. Februar 1943.

KNUD JESSEN gav en Meddelelse: *Korndyrkningen paa de britiske Øer i forhistorisk Tid.*

I Samarbejde med udenlandske Forskere er der i de senere Aar fra dansk Side arbejdet med den Opgave at tilvejebringe et bredere Grundlag til en sammenlignende Betragtning af Korndyrkningens Udvikling i forhistorisk Tid i Nord- og Mellemeuropa. I Tilslutning hertil besøgte Konservator Hans Helbæk i 1939 et Antal arkæologiske Museer i England, Skotland og Irland for at eftersøge Kornaftryk i Lerkar og andre Vidnesbyrd om forhistorisk Kornavl i disse Lande. De vigtigste Resultater, som Bearbejdelsen af dette Materiale har givet, forelægges.

J. BRØNDUM-NIELSEN gav en Meddelelse: *Om Holbergs Sprog.*

Der foretages en Undersøgelse af Grundlaget for den gængse Karakteristik af Holbergs Sprog som »et temmelig norskfarvet Dansk« eller et stærkt norskpræget Sprog, der gjorde Holberg til »noget af en Uden-

forstaaende, naar det gjaldt korrekt dansk Sprogbrug«. Det paavises, at disse Paastande hviler paa talrige Mistydninger, og at Holbergs Sprog var Dansk, et Dansk, der blot, navnlig ved Forfatterskabets Begyndelse, havde enkelte norske Træk, som han imidlertid selv i stor Udstrækning senere fjernede (i nye Udgaver). For Holberg stod det Sprog, han brugte, som Dansk, og Norsk — i en derfra afvigende Form — var for ham en Dialekt. Hans Sprog rummer ogsaa adskillige særdanske (ikke-norske) Ord og Former, der er Vidnesbyrd om, i hvor høj Grad han har tilegnet sig dansk Sprogform.

Kassekommissionen forelagde det reviderede *Regnskab* for Aaret 1942. Uddrag deraf trykt Side 101—104.

Der foretoges Afstemning over de fra Klasserne indbragte Forslag til Optagelse af *nye Medlemmer*. Valgt blev følgende:

I den historisk-filosofiske Klasse som indenlandske Medlemmer: Dr. phil. Kaare Grønbech, Lektor i centralasiatiske Sprog med særligt Hensyn til Tyrkisk ved Københavns Universitet, Dr. phil. Knud Chr. Jeppesen, Organist ved Holmens Kirke i København, Lærer i Musikteori ved det Kgl. Danske Musikkonservatorium og Dr. phil. Ad. Stender-Petersen, Professor i slavisk Sprog og Litteratur ved Aarhus Universitet.

I den naturvidenskabelig-matematiske Klasse som indenlandske Medlemmer: Dr. phil. J. C. G. Jacobsen, Professor i Fysik ved Københavns Universitet og Dr. phil. Chr. Møller, ekstraord. Docent i matematisk Fysik ved Københavns Universitet.

Ingen af Klasserne havde indbragt Forslag om Optagelse af nye udenlandske Medlemmer.

Endvidere foretoges følgende Valg:

1. Til Medlem af *Kassekommissionen* for Aarene 1943—47 genvalgtes N. E. Nørlund.
2. Til *Revisor* for Aarene 1943—45 genvalgtes Poul Nørlund.
3. Til *Revisor* for Aaret 1943—44 valgtes O. B. Bøggild i Stedet for afd. D. B. la Cour.
4. Til *Revisorsuppleant* for Aarene 1943—45 genvalgtes Gudm. Hatt.
5. Til *Revisorsuppleant* for Aaret 1943—44 valgtes Børge Jessen.
6. Til Medlemmer af *Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem for en dansk Videnskabsmand«* genvalgtes Gesandtskabsattaché

Rud. Collstrop, Aage Friis, Martin Knudsen og Højesteretssagfører Th. Knudtzon.

7. Til Medlem af *Bestyrelsen for Emil Herborg's Legat* for Aarene 1943—51 genvalgtes Knud Jessen.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem for en dansk Videnskabsmand« havde sendt Beretning for Aaret 1942. Trykt Side 121.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at der for Finansaaret 1943—44 var bevilget Selskabet et *Statstilskud* paa Kr. 30,000.

Bestyrelsen for Emil Herborg's Legat meddelte, at Legatet for de kommende tre Aar var tildelt stud. mag. J. A. Troels-Smith, København og mag. scient. Erik L. B. Smidt, Aarhus.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Civilingeniør Aksel Tovborg Jensen og Apotekbestyrer Axel Lannung: »*Studier over* $CaCl_2$ *og* $CaCl_2, H_2O$« paa Tysk i Mat.-fys. Medd. Trykt i Bd. XX, Nr. 15.

Redaktøren fremlagde:
Biol. Medd. Bd. XVIII, Nr. 2.
Biol. Skrifter Bd. II, Nr. 4.

---

12. Mødet den 16. April 1943.

Til Stede var 39 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Th. Madsen, Hjelmslev, Bjerrum, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, V. Grønbech, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, E. Strömgren, Winge, Ræder, Tuxen, Biilmann, Brøndum-Nielsen, Ad. Jensen, K. Jessen, Poul Nørlund, Ravn, Hatt, J. A. Christiansen, Linderstrøm-Lang, Hammerich, Martin Kristensen, B. Jessen, B. Strömgren, Høeg, K. Grønbech, Jeppesen, Stender-Petersen, J. C. Jacobsen, C. Møller, Knudsen, *Sekretær*.

Præsidenten bød de nye Medlemmer Velkommen.

Johs. Pedersen talte Mindeord om H. O. Lange. Trykt Side 95—100.

JOHS. HJELMSLEV forelagde en Afhandling: *Bidrag til den Ikke-Eudoxiske Geometri. I.*

Den Ikke-Eudoxiske Geometri bygger paa — foruden den elementære Kongruenslære — den særlige Forudsætning, at der i Arbejdsomraadet foreligger to Liniestykker a og b med den Egenskab, at *ethvert* Mangefold af a er mindre end b.

Denne Geometriforms væsentligste Rolle har hidtil været at belyse aksiomatiske Uafhængighedsspørgsmaal, derunder særlig at tjene som Kontra-Eksempel til Paavisning af, at visse Sætninger i Euklids Geometri ikke lader sig bevise uden Anvendelse af det Eudoxiske Aksiom (Euklid V, Def. 4: Størrelser siges at have et Forhold, naar de ved at mangfoldiggøres kan overgaa hinanden). Undersøgelser af denne Art er grundlagt af den for nylig afdøde tyske Matematiker DAVID HILBERT i hans epokegørende Værk: *Grundlagen der Geometrie, 1899.*

Den foreliggende Afhandling skal give en Række indledende Undersøgelser til Belysning af selve den Ikke-Eudoxiske Geometri.

Vil blive trykt i Mat.-fys. Medd.

Kassekommissionen havde genvalgt N. E. Nørlund til Formand for Aaret 1943—44.

I Fortsættelse af den i Mødet den 11. December 1942 foretagne Beslutning om Ophævelse af *Kommissionen for Registrering af litterære Kilder til dansk Historie* besluttede Selskabet efter Forslag af Aage Friis følgende:

at Kommissionen, uden yderligere Pengetilskud fra Selskabet, fortsætter i sin nuværende Sammensætning, indtil en ny Kommission knyttet til det Kgl. Bibliotek kan træde i Virksomhed, antagelig fra 1. April 1944,

at Kommissionens Arkiv og øvrige Materiale overgaar til det Kgl. Bibliotek, og

at Selskabet, som det blev foreslaaet af Overbibliotekar Sv. Dahl, udpeger, nu og fremtidig, to af sine Medlemmer til at indtræde i den ny Kommission, hvis Formand skal være Overbibliotekaren ved det Kgl. Bibliotek.

Til den nye Kommission valgtes Aage Friis og Hans Ræder.

---

13. Mødet den 30. April 1943.

Til Stede var 43 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Th. Madsen, Bock, Brønsted, Hjelmslev, Bjerrum, Arth. Christensen, V. Grønbech, Harald Bohr, Bøggild, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Peder-

sen, Lindhard, Jak. Nielsen, E. Strömgren, Ræder, Tuxen, Biilmann, Ad. Jensen, K. Jessen, Hatt, Orla-Jensen, J. A. Christiansen, Fridericia, Arup, Linderstrøm-Lang, Steenberg, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Langseth, Lundsgaard, B. Jessen, B. Strömgren, M. Thomsen, P. J. Jørgensen, Høeg, Jeppesen, J. C. Jacobsen, C. Møller, Knudsen, *Sekretær*. — Desuden Selskabets udenlandske Medlem G. Hevesy.

Poul Tuxen gav en Meddelelse: *Bemærkninger til Muṇḍaka-upanishad.*

Upanishaderne udgør den seneste Gruppe indenfor Veda-litteraturen (de er antagelig opstaaet i Tidsrummet 800—300 f. Kr.), men er den Del af de hellige Skrifter, der i Indien har spillet den største Rolle. De er præget af at tilhøre en religiøs Gæringsperiode og indeholder talrige Ansatser til Tanker, der fik Indflydelse paa senere indisk Tænkning. Muṇḍaka-upanishad er et interessant Udtryk for Samspil mellem tilsyneladende modstridende Forestillinger, der dog vist ved nærmere Undersøgelse kan vises at samle sig til en naturlig Helhed.

C. Møller forelagde en Afhandling om *Urparadoxet i Relativitetsteorien.*

Afhandlingen giver en almindelig kvantitativ Diskussion af det saakaldte Urparadox, som i sin Tid spillede en stor Rolle under Diskussionen af Relativitetsteoriens Modsigelsesfrihed. De tidligere Behandlinger har enten været rent kvalitative eller har indskrænket sig til en kvantitativ Behandling i det specielle Tilfælde, hvor alle Hastigheder er smaa i Forhold til Lysets Hastighed.

Vil blive trykt i Mat.-fys. Medd.

C. Møller forelagde en Afhandling af Dr. A. Pais: *On the Photo Disintegration of the Deuteron.*

Vil blive trykt i Mat.-fys. Medd.

Kommissionen for den nye Ducange havde sendt Beretning for Aaret 1942. Trykt Side 123—124.

Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie havde sendt Beretning om Virksomheden i Aaret 1942. Trykt Side 116—121.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Stiftsskriver, Dr. jur. C. W. Westrup: »*Recherches sur les formes antiques de mariage dans l'ancien droit romain*« i Hist.-fil. Medd. Vil blive trykt i Bd. XXX, Nr. 1.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af stud. mag. John Danstrup: »*Esgruserhaandskriftet, en Adam af Bremen-Afskrift af Otto Sperling den Yngre*« i Hist.-fil. Skrifter. Vil blive trykt i Bd. I, Nr. 4.

Redaktøren fremlagde:
Biol. Medd. Bd. XVII, Nr. 9.
Biol. Skrifter, Bd. II, Nr. 3.

---

14. Mødet den 14. Maj 1943.

Til Stede var 39 Medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *Præsident*, Holger Pedersen, Th. Madsen, Hjelmslev, Bjerrum, N. E. Nørlund, Arth. Christensen, V. Grønbech, Harald Bohr, Bøggild, Friis, Mortensen, Thalbitzer, Johs. Pedersen, Lindhard, Jak. Nielsen, E. Strömgren, Winge, Friis Johansen, Ræder, Tuxen, Ad. Jensen, Ravn, Hatt, Orla-Jensen, Fridericia, Steenberg, Dyggve, Hammerich, Ove Paulsen, B. Jessen, B. Strömgren, K. Grønbech, Jeppesen, J. C. Jacobsen, C. Møller, Knudsen, *Sekretær*, M. Thomsen, P. J. Jørgensen.

Præsidenten meddelte, at Selskabet havde mistet sit ældste Medlem, Dr. jur., phil. & litt. Jens Otto Harry Jespersen, fh. Professor i engelsk Sprog og Litteratur ved Københavns Universitet, optaget i den historisk-filosofiske Klasse den 21. April 1899, død den 30. April 1943.

W. Thalbitzer gav en Meddelelse: *Etnologiske Spor i det grønlandske Sprog.*

Eskimosprogets stærkt sammensatte Karakter grunder sig paa et gammelt System af Suffixer og Formanter, hvoraf de fleste er levende og »frie«; men en stor Del er forældede og »bundne«. De fleste af Ordbogens Derivationer er etymologisk let gennemskuelige og forklarlige, men der findes mange korte Ord (Stamord), hvis Etymologi er usikker. En Del Ord af arkaisk Præg kan betragtes som Levn fra tidligere Kulturstadier eller som Laaneord fra Nabofolk.

Elis Strömgren gav en Meddelelse: *Nogle Ord om den astronomiske Nyhedstjenestes seneste Udvikling.*

L. L. Hammerich gav en Meddelelse: *Nogle Bemærkninger om det Vesteskimoiske.*

Det Vesteskimoiske, der væsentlig tales af nogle faa Tusinde Mennesker ved Beringsstrædets Kyster, er ikke saa velkendt som andre eski-

moiske Dialekter; i de sidste Aar er der dog publiceret nogle nye Tekster. Paa nogle Punkter viser det Vesteskimoiske en sekundær Særudvikling, paa andre frembyder det Fænomener, der enten er ældre end det fra Østeskimoisk kendte, eller som dog kan have Interesse for en videre Sprogudvikling.

Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae« havde sendt Beretning for Aarene 1933—43. Trykt Side 124—131.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem for en dansk Videnskabsmand« meddelte, at efter at den hidtidige Beboer af Hjemmet, OTTO JESPERSEN, var afgaaet ved Døden, staar Spørgsmaalet om en ny Beboer aabent, men det vil ikke kunne behandles i Selskabet, før Møderne begynder i Oktober d. A. Paa Grund af Brændselsvanskelighederne vil Villaen næppe kunne stilles til Raadighed for en ny Beboer før 1. Maj 1944. Da Indtægterne er blevet væsentlig formindsket paa Grund af Konvertering, har Legatstifterens Søn, Gesandtskabsattaché RUD. COLLSTROP givet Tilsagn om at yde pekuniær Støtte. Det beluttedes at takke for dette Tilsagn.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Dr. phil. ANKER NIELSEN: *»Postembryonale Entwicklung und Biologie der rheophilen Köcherfliege«* i Biol. Medd. Vil blive trykt i Bd. XIX, Nr. 2.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Dr. phil., Fru ELLINOR BRO LARSEN: *»Problems of Heat Death and Heat Injury«* i Biol. Medd. Vil blive trykt i Bd. XIX, Nr. 3.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af cand. mag. MOGENS RUDKJØBING: *»On the Continuous Absorption of the Negative Hydrogen Ion in the Ultraviolet«* i Mat.-fys. Medd. Vil blive trykt i Bd. XX, Nr. 16.

Det vedtoges at optage følgende Afhandling af Dr. A. PAIS: *»On the Photo Disintegration of the Deuteron«* i Mat.-fys. Medd. Vil blive trykt i Bd. XX, Nr.17.

Sekretæren meddelte, at Selskabet i den forløbne Sæson havde holdt 14 Møder, i hvilke 11 Medlemmer af *den historisk-filosofiske*

Klasse havde givet 14 Meddelelser, nemlig: Johs. Brøndsted, Brøndum-Nielsen, Arth. Christensen, Friis, Vilh. Grønbech, Hammerich (2), Holger Pedersen (Mindetale), Johs. Pedersen (1 + Mindetale), Fred. Poulsen, Thalbitzer (2) og Tuxen, og 12 Medlemmer af *den naturvidenskabelig-matematiske Klasse* havde givet 18 Meddelelser, nemlig: Harald Bohr (2), Niels Bohr (2), Hjelmslev (2), Knud Jessen, Martin Knudsen (2 Mindetaler), Linderstrøm-Lang, Lundsgaard, Th. Mortensen, C. Møller (2), N. E. Nørlund (2), Elis Strömgren og Math. Thomsen.

HERBST FOT. FOTOTYPI PACHT & CRONES EFTF.

MINDEORD
over afdøde Medlemmer.

I.

Dan Barfod la Cour.

12. September 1876—19. Maj 1942.

Tale i Videnskabernes Selskabs Møde den 11. December 1942.

Af **Martin Knudsen.**

Dan la Cour var Søn af den bekendte Fysiker Poul la Cour, som var Underbestyrer ved Meteorologisk Institut fra dettes Oprettelse i 1872, til han i 1877 forlod Institutet for at overtage en Stilling som Lærer i Fysik ved Askov Højskole. I 1895 blev Dan la Cour Student fra Lyceum, hvorpaa han studerede Fysik, i hvilket Fag han tog Magisterkonferens i 1902. I Studietiden var han i eet Aar Assistent hos Professor Christiansen og i halvandet Aar hos Professor Chr. Bohr, og desuden deltog han i 1899—1900 i Adam Paulsens Nordlysekspedition til Island, og Aaret efter ledede han selv en Ekspedition til Utsjoki i Lapland, idet han i 1900 var blevet ansat som Assistent ved Meteorologisk Institut. I 1903 blev la Cour Chef for Vejrtjenesten ved Institutet og fra 1920 tillige Chef for den magnetiske Afdeling. Den 1. Juli 1923 udnævntes han til Direktør for Institutet, en Stilling som han beholdt til sin Død. Fra 1908 underviste han i Meteorologi ved Den Polytekniske Læreanstalt.

Da la Cour var blevet Chef for Vejrtjenesten, indførte han straks forskellige Udvidelser og Forbedringer, som tilsigtede at nyttiggøre denne Tjeneste for Befolkningen. Saaledes oprettedes en Stormvarslingstjeneste og en særlig Kulingssignaltjeneste, og en populær Vejledning til Benyttelse af Vejrkort blev udgivet. De Metoder, som den norske eller Bjerknes'ske Skole siden anvendte ved Vejrvarsling, faldt ikke i la Cours Smag, de havde til at begynde med en forbitret Modstander i ham, og saa vidt jeg ved, blev han aldrig rigtig forsonet dermed.

Til Brug ved hydrografiske Undersøgelser opfandt la Cour et Apparat: »Pyknosonden«, ved hvis Hjælp man ved Optagelse

af en enkelt Vandprøve kan skaffe sig Overblik over den vertikale Vægtfyldefordeling paa et Sted i Havet.

Det var dog ubetinget inden for Jordmagnetismen, at la Cour kom til at gøre den største Indsats. Som det første vigtige Resultat af hans Virksomhed paa dette Omraade oprettedes i 1925, væsentlig paa hans Initiativ, det nye magnetiske Observatorium i Godhavn. Det stod ham imidlertid paa Forhaand klart, at de særlige arktiske Forhold, herunder den næsten permanente magnetiske Uro, krævede andre Instrumenttyper end dem, der bruges paa lavere Breddegrader; særlig er der i de arktiske Egne store Vanskeligheder forbundet med en tilfredsstillende Bestemmelse af Vertikalintensiteten. La Cour konstruerede da til det nye Observatorium et nyt Vertikalvariometer, Godhavnsvægten, hvis ubestridelige Overlegenhed over de fleste andre kendte magnetiske Vægte maa føres tilbage til Anvendelsen af en speciel, meget stabil Vægtmagnet, fremstillet med Knive og Spejl ud af eet eneste Stykke Staal. Denne Godhavnsvægt har ikke blot gjort god Nytte i Grønland, men er senere blevet opstillet paa et meget stort Antal Observatorier over hele Verden og er formodentlig nu det hyppigst anvendte magnetiske Vertikalvariometer. Til direkte Bestemmelse af Vertikalkraften i Godhavn konstruerede la Cour det saakaldte Vendeapparat, hvor Magnetkraften maales ved den Induktionsvirkning, den frembringer i en drejelig Spole.

Da det i 1929 blev besluttet at foranstalte et internationalt Polaraar i 1932—33, hvorunder bl. a. en Mængde nye magnetiske Observatorier skulde sættes i Gang over hele Jorden, paatog la Cour sig at fremstille de hertil nødvendige magnetiske Apparater, og i de følgende tre Aar saa en Række nye Instrumenttyper Dagens Lys. I de nykonstruerede Variometre for Horisontalkraft og for Deklination blev der draget Nytte af en ny og overordentlig sikker Metode til Fastgørelsen af de Kvartstraade, der bærer de bevægelige Magneter, og i de to la Cour-Registratorer, hvoraf den ene registrerer med normal Papirhastighed og den anden med en 12 Gange større Hastighed, er nedlagt overordentlig mange frugtbare og originale Tanker. En særlig Interesse har vel den sidstnævnte Hurtigregistrator vakt. Dette Apparat, der bygger paa en Ide af Adolf Schmidt, tillader at registrere samtlige tre magnetiske Elementer med en Papirhastighed af 180 mm i Timen (mod normalt 15), uden at den store Hastig-

hed medfører nogen Forøgelse af Papirforbruget. De med dette Apparat opnaaede Registreringer har allerede vist sig overordentlig nyttige, naar det drejer sig om at undersøge Finstrukturen af en magnetisk Perturbation, ligesom den nøjagtige Tidsbestemmelse kan udnyttes, naar man i Detailler vil sammenligne Registreringerne fra flere Stationer.

Samtidig med at disse Apparater i Hundredvis afprøvedes og justeredes paa Institutets magnetiske Observatorium i Rude Skov, tjente dette Observatorium som Uddannelsessted for et stort Antal vordende Observatorer fra alle Dele af Europa, som her under la Cours Ledelse modtog Instruktion vedrørende Apparaternes Opstilling og Brug.

Ogsaa efter Polaraaret beskæftigede la Cour sig med Konstruktionen af magnetiske Instrumenter og vedblev for øvrigt dermed lige til sin Død. Som Resultat af de senere Aars Arbejde foreligger to Apparater til relativ Bestemmelse af Jordmagnetismens Kraftkomponenter, nemlig Horisontalmagnetometret QHM, hvor den vandrette Kraft maales ved, at man sammenligner den med den meget konstante Torsionskraft i en Kvartstraad, og Vertikalmagnetometret BMZ, hvor den lodrette Kraft maales ved sin Virkning paa en af de før omtalte overordentlig stabile Enhedsmagneter, der i Godhavnsvægten har gjort saa god Fyldest.

Danmarks Deltagelse i det internationale Polaraar sikredes og organiseredes helt og holdent af la Cour. Som bekendt deltog vort Land med tre grønlandske Stationer, nemlig foruden Godhavn de to midlertidige Stationer i Julianehaab og Thule. Endvidere oprettedes i Island en dansk-schweizisk Station paa Snäfellsjökull.

La Cour var i det hele taget ivrig for, at det danske Institut efter Evne skulde deltage i det internationale Samarbejde paa alle de Omraader, der laa inden for dets Arbejdsfelt. Han var meget interesseret i, at Danmark skulde være med i de aerologiske Undersøgelser, der med Radiosondens Udvikling i de senere Aar har faaet stærkt forøget Betydning, og ved Krigens Udbrud stod den første danske Radiosondestation i Aalborg Lufthavn netop foran sin Fuldendelse. — De af Dobson anstillede sammenlignende Ozonmaalinger støttede han derigennem, at han paatog sig at arrangere de Maalinger, der ønskedes foretaget i Danmark. Maalingerne foretages nu ved Aarhus Universitet. —

Da der i 1937 paa la Cours Forslag og paa Foranledning af den internationale magnetiske Association skulde oprettes et Par midlertidige Observatorier i Island for at undersøge en bestemt Art meget store og regelmæssige magnetiske Pulsationer, blev dette Arbejde organiseret af Meteorologisk Institut i Samarbejde med det islandske Institut og Post- og Telegrafvæsenet i de to Lande. — Endelig kan nævnes, at da Carnegie Institutionen i Washington i 1938 udtrykte Ønsket om at faa opstillet et Observatorium for kosmisk Straaling i Forbindelse med Observatoriet i Godhavn, udvirkede la Cour, at der gennem Rask-Ørsted Fondet blev stillet Midler til Raadighed, saaledes at Institutet kunde paatage sig Opførelsen og Indretningen af dette meget specielle Observatorium samt Opstillingen af det kostbare Instrument, der var stillet til Disposition fra amerikansk Side.

Samtidig med at la Cour med Liv og Sjæl gik op i alle disse Arbejder, toges hans Arbejdskraft mere og mere i Brug inden for de internationale Sammenslutninger, der har Relationer til Institutets Virksomhed. Han var ivrig Deltager i det administrative Arbejde, der udføres af den internationale meteorologiske Organisation, og var i mange Aar Medlem af den internationale meteorologiske Komité og af dennes Eksekutivraad. Desuden havde han Sæde i en Række af Organisationens faglige Kommissioner, nemlig for Landbrugsmeteorologi, Luftfartsmeteorologi, maritim Meteorologi, Réseau mondial og Polarmeteorologi, meteorologisk Efterretningstjeneste, Jordmagnetisme og Luftelektricitet, hvor han beklædte Posten som Sekretær, og endelig Polaraaret 1932—33; for denne sidste Kommission var han Præsident fra dens Oprettelse i 1929.

Som Præsident for Polaraarskommissionen udførte la Cour et overordentlig stort Arbejde, og der kan vel neppe være Tvivl om, at den lykkelige Gennemførelse af dette storstilede, internationale Foretagende paa Trods af de tilsyneladende uoverstigelige Vanskeligheder, som især den tiltagende økonomiske Depression optaarnede paa dets Vej, til en meget stor Del maa tilskrives la Cours altbesejrende Energi, hans enestaaende Arbejdsevne og den smittende Begejstring, hvormed han omfattede denne Sag. Gennem mange Rejser, talløse mundtlige Forhandlinger og en uhyre omfattende Korrespondance, lykkedes det at opnaa Tilslutning fra næsten alle betydende Lande i Verden. I

alt 44 Lande deltog i Polaraarsarbejdet; heraf havde 22 udsendt særlige Ekspeditioner, som anlagde 24 nye Observatorier Nord for 60° nordlig Bredde og 13 nye Observatorier paa andre Steder af Kloden. Til Sammenligning kan tjene, at der i det første Polaraar 1882—83 deltog 10 Lande med 12 Polarstationer. — Rockefeller Foundation stillede ca. 1/4 Million Kroner til Polaraarskommissionens Raadighed til Gennemførelsen af Arbejdet, og det endelige Resultat af det mægtige Foretagende oversteg vel de dristigste Forventninger. — Ved Bedømmelsen af la Cours Indsats maa erindres, at han samtidig med det store organisatoriske Arbejde fik Tid til at gennemføre Konstruktionen af en Række nye magnetiske Instrumenttyper, som lige til de mindste Enkeltheder byggede paa hans egne Ideer, og hvis endelige Form ofte fremgik som Resultat af en Mængde tidsrøvende Eksperimenter.

La Cours Interesse for Polaraaret var ikke begrænset til Forberedelsen og Gennemførelsen af det store Observationsarbejde, men omfattede ogsaa Materialets Bearbejdelse og Publikation. Han oprettede i de følgende Aar en Slags Polaraarsarkiv her i København, hvor ikke blot saa vidt muligt alle Publikationer med Relationer til Polaraaret og dets Resultater skulde samles, men hvor der ogsaa skulde forefindes fotografiske Reproduktioner paa Leicafilm af originale Registreringer, originale Observationer og reduceret Observationsmateriale i Tabel- eller Kurveform, saaledes at Videnskabsmænd ved Henvendelse til dette Arkiv straks kunde faa et Overblik over, hvad der forelaa af observeret og bearbejdet Materiale inden for deres Speciale.

I 1936 valgtes la Cour til Præsident for den internationale geodætiske og geofysiske Union, efter at han allerede i mange Aar havde deltaget aktivt i Unionens faglige Arbejde bl. a. som Direktør for den magnetiske Associations Centralbureau. Ogsaa som Præsident udfoldede han en overordentlig Aktivitet, foretog lange Rejser over hele Europa for at knytte personlige Forbindelser med de Autoriteter, der i de forskellige Lande dannede Forbindelsesleddet med Unionen, og virkede især ivrigt for, at de Lande, der hidtil havde staaet uden for Unionen, skulde tilsluttes denne. Det var ham en overordentlig stor Glæde, at hans Bestræbelser i denne Retning paa afgørende Punkter kronedes med Held.

Selv under Krigen fortsatte han sit Arbejde for saa vidt muligt at holde det internationale Samarbejde i Gang. Der kan i

denne Forbindelse henvises til hans Forslag om, at det isostatiske Institut i Helsingfors skulde videreføres med økonomisk Støtte af de til Unionen afsatte Aarsbidrag fra de nordiske Lande.

La Cour var ved sin Død Medlem af følgende udenlandske videnskabelige Selskaber: Société Météorologique de France, Finska Vetenskapsakademien, Royal Meteorological Society, London, Société Nationale des Sciences Naturelles et Mathématiques de Cherbourg og Ungarsk Meteorologisk Selskab.

I September 1939, i Anledning af Mødet i Washington af den internationale geodætiske og geofysiske Union, udnævntes la Cour til Æresdoktor ved George Washington Universitetet.

Nedenstaaende findes en Liste over la Cours Publikationer.

I 1903 blev la Cour gift med Maren Anna Sophie Momsen fra Folding, der overlever ham.

Fra 1927 har la Cour været Medlem af vort Selskab og siden 1929 virket som Selskabets Revisor. Fra 1924 har han været Medlem af Selskabets Komité for »Union Géodésique et Géophysique Internationale« og fra 1930 Medlem af Komiteen for »Union Radio-Scientifique Internationale«.

Her i Selskabet har vi særlig Grund til at mindes la Cour for hans resultatrige Virksomhed i Geofysikens Tjeneste, baade for hans mange forskelligartede Opfindelser, Apparatkonstruktioner og Uddannelse af Metoder og for hans ihærdige og vellykkede Arbejde paa at udvikle det internationale videnskabelige Samarbejde. Vi vil mindes hans venlige Imødekommenhed og hans retskafne Karakter.

Publikationer af Dan la Cour.

Om radioaktive Stoffer og deres Straalers Hovedegenskaber. Fysisk Tidsskrift 1902—03, 29—39.

Spektralanalytiske Undersøgelser af Solens magnetiske Felt. Fysisk Tidsskrift 1908—09, 173—177.

De optiske Fænomener i Atmosfæren d. 8. April, d. 20. Maj og d. 2. Juni 1909. Fysisk Tidsskrift 1908—09, 228—239.

Hvorledes kan det bevises, om en Mand har været ved Nordpolen? Fysisk Tidsskrift 1909—10, 97—113.

Populær Vejledning til Benyttelse af Vejrkort m. m. København 1911.

Quasinivellement. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Meddelelser Nr. 1, 1913.

Om Regn. Fysisk Tidsskrift 1914—15, 33—45.

Abnorme Vandstandsforhold i de danske Farvande. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Meddelelser Nr. 4, 1917. (Conditions anormales du niveau de la Mer dans les Eaux danoises les 15 et 16 janvier 1916. Extrait, Annales de la Commission pour l'Étude des Raz de Marée, Paris 1932).

Hvorledes kan en Vejrtjeneste ved Meteorologisk Institut være til Nytte for Landmanden? Tidsskrift for Landøkonomi 1924, 129—156.

Atmosfärens utforskning under nittonde århundradet. Stockholm 1925. (Atmosfærens Udforskning i det 19. Aarhundrede, København 1926).

A vertical-intensity magnetometer. Terrestrial Magnetism, 31, 153—163, 1926.

Godhavn vertical-intensity magnetometer. Terrestrial Magnetism, 32, 16, 1927.

Note on declination base-line control at the Godhavn observatory, Greenland. Terrestrial Magnetism, 32, 41—42, 1927.

Sur l'erreur moyenne des moyennes mensuelles des éléments magnétiques observés à l'observatoire de Rude Skov. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc. No. 1, 1927.

Om et nyt Apparat til jordmagnetiske Maalinger. Fysisk Tidsskrift 1927, 105—114.

La Balance de Godhavn. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc. No. 8, 1930.

Une modification de l'enregistreur à marche rapide et à petite consommation de papier de Ad. Schmidt pour l'application aux stations de l'Année Polaire 1932—33. Zeitschrift für Geophysik, 4, 255—258, 1930.

Sur l'équipement des stations participantes aux recherches magnétiques pendant l'Année Polaire. I. Rapport de la Commission Internationale de l'Année Polaire 1932—33, Comptes-Rendus de la Réunion à Leningrad 1930, 72—91, Organisation Météorologique Internationale No. 6 (Leyde 1930).

— og Helge Petersen: Contribution à la théorie de l'intensiomètre magnétique à l'induction mutuelle de D. la Cour. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc., No. 9, 1930.

— og V. Laursen: Le variomètre de Copenhague. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc., No. 11, 1930.

Über Bestimmungen von Höhendifferenzen mittels Pegelbeobachtungen in Dänemark (Quasi-Nivellement). Comptes-Rendus de la Commission Géodésique Baltique réunie à Copenhague 1930, 221—233, Helsinki 1931.

— og J. M. Stagg: The International Polar Year 1932—33. II. Rapport de la Commission Internationale de l'Année Polaire 1932—1933, Comptes-

Rendus de la Réunion à Innsbruck 1931, 107—117, Organisation Météorologique Internationale, No. 12, Leyde 1932.

Enregistreur à marche rapide de l'Année Polaire. Comité Météorologique International, Procès-verbaux des séances à Locarno 1931, 275—276, Organisation Météorologique Internationale, No. 10, Leyde 1932.

Visual observations of polar aurora. Supplements to photographic atlas of auroral forms, I, 12—23, International Union of Geodesy and Geophysics, Association for Terrestrial Magnetism and Electricity, Oslo 1932.

Description des deux magnétomètres BM et QHM. Comptes-Rendus de l'Assemblée à Lisbonne 1933, 259—260, Union Géodésique et Géophysique Internationale, Association de Magnétisme et Electricité Terrestres, Bulletin No. 9, Copenhague 1934.

L'Année Polaire Internationale 1932—1933, les buts, les méthodes et quelques résultats préliminaires. International Council of Scientific Unions, Report of Proceedings, Brussels 1934, 191—207, London 1935.

Memorandum on intercomparisons of determinations of the horizontal force, made with instruments circulated by mail. Commission de Magnétisme terrestre et d'Électricité atmosphérique, Procès-verbaux de la Réunion à Varsovie 1935, 60—64, Organisation Météorologique Internationale, No. 30, Leyde 1936.

Le Quartz-Magnétomètre QHM (Quarts Horizontal-Force Magnetometer). Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc., No. 15, 1936.

— og E. Hoge: Note sur les effets de l'électrification du chemin de fer passant dans le voisinage de l'observatoire de Copenhague. Transactions, Edinburgh Meeting 1936, 302—306, International Union of Geodesy and Geophysics, Association for Terrestrial Magnetism and Electricity, Bulletin No. 10, Copenhagen 1937.

Memorandum on circulation of QHM for world-wide intercomparison of the measurements of the magnetic force and subsequent control of variometers for declination and horizontal intensity. Transactions, Edinburgh Meeting 1936, 425—429, International Union of Geodesy and Geophysics, Association for Terrestrial Magnetism and Electricity, Bulletin No. 10, Copenhagen 1937.

— og E. Sucksdorff: Exemple d'emploi du QHM pour le contrôle des variomètres pour la déclinaison et pour la force horizontale. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc., No. 16, 1936.

— og Johs. Olsen: Contribution à la connaissance du comportement des variomètres modernes. Expériences obtenues à l'observatoire de Godhavn. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc., No. 17, 1936.

The magnetometric zero balance, the BMZ. Publikationer fra Det Danske Meteorologiske Institut, Communications magnétiques etc., No. 19, 1942.

METZ PARSBERG FOT. FOTOTYPI PACHT & CRONES EFTF.

Valdemar Poulsen.

II.

Valdemar Poulsen.

23. November 1869—23. Juli 1942.

Tale i Videnskabernes Selskabs Møde d. 5. Marts 1943.

Af **Martin Knudsen.**

Om Ingeniør Valdemar Poulsen foreligger udførlige Nekrologer skrevet af Fr. Heegaard i »Fysisk Tidsskrift«, 1942, Nr. 5 og i »Meddelelser fra Akademiet for de tekniske Videnskaber«, desuden af Chefingeniør N. E. Holmblad i »Elektroteknikeren« Nr. 23, 1942, S. 649 og »Dansk Post- og Telegraf-Tidende« Nr. 13, 1942, S. 231. Dette fritager mig for at omtale en Del Enkeltheder, som ellers kunde være nødvendige for at give et fuldstændigt Billede af Betydningen af Valdemar Poulsens Liv og Virke.

Valdemar Poulsens Forældre var Højesteretsdommer Jonas Poulsen og Hustru Rebekka, født Brandt. Højesteretsdommeren var en streng Fader, der tugtede Sønnen, naar denne gik for let hen over sine Lektier til Skolen. Den unge Poulsen var ganske vist en opvakt Dreng med mange Interesser, men disse gik ikke i Retning af at søge Udmærkelse i Skolen og ej heller i Retning af Lektielæsning. Student blev han i 1889 fra Borgerdydskolen paa Christianshavn, og Aaret efter tog han Filosofikum. Derefter fulgte nogle Aar med spredte Studier, under hvilke Professor Julius Thomsens Forelæsninger i Kemi interesserede ham saa meget, at han senere hen i Livet ofte talte om dem.

I 1893 blev Poulsen Ingeniørassistent ved Københavns Telefonselskab, og her kom han til at arbejde under den fremragende Overingeniør J. L. W. V. Jensen, hvem mange her vil erindre som et meget interesseret Medlem af vort Selskab. Jensens Specialitet, Matematiken, var dog ikke noget for Poulsen, men Overingeniøren forstod den unge Mand og havde Blik for hans særlige Evner. Han gav ham tekniske Opgaver, saa at Poulsen fik Lejlighed til

at konstruere Apparater og foretage Forsøg. Her igennem fik Poulsen det Kendskab til Elektricitet og Magnetisme, som har været en nødvendig Betingelse for de to Opfindelser, der har gjort hans Navn berømt.

Den første af disse Opfindelser, Telegrafonen, stammer fra August 1898. Poulsen havde stillet sig den Opgave at opbevare Lydsvingninger ved at lade Telefonstrømme magnetisere en Staaltraad. En lille Elektromagnets Poler holdtes tæt hen til en udspændt Staaltraad og bevægedes langs denne, mens Strømmen fra en Mikrofon sendtes gennem Elektromagneten. Idet Strømmen gennem Elektromagneten varierer, modtager Traaden forskellig Magnetisering paa forskellige Steder, og naar man nu erstatter Mikrofonen med en Telefon og gentager Elektromagnetens Bevægelse hen over Traaden, vil man i Telefonen kunne høre den Lyd, som før paavirkede Mikrofonen. Denne Lydgengivelse kan gentages, saa ofte det skal være, uden at den magnetiske Lydskrift paa Traaden svækkes det mindste. Paa den anden Side kan man fuldstændig udslette Lydskriften og gøre Traaden parat til at modtage en ny ved at sende en Jævnstrøm gennem Elektromagneten, medens denne bevæges hen over Traaden. Telegrafonen kan gøre samme Nytte som Edison's Fonograf, men de to Apparater er dog saa principielt forskellige, at de i Tidens Løb har faaet forskellige Anvendelsesomraader.

Til videre Udvikling af Telegrafonen i teknisk Henseende havde Poulsen i 1898 knyttet P. O. Pedersen til sig som Medarbejder, og til Fremstilling af Apparater stiftedes i 1902 et Aktieselskab: Dansk Telegrafonfabrik, ved hvilket P. O. Pedersen ansattes som Ingeniør. Fabrikken bestod i en Aarrække og fik særlig Betydning ved Arbejdet med Poulsens anden store Opfindelse: Poulsenbuen.

I et Par Aar arbejdede Poulsen ivrigt med den tekniske Udvikling af Telegrafonen og foretog i den Anledning en Række særlige Undersøgelser som f. Eks. af Skriftbundens Materiale, Dimensioner, Form og Hastighed, Elektromagnetens Størrelse, Form og Polarisation, Strømløbets Indretning og Modstandsvariationerne i Mikrofonen. Resultatet af alle disse Undersøgelser har Poulsen formaaet at samle i et smukt organisk Hele.

En Beskrivelse af Telegrafonen offentliggjorde Poulsen i »Annalen der Physik« Bd. 3, 1900, S. 754. Apparatet vakte en Del

Opsigt og fik saaledes grand prix i Paris i 1900. Til at begynde med fik det dog ikke nogen synderlig praktisk Betydning. En saadan kom langt senere med Elektronrørene og Forstærkerteknikkens Udvikling. Nu anvendes Telegrafonprincippet meget i Telefonteknikken og i Radiofonien, og de derpaa baserede Apparater giver en bedre og finere Lydregistrering end alle andre.

I 1903 gjorde Valdemar Poulsen sin anden store Opfindelse, der hyppigt betegnes som Poulsenbuen til Frembringelse af kontinuerte, elektriske Svingninger. De elektriske Svingninger, som før Poulsens Opfindelse benyttedes til traadløs Telegrafering, blev frembragt ved Hjælp af en saakaldt Svingningskreds med Gnist bestaaende af et Gnistrum i Række med en Kondensator og en Traadrulle. De elektromagnetiske Bølger, som udsendes fra en Antenne, der er koblet til en saadan Svingningskreds, varer kun saa længe som Gnisten varer, og det er højst nogle faa Titusindedele af den Tid, som forløber mellem to paa hinanden følgende Gnister. Man var klar over, at det ogsaa af andre Grunde vilde være en enorm Forbedring, om man kunde frembringe Svingninger, der ikke uddør, men vedvarer, saakaldte kontinuerlige Svingninger, som man har dem i en almindelig Vekselstrøm. Forsøg paa at anvende almindelige Vekselstrømmaskiner førte ikke til videre fremragende Resultater, da Svingningstallet maa op over 100.000 i Sekundet for at kunne anvende Svingningerne til Telegrafering.

For om muligt at løse Opgaven gentog Poulsen et Forsøg, som i 1900 var blevet udført af Englænderen Duddell. Denne havde erstattet Svingningskredsens Gnistrum med en Lysbue og paavist, at der fremkom Svingninger i Kredsen, naar Kondensator og Traadrulle havde passende store Størrelser. Lysbuen gav en Tone. Formindskede man Kondensator og Traadrulle, blev Tonen højere, men ad denne Vej opnaaede man ikke højere Svingningstal end ca. 30.000 i Sekundet, og det blev paastaaet, at dette var absolut Maksimum, saa der ikke var Haab om at benytte Metoden til traadløs Telegrafering. Ved at holde en Spritlampe hen under Buen, saa denne kom til at brænde i Spritflammen, viste Poulsen, at Paastanden var urigtig, Svingningstallet kunde blive tilstrækkelig højt til traadløs Telegrafering. Valdemar Poulsen arbejdede nu ihærdigt paa at forbedre Metoden i teknisk Henseende og paa at skaffe egnede Modtagere. Herved havde

han en fortrinlig Hjælper i P. O. Pedersen, der underkastede hele Bueproblemet en indgaaende, videnskabelig Bearbejdelse. Om Samarbejdet mellem disse to Mænd har jeg ganske kort skrevet i mine Mindeord om P. O. Pedersen (Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab: Oversigt Juni 1941—Maj 1942, S. 46).

Til Udnyttelsen af Poulsensystemet dannedes efterhaanden kapitalstærke Selskaber i forskellige Lande, og enorme Sendestationer blev konstrueret. Den største, der var paa 3600 Kilowatt, blev indrettet paa Java, men mange andre fandtes omkring i Verden, saa i Begyndelsen af 1920erne var Poulsensystemet det førende for Forbindelser over Verdenshavene og andre store Afstande. Denne Sejersgang ophørte imidlertid ret brat med Indførelsen af Elektronrørene, der anvendes baade i Sendere og Modtagere, og ganske fortrængte Poulsensystemet.

Valdemar Poulsen blev tidlig klar over, at hans System kunde anvendes til traadløs Telefoni, og i 1904 udtog han sit første Patent desangaaende. Løsningen af denne Opgave var forbundet med store Vanskeligheder, men ved ihærdigt Arbejde blev de efterhaanden overvundet.

Poulsens Arbejdsmaade mindede i meget om Faraday's og H. C. Ørsted's. For den sidste nærede Poulsen en varm Beundring og deltog aktivt i Bestræbelserne for at værne om hans Minde.

I Valdemar Poulsens Opfindelse er der i Tidens Løb blevet investeret enorme Kapitaler, men selv om Opfinderen ikke blev en rig Mand derved, sikrede han sig dog et godt Udkomme, saa han i Resten af sit Liv kunde ofre sig helt og holdent for sin Yndlingsbeskæftigelse: at eksperimentere. Han fulgte ivrigt de Foredrag og Diskussioner, som fandt Sted i »Fysisk Forening«, men positive Resultater af hans senere Aars Arbejde kom ikke frem for Offentligheden trods hans rastløse Søgen efter velegnede Opgaver.

Valdemar Poulsen var i 1904 blevet gift med Mary P., en Adoptivdatter af Sognepræst Chr. Rasmussen. Hun blev sin Mand en god Støtte og en kærlig Moder for Børnene.

Fra Udland og Hjemland modtog Valdemar Poulsen talrige Hædersbevisninger, hvorom kan læses i Biografisk Leksikon. Her skal kun nævnes, at vort Selskab efter Indstilling af Christiansen og Prytz i 1907 besluttede ekstraordinært at tildele ham Selskabets Guldmedaille for hans Paavisning af, hvorledes man kan

erholde kontinuerlige og intensive elektriske Svingninger med stort Svingningstal. Siden 1914 var Poulsen Medlem af vort Selskab. Han var en meget flittig Mødedeltager og vandt alles Hjerter ved sin stille og bramfri Optræden, ved sin Venlighed og ved den Interesse, som han lagde for Dagen over for alle, eller i hvert Fald de fleste videnskabelige Spørgsmaal, som behandles her i Selskabet.

Med Valdemar Poulsen er en god, dansk Mand gaaet bort, hans Arbejder har kastet Glans over dansk Videnskab og Teknik. Her i Selskabet vil vi ære hans Minde.

ELFELT FOT. FOTOTYPI PACHT & CRONES EFTF.

Kr. Sandfeld.

III.

Kristian Sandfeld.

17. Januar 1873—22. Oktober 1942.

Tale i Videnskabernes Selskabs Møde den 5. Februar 1943.

Af **Holger Pedersen.**

Jens Kristian Sandfeld, eller, som han oprindelig hed, Sandfeld Jensen (navneskifte 31. oktober 1918), var født i Vejle som sön av redaktøren av Vejle Amts Folkeblad, senere købmand A. K. Jensen. Faderen var en meget dygtig redaktør, som fra en ringe begyndelse havde arbejdet bladet op. En redaktør av et venstreblad stod imidlertid i det höjresindede borgerskabs öjne nærmest udenfor alle byens sociale rangklasser. Dette har naturligvis ikke trykket Sandfelds fader, men måske nok hans moder; og til sin ulykke lod faderen sig forlede til at sælge bladet (for det mangedobbelte av, hvad han havde købt det for) og købe en købmandsforretning. Ved dette skridt »opad« kom han ind i en virksomhed, som slet ikke egnede sig for ham, og som derfor heller ikke kunde gå godt.

Om Kr. Sandfelds egne barndomsoplevelser er der naturligvis ikke meget at berette. Man synes dog at genkende den senere forsker i den lille femårsdreng, om hvem vi hører, at han begyndte sine boglige studier på egen hånd ved hjælp av en billed-ABC, som han havde fået fat i. Den spillede ham nu rigtignok et lille puds, da han kom til billedet av en hane og frejdigt stavede »H-A-N-E siger *kok*« (jysk *kok* 'hane'). En stor rolle spillede besøgene hos boghandler Kousgaard, hvor han fik lov til at læse i alle de bøger, han vilde, og av fru Kousgaard blev trakteret med rugbrødsskorper dyppede i sirup.

Sin skolegang fik han fra 10-årsalderen av i Vejle höjere almenskole, der ledede av den klassiske filolog H. A. Krarup, en udmærket, men også særpræget skolemand. Man fortæller om ham,

at han havde et helt paraplystativ med spanskrør, blandt hvilke synderne selv fik lov til at vælge; efter avstraffelsen vankede der et bolsje (eller hvad det nu har heddet dengang). Der er en anden historie om en elev, der kom for sent og efter en frygtelig overhaling av rektor fik et skoleur foræret. Blandt skolens lærere var den bekendte höjskoleforstander Hans Rosendal, dengang i Vinding (fra 1892 Grundtvigs höjskole i Lyngby). Hans forfatterskab (deriblandt »Træk af Danskhedens Historie i Sønderjylland« 1911—1912) ligger senere. Han underviste i historie og dansk, og han har sikkert ikke været kedelig som lærer; jeg mindes ham som ualmindelig hyggelig og morsom i samtale, i den henseende av en lignende type som den sønderjyske fører Gustav Johannsen. At han som lærer ved Vejle höjere almenskole også er kommen i kontakt med den begavede elev, som vi iaften mindes, behøver intet bevis. Derom vidner tilstrækkeligt den kendsgærning, at han var en av dem, der kom denne elev til hjælp, da ulykken brød ind over hans forældrehjem. Sandfelds moder døde 1886, og faderen flyttede til Silkeborg; men det år, Kr. Sandfeld tilbragte her (oktober 1886—oktober 1887), blev på grund av den höjtbegavede faders økonomiske modgang og begyndende sjælelige sygdom yderst pinefuldt. Rektor Krarup sörgede imidlertid for at få drengen tilbage til Vejle höjere almenskole, og efterat også faderen var død (1889), sagde rektoren en dag til Rosendal: »Skal vi ikke tage og dele den dreng? De giver ham kost og logi, og jeg giver ham skolegang og bøger.« Rosendal tog med glæde den helt ubeslægtede yngling i sit hus. I samfulde to år kørte nu, dag ud og dag ind, en lille enspændervogn fra Vinding höjskole til Vejle höjskolehjem med höjskoleforstanderen som kusk og med de to skoleelever, forstanderens sön (den yngre Hans Rosendal) og Kr. Sandfeld bagi, medens en stor gul hund, der blev alle elevers kæledægge, travede ved siden av vognen. Forøvrigt skal höjskoleforstanderen ikke have været en god kusk. En gang — men da var Kr. Sandfeld ikke med — hændte det ham, at vognens bagsmæk gik løs, og to drenge, som sad bagi, faldt ud på vejen, medens kusken kørte videre, indtil han blev stanset ved det jyske tilråb: »Di tawt en par drænge«. Ensomt var der ikke i höjskoleforstanderens hjem; foruden sönnen Hans var der to døtre hjemme, Hedevig og Maria; den ældste av de to, Hedevig,

var fire år ældre end Kr. Sandfeld, som hun tog sig rørende av efter den ulykkelige tid, han havde gennemlevet; hun døde ung (1895).

Sandfeld blev student 1891 og valgte som sit universitetsstudium fransk med latin og dansk som bifag; hovedfaget dyrkede han dog ikke efter eksamenskravenes snævre grænser, men som et studium av romansk filologi. Han dyrkede også sprogstudier uden henblik på eksamen og søgte at stifte bekendtskab med så mange sprog som muligt. Desuden fik han allerede som student tid til en ret betydelig produktion; nærmere herom nedenfor i den samlede redegörelse for Sandfelds forfatterskab.

Sin skoleembedseksamen tog han i januar 1898. Straks efter foretog han for en gave fra sin gamle rektor H. A. Krarup en rejse til Paris og derefter med understøttelse av Kommunitetet til Leipzig, hvor han hørte den indoevropæiske sprogvidenskabs daværende førstemand Karl Brugmann, den førende slavist August Leskien, den berömte fonetiker og germanist Eduard Sievers og ikke mindst grundlæggeren av det rumænske seminar i Leipzig Gustav Weigand. Sandfeld har senere (1905) gjort en studierejse til Rumænien, hvorom han fortæller noget i en artikel »De rumænske bønder og deres livsvilkaar« i Dansk Tidsskrift 1907. Iøvrigt falder hans rejser mest i de senere år (dels til Paris, dels til forskellige kongresser).

Sandfeld erhvervede doktorgraden d. 10. april 1900 med avhandlingen »Rumænske studier I« (om dette værk nærmere nedenfor). Samme år giftede han sig med Maria Rosendal, datter av Hans Rosendal. Det unge par boede først på Nordre Frihavnsvej, nr. 6, senere nr. 49. Men i 1908 blev Sandfeld ved sin svigerfaders hjælp ejer av en villa på Skovridergårdsvej i Holte, hvor han blev boende til sin død. Den fik det rumænske navn Vatra, 'arnen'.

Sandfeld ernærede sig efter sin embedseksamen ved skoleundervisning (især ved Østerbros latin- og realskole og ved Borgerdydskolen i København). Fra 1901 underviste han i fonetik ved Statens lærerhöjskole. Samtidig hermed holdt han fra efterårssemestret 1900 av som privatdocent forelæsninger ved universitetet. 1905 blev han docent i romansk sprog og litteratur (i den daværende midlertidige form og med et honorar på 1500

kroner). Universitetet havde i höj grad brug for hans arbejdskraft, og han fik efterhånden sin stilling forbedret, indtil han i april 1914 blev udnævnt til professor extr. i romansk filologi (1928 ordinarius). Hans forelæsninger har i overensstemmelse med hans produktion bestandig været av sproglig art. De har foruden fransk omfattet sådanne æmner som rumænsk, gammelspansk, -italiensk, -provençalsk og desuden nygræsk og vulgærlatin. Han har medvirket ved alle magisterkonferenser i slavisk filologi. Indenfor universitetet har Sandfeld haft forskellige særlige hverv; navnlig var han forstander for det filologisk-historiske laboratorium fra 1921—1939. Derimod avslog han bestemt at lade sig opstille som kandidat til rektorvalget. Av Videnskabernes selskab var han medlem siden 1914. Til skolen bevarede Sandfeld bestandig en vis tilknytning, der fik udtryk i hans årlige censurrejser til skoler og seminarier; de var for ham en avveksling fra årets øvrige arbejde og derved en rekreation. Kun i hans sidste år, da han gennemførte rejsen på trods av lægens råd, blev det en lidelse. Undervisningen på Statens lærerhöjskole beholdt Sandfeld til sidst i trediverne.

Et par borgerlige hverv fortjæner at nævnes. Sandfeld var 1915—1929 formand for Vejlensersamfundet og 1922—26 medlem av Søllerød menighedsråd.

Adskillige æresbevisninger fra indland og udland blev Sandfeld til del. Der er særlig grund til at nævne forholdet til Rumænien. Han var korresponderende medlem av det rumænske akademi fra 1911. Han var kommandør av den rumænske kroneorden og blev kort för sin død storofficer av den samme orden. En kaldelse til universitetet i Cluj i 1919 kunde naturligvis ingen real betydning få. Til den forestående halvfjærsårsdag i 1943 var der ved dansk initiativ forberedt et festskrift, som sikkert trods Sandfelds principielle skepsis overfor festskrifters betimelighed vilde have glædet ham meget; nu blev det et mindeskrift.

For det daglige livs gang i det Sandfeldske hjem har det sikkert spillet en rolle, at villaen lå så forholdsvis langt fra København. Sandfeld svigtede ikke Videnskabernes selskabs møder; men derimod kom han i de senere år sjælden eller aldrig i Filologisk-historisk samfund, der dog i hans ungdom havde haft stor betydning for ham; han havde besvaret en av samfundets prisopgaver, havde udgivet arbejder i samfundets »Stu-

dier fra Sprog- og Oldtidsforskning«, holdt foredrag, hvis titler man kan finde i Kort Udsigt over det philologisk-historiske Samfunds Virksomhed (årene 1894—1914), han havde deltaget med liv og sjæl i jubilæumsfesten i oktober 1894 og ekstemporeret et rumænsk vers til den mangesprogede sang, der blev sunget (han fik et bifaldende nik fra Vilh. Thomsen). At komme sent hjem var ubekvemt, og det var ogsaa ubekvemt at tage to gange ind til byen på én dag. Da nu Sandfeld dog tit havde noget at göre derinde på forskellige klokkeslæt, lå det nær at tilbringe også mellemtimerne i byen. Derved kunde det meste av en dag gå tabt for hjemmearbejdet med hans egne samlinger og hans eget bibliotek. Det kan have været en av grundene til, at Sandfeld fik den vane at arbejde til langt ud på natten. En anden grund kunde ligge i hensynet til börnene, mens de endnu var små. Senere, da börnene var vokset til, men endnu var i hjemmet eller hjemmets nærhed, var det en stor fordel, at villaen var så rummelig. Der var da om söndagene eller idetmindste hveranden söndag åbent hus for alle börnenes venner og kammerater. Fru Sandfeld var i sit es som værtinde for skarerne; men Sandfeld lod sig ikke rive ud av sit arbejde; han sad i sit værelse, helst med en eller anden lettere syssel, ordning av sine sedler, arbejde i forbindelse med censurrejserne eller lignende, undertiden dog også med virkelige studier. Men dören stod åben, og han kunde pludselig vise sit ansigt og kaste en morsomhed ind i de unges samtaler. Også dette sceneri skiftede dog om i Sandfelds seneste år, da börnene var flöjet fra reden, to sönner som adjunkter hhv. i Ribe og i Struer, datteren (Hedevig) som en ingeniørs hustru i Sverrig, og kun én sön var bleven i nærheden som malermester i Lyngby og kunstmaler.

Av nære slægtninge havde Sandfeld kun en yngre broder, Marinus, som med ham havde delt det tunge år i Silkeborg, men tidligt var gået ud av skolen og kommen i typograflære. Han boede i Herning, men døde nogle år för Kr. Sandfeld. Begge brødrene glædede sig altid over hinandens besøg, der dog for en stor del — siges det — forløb således, at de sad ved siden av hinanden og tav. Jeg refererer dette, fordi det belyser en side av Sandfelds væsen: han kunde være meget fåmælt (broderen endnu mere), uden at det betød mangel på interesse for omgivelserne (men han kunde rigtignok også være livlig og vittig).

Kr. Sandfeld havde hele sit liv nydt et godt helbred. Bortset fra et enkelt anfald av iskias havde han så godt som aldrig været syg. Og han yndede ikke at klage sig. Den, der mødte ham dagen för hans censurrejse isommer, blev ikke indviet i, hvad han på dette tidspunkt selv vidste, men kunde skilles fra ham uden at ane, at det var sidste gang, han skulde se ham rask. Men efter sin hjemkomst måtte Sandfeld lade sig indlægge på St. Josephs hospital til en operation. Tilstanden forværredes ved komplikationer og blev efterhånden håbløs, så at døden, der indtrådte mildt, blev en befrielse. Men den rev ham bort fra store arbejder (bl. a. fra arbejdet på en bog om Vilh. Thomsen).

Kr. Sandfeld har i sin doktorbiografi i Københavns universitets festskrift 1900 s. 135 udtalt, at han allerede i skoletiden var bestemt på at vælge sprogstudiet og navnlig klassisk filologi; bestemmende for hans specielle retning blev det, at han i sit sidste skoleår stiftede bekendtskab med Kristoffer Nyrops franske sproghistorie i avskrift (forelæsninger, som Nyrop påbegyndte i efterårssemestret 1889). Dette peger meget avgjort i sproghistorisk retning. Alligevel er det første trykte arbejde, der fremkom fra Sandfelds hånd, av litteraturhistorisk indhold: »Molière og hans modstandere 1662—1664« (i de av Filologisk-historisk samfund udgivne »Studier fra Sprog- og Oltidsforskning« nr. 13, 1893). Arbejdet var fremkaldt av en prisopgave, som Filologisk-historisk samfund (av hvis bedömmelsesudvalg Kr. Nyrop var medlem) havde udsat i maj 1892: »Molières École des femmes og den ved dette Stykke fremkaldte litterære Fejde, litteraturhistorisk og culturhistorisk belyst«. Det er ikke sandsynligt, at man ved udsættelsen av denne halvårsopgave skulde have tænkt på Sandfeld, der endnu var i sit første studieår; men han besvarede den og vandt samfundets höjeste pris (til gengæld måtte han nöjes med 2. karakter ved filosofikum). Det trykte arbejde er en noget forkortet form av besvarelsen. Det vidner om, at Sandfeld meget vel kunde interessere sig for litteraturhistoriske æmner; men alligevel er dette av en ydre anledning fremkaldte arbejde kun en episode indenfor hans forfatterskab (selvom han i sine forelæsninger ret hyppigt vendte tilbage til Molière). Hans følgende produktion, der var bestemt av hans

egne indre tilskyndelser, var så godt som udelukkende av sproglig art. Hans frie studier koncentrerede sig snart om rumænsk, et sprog, der ret naturligt måtte tiltrække sig hans opmærksomhed ud fra hans særlige interesseforudsætninger. Her var der store sproghistoriske problemer at tumle med. Rumænsk er geografisk uden sammenhæng med den øvrige romanske verden og har haft en helt anden skæbne end de andre romanske sprog. Det har ikke som disse været udsat for nogen indflydelse fra de gamle germanske sprog, folkevandringsstammernes sprog, og har ikke som søstersprogene været i stadig kulturforbindelse med modersproget latin og kunnet øse derav. Først i den nyere tid har moderne tysk øvet indflydelse, og først i den nyeste tid har man begyndt at søge sproglig berigelse av den latinske kilde. I de foregående århundreder var det kirkeslaviske sprog Rumænernes kulturkilde; det var til midten av det 17. århundrede deres kirke- og kancellisprog, og lige til henimod midten av det 19. århundrede skrev de deres eget sprog med det slaviske alfabet. Resultatet var naturligvis et utal af slaviske låneord. Andre låneord stammer fra ungarsk, nygræsk og tyrkisk og bidrager deres til at give sproget et fremmedagtigt præg. Dette fremmedagtige præg forøges endnu ved en række syntaktiske udviklinger, der avviger meget påfaldende fra de andre romanske sprog, men stemmer med sprog av helt andre sprogklasser, bulgarisk, nygræsk og albanesisk. Særlig iöjnefaldende er overensstemmelserne med albanesisk. De forklaringer på dette forhold, som fandtes i datidens mest avtoritative værker, kunde Sandfeld kun betragte som ganske forfejlede, og han tog derfor i 1895 selv ordet i en avhandling »Rumænsk og albanesisk« i Nordisk tidsskrift for filologi, 3. række III 105—137. Avhandlingen vidner om et dybtgående studium av rumænsk og om et solidt kendskab ikke blot til de andre romanske sprog (som italiensk og spansk), men også til alle rumænskens nabosprog (ungarsk, nygræsk, bulgarisk, serbisk) og de slaviske sprog i det hele taget, overhovedet om en for en så ung mand forbavsende vid horisont. Avhandlingen er blandt andet rettet mod en fantastisk anskuelse, som den rumænske filolog Moses Gaster havde fremsat (på et så fremtrædende sted som i Gröber's Grundriss der romanischen Philologie) til forklaring av overensstemmelsen i sprogbygning mellem rumænsk og sprogene på Balkan-halvøen. Alle disse sprog

skulde have været under en mægtig »turansk« indflydelse udgået fra den tyrkiske stamme, som indvandrede til Balkan-halvøen i det 7. årh. e. Kr., og som har givet Bulgarien navn efter sig, ligesom de germanske Franker har givet Frankrig navn. Men denne indvandrede tyrkiske stamme opgav meget hurtigt sit sprog og har kun efterladt sig yderst minimale spor i form av et par låneord. Det var en let sag for Sandfeld at vise, hvor urimeligt det var at give disse tyrkiske Bulgarer skylden for de parallele udviklinger indenfor Balkan-området, især da vi ikke har nogen viden om eller nogen grund til at tro, at der fandtes tilsvarende ejendommeligheder i deres så hurtigt uddøde sprog. Sandfeld gennemgår i det enkelte lighederne mellem rumænsk og albanesisk: der er nogle ensartede lydudviklinger; begge sprog har udviklet en efterhængt artikel (som i de nordiske sprog); vidtgående opgivelse av infinitiv i begge sprog; overensstemmelse i udviklingen av de latinske arveord i rumænsk og de latinske låneord i albanesisk, ikke mindst med hensyn til betydningen (lat. *palūs*, akk. *palūdem* 'sump', it. *padule* 'sump', men i rumænsk og albanesisk 'skov' o. s. v.); tilstedeværelse i rumænsk av nogle ord, der ikke genfindes andre steder end i albanesisk, hvor de utvivlsomt er arveord. Sandfeld gör med rette gældende, at alt dette kun kan forklares under forudsætning av, at Rumænerne og Albaneserne i sin tid har været naboer, og tager ud herfra stilling til spörgsmålet om det rumænske sprogs oprindelige hjem, som åbenbart ikke er identisk med det nuværende Rumænien, oldtidens Dakien, men må søges et sted syd for Donau.

Gennem albanesisk var der skabt et specielt berøringspunkt mellem Sandfeld og mig. Jeg opholdt mig dengang i Tyskland og havde avsluttet bearbejdelsen av et udvalg av de albanesiske samlinger, som jeg havde hjembragt fra Corfù og Epirus (det udkom i løbet av 1895), og udgivet mine første arbejder om albanesisk fra den indoevropæiske sprogsammenlignings synspunkt. Personligt bekendtskab kunde imidlertid først indtræde efter min hjemkomst 1896 fra den store udenlandsrejse, som jeg havde tiltrådt et godt halvt års tid efter, at Sandfeld var bleven student. Herhjemme blev Filologisk-historisk samfund vort første forbindelsesled; men Sandfelds interesser spændte så vidt, at han blev en av mine tilhørere ved den forelæsning over oldirsk, jeg som privat-docent holdt i efterårssemestret 1897.

Albanesisk var ingenlunde vort eneste berøringspunkt; tværtimod havde vi meget store arbejdsområder tilfælles, selv om vi på disse fællesområder ikke havde samme mål for öje: min ledestjærne var de indoevropæiske sprogs ældste historie, Sandfeld havde sit blik rettet dels mod yngre perioder, dels mod den almindelige sprogteori. Bekendtskabet blev derfor til et livsvarigt venskab (som iøvrigt er gået i arv til den næste generation).

Mellem 1895 og embedseksamen ligger en række arbejder, blandt hvilke jeg skal nöjes med at nævne den etymologiske undersøgelse »Ordet *laban*« og den historiske undersøgelse om de såkaldte »Himmelbreve«, begge i 3. bind av det av Otto Jespersen og Kristoffer Nyrop udgivne tidsskrift Dania. Men tydelige strömpile for den retning, i hvilken Sandfelds interesse mere og mere gik, er først et par avhandlinger fra 1899 og 1900 »Denominative verber« (Nordisk tidsskrift f. filologi, 3. r. VII 113—120) og »Bemærkninger om definitiv genitiv i dansk« (Dania VII 20—26). Det er sprogets betydningsside, blikket her er rettet imod, det er den psykologiske forståelse av de forefundne konstruktioner, der tilstræbes, og eksemplerne hentes fra mange forskellige sprog, så at de belyser almene sprogtendenser.

Det første större arbejde fra Sandfelds hånd, disputatsen fra år 1900 (»Rumænske studier I. Infinitiv og udtrykkene derfor i rumænsk og Balkansprogene«) bevæger sig, ligesom avhandlingen »Rumænsk og albanesisk« fra 1895 indenfor Balkan-sprogenes særlige verden. Men hovedsynspunktet er nu ikke spörgsmålet om rumænskens oprindelige hjem. Kun en av de ejendommelige Balkan-udviklinger undersøges, de andre danner kun baggrunden derfor. Det undersøgte fænomen, opgivelsen av infinitiv, belyses i alle sine fineste syntaktiske forgreninger på grundlag af righoldige samlinger, og Sandfeld drøfter indgående, fra hvilket sprog den til grund liggende tendens er udgået. Han kommer til det ud fra tilvante synsmåder måske overraskende, men utvivlsomt rigtige resultat, at alt peger på græsk. Det er ikke blot i nygræsk, man siger ‘jeg kan, at jeg giver’, μπορῶ νὰ δώκω, men fænomenet har langt ældre rødder. Allerede i det ny testamente finder vi sætninger med ἵνα i tilfælde, hvor der kunde væntes infinitiv, og endnu tidligere, hos Polybios, har ἵνα-sætningerne allerede begyndt at gribe om sig. Fra Grækerne, som havde den höjeste kultur på halvøen, har tendensen bredt sig

til andre Balkan-sprog. Fantasier om barbarisk indflydelse er der dermed slået en forsvarlig bom for. En forkortet tysk oversættelse udkom 1902 (Neunter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig). Weigand siger herom, at det er »eine ganz hervorragende Leistung . . Zum ersten Male in grösserem Umfange wird hier der Versuch gemacht ein Kapitel aus der Syntax des Rumänischen in stetem Vergleiche mit den übrigen Balkansprachen zu behandeln. Und dieser Versuch ist glänzend gelungen.« I Balkan-sprogene er »Styl und Syntax viel näher verwandt, als man bei von Haus aus so verschiedenen Sprachen vermuten sollte. Sandfeld-Jensen beweist dies in schlagender Weise«. Vi står ved begyndelsen av en ny vej, »Sandfeld-Jensen aber ist der erste, der ihn eingeschlagen hat«. Et i den forkortede tyske udgave udeladt kapitel fremkom 1904 på tysk (»Die Konjunktion *de* im Rumänischen«, Zeitschrift f. romanische Philologie XXVIII 11—35), og samme år skrev Sandfeld i Gröber's Grundriss der romanischen Philologie[2] om »Die nichtlateinischen Bestandteile im Rumänischen«. Dette avsnit av »Grundriss« havde i første udgave været betroet den Gaster, som den unge stud. mag. Sandfeld angreb i 1895; tydeligere kunde sejren ikke have været markeret.

I 1904 udkom også et arbejde, der betyder en nybegyndelse indenfor Sandfelds produktion, indledningen til en anden hovedside av Sandfelds litterære virksomhed. Det er den lille avhandling »*Pour* + infinitiv. Bidrag til fransk infinitivlære« (Nordisk tidsskrift for filologi, 3. r. XII 145—165), som han selv betegner som prøve på en håndbog i moderne fransk syntaks. Den viser straks hans fremragende egenskaber også som fransk syntaktiker: den fuldstændighed, hvormed han udreder alle sprogbrugens love og forfølger dem ud i alle deres udløbere støttet til et righoldigt eksempelmateriale indsamlet under læsning med et fint øre for alle nuancer. Fem år senere, 1909, forelå en første del av den planlagte fuldstændige syntaks i form av en monografi »Bisætningerne i moderne fransk« (256 sider), som straks fik en begejstret modtagelse i fagkredse. Bogen behandler sprogbrugen i vore dage og bryder med den indtil da herskende tilböjelighed til i grammatiske værker udelukkende at citere klassiske forfattere; Sandfeld citerer tværtimod så godt som ikke nogen forfatter, hvis hovedvirksomhed ligger forud for 1870.

Fremstillingen er deskriptiv, ikke historisk, men Sandfeld lægger megen vægt på den psykologiske forklaring av de syntaktiske fænomener. Den sidste og modneste frugt av Sandfelds arbejde på dette område er de to udkomne bind av hans »Syntaxe du français contemporain« (I Les pronoms, Paris 1928, XII + 475 sider; II Les propositions subordonnées, Paris 1936, XV + 490 sider). Ingen vil i dem forgæves søge svar på noget spörgsmål, der falder indenfor deres ramme. Et tredje bind vil udkomme i 1943.

Jeg har ovenfor nævnet to arbejder fra 1899 og 1900 som karakteristiske for Sandfelds sprogteoretiske interesse. Linjen fortsættes i arbejder som »Nationalfølelsen og sproget« (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning nr. 81, 1910, 100 sider) og »Notes sur les calques linguistiques« (Festschrift für Vilhelm Thomsen 1912, s. 166—173; behandler, hvad man også har kaldt oversættelseslån, efterligninger som t. *Halbwelt* efter fr. *demi-monde*, eller rækker som fr. *avoir lieu*, t. *statthaben*, sv. *äga rum*). Og linjen finder sin samlede udstråling i Sandfelds bog »Sprogvidenskaben« (1913; 271 sider; dertil i 1914 et register på 14 sider). Da denne bog er tænkt som en første vejledning til et sprogvidenskabeligt studium, indeholder den naturligvis også et sproghistorisk avsnit, kapitlet »Sprogslægtskab og sprogætter« (46 sider), men det væsentlige indhold er av almindelig sprogteoretisk art. Alene kapitlet »Sprogets liv og udvikling« udgör således 170 sider eller omtrent $^{2}/_{3}$ av hele bogen. Men den sprogteori, som Sandfeld beskæftiger sig med, angår det forholdsvis konkrete, det sikkert gribelige, de vel konstaterede retningslinjer. Fremmed for ham er derimod det helt abstrakte systembyggeri med alle dets korthuse. Hans yngre kollega Viggo Bröndal siger i sine kloge og hjærtelige mindeord (Nationaltidende d. 24. oktober 1942) om ham, at han var »fjern fra alt Fantasteri (herunder ogsaa Filosofi)«, lader ham altså indordne sprogfilosofien (rettere det meste av den) under »fantasteri«. Han nærede heller ingen interesse for goldt definereri eller fabrikation av ny terminologi eller nye inddelinger, som ikke bringer nogen praktisk vinding eller fordybet indsigt (sml., at han i fortalen til »Les pronoms« erklærer, at han med forsæt ikke har givet nogen definition av begrebet pronomen, og at han i det hele taget har været »assez conservateur pour ce qui est du cadre extérieur des choses traitées«; sml. også indledningen til »Les propositions subordonnées«). Når

Sandfeld således i sin sprogteori holder sig til forskriften »Gå på den sikre vej, sværm og forvild dig ej«, er det (ligesom i hans syntaktiske arbejder) først og fremmest rigdommen på velvalgte eksempler, der giver fremstillingen fylde og gör den tiltrækkende. Bogen blev genstand for et sprælsk angreb fra den i de år grasserende mag. art. O. Schoning (Sandfelds svar findes i Nordisk tidsskrift for filologi 4 r. II 179—184), men fik en god modtagelse fra sagkyndigst side. Den opnåede straks et så stort salg, at forlaget ikke betænkte sig på at bekoste det omtalte register, og allerede 1923 var en ny udgave nødvendig; den følger den samme plan som første udgave, men er noget forøget (307 sider). En forkortet tysk oversættelse udkom 1915; også den oplevede en ny udgave 1923.

I 1926 skrev Sandfeld til Københavns universitets novemberfestskrift en avhandling paa 118 sider: »Balkanfilologien. En oversigt over dens resultater og problemer«. Avhandlingen søger, såavidt tid og plads har tilladt det, at kodificere den hidtidige forsknings resultater og give den nødvendige bibliografi. Herved har han med rette lagt vægt på at medtage så meget som muligt av det, der tjæner til at vise den ejendommelige sammenfiltring, som gör Balkans sprogverden til et forholdsvis sluttet område med en særlig filologi. Det er et værk som ikke blot de snævreste fagfæller, der selv arbejder indenfor disse sprogs ramme, har grund til at være taknemmelige for; også for den sammenlignende sprogforskning i dette ords hævdvundne betydning er værket værdifuldt. Det viser os nemlig på en særlig klar måde, hvorledes sprog av meget forskellig avstamning igennem fortsatte naboberøringer kan antage et vist fællespræg, en vis principiel overensstemmelse i system uden materiel identitet i de elementer, hvormed systemet realiseres, overensstemmelse i bygningsmåde, men med forskelligt bygningsmateriale (således har albanesisk, rumænsk og bulgarisk alle en efterhængt artikel, men den er av forskellig oprindelse i de tre sprog: alb. *gur* 'sten', *guri* 'stenen'; rum. *cerb* 'hjort', *cerbul* 'hjorten'; bulg. *trup* 'legeme', *trupǝt* 'legemet') Heri ligger en advarsel mod at antage genealogisk slægtskab mellem forskellige sprog på grundlag av en blot principiel, ikke materiel overensstemmelse i sprogbygning, en advarsel, som endnu ingenlunde er overflødig overfor visse grupper av forskere udenfor det indoevropæiske område. I denne

henseende er det især arbejdets to sidste kapitler, der er lærerige. Vigtigt fra det særlige Balkan-synspunkt er spörgsmålet om udgangspunktet for de enkelte principielle overensstemmelser, der naturligvis ikke i alle tilfælde behøver at være det samme. Hvad det anførte eksempel (den efterhængte artikel) angår, fandt Sandfeld det sandsynligt (s. 98), at udviklingen først har fundet sted i albanesisk, men i adskillige andre tilfælde viser han med rette hen til græsk og træder dermed i modsætning til sin iøvrigt så höjt skattede lærer Weigand. Metodologisk lærerigt er også det ret udførlige kapitel om låneordene indenfor Balkansprogene. Arbejdet fik en begejstret modtagelse fra meget sagkyndig tysk side (i tidsskriftet Litteris IV 191—210) ledsaget av ønsket om, at det snart måtte fremkomme på et av de mere udbredte sprog. En fransk forøget udgave »Linguistique balkanique« udkom i Paris 1930 (242 sider).

Slutstenen på Sandfelds rumænske studier er den i forening med Hedvig Olsen udarbejdede monumentale »Syntaxe roumaine«, hvorav første bind (374 sider) udkom i Paris 1936. Det omfatter de böjede ords anvendelse. Det andet bind, som skulde behandle ordgrupperne og sætningsbygningen, nåede ikke at udkomme i Sandfelds levetid.

Jævnsides med interessen for romansk går fra første færd av hos Sandfeld interessen for dansk. Alle hans arbejder med almindeligt sprogteoretisk sigte bærer tydeligt vidne herom. Man kan desuden nævne hans »Bemærkninger om definitiv genitiv i dansk« (Dania VII 20—26, 1900) og »Smaabidrag til dansk syntax« (Danske Studier 1904, s. 111—120), eller »Paa godt og ondt« (Studier tilegnede Verner Dahlerup, Århus 1934). Han var medstifter av »Det danske Sprog- og Litteraturselskab« 1911, og han har på forskellig måde deltaget i dette selskabs arbejde; han forfattede således en ordbog med sproghistorisk oversigt til Hans Mogensens Oversættelse af Philippe de Commines Memoirer (1919) og til Herman Weigeres Ræffuebog (1923). I første bind av Dahlerups ordbog (1918) nævnes han som medlem av ordbogsrådet, og i bind II-VII (1920—25) har han deltaget i redaktionsarbejdet. Når jeg i denne sammenhæng nævner en av sætter og korrektør ilde medhandlet anmeldelse av Knud Hjortø, »Fra Ordenes Samfund« i dagbladet København d. $^{26}/_{8}$ 1918, er det, fordi den belyser en lidt uventet ejendommelighed hos Sandfeld:

hans strænghed som bedömmer. Naturligvis er det altsammen rigtigt, hvad han indvender mod den anmeldte bog; men alligevel vil jeg mene, at Hjortø fortjænte mere anerkendelse, end Sandfeld ydede ham; dog søger jeg forgæves i denne bog netop nogle av Hjortøs efter min mening interessanteste causerier. Det er imidlertid ingenlunde min hensigt at give en fuldstændig bibliografi over Sandfelds arbejder på modersmålets område, ligeså lidt som jeg har tilsigtet det for Balkan-studierne og rumænsk, for fransk eller for den almindelige sprogteori. En bibliografi udarbejdet av Hedvig Olsen foreligger i mindeskriftet s. 9—15.

Som Sandfeld selv siger i sin doktorbiografi, stammer hans interesse for sprogstudiet allerede fra skoletiden, og den udgik fra de klassiske sprog. Den store sproghistoriske regelmæssighed, som vi kalder den germanske lydforskydning, havde uden nogen lærers pegepind opladt sig for ham (han er ikke den eneste skoledreng, hvem det er gået således; luften må have været gunstigere for den slags iagttagelser end i det nittende århundredes begyndelse). Der var imidlertid i den tids skole foruden de klassiske sprog et andet hovedfag, som var egnet til at tiltrække elever med sproghistorisk sans. Dette fag var fransk, og når Kr. Nyrops glimrende videnskabelige lærerpersonlighed — i avglansen gennem en tilhørers optegnelser — flyttede Sandfelds interesse over på dette fag, var det vistnok i virkeligheden en flytning til et område, der lå Sandfelds egen forskertrang nærmere. Men interessen var vedblivende sproghistorisk. Endnu i 1898 kunde Sandfeld tale om »den historiske lydlære, hvorpaa al videnskabelig sprogforskning beror« (Dania V 241). Men i virkeligheden var han allerede dengang kommen meget langt bort fra det program, som denne udtalelse indeholder (det er ikke det samme, når han i 1913 i »Sprogvidenskaben« s. 6 siger: »Al videnskabelig sprogforklaring er i vore dage historisk-sammenlignende«). Og snart gled hans interesse helt over til (fonetik og) syntaks, områder, hvor man bedst kan høre sprogets græs gro og rette blikket mod sprogudviklingens almindelige love. Efter hurtigt at have fundet sit personlige stade har han skabt værker, som vil bevare deres værdi langt ud i fremtiden til ære for dansk sprogvidenskab. Ære være hans minde!

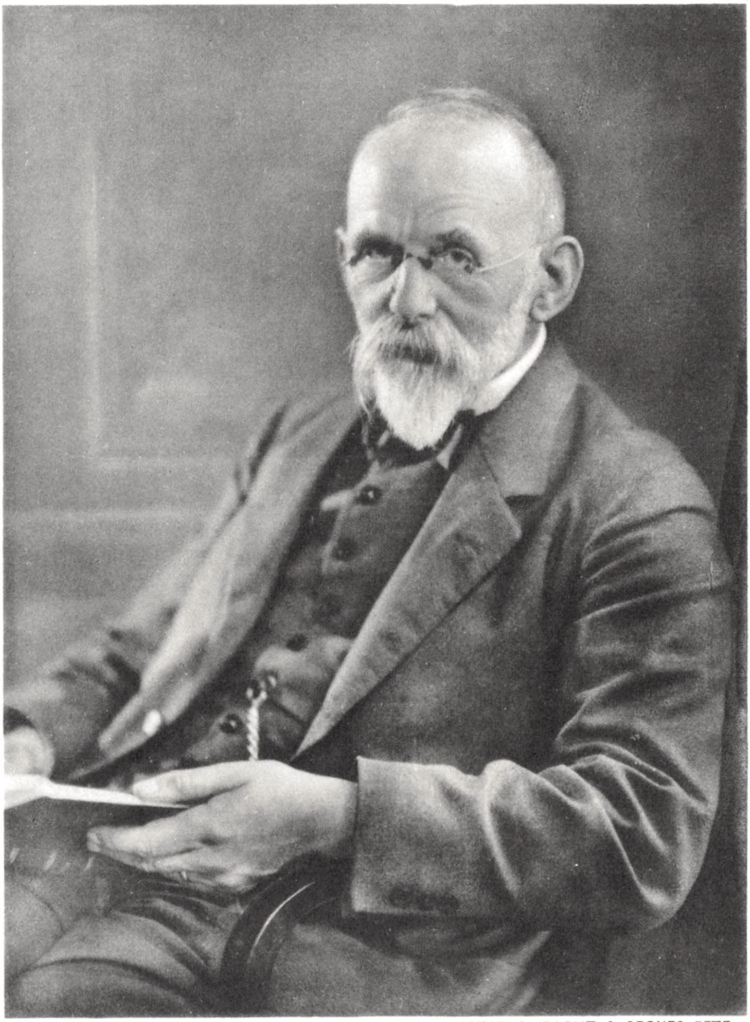

ELFELT FOT. FOTOTYPI PACHT & CRONES EFTF.

H. O. Lange

IV.

Hans Ostenfeldt Lange.

13. Oktober 1863—15. Januar 1943.

Tale i Videnskabernes Selskabs Møde den 16. April 1943.

Af **Johs. Pedersen.**

Hans Ostenfeldt Lange ($^{13}/_{10}$ 1863—$^{15}/_{1}$ 1943) er født og opvokset i Aarhus, fra hvis Katedralskole han blev Student 1881. Allerede i Skolen var hans Interesse blevet vakt for det gamle Ægypten, og det blev bestemmende for hans Studier.

Imidlertid fik han allerede 1883 Ansættelse som Assistent ved Universitetsbiblioteket, hvorfra han 1886 gik over til det kgl. Bibliotek, hvis Overbibliotekar han blev 1901. Ved hans Tiltrædelse var Opførelsen af en ny Biblioteksbygning vedtaget, men Lange fik dog Indflydelse paa Planens Udførelse, han organiserede og ledede Overflytningen og skabte derefter en ny Organisation af Virksomheden i Biblioteket. Som Overbibliotekar forstod Lange at skaffe Biblioteket gunstige Erhvervelser til Fornyelse af Bogbestanden, bl. a. fik Inkunabelsamlingen en særlig værdifuld Tilvækst. Han havde ikke blot stor Indsigt i Forholdene paa det internationale Bogmarked, men ogsaa et enestaaende Kendskab til Bøger paa de forskelligste Omraader. Hans Interesse for Bogen bragte ham ind paa boghistoriske Studier, der samlede sig om Inkunablerne. Til at datere og nøjere bestemme saadanne Værker har man udarbejdet en Metode, som Lange har beskrevet i en Artikel »Moderne Forskning af de ældste trykte Bøger« i Dansk Tidsskrift 1906. Ved Hjælp af denne Metode har han givet Bidrag til Forskningen af den ældste Tryknings Historie i Danmark, bl. a. i »Analecta Bibliographica«, udgivet 1906 i Anledning af Bibliotekets Overtagelse af den nye Bygning. Han har skrevet en Række Afhandlinger om Bogens og Boghandelens Historie og om Biblioteker og deres

Historie. I vort Selskabs Oversigt publicerede han 1907 en Afhandling om de ældste Bogtrykkere i Perugia i 1471—82, blandt hvilke befandt sig en Hamborger, Stephan Arndes, som virkede i Slesvig 1486. Mange af disse Afhandlinger af Lange drejer sig om tyske Bogtrykkere, specielt Nordtyske, som havde Forbindelse med Danmark, og Lange blev Medstifter af Gesellschaft für Typenkunde. Mange Bogtrykkere fra denne Tid var omrejsende; saaledes kunde Lange ogsaa skrive om en dansk Bogtrykker, der var i Neapel 1478 (i Nordisk tidskrift för bok- och bibl.väsen 1915).

Ligesom Lange interesserede sig for Bogen som saadan, interesserede han sig ogsaa for Biblioteket i Almindelighed som Led i det almene Oplysningsarbejde. Han har medvirket ved Omorganisationen af Københavns Kommunebiblioteker og var i en Aarrække Medlem af Bestyrelserne for Københavns og for Gentofte Kommunes Biblioteker. I et Skrift »Bibliotekssagen uden for København« i 1909 skizzerede han en ny Organisation af Folkebibliotekerne, væsentlig som den gennemførtes i Biblioteksloven af 1920.

Ægyptologien havde imidlertid bestandig dannet Midtpunktet i Langes videnskabelige Interesse. Han havde som ung Student søgt Vejledning hos den daværende Docent Vald. Schmidt, men han kunde derved kun blive ledet de første Skridt, han lærte iøvrigt gennem Selvstudium. At han ogsaa dyrkede klassiske Studier kan ses af at han 1884 fik Filologisk-historisk Samfunds største Pris for en Afhandling om Petronius' Sprogbrug. En Examen stilede han ikke imod, da man dengang ikke kunde tage Magisterkonferens i Ægyptologi. Af stor Betydning blev det for ham at han under et Besøg paa en Maaneds Tid i Berlin i 1887 lærte den dengang unge Professor Adolph Erman at kende og baade gennem Forelæsninger og Samtaler fik Blik for de nye Veje som denne fremragende Ægyptolog aabnede. Ægyptologien havde, siden den i 1820rne blev grundlagt af Champollion, været optaget af Tekstpublikationer, arkæologiske Beskrivelser og almindelige Fremstillinger af ægyptisk Liv og Historie paa Grundlag af omtrentlige Oversættelser af Teksterne. Nye Fremskridt maatte nu gøres gennem en Fordybelse i Sproget og en metodisk grammatisk og lexikalsk Bearbejdelse af det. Det var just en saadan ægyptisk Filologi som var ved at blive grundlagt af

Erman. Ved Bekendtskabet med ham, som blev et Venskab for Livet, førtes Lange ind paa en Arbejdsmaade som stemte med hans eget Naturel.

Sammen med Erman publicerede han 1892 en lille Afhandling i Zeitschr. f. ägypt. Spr. angaaende en Iagttagelse de begge havde gjort med Hensyn til Objektsuffixerne. I samme Tidsskrift har han skrevet andre smaa Afhandlinger (1892. 1896. 1914), hvori han dels har behandlet Indskrifterne paa nogle Statuer i Glyptoteket, dels givet en Række Forslag til en Forbedring af Masperos Udgave af Pyramideteksterne paa Grundlag af et Studium af Papiraftryk i Paris. Om hans koptiske Studier vidner en Afhandling med Oversættelse af et Testamente fra en thebansk Klosterforstander i et Festskrift til Vilh. Thomsen 1894.

I 1899—1900 var Lange ansat et Aar ved Antikvitetsmuseet i Kairo som ægyptisk Embedsmand under Maspero for at deltage i den internationale Katalogisering af Samlingen. Som Resultat af Arbejdet udgav han sammen med H. Schäfer fra 1902 »Grab- und Denksteine des Mittleren Reiches« i 4 Bd., indeholdende Beskrivelse af ca. 800 Monumenter med Afskrift af de hieroglyfiske Indskrifter og Index over de forekommende Gudenavne, Personnavne, Titulaturer o. a. Lange har een Gang senere studeret Ægyptens Mindesmærker paa Stedet under et 5 Maaneders Ophold dernede i 1929—30.

Da Erman planlagde Udarbejdelsen af en ægyptisk Ordbog, var Lange lige fra Begyndelsen medvirkende til Planens Gennemførelse. Han bearbejdede til dette Formaal en Mængde literære, religiøse, medicinske o. a. Tekster. Han blev Medlem af den af det prøjsiske Akademi valgte Kommission som skulde lede Arbejdet, og paa hans Initiativ nedsatte vort Selskab 1929 en Kommission med ham som Formand, under hvis Ledelse en dansk Medarbejder, Dr. W. Erichsen, Elev af Lange, i en Aarrække har deltaget i Arbejdet med Lønning fra Carlsbergfondet. Lange beskæftigede sig nu mest med Papyrustekster. Under en Studierejse i 1903 var han blevet opmærksom paa en stærkt beskadiget Papyrus i Leiden, hvis Indhold han bestemte. Herfor gjorde han Rede i en Afhandling »Prophezeiungen eines ägyptischen Weisen« i Sitzungsber. d. Preuss. Akad. d. Wiss. 1903, hvori han paaviste at den indeholdt Profetier om Ulykker med Invasioner og sociale Omvæltninger, hvorved de rige bliver

Proletarer og de fattige mægtige, saa alt er kaotisk, indtil en Redningsmand kommer som en Hyrde for Menneskene. Denne Papyrus, som derefter blev udgivet af Gardiner, vakte stor Opsigt paa Grund af det Slægtskab med bibelske Ideer som man fandt i dens Indhold.

At Lange ikke selv udgav denne Tekst beroede paa at hans Biblioteksgerning lagde særligt Beslag paa hans Tid netop i disse Aar, da han havde overtaget Stillingen som Overbibliotekar. Ikke desmindre arbejdede han stadig utrætteligt med sit Fag ogsaa i denne Periode. Herom vidner bl. a. hans Fremstilling af Ægypternes Religion i Chantepie de la Saussaye's »Lehrbuch der Religionsgeschichte«, 3 Udg. 1905 (4 Udg. 1924). I 1891 havde Lange i »Studier fra Sprog- og Oltidsforskning« skrevet om »Den store Sfinx ved Gizeh«, som han skildrede paa Grundlag af Kilderne og de Iagttagelser som var blevet gjort efter at den nogle Aar forinden (1886) var blevet gravet ud af Sandet. Han gjorde heri Rede for dens Betydning som Monument over den guddommelige Kongemagt, et Udtryk for noget centralt i Ægypternes Idéverden. I Bidraget til la Saussaye's Religionshistorie koncentrerer han sig mest om Ægypternes Syn paa Døden, om Gudelæren og de teologiske og kosmologiske Systemer. I en tilsvarende Fremstilling i Edv. Lehmann's Religionshistorie 1924 fremdrager Lange noget mere det kultiske ved Skildringer af Tempeltjenesten.

For helt at kunne anvende sin Tid paa Ægyptologien tog Lange Afsked som Overbibliotekar i 1924, idet der samtidig oprettedes en Stilling for ham ved Universitetet som Lektor i Ægyptisk. I de følgende Aar kom der betydningsfulde Tekstbearbejdelser fra hans Haand, som er forelagt og publiceret i vort Selskab. Han udgav sammen med Erman 1925 »Papyrus Lansing«, en Papyrus der er opkaldt efter en Missionær, gennem hvem den erhvervedes af British Museum 1886. Den var blevet udgivet i Faksimile 1923, hvorefter Erman og Lange arbejdede sammen paa den og udgav den i Transskription med Oversættelse og Kommentar. Det drejer sig om et Øvelsesarbejde for Skriverelever; Indholdet er Formaninger for den vordende Skriver og Forherligelse af hans Stand, iøvrigt ogsaa en Lovprisning af Læreren, der staar i stærk Kontrast til en sønderknusende Skildring af Elevens Uduelighed. Samme Aar, 1925, udgav Lange

»Das Weisheitsbuch des Amenemope«. Hans Foredrag herom i Selskabet er trykt i Nordisk Tidskrift 1924. Ogsaa denne Tekst var en Øvelsesbog, skrevet i nyægyptisk Sprogform med hieratisk Skrift, fra et af de sidste Aarhundreder f. Chr., men af ældre Oprindelse. Indholdet er hovedsagelig Ordsprog og Sentenser, hvis Grundtone er Følelsen af Livets Usikkerhed, som opvejes af Troen paa et guddommeligt Forsyn. Af Interesse var det, at en Række Ordsprog tydeligt genfindes i de bibelske Proverbier. Teksten var udgivet med en Oversættetse af Budge, men fik først ved Lange en filologisk nøjagtig og sikker Behandling. Paa samme Maade forholdt det sig med »Der magische Papyrus Harris«, som Lange behandlede i Hist.-filol. Medd. 1927, efter at den var blevet publiceret af Budge. Den sidste af disse Publikationer fra Lange var hans Udgivelse af Papyrus Carlsberg Nr. 1, som han foretog sammen med Neugebauer i Hist.-filol. Skrifter 1940. Det drejer sig om en hieratisk Tekst, der findes som hieroglyfisk Loftsmaleri paa Kongegrave i Abydos og Theben og som handler om Solens, Maanens og Stjernernes Bevægelser over Gudinden Nuts Legeme (d. e. Himmelen) og gennem Underverdenen. Den hieratiske Tekst er i Papyrusen anført Sætning for Sætning og forsynet med Kommentar i demotisk Skrift og Sprog. De astronomiske Iagttagelser er gengivet i Mytens plastiske Form, hvilket vanskeliggør Oversættelsen til moderne videnskabelig Forestillingsform, men Langes filologiske Sikkerhed har virket sammen med Neugebauers Indsigt i Astronomiens og Matematikens Historie til Løsningen af Problemer som ingen af dem havde kunnet løse alene.

Foruden de nævnte Arbejder har Lange udgivet forskellige Oversættelser af ægyptiske Tekster til Dansk, saaledes en Samling religiøse Tekster 1921 og en Samling Æventyr 1925 i »Verdensreligionernes Hovedværker« og »Æventyr fra mange Lande« udgivet af Tuxen, og »Fra det gamle Ægyptens Kultur og Historie« 1928 i »Skrifter udgivne af Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse«.

Ved Siden af Biblioteksvæsenet og Ægyptologien var der endnu et Værk som opfyldte Langes Liv, nemlig kristeligt Menighedsarbejde. Han var blandt Lederne i den københavnske Kirkesag og i den saakaldte Lægmandsbevægelse og var Medstifter af den kristelige Afholdsforening Blaa Kors. I Pjecer og

Menighedsblade har han skrevet en Mængde Artikler af opbyggelig Art og om praktisk Kirkeliv. Hans Interesse paa dette Omraade var af praktisk Art, religiøs og social. Videnskabelig Tænkning med Religionen som Objekt har næppe interesseret ham meget, og dog har ogsaa denne Side af hans Virksomhed ført til videnskabeligt Arbejde. Han var en ivrig Læser af Søren Kierkegaard, og 1898 udgav han i Dansk Tidsskrift en Brevveksling som førtes mellem Kierkegaard og Juristen Kolderup-Rosenvinge i de to Somre 1848 og 1849 medens Rosenvinge var paa Landet, som Erstatning for deres ugentlige Spadsereture. Det var naturligt at han sammen med Heiberg og Drachmann blev Udgiver af Kierkegaards samlede Værker (1901—06, ny Udg. 1921—36), idet han paatog sig de opbyggelige Skrifter.

Som Videnskabsmand var Lange præget af stor Nøgternhed; en streng Nøjagtighed og skarp Skelnen mellem det sikre og det usikre karakteriserer hans Arbejder. Hans Fantasi udfoldede sig især paa det praktiske Omraade, i hans organisatoriske Ideer og i hans bestandige Initiativ. I de 13 Aar han var knyttet til Universitetet (1924—37) lykkedes det ham at grundlægge en hel ægyptologisk Skole med dygtige Elever og Arvtagere, og han fik indrettet et vel udstyret Laboratorium for sit Fag. Han havde en stor Evne til at skabe Interesse for det som optog ham og til at sætte Folk i Arbejde. Her i Selskabet, hvor han blev Medlem 1906, var han Medlem af Kassekommissionen og flere andre Kommissioner. Særlig er der Grund til at omtale hans Virksomhed som Formand for det Udvalg der i 1920 blev nedsat for Forsendelse af videnskabelig Literatur til fremmede Biblioteker. Hans frugtbare Virksomhed vil ogsaa her i Selskabet blive mindet med Ære.

UDDRAG AF REGNSKABET

FOR AARET 1942

	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Indtægt.				
1. *Beholdning fra forrige Aars Regnskab:*				
Kassebeholdning	....	..	19397	47
2. *Renteindtægt m. m.:*				
a. Rente af Obligationer	25893	98		
b. Rente af Indskud i Bank	160	85	26054	83
3. *Statstilskud* i Kalenderaaret 1942	....	..	31175	00
4. *Bidrag ifølge statutmæssig Bestemmelse:*				
a. til Præmier:				
fra det Classenske Fideikommis	400	00		
fra Etatsraad Schou og Hustrus Legat	100	00		
b. Til videnskabelige Formaals Fremme:				
det Hielmstierne-Rosencroneske Bidrag for Aaret 1941 (udbet. Juni 1942)	4863	74		
c. Fra Carlsbergfondet	20000	00		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til Erindring om Prof., Dr. med. & phil. Julius Thomsen:				
Rente af 120200 Kr. Østift. Krdf. Oblig.	4372	00		
e. F. J. Ørnborgs Legat	2000	00	31735	74
5. *Salg af Selskabets Publikationer*	....	..	3891	46
6. *Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets internationale Forbindelser*	....	..	»	»
7. *Tilfældige Indtægter:*				
Udtrukne Obligationer	10000	00		
Refunderet Beløb	869	98	10869	98
8. *Ekstraordinær Indtægt:*				
Gave fra Carlsbergfondet i Anledning af Selskabets 200-Aars Jubilæum	....	..	100000	00
Samlet Indtægt	....	..	223124	48

Udgift.	Kr.	Øre	Kr.	Øre
1. *Selskabets Bestyrelse:*				
a. Løn til Embedsmænd, Fuldmægtig og Medhjælper, Pension m. m.	22439	83		
b. Selskabets Møder	3371	60		
c. Rengøring	1569	70		
d. Kontor og Oplag	4549	25		
e. Porto	2071	75		
f. Forsikring	322	65	34324	78
2. *Selskabets Publikationer:*				
a. Oversigten	2946	41		
b. Meddelelserne og Skrifterne	44080	52		
c. Dines Andersen, Pāli Dictionary	»	»	47026	93
3. *Anvist af Selskabets Præsident fra J. P. Suhr & Søns Legat*	....	..	1353	60
4. *Understøttelse til Skrifters Udgivelse og videnskabelige Arbejder af Medlemmer eller andre:*				
a. Af Selskabets Midler	»	»		
b. Af det Hielmstierne-Rosencroneske Bidrag:				
α. Kommissionen for Registrering af literære Kilder til dansk Historie	400	00		
β. Dansk historisk Forening til en Aarsbibliografi over dansk Historie	600	00		
γ. Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie	1000	00	2000	00
5. *Selskabets internationale Forbindelser:*				
a. Kontingent til internationale Sammenslutninger for Aaret 1942	469	52		
b. Rejseudgifter til Selskabets Delegerede	»	»	469	52
Overføres	....	..	85174	83

Udgift.	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Overført...	....	..	85174	83
6. *Pengepræmier og Medailler:*				
F. J. Ørnborgs Legat for 1942..............	....	..	2000	00
7. *Udgifter til Istandsættelser og Anskaffelser*..	....	..	»	»
8. *Indkøb af Obligationer*....................	....	..	73784	78
9. *Beholdning ved Aarets Slutning:*				
Kassebeholdning.........................	....	..	62164	87
Samlet Udgift...	....	..	223124	48

Regnskab for Bidrag fra den Hielmstierne-Rosencroneske Stiftelse:

Beholdning ultimo 1941	Kr. 3209,17	Udgifter 1942..........	Kr. 2000,00
Bidrag for Aaret 1942..	- 4863,74	Beholdning ultimo 1942	- 6072,91
	Kr. 8072,91		Kr. 8072,91

Regnskab for Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets internationale Forbindelser:

Beholdning ultimo 1941.	Kr. 9288,53	Kontingentudgifter til Unioner for 1942....	Kr. 469,52
Bidrag indgaaet 1942...	- » »	Rejseudgifter 1942 til Selskabets Delegerede	- » »
Refunderet Beløb......	- 869,98	Beholdning ultimo 1942	- 9688,99
	Kr. 10158,51		Kr. 10158,51

Opsamlet af Legaterne:

	Thott's Legat	Classen's Legat	Schou's Legat	Ørnborg's Legat
Beholdning ultimo 1941.........	2000 Kr.	4400 Kr.	1600 Kr.	» Kr.
Bidrag for 1942.................	200 -	400 -	100 -	2000 »
Pengepræmier udbetalt 1942.....	» -	» -	» -	2000 »
Beholdning ultimo 1942........	2200 Kr.	4800 Kr.	1700 Kr.	» Kr.

Formueopgørelse pr. 31. December 1942.

I. Værdipapirer lydende paa Selskabets Navn (herunder Thott's Legat paa 5000 Kr.):

44000	Kr.	to-aarige danske Statsgældsbev. à $1^3/_4$ %	Kursværdi	Kr.	43 890,00
20000	-	fem-aarige danske Statsobl. 1942 à $2^1/_2$ %	-	-	20 000,00
50000	-	konv. danske Statsobl. 1919 à $4^1/_2$ %	Kursværdi...	-	52 000,00
10000	-	danske Statsobl. 1941 à 4 %	Kursværdi	-	9 950,00
125700	-	Husejer Kreditk. Obl. à $3^1/_2$ %	-	-	111 873,00
40200	-	Østift. Kreditf. Obl. à $3^1/_2$ %	-	-	39 550,50
227000	-	- - - à 4 %	-	-	226 665,00
17000	-	- - - à $4^1/_2$ %	-	-	17 467,50
24200	-	Jydske Land. Krdf. Obl. à $3^1/_2$ %	-	-	24 078,50
6000	-	- - - - à 4 %	-	-	5 880,00
47000	-	- - - - à $4^1/_2$ %	-	-	47 822,50
2000	-	Fynske Kreditf. Obl. à $3^1/_2$ %	-	-	1 990,00
107000	-	Kbhvns. Kreditf. Obl. à 4 %	-	-	104 592,50

Ialt 720100 Kr. nominelt, til Kursværdi .... Kr. 705 759,50

II. J. P. Suhr & Søns Legat til Erindring om Professor, Dr. med. & phil. Julius Thomsen:

92200	Kr.	Østift. Kreditf. Obl. à $3^1/_2$ %	Kursværdi	Kr.	86 207,00
21000	-	- - - à 4 %	-	-	20 655,00
7000	-	- - - à $4^1/_2$ %	-	-	7 192,50

120200 Kr. nominelt, til Kursværdi .... Kr. 114 054,50

III. Kassebeholdning .... Kr. 62 164,87

I ovenstaaende Formueopgørelse er inkluderet Beholdning af Bidrag fra den Hielmstierne-Rosencroneske Stiftelse Kr. 6 072,91, Beholdning af Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet Kr. 9 688,99 samt opsamlede Bidrag til Prisopgaver for Legaterne Kr. 2 200 + Kr. 4 800 + Kr. 1 700.

Regnskabet er revideret af Selskabets Revisorer og godkendt af Kassekommissionen.

D. 27. Marts 1943.

N. E. Nørlund.
Kassekommissionens Formand.

BUDGET

FOR AARET 1943

	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Indtægt.				
1. *Beholdning:*				
a. Kassebeholdning				
b. Guldmedailler				
2. *Renteindtægt m. m.:*				
a. 50000 Kr. Danske Stats Oblig. à 5 pCt	2500	»		
10000 - do. do. à 4 -	400	»		
125700 - Husejer Kreditk. Oblig. à $3^1/_2$ -	4399	50		
44200 - Østifternes Krdf. Oblig. à $3^1/_2$ -	1547	»		
223000 - do. do. à 4 -	8920	»		
17000 - do. do. à $4^1/_2$ -	765	»		
24200 - JydskeLand.Krdf.Oblig.à $3^1/_2$ -	847	»		
6000 - do. do. à 4 -	240	»		
47000 - do. do. à $4^1/_2$ -	2115	»		
2000 - Fynske Kreditf. Oblig. à $3^1/_2$ -	70	»		
107000 - Københavns Krdf. Oblig. à 4 -	4280	»		
b. Rente af Indskud i Bankerne	160	»	26243	50
3. *Forventet Statstilskud*	....	..	31175	»
4. *Bidrag ifølge statutmæssig Bestemmelse:*				
a. Til Præmier:				
fra det Classenske Fideikommis	400	»		
Etatsraad Schou og Hustrus Legat	100	»		
b. Til videnskabelige Formaals Fremme:				
Det Hielmstierne-Rosencroneske Bidrag for Aaret 1942	4900	»		
c. Fra Carlsbergfondet	20000	»		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til Erindring om Prof., Dr. med. & phil. Julius Thomsen: Rente $3^1/_2$ pCt. af 94200 Kr., 4 pCt. af 19000 Kr. og $4^1/_2$ pCt. af 7000 Kr. Østif. Krdf. Oblig.	4372	»		
e. Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat	2000	»	31772	»
5. *Salg af Selskabets Publikationer*	....	..	3000	»
6. *Forventet Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet*	....	..	»	»
7. *Saldo* (ikke dækket ved Aarets Indtægt)	....	..	13658	83
Samlet Indtægt	....	..	105849	33

	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Udgift.				
1. *Selskabets Bestyrelse:*				
a. Lønninger, Pension m. m.	20099	33		
b. Selskabets Møder	2000	»		
c. Rengøring	1500	»		
d. Kontor og Oplag	6000	»		
e. Porto	3500	»		
f. Forsikring	250	»	33349	33
2. *Selskabets Publikationer:*				
a. Oversigten	4000	»		
b. Meddelelserne og Skrifterne:				
α. Af Selskabets Midler	42000	»		
β. Af det Hielmstierne-Rosencroneske Bidrag	3600	»		
c. Pāli Dictionary	4000	»	53600	»
3. *Til Raadighed for Selskabets Præsident fra J. P. Suhr & Søns Legat*	....	..	1500	»
4. *Understøttelse til Skrifters Udgivelse og videnskabelige Arbejder af Medlemmer eller andre:*				
a. Af Selskabets Midler	»	»		
b. Af det Hielmstierne-Rosencroneske Bidrag: Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie	1400	»	1400	»
5. *Selskabets internationale Forbindelser:*				
a. Kontingent til internationale Sammenslutninger	4500	»		
b. Rejser	»	»	4500	»
Overføres	....	..	94349	33

Udgift.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Overført...	....	..	94349	33
6. *Pengepræmier og Medailler:*				
a. Præmier af Legaterne:				
Af Thott's Legat	2000	»		
Af Classen's Legat	3000	»		
Af Schou's Legat	»	»		
b. Medailler og Pengepræmier af Selskabets Kasse	3000	»		
c. Ørnborg's Legat	2000	»		
			10000	»
7. *Udgifter til Istandsættelser og Anskaffelser*	....	..	1500	»
8. *Indkøb af Obligationer*	....	..	»	»
Samlet Udgift...	....	..	105849	33

Af disse Udgifter er 1 a fast, 1 b—f, 2 a—c samt 5 a og b kalkulatoriske (5 a dog fast i udenlandsk Valuta). De øvrige Bevillinger kan kun overskrides ifølge særlig Bevilling af Selskabet.

Det Hielmstierne-Rosencroneske Bidrag.

	Kr.	Ø.
Beholdning 1. Januar 1943 ca.	200	»
Bidraget for 1942 ca.	4900	»
	5100	»
Budgetteret Udgift	5000	»
Beholdning ved Aarets Udgang ca.	100	»

Bidrag fra Legaterne til Præmier.

	Thott's Legat		Classen's Legat		Schou's Legat	
	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Beholdning 1. Januar 1943	2200	»	4800	»	1700	»
Bidraget for 1943	200	»	400	»	100	»
	2400	»	5200	»	1800	»
Budgetteret Udgift	2000	»	3000	»	»	»
Beholdning ved Aarets Udgang	400	»	2200	»	1800	»

PRISOPGAVER

Bedømmelser af Prisbesvarelser.

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

OPGAVE I BIOLOGI

(PRIS: KR. 3000)

Det, til Besvarelsen af Prisopgaven for 1940 vedrørende Forurening af de ferske Vande, indleverede Arbejde, mærket »Eutanytarsus«, indbefatter et Manuskript paa 474 Sider, ledsaget af talrige Kort over de undersøgte Aaer og Søer, Lokaliteter, Vandanalyser, Iltkurver etc., en Journal over Undersøgelserne i Aarene 1937—42, samt 800 Kartotekblade over alle de Lokaliteter, hvor Forurening er paavist. Endvidere 26 Faunalister fra en Række af de nøjere undersøgte Lokaliteter, samt et meget stort Antal smukt udførte Fotografier af Forureninger fra Landets forskellige Egne. Besvarelsen ledsages endvidere af Geodætisk Instituts Generalstabskort 1:100000, hvor alle de Byer og Virksomheder, hvorfra Forureningerne gaar, er markeret med røde Streger.

Hele Opgaven fylder foruden Kortene, Faunalister og Fotografier ikke mindre end 10 Foliobind. Naar Kvantiteten er blevet saa enorm, skyldes det, dels at Forfatteren havde paabegyndt Undersøgelserne allerede et Par Aar i Forvejen, dels at de fleste af de 800 Kartotekblade er anlagt med fremtidige Undersøgelser for Øje.

Det maa straks siges, at der i hele det store Materiale hersker en imponerende Orden, og at det er samlet og udarbejdet med en sjælden Omtanke og en enestaaende Flid.

Forfatteren har vistnok undersøgt alle Dele af Landet og har fra alle tænkelige Omraader samlet alt, hvad han har kunnet finde om Forureningsspørgsmaalet: Dansk biologisk Station,

Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Laboratoriet for teknisk Hygiejne, Hygiejnisk Institut, Naturfredningsraadet, Danmarks geologiske Undersøgelse, Ingeniørforeningen, Dagspressen, Forureningslove.

Det bør maaske i Bedømmelsen fremhæves, uden at dette iøvrigt ønskes opfattet som en Kritik, at Forfatteren har søgt Raad og Vejledning hos 21 Institutioner og Personligheder, hvoraf mange vistnok nærmest maa siges at være blevet Medarbejdere. Dette gælder særlig ved Udarbejdelsen af de store Fauna- og Floralister, der omfatter ikke mindre end 500 Former fra de forskellige Afdelinger af Plante- og Dyreriget.

For hver enkelt af de nærmere undersøgte Lokaliteter er der, saa vidt muligt, givet Oplysninger om Vandløbets Dimensioner, dets Type, Omgivelser, Vandets Beskaffenhed, Udseende, Temperatur og Indhold, kemiske Analyser og Strømhastighed, Bundart, Bred, Plantevækst, Fiskeri, Forureningens Aarsag, Forureningsgrad.

Kemiske Analyser har Forfatteren i mange Tilfælde faaet fra visse af de nævnte Institutioner samt fra kommunale Ingeniører, men et meget stort Antal Vandprøver er analyserede af Forfatteren selv. Det drejer sig her om Bestemmelser af Vandets Iltindhold, Kaliumpermanganatforbrug og det deraf beregnede Iltforbrug, dets Indhold af Klor og Svovlsyrling, dets Haardhed og Brintionkoncentration. Der er hertil benyttet kendte simple Analysemetoder.

En særlig Vægt er naturligvis lagt paa Forureningens Natur og Oprindelse; Afsnittet herom turde indeholde noget af det værdifuldeste Materiale (pag. 76). En medvirkende Aarsag til den stigende Forurening er den foruroligende Stigning i Vandforbruget, i vore Dage 4 Gange saa meget Vand pr. Individ som i 1860; endvidere den stærkere Dræning, der medfører, at Nedbøren unddrages Grundvandet, og at Spildevandsmængden øges. Der gøres udførlig Rede for de kemiske uorganiske Forureninger og de mekaniske Forureninger; det fremhæves, at Udgrøftning af sure Enge, Tørvegravning og Brunkulsbrydning har medført Forurening og Fiskedød i Ørreddamme. Som særlig forurenende Faktorer maa nævnes Kartoffelmelsfabrikker, Ensilering, Bro- og Vejbygning, Tekstilindustrien, Vejbehandling, Tjærebeton, Sugegasanlæg, Mejerier, Kloaker, Slagterier, Papirfabrikation.

Det fremhæves, at vi her i Landet har 1699 Mejerier og 83 Slagterier med Eksport for Øje, 7 Kartoffelmelsfabrikker, der vistnok alle maa siges at være Forureningsfaktorer.

Forfatteren begynder Gennemgangen med et Par Oplysninger om Grundvand, Brønde og andre Drikkevandsforsyninger, og fortsætter dernæst med Kilder, Kildebække og Bække med Kildenatur.

Som naturligt er, har Forfatteren valgt Mølleaaen som et Eksempel paa meget stærk Forurening og har pag. 153—218 ledsaget af Kort, Fotografier og Kurver givet en indgaaende Beskrivelse af denne Forurening, dens Indflydelse paa Fauna og Flora; indgaaende Beskrivelse foreligger ogsaa over Brandeaa og Voeraa.

Meget værdifuld er Forfatterens Paavisning af, at vore rindende Vandes Selvrensningsevne er større, end vi hidtil har troet, og at den primære Flora og Fauna viser sig igen nogle Kilometer nedenfor Forureningslokaliteterne, men da en Aa ofte forurenes fra flere Virksomheder, er Forureningen ved Udløbet dog ofte meget betydelig.

Værdifuld er Forfatterens Paavisning af, dels i hvilken Grad Autoriteter og Landbefolkning modsætter sig alle Bestræbelser for at gøre Forholdene bedre, dels hvormeget gennemførte Rensningsanlæg i forholdsvis kort Tid kan bringe taalelige Forhold til Veje. Forfatteren har sikkert Ret i, at det er en farlig Sag at anvende Tilstedeværelsen af bestemte Organismer som Bevis for Forureningsgrad.

Som naturligt er, har Forfatteren ganske fortrinsvis beskæftiget sig med de rindende Vande. Meddelelsen om Forureningen af stillestaaende Vande har i høj Grad Tilfældighedernes Præg, det drejer sig særlig om Søer i Københavns Omegn, Gentoftesø, Sørupsø, Svendborgsø, Ødam ved Hillerød, Søllerødsø. Ingen af Undersøgelserne kan vist siges at være særlig gennemført.

I et Slutningskapitel kommer Forfatteren ind paa de talrige Omraader, Forureningen griber ind paa. Hygiejne (Rotteplage, Weilske Syge), Badning, Naturfredning, Fiskeri, Landbrugs og industrielle Interesser. Det kan vist næppe betvivles, at til disse store Problemer, der alle tilsammen behandles paa ca. 30 Sider, har Forfatteren ikke fundet Tid. Der er for en væsentlig Del kun fremsat en Række generelle Bemærkninger, der næppe kan siges at have synderlig Værdi.

Ikke des mindre, der er ikke Tvivl om, at Opgavens 6 Hovedpunkter maa siges at være saa fyldigt besvaret, at Forfatteren bør indstilles til den udsatte Pris.

København i Januar 1943.

KNUD JESSEN. C. WESENBERG-LUND.

I Henhold til ovenstaaende Bedømmelse indstillede den naturvidenskabelig-matematiske Klasse til Selskabet, at Afhandlingen belønnedes med den udsatte Pris: 3000 Kr. af Selskabets Kasse.

Ved Navnesedlens Aabning viste Forfatteren sig at være mag. scient. E. W. KAISER, Horsens (se Side 54).

OPGAVE FOR DET CLASSENSKE LEGAT

(PRIS: KR. 3000)

Den for det Classenske Legat i Februar 1940 udsatte Opgave vedrørende Kløver-Bægersvampen (*Sclerotinia trifoliorum*) er blevet besvaret af to Personer.

Den ene, Docent K. Björling ved Statens Växtskyddsanstalt i Sverige, har indsendt to trykte Afhandlinger af følgende Ordlyd: Undersökningar rörande Klöverrötan. I. Infektionsförsök med *Sclerotinia trifoliorum* Eriksson. (Förelöpande meddelande). — Statens Växtskyddsanstalt, Meddelande Nr. 27 (24 Sider), 1939, og II. Studier av utvecklingshistoria og variation hos *Sclerotinia trifoliorum*. — Ibidem, Nr. 37 (154 Sider), 1942. Sidstnævnte Afhandling er Docent Björling's Doktordisputats.

Den anden Indsenders Besvarelse er mærket med Motto »Træet falder ikke for første Hug« og bestaar af 131 maskinskrevne Kvartsider samt 20 Tavler med haandtegnede Figurer og Fotografier. Indsenderen har kunnet benytte de af K. Björling offentliggjorte Arbejder, hvilke han da ogsaa jævnligt citerer.

Hvad det Forhold angaar, at den svenske Forsker ikke paa vanlig Maade har indsendt et Manuskript, men to offentliggjorte Afhandlinger, indstiller vi, at dette ikke skal være nogen Hindring for, at Besvarelsen skal kunne komme i Betragtning, da de to

Afhandlinger tilsammen belyser de vigtigste af de Problemer, der ønskedes opklaret.

Da de to Besvarelser ifølge Sagens Natur beskæftiger sig med samme Emne og næsten helt igennem benytter de samme Metoder, vil det være naturligst at fremføre de Fordele, som hver af Besvarelserne har frem for den anden.

Det skal dog først siges, at begge Forfattere har ydet et meget omfattende og fortjenstfuldt eksperimentelt Arbejde til Belysning af Kløver-Bægersvampens Biologi og Patologi og for saa vidt begge fortjener den udsatte Pris.

Den svenske Forskers Besvarelse dækker ikke fuldt Opgavens Ordlyd, idet der vel nok til Infektionsforsøgene er anvendt Kløver-Bægersvamp fra vidt forskellige Værtplanter, men hans Infektionsforsøg er udelukkende foretaget paa forskellige Rødkløver-Typer, hvorimod den danske Forsker har foretaget Infektionsforsøg paa en Række Bælgplantearter og paa Ukrudtsplanter. Paa dette Punkt har derfor den danske Besvarelse et Fortrin for den svenske. Paa den anden Side er den svenske Undersøgelse præget af større Kritik end den danske, hvad angaar Vurderinger af Forsøgsresultaterne. Disse gøres af den svenske Forsker til Genstand for en meget oplysende statistisk Behandling, der stærkt savnes i det danske Arbejde, hvorfor da ogsaa den danske Forsker er tilbøjelig til at drage Slutninger af Forsøgsresultaterne, som ikke kan staa for en kritisk statistisk Vurdering.

Begge Forskere er paa det rene med, at det til Paavisning af fysiologiske Forskelle paa Kløver-Bægersvampetyper ikke er tilstrækkeligt at studere Infektionsvirkningen paa en Række Stammer af Rødkløver (eller andre Arter), men at Idealet er at foretage Smitteforsøg paa en Række Kloner af Værtplanten. Ingen af dem har dog gennemført dette i større Stil, men dette finder dog tildels sin Forklaring ved, at der næppe har været Tid til at fremstille Kloner i mere udstrakt Grad, idet man maa gaa ud fra, at det først under Eksperimenternes Forløb er blevet Undersøgerne klart, at den fineste Metodik var nødvendig for at paavise de ofte diminutive Forskelle i Smitteevne hos Kløver-Bægersvamptyperne.

Begge Besvarere har indset Nødvendigheden af at søge Snylterens Udviklingscyklus klarlagt, og paa dette Omraade maa

særlig den svenske Forskers indgaaende Undersøgelser anerkendes som meget smukke. Ogsaa den danske Forsker dokumenterer dog sin fulde Beherskelse af Opgavens cytologiske Side, og man kan jo ikke lægge ham til Last, at den svenske Afhandling forelaa offentliggjort, inden han selv fik afsluttet sine Undersøgelser.

De to Besvareres Hovedresultater viser overensstemmende, at om end der findes genetiske Forskelle i Virulens hos Snylteren og genetiske Forskelle i Resistens hos Værtplanterne, er Kløver-Bægersvampen ikke differentieret i en Række Typer, der hver kun angriber en enkelt Art. Begge anviser den Vej, Bekæmpelsen af Snylteren bør gaa, nemlig ved Fremstilling af resistente Kulturplantetyper at mindske Angrebsfaren.

Vi indstiller til Selskabet, at Præmien paa Kr. 3000 deles ligeligt imellem de to Besvarere af den stillede Opgave.

København den 7. December 1942.

Øjvind Winge. Ove Paulsen.

I Henhold til ovenstaaende Bedømmelse indstillede den naturvidenskabelig-matematiske Klasse til Selskabet, at hver af de to Forfattere belønnedes med 1500 Kr. af det Classenske Legat.

Forfatteren af den trykte Afhandling var Docent K. Björling, Statens Växtskyddsanstalt, Åkarp, Sverige. Forfatteren af den anden Afhandling viste sig ved Navnesedlens Aabning at være Assistent K. J. Frandsen, Taastrup (se Side 54).

OPGAVE FOR DET THOTTSKE LEGAT

(PRIS: KR. 2000)

Under Titlen: »Vore Skovtræers vegetative Formeringsevne« er indkommet en Besvarelse paa den af Selskabet for det Thottske Legat i Februar 1940 udsatte Opgave under Mærket: »Many a good idea in forestry is still-born because of the general re-

luctance to put it on paper until several years of trial and study have shown it to be »practical«, Schreiner & Huberman, 1940.«

Besvarelsen omfatter 205 Kvartsider maskinskrevet Tekst, inklusive de i Teksten indklæbede talrige Fotografier, Oversigter og Tabeller.

Paa Forhaand maatte det være givet, at en udtømmende Redegørelse for Muligheden af en vegetativ Formering af vore vigtigere Skovtræarter var udelukket. Naar man betænker, at der for hver Træart er et Utal af Muligheder at prøve, idet en lang Række Omstændigheder kan være afgørende for det heldigst mulige Resultat: Modertræets Alder, Stiklingens Alder og Plads paa Træet, Stiklingens Beskæringsmaade, Tidspunktet for Operationen, Arten af Plantejorden, dens pH-Værdi, dens Fugtighedsgrad, Dyrkningstemperatur, Belysningsforhold, Anvendelse af forskellige Vækststoffer af forskellige Koncentrationer o. s. v., Omstændigheder der i fri Kombination giver Tusindvis af Muligheder for hver enkelt Træart, kunde det forudses, at en Besvarelse af Opgaven ikke kunde omfatte en systematisk Undersøgelse, men maatte indskrænke sig til at belyse Forholdene bedst muligt ved skønsomt Valg af Metoderne.

Dette har Forfatteren efter vor Mening gjort, og han har haft Held til f. Eks. for de vanskeligt formerbare Arter, Bævreasp og Popler af Leuce-Gruppen, at anvise en sikker Metode til vegetativ Formering.

Forsøgsarbejdet har været meget omfattende og som Hovedresultat ført til, at vore vigtigere Skovtræarter og en Række mindre vigtige alle lader sig vegetativt formere ved Stiklinger, om end ulige let. For Slægten Pinus' Vedkommende er dog de lidet omfattende Forsøg slaaet fejl, og Forfatteren nøjes med at henvise til andre Forskeres vellykkede Eksperimenter med Pinus-Arter og hævder iøvrigt, at Skovfyrren her i Landet næppe betyder saa meget, at Forsøg med denne Art var paakrævet.

Ihvorvel den væsentligste Betydning af at kunne formere Skovtræer vegetativt maa ligge i at kunne opformere ældre, fuldt udviklede Individer af særlig forstlig Værdi, har Forfatteren fortrinsvis benyttet yngre og ganske unge Træer til Opformering. I Betragtning af, at den vegetative Formering af Skovtræer endnu er et uopdyrket Felt, der befinder sig paa de orienterende Undersøgelsers Stadium, er der formentlig intet at sige til, at Forfat-

teren fortrinsvis har gjort Forsøg med Stiklinger af yngre Træer, der lettere lader sig dyrke end Stiklinger fra ældre.

Interessant er Redegørelsen for en Række Forsøg med henholdsvis Akse- og Sideskudstiklinger af Naaletræarter. Den for Naaletræer velkendte Tilbøjelighed til at bibeholde Sideskudvæksten, hvis Stiklingen stammer fra et Sideskud, vises sædvanlig kun at være af kortere Varighed, hvorefter en Omstilling finder Sted, saa at normal Topskudvækst bliver Resultatet.

Forfatteren lægger i et særligt Kapitel stor Vægt paa at fastslaa den vegetative Formerings praktiske Betydning, idet han redegør for Vigtigheden af dels at anvende Kloner som Brugsindivider, dels til Frøproduktion og dels i Forsøgsøjemed. Han søger at belyse Økonomien ved at benytte udvalgte Kloner i Skovbruget frem for det blandede Materiale, der fremkommer af Frøudsæd, og mener at turde hævde Metodens økonomiske Fordel under adskillige Forhold.

Besvarelsen udgør en smuk Fortsættelse af det af Dr. Syrach Larsen her i Landet indledede Arbejde med vegetativ Formering af Skovtræer, som har vakt betydelig Interesse rundt om i Verden.

Vi anser Forfatteren for fuldt værdig til at modtage den udsatte Pris paa Kr. 2000.

København den 16. Januar 1943.

Øjvind Winge. P. Boysen Jensen.

I Henhold til ovenstaaende Bedømmelse indstillede den naturvidenskabelig-matematiske Klasse til Selskabet, at Afhandlingen belønnedes med den udsatte Pris: 2000 Kr. af det Thottske Legat.

Ved Navnesedlens Aabning viste Forfatteren sig at være Forstkandidat Carl Muhle Larsen, Hørsholm (se Side 54).

BERETNINGER OG BETÆNKNINGER

I.

Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie.

Beretning om Virksomheden i 1942.

Kort efter Aarets Udgang afgik ved Døden (d. 15. Januar 1943) fhv. Overbibliotekar Dr. H. O. Lange, der siden Kommissionens Stiftelse havde været Medlem.

I Beretningen om Virksomheden i 1941 omtaltes den Sikring af værdifulde ældre Handelshuse og andre Erhvervsinstitutioners Arkiver, hvortil Kommissionen havde taget Initiativ.

I det forløbne Aar er der arbejdet videre med denne Opgave. Efter foregaaende Forhandlinger afholdtes den 1. Juli paa Raadhuset i Aarhus med en Række Interesserede et Møde om Sikring af Erhvervsarkivalier. Forhandlingerne førte til Nedsættelsen af en Komité, der skal virke for Oprettelsen af et Erhvervsarkiv i Aarhus. I Udvalget indtraadte Kommissionens Formand, Professor Aage Friis, desuden Rigsarkivar Axel Linvald, Borgmester i Aarhus E. Stecher Christensen, Universitetslærerne i Historie i Aarhus, Professor C. O. Bøggild-Andersen og Docent Adam G. Afzelius, Professor i Nationaløkonomi ved Aarhus Universitet, Jørgen Pedersen, Overbibliotekar ved Statsbiblioteket i Aarhus, Emanuel Sejr samt, som Sekretær, Museumsinspektør ved »Den gamle By« i Aarhus, Dr. phil. Helge Søgaard.

Dette Udvalg har i den forløbne Tid i Forbindelse med Kommissionen og i det væsentlige for dennes Midler videreført det i 1941 af Kommissionen paabegyndte Sikringsarbejde.

Vardefirmaet J. W. Palludans Arkiv, tilhørende Grosserer J. F. Lasson i Varde, samt det Plumske Handelsarkiv i Assens,

tilhørende Firmaet Plums Handelsaktieselskab, ved Fru Ingrid B. Plum og Direktør Arne B. Plum, er overdraget til Kommissionen og foreløbig bragt til Aarhus, hvor det ovennævnte Udvalg lader Arkivalierne ordne og registrere i midlertidige Lokaler i Byens Raadhus samt i Statsbibliotekets Avissamling. Arbejdet, som i Samraad med Kommissionen foretages af Udvalget ved dets Sekretær Dr. Søgaard, vil indtil videre blive bekostet ved en pekuniær Understøttelse fra interesseret privat Side, i Fortsættelse af den Støtte der i Fjor gjorde det muligt for vor Kommission at optage Arbejdet. Til dette Depot i Aarhus er indgaaet andre Arkivalier, skænket af forskellige Provinsfirmaer. Tanken er, saa snart Forholdene gør det muligt, at lade Kommissionens Virksomhed paa dette Omraade overgaa til det Erhvervsarkiv i Aarhus, som det nedsatte Udvalg stræber efter at faa tilvejebragt.

Af Godsarkiver er færdigordnet og registreret samt til Landsarkivet for Sjælland overdraget det store Godsarkiv fra Svenstrup (Københavns Amt), tilhørende Hr. Baron Chr. Wedell-Neergaard. Det indeholder for Tiden fra Begyndelsen af det 18. Aarhundrede foruden enkelte Familiepapirer, historisk værdifulde Protokoller og Dokumenter vedr. Neergaardske Godser, Domme, Retssager, Skifte- og Overformynderivæsen, Fæstevæsen, Lægdsvæsen, Skole-, Kirke- og Fattigvæsen m. m.

Paa Øllingsø (Maribo Amt), tilhørende Hr. Hofjægermester Lauritz Wilhjelm, har Kommissionen haft Lejlighed til at gennemse et Godsarkiv væsentlig vedrørende Tiden efter ca. 1827, da Gaarden overtoges af den nuværende Ejers Familie. De ældste Godsarkivalier, Skøder, Fæstebreve, Fæsteprotokoller, Skiftesager, Overformynderipapirer gaar for enkeltes Vedkommende tilbage til sidste Halvdel af det 17. Aarhundrede. Ogsaa et Privatarkiv vedrørende Familien Wilhjelm findes paa Gaarden.

Paa Bramminge Hovedgaard findes et mindre Godsarkiv med Arkivalier fra det 18. og 19. Aarhundrede.

Om Sikring af Arkivet paa Endrupholm (Ribe Amt) er der ført Forhandlinger med Varde Museum, der har visse Rettigheder til de paa Gaarden beroende Arkivalier. Det har destoværre endnu ikke været muligt at sikre disse Papirer mod Vanrøgt.

Efter Forhandling med Bestyrelsen for Ringkøbing Museum ved Hr. Amtmand A. Karberg og Museumsforstander

Hr. LRS. I. Dalgaard-Knudsen er et stort Antal Arkivalier, mest vedrørende vestjydske Lokaliteter og Personligheder, blevet ordnet og registreret. Enkelte af disse Arkivalier, der direkte angaar Museet, forbliver dèr, medens Hovedmængden efter Museumsbestyrelsens Beslutning er blevet overladt til henholdsvis Rigsarkivet i København og Landsarkivet i Viborg, hvor disse Sager efter deres Art hører hjemme.

Efter Forhandling med Bestyrelsen for Museet for Varde By og Omegn (sml. Beretning 1941) særlig ved Hr. Bankdirektør S. Wraae Jespersen, Varde, og Hr. Førstelærer H. K. Kristensen, Lunde, er de i Museet henliggende Arkivalier, mest vedrørende vestjydske Personligheder og Lokaliteter, blevet registreret og ordnet. Med Undtagelse af nogle enkelte Sager, der har særlig Tilknytning til Museet og forbliver dèr, er Arkivalierne blevet overdraget til Landsarkivet i Viborg.

I Skagens Museum findes en Del Papirer og Breve vedrørende Familien Brøndum, Malerne Anna og Michael Ancher, P. S. Krøyer, Kunsthistorikeren Karl Madsen og Arkitekt Ulrich A. Plesner (1861—1933).

Paa Bornholm og Christiansø er i Tilslutning til tidligere Undersøgelser (sml. Beretning 1933 og 1935) foretaget supplerende Undersøgelser bl. a. vedrørende Papirer efterladt af Familierne ZAHRTMANN og ERICHSEN. En Del Materiale til Bornholms Historie er efter Læge M. K. Zahrtmanns (1861—1940) Død overdraget til Bornholms Museum. I det nyoprettede Museum i det lille Taarn paa Christiansø er foreløbig ikke samlet Arkivalier vedrørende Øen; store Dele synes at være tilintetgjort, andre Dele er henlagt i Landsarkivet.

Undersøgt er genealogiske Optegnelser, Breve m. m. vedrørende Familierne v. BENZON og DE MYLIUS, tilhørende Direktør Chr. H. Olesen og Hustru f. de Mylius.

Der er foretaget Undersøgelser af og truffet Foranstaltning til Registrering og Sikring af en Samling Breve af betydningsfuldt politisk Indhold efterladt af Borgmester, Redaktør af Skive Folkeblad CARL HANSEN (1870—1940).

Gennem Ingeniør Axel Tovborg Jensen er til Kommissionen til Ordning og Registrering indleveret Manuskripter og Breve efterladt af Politikeren, Proprietær KRISTEN TOVBORG JENSEN (1865—1920).

Gennem Redaktør Walter Schwartz er til Ordning og Registrering modtaget en Samling Breve efterladt af Herredsfoged Otto Schwartz (1852—1915) og Forfatterinden Alba Schwartz (1857—1942). Brevene belyser bl. a. Kunstnerlivet paa Skagen omkring Aar 1900.

Blandt de historisk vigtige Papirer efterladt af fremtrædende Højskolemænd eller andre Personligheder af de grundtvigske Kredse, som gennem Kommissionen er overdraget til Rigsarkivet og dèr ordnet og registreret, er Højskoleforstander J. P. Kristensen Randers' (1854—1925) store Brevsamlinger. Disse udfylder tidligere til Rigsarkivet, henholdsvis Det kgl. Bibliotek overladte Privatarkivalier efterladt af Mænd som Ludvig Schrøder, Karl og Alfred Povlsen, Valdemar Brücker, Johannes Clausen, Povl Hansen, Sofus og Svend Høgsbro, Jens Nørregaard, Hans Rosendal, Ernst Trier samt mindre Samlinger fra andre Personligheder.

Andre Papirer fra de tilsvarende Kredse af dansk Aandlivs Historie bliver vedvarende eftersøgt.

Af andre Papirer, der er eftersøgt, kan nævnes:

Folketingsmand Chr. Aabergs (1819—1897) Papirer.

Folketingsmand, Postmester Hagbart Bergs (1874—1936) Papirer.

Landstingsmand, Etatsraad N. B. Breinholts (1832—1917) Papirer.

Skagenskøbmanden Lars Holst's (d. 1920) Forretningsarkiv.

Digteren Thøger Larsens (1875—1928) Papirer.

Folketingsmand N. P. Lindøs (1852—1941) Papirer.

Politikeren Knud Thøgersens (f. 1851) Papirer.

Endvidere er eftersøgt Familierne Gram, Ussing og Scharlings Papirer.

I en Række Tilfælde har Kommissionen efter paagældende Arkivbesidderes Ønske ydet sin Medvirken til, at Brevsamlinger, hele Arkiver eller Grupper af Arkivalier som Deposita eller Ejendom er blevet overgivet til Rigsarkivet, Landsarkiverne og forskellige Institutioner, deriblandt flere ovenfor i denne eller i de tidligere Beretninger nævnte.

Rigsarkivet har saaledes modtaget:

1) Kaptajn, Hovedbogholder ved Statsbanerne Ludvig Becks Dagbøger 1841—1871 samt personlige Embedspapirer; ved Hr. Lektor Regner Lefolii.
2) Direktør Martin Hammerichs (1883—1940) Papirer; ved Hr. Billedhugger Gunnar Hammerich.
3) Breve til og fra Johanne Luise Heiberg (1812—1890); Ejer: Fru Inger Prior.
4) Højskoleforstander J. P. Kristensen Randers' (1854—1925) Papirer; Ejer: Fru Gunhild Kristensen Randers og Hr. LRS. Aage Kristensen Randers.
5) Pastor Hans Chr. Svejstrups (1815—1893) Papirer; Ejer: Frk. Agnes Marie Svejstrup, Varde.

Landsarkivet for Sjælland har modtaget:

1) ORS. Ludvig Schwensens (d. 1885) Papirer; Ejer: Hr. Kommunelærer H. J. Schwensen.

Landsarkivet for Nørrejylland har modtaget:

1) Protokol for Husby Sogneforstanderskab 1847—1877; ved Historisk Samfund for Ringkøbing Amt.
2) Godsarkivalier fra Mariager Kloster; ved Vognmand Chr. Christensen, Ny Himmelev pr. Roskilde.

Det Kgl. Bibliotek har modtaget:

1) Dr. phil. Ernst v. d. Reckes (1848—1933) Papirer, efter testamentarisk Bestemmelse ved LRS. E. H. Engelstoft, Helsingør.

Kommissionen har i 1942 raadet over 9.185,67 Kr.

Fra Videnskabernes Selskab er modtaget Kr. 1.000,00. Fra Carlsbergfondet Kr. 2.000,00 og som Bevilling paa Finansloven Kr. 3.000,00. Renter har udgjort Kr. 45,12, og fra 1941 har den haft en Kassebeholdning Kr. 1.140,55. Kr. Til Ordning og Registrering af Handelsarkiver er fra privat Side modtaget 2.000,00 Kr.

Udgifterne har beløbet sig til 8.175,89 Kr., Sekretærhonorar 800 Kr., til Afskrivninger, Forsendelse af Arkivalier, Telefon,

Porto, Papir, Pap m. m. er medgaaet Kr. 808,76, til Transport af Handelsarkiver 870,19 Kr., Tilsyn med Ordningsarbejder 400 Kr. Rejser, Ordning og Registrering Kr. 5.296,94.

Aaret 1942 sluttede med en Kassebeholdning paa Kr. 1.009,78.

København i Marts 1943.

AAGE FRIIS. AXEL LINVALD.

POUL NØRLUND.

R. ROSENDAL.

II.

„Grosserer A. Collstrop's Hjem for en dansk Videnskabsmand".

Beretning for 1942

afgivet af Martin Knudsen, Formand i Bestyrelsen.

»Lundehave« har været beboet af Professor, Dr. phil., litt. & jur. Otto Jespersen.

Uddrag af Regnskabet.

Indtægt.

Renter af Obligationer og Bankbeholdning	I alt Kr.	15.569,67

Udgift.

Henlæggelse til Reservefondet	Kr.	160,66
Andre Udgifter	-	15.409,01
	I alt Kr.	15.569,67

Aktiver pr. 31. December 1942.

Ejendommen »Lundehave« Ejendomsskyld	Kr.	95.000,00
Indbo og Inventar	-	12.109,60
$4^1/_2$ % konv. Genforeningsobligationer af Paalydende	-	300.000,00
Reservefond	-	18.319,15
Dispositionsfond	-	0,00
Beløb, hvorover der er disponeret	-	660,49
Marts 1943.	I alt Kr.	426.089,24

III.

„Emil Herborg's Legat"

Beretning for 1942.

I 1942 er udbetalt fire Legatportioner, hver paa 150 Kr. maanedlig, til:

Dr. phil. Ole Hammer	i 12 Maaneder
Mag. sc. Mogens Køie	i 12 —
Cand. mag. N. O. Lassen	i 12 —
Cand. mag. Mogens Rudkjøbing	i 12 —

Regnskabsoversigt for 1942.

Indtægt.

Kassebeholdning	Kr.	3.104,13
Renter af Obligationer	-	8.690,00
Renter paa Kontrabog	-	56,50
Udtrukne Obligationer	-	6.000,00
	Kr.	17.850,63

Udgift.

Udbetaling af 4 Legatportioner	Kr.	7.200,00
Udbetalt i Henhold til Fundatsens § 8	-	600,00
Administration	-	315,00
Indkøb af Obligationer	-	6.096,53
Kassebeholdning	-	3.639,10
	Kr.	17.850,63

Formue pr. 31. December 1942.

$4^1/_2$ % Obligationer, nom.	Kr.	146.000,00
5 % Obligationer, nom.	-	34.000,00
Kassebeholdning	-	3.639,10

Februar 1943.

Paa Bestyrelsens Vegne
MARTIN KNUDSEN.

Revisionspaategning:

Regnskabet er revideret af undertegnede Revisorer i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Vi har efterset Beholdningerne og fundet Regnskabet og Beholdningerne i Orden.

København, den 21. December 1942.

O. B. BØGGILD. POUL NØRLUND.

IV.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum.

Beretning for 1942.

Etymologicum.

Udgiver: Fru Dr. phil. Ada Adler.

Til Bogstaverne Α til Αλ inclusive samt Η, Θ, Ι, Κ til Κα inclusive er Teksten blevet maskinskrevet og forsynet med Apparat. En Del af de færdige Stykker har Cand. mag. Georg Mondrup revideret.

Hesychios.

Udgiver: Prof. Dr. Kurt Latte, Hamburg.

Heller ikke i det sidste Aar har det været muligt at komme i direkte Forbindelse med Udgiveren, men, saa vidt det har kunnet oplyses, arbejder han videre.

København i Februar 1943.

Ada Adler. Carsten Høeg.

Hans Ræder.

V.

Kommissionen for den nye Ducange.

Beretning for 1942.

1. Ekscerperingen af middelalderlige latinske Tekster har i 1942 kun omfattet Diplomer. Denne Ekscerpering har været overdraget Dr. phil. G. Hermansen.

2. Generalalfabetet omfatter pr. 1. Januar 1943 et Antal af 87.684 Sedler, idet der i 1942 er blevet ekscerperet 1.800 Sedler,

der sammenlagt med det pr. 1. Januar 1942 foreliggende Materiale (85.884 Sedler) giver det anførte Tal.

3. Det til Ekscerperingen anvendte Beløb har været 450 Kr.

Regnskabet for 1942 stiller sig saaledes:

Indtægt:

Overført fra 1941	960	Kr. 72	Øre.
Renter for 1942	13	- 77	-
	974	Kr. 49	Øre.

Udgift:

Sendt til Ekscerperingslederen	600	Kr. 00	Øre.
Saldo	374	- 49	-
	974	Kr. 49	Øre.

København og Aarhus, i April 1943.

Erik Arup. Franz Blatt.

Poul Nørlund. Hans Ræder.

VI.

Kommissionen for Monumenta Musicae Byzantinae.

Beretning for Aarene 1933—1943.

I Efteraaret 1931 blev der i København med Støtte af Rask-Ørsted Fondet afholdt en lille Konference, hvis Formaal var at drøfte de rette Midler til at skabe bedre Muligheder for Studiet af byzantinsk Musik; Deltagerne var Professor H. J. W. Tillyard, Cardiff, Professor Egon Wellesz, dengang Wien, nu Oxford og Professor Carsten Høeg, København. Baggrunden for Sammenkaldelsen af denne Konference var de store Vanskeligheder, der dengang mødte enhver, der vilde studere den byzantinske Musik (d. v. s. den orthodoxe, græske Kirkes Sang fra Begyndelsen og indtil nyere Tid): der fandtes ikke en eneste virkelig Udgave

af Tekster; Transkriptioner — efter vidt forskellige Principper — fandtes kun i ganske enkelte Monografier og i Artikler spredt i de mest forskelligartede Tidsskrifter; Facsimilegengivelser af enkelte Sider i byzantinske Musikhaandskrifter fandtes i palæografiske Værker, derudover næsten intet; der var gjort meget lidt for at faa katalogiseret og registreret de overordentlig talrige Haandskrifter, hvori den byzantinske Musik er overleveret: selv de ret faatallige Haandskrifter, der findes i Occidentens Biblioteker, var for Størstedelen meget ufuldstændig beskrevet, og dette gjaldt i endnu højere Grad de mange Haandskrifter, der findes i græske Biblioteker. Hertil kom, at Studiet af byzantinsk Musik, hvis Problemer ogsaa angaar Litteratur- og Kirkehistorien, bedst kan trives ved Samarbejde mellem Musikhistorikere og Filologer. Konferencens Arbejde gik da ud paa at søge dannet en Organisation, der i saa høj Grad som muligt kunde bidrage til at reducere disse Vanskeligheder, og der blev udarbejdet et Arbejdsprogram, der med ret uvæsentlige Ændringer har ligget til Grund for det Arbejde, der blev udført, indtil Krigen afbrød Forbindelsen mellem Danmark og England og Amerika.

En Beretning blev indgivet til Videnskabernes Selskab (se *Oversigt* 1931—32, S. 44, og 1932—33, S. 26 f.), og paa Grundlag heraf blev der paa Union Académique Internationale's Møde i 1933 af Selskabets Repræsentanter forelagt Forslag om at optage Udgivelsen af *Monumenta Musicae Byzantinae* paa Unionens Program. Dette Forslag blev vedtaget, og Unionen overdrog det danske Akademi at føre Tilsyn med Foretagendet. Til dette Formaal blev der den 3. November 1933 af Selskabet nedsat en Kommission bestaaende af Chr. Blinkenberg, A. B. Drachmann, H. O. Lange, Vilh. Grønbech og Poul Tuxen (senere indtraadte Arthur Christensen og Kr. Sandfeld i Kommissionen samtidig med, at de efterfulgte Blinkenberg og Drachmann i Kommissionen for Union Acad. Intern.; se *Oversigt* 1933—34, S. 31). Redaktionen blev overdraget Tillyard, Wellesz og Høeg, og der blev oprettet en »comité consultatif« bestaaende af S. Antoniades, Leiden, Charles Diehl, Paris, H. Grégoire, Bryssel, Kirsopp Lake, Harvard, B. Pace, Neapel og H. Sotiriu, Athen. Fra 1934 og indtil 1939 er der hvert Aar blevet afgivet Beretning om Arbejdet og Regnskab til Union Académique gennem det danske Selskabs Repræsentanter, og disse Beretninger findes trykte i Unionens *Comptes Rendus*.

Indsamling og Registrering af Materiale. I 1932 modtog Carsten Høeg en betydelig Bevilling fra Carlsbergfondet, der satte ham i Stand til at foretage en længere Rejse til den nære Orient og beskrive og fotografere (med Leica-Udstyr) de vigtigste Musikhaandskrifter i Klostrene paa Athos, i Blateon-Klostret i Saloniki, i Nationalbiblioteket og Byzantinsk Museum i Athen, i det græske Kloster i Jerusalem, samt i Katharina-Klostret paa Sinai. Fra denne Rejse blev hjemført Fotografier af over 22.000 Sider. Senere er Materialet blevet forøget ved Rejser til London, Oxford, Paris, Venedig, Florents, Rom og Messina. Overalt er der blevet vist Foretagendet stor Velvilje, ikke mindst fra den græske Kirkes Side (navnlig maa nævnes den tidligere Patriarch i Konstantinopel), undtagen i Sinai-Klostret, hvis Leder ikke vilde tillade Professor Høeg at optage Fotografier i Klostrets rige Bibliotek; fra dette kunde da kun hjemføres Afskrifter og nogle faa Fotografier, optaget af en af Klostrets Munke.

Publikationer. Lige fra Begyndelsen har det været en ledende Tanke, at der skulde sættes et tydeligt Skel mellem dokumentariske Udgaver og Arbejder af mere tidsbetinget Værdi, og man har derfor inddelt Publikationerne i forskellige Rækker. Yderligere har det vist sig, at det er hensigtsmæssigt at udgive Lektionarerne som en Serie helt for sig. Derefter omfatter Publikationerne følgende Rækker:

1. *Mon. Mus. Byz. Série principale.* Hidtil er udkommet to Bind:

Vol. 1. *Sticherarium,* edd. Høeg, Tillyard, Wellesz, 1935.
Vol. 2. *Hirmologium Athoum,* ed. Carsten Høeg, 1938.

I disse to store Kvartbind er gengivet i Fototypi to fuldstændige Haandskrifter, repræsenterende de to vigtigste Typer af Melodihaandskrifter, Sticherariet og Hirmologiet. I det første Bind er gengivet et Wienerhaandskrift fra det 13. Aarh., i det andet et Haandskrift fra et Athos-Kloster (efter Leica-Fotografier optaget paa Stedet) fra 12. Aarh. Begge er skrevet i den middelbyzantinske »runde« Notation, der nu kan transkriberes med stor Sikkerhed. Foruden Fototypierne indeholder begge Bind Indledninger med Beskrivelse af Haandskrifterne og fuldstændige Indices. Som det næste Bind i Serien er planlagt et Album med Gengivelse af enkelte Afsnit af vigtige og karakteristiske Haand-

skrifter; senere skulde følge Udgaver af Haandskrifter i den ældste Notation, et Kontakarium med mere.

2. Subsidia. I denne Serie, der er bestemt for forskellige Hjælpemidler til Studiet og monografiske Afhandlinger, er hidtil udkommet to Bind:

Vol. 1. H. J. W. Tillyard, *Handbook of the Middle Byzantine Musical Notation,* 1935.
Vol. 2. Carsten Høeg, *La notation ekphonétique,* 1935.

Under Udarbejdelse er en Bog af Wellesz om Berøringer mellem gregoriansk og byzantinsk Musik og en af Høeg om Octoechos' ældste Historie. Forskellige andre Bøger (bl. a. om den ældre Notation, hvis Gaade nu nærmer sig sin Løsning) var stillet i Udsigt i 1939.

3. Transcripta. I disse Bind meddeles Transkriptioner af forskellige Grupper af de Hymner, der kan studeres i Facsimile i Hovedseriens Publikationer. Transkriptionerne udføres efter faste Regler, fastlagt i 1931 og siden kun ændret paa enkelte uvæsentlige Punkter. Tanken er, at de i saa høj Grad som muligt skal gengive alt, hvad der er udtrykt i Originalens Notation, og derudover kun det nødvendigste. Dog maa det bemærkes, at Angivelsen af Fortegn ikke alene beror paa den Opfattelse af det byzantinske Toneartssystem, der er lagt til Grund, men ogsaa — i mange Tilfælde — paa et subjektivt Skøn. Læserne vil imidlertid altid kunne skelne mellem, hvad der er overleveret, og hvad der er hypotetisk. I Noterne til hver enkelt Hymne gøres der Rede for baade Tekst- og Musik-Varianter og gives iøvrigt de nødvendigste Kommentarer. Serien omfatter indtil nu tre Bind:

Vol. 1. *Die Hymnen des Sticherarium für November,* übertr. v. E. Wellesz, 1936.
Vol. 2. *The Hymns of the Sticherarium for November,* transcr. by H. J. W. Tillyard, 1938.
Vol. 3. *The Hymns of the Octoechus, Part 1,* transcr. by H. J. W. Tillyard, 1940. (Manuskriptet til dette Bind blev modtaget umiddelbart før den 9. April 1940 og maatte derfor befordres til Trykken af Høeg uden Mulighed for at sende Korrektur til, eller korrespondere med Forfatteren).

Der er til denne Serie foreløbig planlagt et Bind med Transkription af nogle af Hirmologiets Kanoner ved Dr. Maria Stöhr, Wien.

4. *Scriptores Musicae Byzantinae.* Professor Høeg har paataget sig Udgivelsen af et Korpus af de theoretiske Skrifter og har udført betydelige Forarbejder dertil. Han har en Tid lang haft Assistance af Dr. Aglaïa Papadopoulou, Athen, der opholdt sig et halvt Aar i København for at studere byzantinsk Musik, og som vistnok ogsaa nu arbejder med de theoretiske Skrifter. Der staar dog endnu meget Arbejde tilbage, inden Udgivelsen af dette Bind kan begyndes.

5. *Lectionaria.* Lige fra Begyndelsen har det været Tanken at indbefatte under Monumenta's Arbejdsomraade den saakaldte ekfonetiske Notation (der angiver den musikalske lectio sollennis af de hellige Tekster fra Gamle og Nye Testamente). Imidlertid viste det sig snart, at den rette Maade at meddele Materialet for denne Notation vilde være at forelægge paa Tryk en kritisk Udgave, der samtidig tager Hensyn til Notationen og til Teksterne, saavel Perikoperne fra Biblen som de liturgiske Angivelser (der er meget righoldige i den Art Haandskrifter). Denne Opfattelse førte til Samarbejde med amerikanske Forskere, navnlig Professor Kirsopp Lake og Dr. Silva Lake, Harvard, der ad andre Veje var naaet til den Overbevisning, at Studiet af den Tekstform, der blev anvendt i den byzantinske Kirkes Ritus, er vigtig for Udforskningen af Biblens hele Teksthistorie. I Henhold til en Bestemmelse truffet paa Union Académique's Møde i 1935 blev Redaktionen af *Lectionaria* overdraget til en særlig Komité, bestaaende af Dr. Silva Lake og Carsten Høeg, og ved Besøg af Professor Kirsopp Lake og Mrs. Lake i København i 1935 og 1937 blev alle herhen hørende Problemer drøftet igennem. Arbejdet blev saaledes fordelt, at Professor Høeg skulde udgive Prophetologiet (Læsestykkerne fra Gamle Testamente) i Samarbejde med Dr. Günther Zuntz; Dr. Silva Lake og Professor E. C. Colwell, Chicago, de nytestamentlige Lektionarer (*Evangelium* og *Apostolus*); Dr. Zuntz (i Samarbejde med Professor Høeg) skulde dog ogsaa paatage sig Behandlingen af den ekfonetiske Notation i de nytestamentlige Bøger. Der er udkommet to Fascikler:

Vol. 1. *Prophetologium,* edd. Carsten Høeg et Günther Zuntz, Fasc. 1, 1939, Fasc. 2, 1940.

I Begyndelsen af 1940 blev det meddelt, at Professor Colwell og Silva Lake havde gjort Manuskriptet til første Fascikel af Bind 2 (Evangelium) færdigt, men at de paa Grund af Krigssituationen ikke vovede at sende det til Danmark.

Alle de her nævnte Bind er blevet fremstillet her i Landet og er udkommet paa Munksgaards Forlag. De to Facsimilebind er Forlagets Ejendom, de øvrige Publikationer har Forlaget i Kommission. Fototypierne er fremstillet af »Nordisk Kunst- og Lystryk«, Trykningen er besørget af Bagges Bogtrykkeri, og der er derved blevet anvendt en Række særlig fremstillede Typer, der gengiver baade den ekfonetiske Notation og den egentlige Sangnotation. Det var ogsaa Tanken, at alle de følgende Publikationer skulde fremstilles her i Landet. Det er os imidlertid bekendt, at der efter Afbrydelsen af Forbindelsen mellem Danmark og England og Amerika er truffet Foranstaltninger til Udgivelse af et eller flere Bind af *Subsidia* i England eller Amerika, og det er ogsaa muligt, at det samme gælder *Evangelium*. Vi ved intet nærmere herom. Professor Høegs Arbejde med byzantinsk Musik har helt hvilet siden Afslutningen af Udgivelsen af *Prophetologium 2* (Foraar 1940) og *Transcripta 3* (December 1940).

Udgifterne. Nedenfor meddeles der Regnskab for den Periode, der er forløbet, siden det sidste Regnskab (i Maj 1939) blev forelagt for Union Académique Internationale og trykt i Unionens *Compte Rendu* for den 20. Session (S. 47), samt en kort Oversigt over Indtægter og Udgifter siden Stiftelsen af Monumenta og indtil nu. Hertil maa dog føjes et Par Oplysninger. Allerede paa Unionens Møde i 1933 stillede Italiens Repræsentant, Professor Ussani, i Udsigt, at den italienske Unione Accademica paa betydningsfuld Maade vilde støtte Foretagendet, og det franske Akademis Repræsentanter udtalte en sikker Forventning om, at der af Legs Schlumberger vilde kunne ydes et stort Bidrag til Financieringen af Foretagendet. De franske Forhaabninger er ikke blevet til noget, fordi Statuterne for Schlumberger's efterladte Formue er blevet formet ganske anderledes end ventet. Der er heller ikke endnu kommet noget ud af de italienske Løfter, fordi det trods uendelige Forhandlinger ikke er lykkedes at finde en Form for Samarbejde, der tilfredsstiller de italienske Repræsentanter. Der er derimod blevet ydet betydelige Bidrag,

foruden fra Unionen selv, fra British Academy og fra American Council of learned Societies; bl. a. er Dr. Zuntz' Arbejde ved Monumenta igennem flere Aar blevet honoreret fra amerikansk Side, og Trykningen af de nytestamentlige Lektionarer vil ogsaa blive betalt fra American Council. De største Bidrag er dog givet fra dansk Side, og her maa det bemærkes — hvad der ikke fremgaar af nedenstaaende Regnskab —, at Rask-Ørsted Fondet foruden gennem det store Beløb, der er blevet udbetalt gennem Selskabets Kommission, har bidraget til Foretagendet ved at afholde Udgifterne ved Konferencen i 1931 og ved at honorere Dr. Zuntz som Medarbejder ved Prophetologium-Udgaven igennem 3 Aar, og at Carlsbergfondet har støttet Arbejdet ved store Bevillinger til Professor Høeg, bl. a. omfattende Udgifterne til Trykning af *Notation Ekphonétique* og Prophetologiet og til Rejser og det derved anvendte fotografiske Udstyr.

København, den 27. April 1943.

ARTH. CHRISTENSEN (Formand). VILH. GRØNBECH

POUL TUXEN CARSTEN HØEG

Oversigt over Indtægter og Udgifter for Tiden fra December 1933 til April 1943.

Indtægt.

Bidrag fra Rask Ørsted-Fondet	Kr.	20.000,27
Bidrag fra Union Académique Internationale	-	4.055,40
Bidrag fra American Council of learned Societies	-	12.672,02
Bidrag fra British Academy	-	5.489,80
Bidrag fra Akademiet i Belgrad	-	460,54
Bidrag fra Akademiet i Amsterdam	-	271,50
Indtægt ved Salg af Publikationer	-	2.813,13
Renteindtægt	-	1.584,98
I alt	Kr.	47.347,64

Udgift.

Fremstilling af Publikationer	Kr.	34.050,38
Fremstilling af Specialtyper	-	1.243,64
Fotografier, Kollationseksemplarer	-	920,40
Honorarer	-	8.044,35
Maskinskrivning, Sekretærhjælp o. lign.	-	562,60
Porto	-	624,41
I alt	Kr.	45.445,78

Indtægt	Kr.	47.347,64
Udgift	-	45.445,78
At overføre	Kr.	1.901,86

Regnskab for Tiden fra den sidste Regnskabsaflæggelse til Union Académique Internationale (1. Maj 1939) til 27. April 1943.

Indtægt.

1939.	Kassebeholdning i H. t. forrige Regnskab (se *U. A. I., Compte Rendu de la 20. session ann. du Comité*, S. 47)	Kr.	7.009,55
	Bidrag fra American Council (500 Dollars)	-	2.385,00
	Bidrag fra U. A. I. (2000 Belgas)	-	1.623,00
	Renter	-	180,65
1940.	Bidrag fra Brit. Academy (50 Pund Sterling)	-	1.015,17
	Renter	-	285,05
1941.	Salg af Publikationer	-	400,42
	Renter	-	36,55
1942.	Renter	-	23,58
1943.	Salg af Publikationer	-	937,70
	I alt	Kr.	13.896,67

Udgift.

1939.	Honorar til Dr. G. Zuntz	Kr.	2.385,00
	Indkøb af to Evangeliarer	-	30,19
1940.	Sekretærhjælp	-	54,00
1941.	Fremstilling af Transcripta III	-	9.525,62
	Kassebeholdning	-	1.901,86
	I alt	Kr.	13.896,67

København, den 27. April 1943.

CARSTEN HØEG

VII.

Kommissionen for „A Critical Pāli Dictionary“.

Beretning for 1940—42.

Ved Dines Andersens Død den 28. Marts 1940 forelaa udsendt de første ti Hefter af Ordbogens Vol. I sluttende med Artiklen avippaṭisārakara. Siden da er Arbejdet ført videre af den anden af Værkets Forfattere Professor Helmer Smith med Bistand af Mag. art. Hans Hendriksen og Mag. art. Fru Agnes Agerschou. Der er udarbejdet Manuskript til Hefterne 10 og 11 (ev. et Dobbelthefte); den trykte Sats er naaet til asecana og vil antagelig i nærmeste Fremtid være afsluttet for disse Hefters Vedkommende. Hermed vil man være naaet til Ende med Bogstavet kort a, der er det blandt Pāli-alfabetets Bogstaver, som giver Anledning til langt det største Antal Artikler.

København i Januar 1943.

Poul Tuxen.
Formand.

VIII.

Beretning for 1942 fra Selskabets Sekretariat.

Ved Fuldmægtig A. Lomholt.

Sekretariatets Virksomhed har i 1942 været stærkt præget, dels af den skærpede Krigssituation, dels af Forberedelser til Selskabets 200-Aars Jubilæum den 13. November 1942. Korrespondancen med Udlandet har været meget begrænset, dog har Publikationsudsendelsen, specielt gennem Udvekslingscentralen, været opretholdt Aaret igennem i det Omfang, som Forholdene har tilladt. Det formindskede Arbejde med Selskabets Virksomhed udadtil har imidlertid begunstiget Udførelsen af det omfattende Arbejde vedrørende Selskabets 200-aarige Historie, som

nedenfor skal omtales. I øvrigt har Sekretariatet udført det almindeligt forekommende Arbejde med Korrespondance, Tilrettelæggelse af Møder o. l., og har beskæftiget sig med de i det følgende nævnte Opgaver.

Publikationer. Ved Udgivelsen af Selskabets samtlige Publikationer har Sekretariatet til Stadighed formidlet Forbindelsen mellem Forfatter og Trykkeri, foretaget Korrekturlæsning, overvaaget Regnskabet og har i det hele taget assisteret Redaktøren. Sekretariatet har redigeret Oversigt over Selskabets Virksomhed i Aaret Juni 1941—Maj 1942, der omfatter 100 Sider samt Carlsbergfondets Beretning 83 Sider. Sidstnævnte Beretning er fra 1942 trykt med særlig Paginering, idet det for »Oversigten« bestemte Oplag trykkes samtidig med Carlsbergfondets Særtryk, der udsendes før Udgivelsen af »Oversigten«. Trykningen af hele Oplaget af Beretningen bekostes herefter af Carlsbergfondet. »Oversigtens« formindskede Sidetal skyldes Indførelsen af en større Kolumne, der nu ogsaa anvendes i »Meddelelser«.

Oplaget af Publikationer. Fortegnelserne over Restoplaget af samtlige Publikationer, der tillige giver Overblik over Udlevering og Salg af hver enkelt Publikation, er ført à jour.

Clichéer. Alle nye tilkomne Clichéer er indført i Fortegnelserne. Der er foretaget flere Udlaan.

Arkivet. Arbejdet i Arkivet har hele Aaret været indstillet paa Udarbejdelsen af »Samlinger til Selskabets Historie«, der skulde udkomme i Anledning af 200-Aars Jubilæet i November Maaned. Som omtalt i forrige Aars Beretning fra Sekretariatet var Arbejdet derpaa i December 1941 blevet overdraget Fuldmægtig Lomholt under Tilsyn af Sekretæren, Redaktøren og Professor Aage Friis. Da Manuskriptets Omfang i Foraarets Løb blev noget mere omfattende end oprindelig tænkt, besluttedes det i Juni Maaned at dele den paatænkte Publikation i to Bind, af hvilke det første, indeholdende en Behandling af Selskabets Oprettelse og dets Struktur, skulde udkomme til Jubilæet, medens andet Bind, omhandlende Selskabets Virksomhed, skulde udkomme senere. Efterhaanden som Manuskriptet blev færdigt, blev det gennemgaaet af Redaktionsudvalget. Under Udarbejdelsen havde Fuldmægtigen desuden Assistance fra flere Sider. Fra

Begyndelsen af August til Slutningen af Oktober Maaned blev Manuskriptet stykkevis afgivet til Tryk, og kun ved en meget energisk og dygtig Indsats fra Trykkeriets Side lykkedes det at faa det omfattende Bind færdigt, saa det i indbundet Stand kunde afleveres paa Jubilæumsdagen. Bind I omfatter ca. 650 Sider 4to og indledes med et Forord af Redaktøren, Professor L. L. Hammerich. Udgivelsen er sket paa Carlsbergfondets Bekostning.

Foruden det nævnte ekstraordinære Arbejde er de i Aarets Løb ind- og udgaaede Skrivelser m. m. ordnet og henlagt. Beretning om Selskabets Møder er indført i Forhandlingsprotokollen, og Kortregister hertil er ført. Fuldmægtig Lomholt har lejlighedsvis assisteret ved Undersøgelser af Brevskaber o. l. i Arkivet.

Til Arkivet er i Aarets Løb erhvervet et af Selskabet belønnet Prisskrift af dets indenlandske Medlem Professor J. F. Schouw »Skildring af Vejrligets Tilstand i Danmark«, København 1826.

Udsendelse af Frieksemplarer. Nogle Forfattere af Selskabets Publikationer har i 1942 anvendt Sekretariatets Assistance ved Udsendelsen af Frieksemplarer. I Løbet af Aaret udsendtes c. 520 Eksemplarer; Udgift til Porto har beløbet sig til c. 170 Kr., til Emballage o. l. c. 40 Kr., ialt c. 210 Kr.

Bytteforbindelser. Selskabet har i 1942 indledet 2 nye Bytteforbindelser i Udlandet. Desuden vedtoges det at sende Publikationer til een dansk Institution, medens Forsendelse til en anden dansk Institution ophørte. En enkel Anmodning om Bytteforbindelse blev afslaaet, og andre Anmodninger blev paa Grund af Krigen henlagt til senere Afgørelse. Antallet af Modtagere af Selskabets Publikationer var ultimo 1942 507 Akademier, Universiteter, Selskaber, Biblioteker o. l., deraf 57 indenlandske.

Udsendelsen af Selskabets Publikationer er for en Del Landes Vedkommende foregaaet planmæssigt fra Sekretariatet, dels gennem Postvæsenet, dels gennem de internationale Centraler, som Selskabet har Forbindelse med. For andre Landes Vedkommende er Publikationerne henlagt, til roligere Forhold indtræffer.

I 1942 er følgende Publikationer udsendt: Oversigt 1941—42; Hist.-fil. Medd. XXVII, 2, XXVIII, 3, XXIX, 2; Arkæol.-kunsthist. Medd. III, 2; Mat.-fys. Medd. XIX, 9—12, XX, 1—4; Biol. Medd. XVII, 1—8; Arkæol.-kunsthist. Skrifter I, 1; Biol. Skrifter II, 2; Jubilæumsskriftet 1742—1942, Bd. I.

Af disse, samt enkelte reklamerede Publikationer, er udsendt til Medlemmer og Institutioner:

1. Danmark............	1027 Pk.	382 kg	Porto	Kr. 177,25
2. Lande uden Centraler	755 »	493 »	»	» 631,40
3. Lande med Centraler	1189 »	782 »	»	» c. 40,00
Ialt udsendt 1942	2971 Pk.	1657 kg	Porto	Kr. c. 848,65

Til danske Medlemmer og Institutioner er Udsendelse af Selskabets Publikationer sket straks efter Udgivelsen, til alle andre Adressater 11 Gange i Aarets Løb.

I Bytte for de udsendte Publikationer har Selskabet fra c. 114 Akademier, Universiteter, Selskaber, Biblioteker o. l., dels Forbindelser, dels andre — de indenlandske dog undtaget — modtaget c. 236 forskellige Tidsskrifter, Beretninger, Aarbøger, Dissertationsrækker o. l. i et Antal af c. 1475 Bind og Hefter, (deraf c. 640 Disputatser fra Tyskland), mod c. 3000 i 1941, 2800 i 1940, 5650 i 1939 og 5650 i 1938.

De fra Bytteforbindelserne modtagne Publikationer er modtaget meget uregelmæssigt, og Størstedelen af Forbindelserne har suspenderet deres Udsendelser. Efter Registrering i Sekretariatet og Fremlæggelse i Selskabets Møder er alle de indkomne Publikationer afgivet til Bibliotekerne.

Service des Échanges Internationaux. Der er ikke i 1942 indledt Forbindelse med nye Centraler, hvorimod Krigen har medført Ændringer vedrørende Forsendelsen til flere af de hidtil bestaaende Centraler. Forbindelse med Centralerne i Frankrig, Letland, Rusland, Spanien, Canada og U. S. A. har været suspenderet hele Aaret, med Centralen i Rumænien siden Maj 1942. Naar det har været muligt, er Publikationer, modtaget til Fordeling gennem de nævnte Landes Centraler, videresendt direkte til Adressaterne gennem Postvæsenet. Publikationer, der er modtaget i Selskabet inden den 25. i en Maaned, er som Regel afsendt til Centralerne i Begyndelsen af den følgende Maaned.

I 1942 afsendte Sekretariatet 46 Kasser og 73 Pakker, indeholdende c. 3490 Pakker, Vægt c. 5630 kg brutto. De tilsvarende Tal for 1941 var 25 Kasser og 67 Pakker, indeholdende c. 3600 Pakker, Vægt c. 2810 kg brutto. Nettovægten af de afsendte Publi-

kationer udgjorde ialt 4743 kg (i 1941 2397 kg), nemlig fra en Række danske Institutioner og Personer c. 3961 kg og fra Selskabet c. 782 kg. Til Emballage anvendtes c. 890 kg.

Sekretariatet har i 1942 fra Udlandet modtaget 23 Kasser og 8 Pakker til Fordeling, indeholdende c. 1226 Pakker, Vægt c. 2083 kg brutto. De tilsvarende Tal for 1941 var 20 Kasser og 3 Pakker, indeholdende c. 1442 Pakker, Vægt c. 1882 kg brutto. Selskabet har heraf selv modtaget c. 171 kg brutto, medens Resten var bestemt for en Række Institutioner og Personer i Danmark.

De med Centralens Virksomhed forbundne Udgifter har i 1942 beløbet sig til:

Ved Afsendelse, Fragt	1174,28 Kr.	
Porto	349,60 »	1523,88 Kr.
Ved Modtagelse, Fragt	250,72 Kr.	
Porto	79,74 »	330,46 »
Andre Portoudgifter		38,57 »
	Ialt...	1892,91 Kr.

Af dette Beløb 1892,91 Kr. er følgende Beløb refunderet:

Ved Afsendelse	1485,68 Kr.
Ved Modtagelse	83,90 »
Ialt...	1569,58 Kr.

Det daglige Arbejde med Udsendelsen af Selskabets Publikationer samt med Centralens Virksomhed er udført af Fru Ellen Erichsen.

Da Forbindelsen mellem Danmark og U. S. A. har været afbrudt hele Aaret, har den gensidige Udveksling af officielle Publikationer været helt standset.

Februar 1943.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1942—JUNI 1943

Oversigt.

	Kr. Ø.
Oversigt over Selskabets Virksomhed Juni 1941—Maj 1942. Med 2 Portrætter. Résumé en Français. 1942	4.00

Historisk-filologiske Meddelelser.

BIND XXVIII:

4. WULFF, KURT: Acht Kapitel des Tao-tê-king. Herausgegeben von VICTOR DANTZER. 1942	12.00

BIND XXIX:

2. SANDER-HANSEN, C. E.: Der Begriff des Todes bei den Ägyptern. 1942	2.50
3. BIRKET-SMITH, KAJ: The Origin of Maize Cultivation. 1943	4.50
5. HANSEN, AAGE: Stødet i Dansk. 1943	9.00

Filosofiske Meddelelser.

BIND II:

3. HØFFDING, HARALD: Psykologi og Autobiografi. Med Forord af FR. BRANDT. 1943	1.00

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND XX:

3. CHRISTIANSEN, J. A. and GJALDBÆK, J. C.: On the Reaction between Carbon Monoxide and Alcohol Catalyzed by Alcoholate. 1942	2.00
4. CHRISTIANSEN, J. A.: On the Velocity of Unimolecular Reactions. 1942	1.00
5. JENSEN, AKSEL TOVBORG: The Structure of $SrCl_2, 2\,H_2O$. 1942	2.00
6. TRUMPY, B.: The Beginning of the Photon-Initiated Rossi-Curve for Pb, Fe and Al. 1943	1.00

		Kr. Ø.
7.	PEDERSEN, KAI JULIUS: The Acid Dissociation of the Hydrated Cupric Ion. The Formation of Dimeric Cupric Compounds. 1943	2.00
8.	JENSEN, AKSEL TOVBORG: Determination of Particle Size by X-Ray Powder Method. 1943	1.00
9.	THORSEN, V.: Ein neues Verfahren zur Messung akustischer Impedanzen. 1943	2.00
10.	THORSEN, V.: Über die Energieausstrahlung von einem akustischen Widerstand. 1943	2.00
11.	JACOBSEN, J. C. and SIGURGEIRSSON, TH.: The Decay Constant of RaC'. 1943	1.00
12.	MØLLER, C. and ROSENFELD, L.: Electromagnetic Properties of Nuclear Systems on Meson Theory. 1943	6.00
13.	BIILMANN, E. et PEDERSEN, E. EGELUND: L'action de la triéthylamine sur l'α-bromopropionate d'éthyle. 1943	1.50
14.	LA COUR, D. B.: Les recherches sur le magnétisme terrestre. 1943	1.00
15.	JENSEN, AKSEL TOVBORG und LANNUNG, AXEL: Untersuchungen über Calciumchlorid und dessen Monohydrat. 1943	2.00

Biologiske Meddelelser.

BIND XVII:

2.	BUCHTHAL, FRITZ: The Mechanical Properties of the Single Striated Muscle Fibre at Rest and during Contraction and their Structural Interpretation. 1942	10.00
3.	LEMCHE, HENNING: Studien über die Flügelzeichnungen der Insekten. II. Blattoidea. 1942	5.50
7.	BRØNDSTED, H. V.: Further Experiments on Regeneration Problems in Planarians. 1942	2.00
8.	v. EULER, H. und v. HEVESY, G.: Wirkung der Röntgenstrahlen auf den Umsatz der Nukleinsäure im Jensen-Sarkom. 1942	2.00
9.	PETERSEN, JOHS. BOYE: Some Halobion Spectra (Diatoms). 1943	5.00

BIND XVIII:

2.	LARSEN, POUL: The Aspects of Polyploidy in the Genus Solanum. II. Production of Dry Matter, Rate of Photosynthesis and Respiration, and Development of Leaf Area in some Diploid, Autotetraploid and Amphidiploid Solanums. 1943	4.50

BIND XIX:

1.	BØRGESEN, F.: Some Marine Algae from Mauritius. III. Rhodophyceae. Part 2. *Gelidiales, Cryptonemiales, Gigartinales.* 1943	7.00

Biologiske Skrifter.

BIND II:

3. ORLA-JENSEN, S.: The Lactic Acid Bacteria. Die echten Milchsäurebakterien. Ergänzungsband. 1943 .... 18.00
4. WESTERGAARD, MOGENS: Cyto-Taxonomical Studies on *Calamagrostis Epigeios* (L.) Roth, *Ammophila Arenaria* (L.) Link, and their Hybrids (*Ammophila Baltica* (Flügge) Link). 1943. 8.00
5. NIELSEN, K. BRÜNNICH: The Asteroids of the Senonian and Danian Deposits of Denmark. Opus posthumum, edited by TH. MORTENSEN and ALFRED ROSENKRANTZ. 1943............. 9.50
6. ROSENVINGE, L. KOLDERUP and LUND, SØREN: The Marine Algæ of Denmark. Contributions to their Natural History. Vol. II. Phæophyceæ. Part II. Corynophlaeaceæ, Chordariaceæ, Acrothrichaceæ, Spermatochnaceæ, Sporochnaceæ, Desmarestiaceæ, Arthrocladiaceæ, with Supplementary Comments on Elachistaceæ. 1943.. 6.00

Særskilt udgivne Arbejder.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie, Bind I. Paa Selskabets Foranledning udarbejdet af ASGER LOMHOLT. Bekostet af Carlsbergfondet. 1942.. 25.00

ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES DE DANEMARK

Résumé.

Au cours de l'année 1942—43 l'Académie a perdu quatre de ses membres nationaux, savoir: M. Valdemar Poulsen, ingénieur, M. Kr. Sandfeld, professeur de langues romanes à l'Université de Copenhague, M. H. O. Lange, ancien administrateur général de la Bibliothèque Royale, ancien lecteur d'égyptologie à l'Université de Copenhague, et M. Otto Jespersen, ancien professeur de langue et de littérature anglaises à l'Université de Copenhague. De plus, l'Académie a perdu six de ses membres étrangers, savoir: Sir Arthur John Evans, ancien professeur d'archéologie à l'Université d'Oxford, M. Otto von Friesen, ancien professeur de langue suédoise à l'Université d'Upsal, M. David Hilbert, ancien professeur de mathématiques à l'Université de Goettingue, M. Norbert Jokl, professeur de linguistique indo-européenne à l'Université de Vienne, M. A. J. Einar Lönnberg, ancien professeur à la section des Vertébrés du Museum National, Stockholm, et M. Richard Martin Willstätter, ancien professeur de chimie à l'Université de Munich.

Dans sa séance du 2 avril 1943, l'Académie a élu cinq nouveaux membres nationaux, savoir: Dans la Section des Lettres: M. Kaare Grønbech, lecteur de langues de l'Asie centrale et particulièrement de turc à l'Université de Copenhague, M. Knud Chr. Jeppesen, organiste, professeur de théorie musicale au Conservatoire Royal de Musique, Copenhague, et M. Ad. Stender-Petersen, professeur de langues et de littératures slaves à l'Université d'Aarhus; dans la Section des Sciences: M. J. C. G. Jacobsen, professeur de physique à l'Université de Copenhague, et M. Chr. Møller, chargé de cours de physique mathématique à l'Université de Copenhague.

L'Académie compte à la fin de l'année (mai 1943) 68 membres nationaux et 114 membres étrangers. Sur ces nombres, 28 membres nationaux et 47 membres étrangers appartiennent à la Section des Lettres et 40 membres nationaux et 67 membres étrangers à la Section des Sciences.

M. N. E. Nørlund a été réélu membre de la Commission des fonds pour les années 1943—47.

M. Poul Nørlund a été réélu commissaire des comptes pour les années 1943—45 et M. O. B. Bøggild élu aux mêmes fonctions pour l'année 1943—44.

M. Gudm. Hatt a été réélu commissaire suppléant des comptes pour les années 1943—45 et M. Børge Jessen élu aux mêmes fonctions pour l'année 1943—44.

L'Académie a tenu 14 séances, dans lesquelles ont été faites les communications suivantes:

16/10 42. M. Johs. Hjelmslev: *La géométrie des figures faibles* (M)[1].
— M. Niels Bohr présente: *B. Trumpy: The Beginning of the Photon-Initiated Rossi-Curve for Pb, Fe and Al* (M*).
30/10 42. M. Vilhelm Grønbech présente: *L'Hellade t. II.*
— M. E. Lundsgaard: *Recherche sur le transport actif de l'hexose dans l'organisme animal.*
13/11 42. Voir p. 142—143.
27/11 42. M. Johs. Brøndsted: *Les fouilles du Musée National au Borremose, Himmerland.*
— M. Mathias Thomsen: *Les hormones des insectes et le changement de coloration des crustacés* (M).
11/12 42. M. N. E. Nørlund présente: *Les cartes du royaume de Danemark par Johannes Meyer, t. I—III.*
— M. W. Thalbitzer: *Vieux mots d'emprunt de la langue esquimau.*
22/1 43. M. Arthur Christensen présente: *Le premier chapitre du Vendidad et l'histoire primitive des Iraniens* (M).
— M. Harald Bohr: *Sur quelques espaces fonctionnels.*

[1] L'apposition d'un (M) ou d'un (S) après le titre de la communication indique que son auteur l'a destinée à l'insertion dans les *Meddelelser* ou dans les *Skrifter* de l'Académie. Un astérisque (M* ou S*) désigne que la communication a été imprimée dans l'année courante.

$^{5}/_{2}$ 43. Éloge funèbre, voir ci-dessous.

$^{19}/_{2}$ 43. M. FRED. POULSEN: *Artémis Lafria à Calydon et son culte.*

$^{5}/_{3}$ 43. M. K. LINDERSTRØM-LANG: *Sur la constitution des albumines vraies.*

$^{19}/_{3}$ 43. M. NIELS BOHR présente: *Harald Høffding: Psychologie et autobiographie* (M* en danois).

— M. HARALD BOHR présente: *Contributions to the Theory of Analytic almost Periodic Functions* (M).

— M. TH. MORTENSEN présente: *Monograph of the Echinoides, Vol. III Part 2.*

$^{2}/_{4}$ 43. M. KNUD JESSEN: *La culture des céréales dans les îles Britanniques dans les temps préhistoriques.*

— M. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN: *De la langue de Holberg.*

$^{16}/_{4}$ 43. M. JOHS. HJELMSLEV présente: *Études de géométrie non eudoxienne.* I (M).

$^{30}/_{4}$ 43. M. POUL TUXEN: *Notes sur la Muṇḍaka-upanishad.*

— M. C. MØLLER présente: *Le paradoxe de l'horloge dans la théorie de la relativité* (M).

— *Le même* présente: *A. Pais: On the Photo Disintegration of the Deuteron* (M).

$^{14}/_{5}$ 43. M. W. THALBITZER: *Traces ethnologiques dans la langue groenlandaise.*

— M. ELIS STRÖMGREN: *Quelques mots sur le développement récent du service de renseignements astronomiques.*

— M. L. L. HAMMERICH: *Quelques observations sur l'esquimau occidental.*

Au cours de l'année ont été prononcés quatre éloges funèbres:

$^{11}/_{12}$ 42. Éloge de M. D. B. LA COUR par M. MARTIN KNUDSEN. L'éloge est imprimé aux pages 67—74.

$^{5}/_{2}$ 43. Éloge de M. KR. SANDFELD par M. HOLGER PEDERSEN. L'éloge est imprimé aux pages 81—94.

$^{5}/_{3}$ 43. Éloge de M. VALD. POULSEN par M. MARTIN KNUDSEN. L'éloge est imprimé aux pages 75—79.

$^{16}/_{4}$ 43. Éloge de M. H. O. LANGE par M. JOHS. PEDERSEN. L'éloge est imprimé aux pages 95—100.

La séance du 13 Novembre 1942 a été consacrée à la célébration du bi-centenaire de l'Académie:

M. L. L. Hammerich a présenté: *L'Académie Royale des Sciences et des Lettres de Danemark 1742—1942. Documents pour servir à l'histoire de l'Académie, t. I, recueillis par Asger Lomholt.*

M. Aage Friis a présenté: *Vita Johannis Grammii, publiée par la Société Royale danoise de l'histoire nationale.*

M. N. E. Nørlund a présenté: *Le levé topographique du Danemark t. I.*

M. Johs. Pedersen a présenté: *La Fondation Carlsberg.*

En plus, le Président, M. Niels Bohr, a prononcé un discours.

L'Académie a résolu la publication des travaux suivants, dont les auteurs ne sont pas membres de l'Académie:

Søren Lund et L. Kolderup Rosenvinge (†): *The Marine Algæ, Vol. II, Phæophyceæ, Part 2, Heterogeneratæ, Subclass Haplostichineæ* (S*).

Mogens Westergaard: *Cyto-Taxonomical Studies on Calamagrostis Epigeios (L.) Roth, Ammophila Arenaria (L.) Link, and their Hybrids (Ammophila Baltica (Flügge) Link)* (S*).

H. V. Brøndsted: *Further Experiments on Regeneration-Problems in Planarians* (M*).

Johs. Boye Petersen: *Some Halobion Spectra (Diatoms)* (M*).

A. Tovborg Jensen: *The Structure of* $SrCl_2$, $2\,H_2O$ (M*).

Poul Larsen: *Production of Dry Matter, Rate of Photosynthesis and Respiration, and Development of Leaf Area in some Diploid, Autotetraploid and Amphidiploid Solanums* (M*).

K. Birket-Smith: *The Origin of Maize Cultivation* (M*).

B. Trumpy: *The Beginning of the Photon-Initiated Rossi-Curve for Pb, Fe and Al* (M*).

K. J. Pedersen: *The Acid Dissociation of the Hydrated Cupric Ion. The Formation of Dimeric Cupric Compounds* (M*).

A. Tovborg Jensen: *Determination of Particle Size by X-Ray Powder Method* (M*).

V. Thorsen: *Ein neues Verfahren zur Messung akustischer Impedanzen* (M*).

V. Thorsen: *Über die Energieausstrahlung von einem akustischen Widerstand* (M*).

Aage Hansen: *Le »Stød« danois* (M* en danois).

F. Børgesen: *Some Marine Algae from Mauritius, III. Rhodophyceae, Part 2: Gelidiales, Cryptonemiales, Gigartinales* (M*).

J. C. JACOBSEN et TH. SIGURGEIRSSON: *The Decay Constant of RaC′* (M*).

C. MØLLER et L. ROSENFELD: *Electromagnetic Properties of Nuclear Systems on Meson Theory* (M*).

A. TOVBORG JENSEN et A. LANNUNG: *Untersuchungen über Calciumchlorid und dessen Monohydrat* (M).

C. W. WESTRUP: *Recherches sur les formes antiques de mariage dans l'ancien droit romain* (M).

JOHN DANSTRUP: *Le manuscrit d'Esgrus, une copie d'Adam de Brême par Otto Sperling fils* (S en danois).

A. PAIS: *On the Photo Disintegration of the Deuteron* (M).

MOGENS RUDKJØBING: *On the Continuous Absorption of the Negative Hydrogen Ion in the Ultraviolet* (M).

ELLINOR BRO LARSEN: *Problems of Heat Death and Heat Injury* (M).

De plus l'Académie a résolu la publication d'un article posthume de HARALD HØFFDING: *Psychologie et autobiographie* (M* en danois) et d'une conférence posthume de D. B. LA COUR: *Recherches sur le magnétisme terrestre* (M*).

L'Académie a décerné des prix pour quatre réponses aux questions mises au concours pour l'année 1940, savoir:

3000 cour. à M. E. W. KAISER, magister scientiarum, Horsens, pour le sujet de biologie sur la *Pollution des cours d'eau.*

1500 cour. du legs Classen à chacun des deux auteurs, M. K. BJÖRLING, maître de conférences, Institut national de contrôle des végétations, Åkarp, Suède, et M. K. J. FRANDSEN, assistant, Taastrup, pour leurs mémoires sur le *Sclerotinia trifoliorum.*

2000 cour. du legs Thott à M. CARL MUHLE LARSEN, ingénieur des eaux et forêts, Hørsholm, pour son mémoire sur la *Capacité de reproduction végétative des principales essences forestières danoises.*

L'Académie est entrée en relations d'échange avec l'Institut für Meereskunde der Universität, *Kiel.*

Le Conseil d'administration de la Fondation Carlsberg a présenté un Rapport pour l'année 1941—42 (voir: II, pp. 1—84).

La Commission pour les recherches sur les sources de l'histoire de Danemark conservées dans les archives et bibliothèques privées a déposé un Rapport pour l'année 1942 (voir pp. 116—121).

La Commission pour la rédaction du Corpus Lexicographorum Graecorum a déposé un Rapport pour l'année 1942 (voir p. 123).

La Commission pour la rédaction du Nouveau Ducange a déposé un Rapport pour l'année 1942 (voir p. 123).

La Commission pour la rédaction des »Monumenta Musicae Byzantinae« a déposé un Rapport pour les années 1933—43 (voir pp. 124—131).

La Commission pour la rédaction de »A Critical Pāli Dictionary« a déposé un Rapport pour les années 1940—42 (voir p. 132).

Le Secrétariat de l'Académie a déposé un Rapport pour l'année 1942, contenant entre autres choses un compte rendu sur les échanges d'imprimés de l'Académie et sur le Service danois des échanges internationaux (voir pp. 132—136).

Voir pages 137—139 la liste des publications issues de l'Académie pendant l'année 1942—43.

Voir ci-après l'Index analytique (pp. 146—152).

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

Affatter, af Bedømmelser, Bestemmelse herom, 55.
Afhandlinger af Ikke-Medlemmer, antages til Offentliggørelse, 24, 25, 50, 56, 58, 59, 61, 63, 64, 65.
Andersen, Vilh., taler ved Jubilæumsmødet, 48.
Arkiv, Selskabets, 133—134.
Birket-Smith, K., Museumsinsp., Dr. phil., Afh. »The Origin of Maize Cultivation«, opt., 25, udk., 137.
Björling, K., Docent, Åkarp, faar tildelt Prisbelønning, 54.
Bohr, Harald, giver Medd. »Om nogle Funktionsrum«, 52; forelægger Afh. »Contributions to the Theory of Analytic almost Periodic Functions«, 58.
Bohr, Niels, forelægger Afh. af Prof. B. Trumpy om et Problem vedr. den kosmiske Straaling, 24. Se: Præsident.
Brøndsted, H. V., Rektor, Birkerød, Afh. »Further Experiments on Regeneration-Problems in Planarians«, opt., 24, udk., 138.
Brøndsted, Johs., giver Medd. »Nationalmuseets Udgravninger i Borremose, Himmerland«, 49.
Brøndum-Nielsen, J., giver Medd. »Om Holbergs Sprog«, 59.
Budget for 1943, vedtages, 51, trykt 105—107.
Bytteforbindelser, indgaas, 24; Beretn. fra Sekretariatet, 134—135.
Bøggild, O. B., afgaar som Revisorsuppleant, vælges til Revisor, 60.
Børgesen, F., Bibliotekar, Dr. phil., Afh. »Some Marine Algae from Mauritius. III. Rhodophyceae. Part 2«, opt., 58, udk., 138.
Carlsbergfondets Direktion, 20; Skrift om Carlsbergfondet fremlægges af Johs. Pedersen, 41—43; skænker Selskabet 100.000 Kr. i Anledn. af Jubilæet, 43; Formanden forelægger Beretning for 1941—42, 58, trykt II 1—84; vil stille Midler til Raadighed for Trykning af Prisbesvarelser, 58.
Carlsberglaboratoriets Bestyrelse, Tilforordnede, 20—21.
Christensen, Arthur, forelægger Afh. »Le premier chapitre du Vendidad et l'histoire primitive des Iraniens«, 52.
Classen's Legat, Besvarelse af Prisopgave for 1940 indkommer, 50; Belønning uddeles, 54.
Collstrop, A., Grosserer, Hjem for en dansk Videnskabsmand, Bestyrelse, 21; Bestyrelsen genvælges, 60; Beretn. for 1942, 61, trykt 121; Meddelelse om Otto Jespersens Død og Hjemmets Ledighed, 65.

COLLSTROP, RUD., Gesandtskabsattaché, genvælges til Medlem af Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem«, 60; giver Tilsagn om pekuniær Støtte til Hjemmet, 65.

»COMMITTEE ON SCIENCE AND ITS SOCIAL RELATIONS«, Komité, 19.

CONSEIL INTERNATIONAL DES UNIONS SCIENTIFIQUES, Komitéer for derunder hørende Unioner, 18—19.

CORPUS LEXICOGRAPHORUM GRAECORUM, Kommission, 19; H. Ræder giver Oplysn. om Arbejdet, C. Høeg vælges til Medlem af Kommissionen, 53; Beretn. for 1942, 55, trykt 123.

LA COUR, D. B., afgaar ved Døden, 23; Mindeord ved Martin Knudsen, 50; trykt 67—74; Foredrag »Undersøgelser af Jordmagnetismen«, opt. i Publ., 58, udk., 138.

»DANMARKS AKVARIUM«, Medlem af Bestyrelsen, 22.

DANSKE SELSKAB FOR FÆDRELANDETS HISTORIE, DET KGL., udgiver »Vita Johannis Grammii«, 32.

DANSTRUP, JOHN, stud. mag., Afh. »Esgruserhaandskriftet, en Adam af Bremen-Afskrift af Otto Sperling den Yngre«, opt., 64.

DUCANGE, Kommission, 19; Beretn. for 1942, 63, trykt 123—124.

EVANS, Sir ARTH. J., fh. Prof., Oxford, Selskabets udenl. Medlem, død, 52.

FORFATTEREKSEMPLARER, SELSKABETS UDSENDELSE AF, Beretn. fra Sekretariatet, 134.

FORRETNINGSORDEN, SELSKABETS, Forslag om Dispensation fra § 19, 55.

FRANDSEN, K. J., Assistent, Taastrup, faar tildelt Prisbelønning, 54.

FREDERIKSBORG-MUSEETS BESTYRELSE, Medlem, 20.

VON FRIESEN, OTTO, fh. Prof., Dr. phil., Uppsala, Selskabets udenl. Medlem, død, 26.

FRIIS, AAGE, fremlægger »Vita Johannis Grammii« ved 200-Aars Jubilæet, 32—35; genvælges til Medlem af Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem«, 61; foreslaar Ændringer vedr. Registreringskommissionen, vælges til Medlem af ny Kommission, 62.

GRØNBECH, KAARE, Lektor, Dr. phil., optages som indenl. Medlem, 60.

GRØNBECH, VILH., fremlægger andet Bind af sin Bog Hellas, 26.

GÆSTER, til Stede ved Selskabets Møder, 23, 25, 26, 48, 50, 51, 53, 55, 57, 59, 63.

HAMMARSTEN, E., Prof., Stockholm, er til Stede som Gæst, 48.

HAMMERICH, L. L., fremlægger Selskabets Jubilæumsskrift, 28—31; giver Medd. »Nogle Bemærkninger om det Vesteskimoiske«, 64. Se: Redaktør.

HANSEN, AAGE, Dr. phil., Afh. »Stødet i Dansk«, opt. 56, udk., 137.

HATT, GUDM., genvælges til Revisorsuppleant, 60.

HELSINGFORS, Medd. om Oprettelsen af finsk Akademi, 52.

HERBORG, EMIL, LEGAT, Bestyrelse, 21; Beretn. for 1942, 56, trykt 122; Knud Jessen genvælges til Medlem, 61; to Legatportioner uddeles, 61.

HEVESY, G., er til Stede som Gæst, 23, 25, 26, 48, 50, 51, 53, 55, 57, 59, 63.

HIELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE, DEN GREVELIGE, sender Beretn. og Medd. om Tilskud for 1941, 24.

HILBERT, DAVID, fh. Prof., Dr. phil., Göttingen, Selskabets udenl. Medlem, død, 59.

HJELMSLEV, JOHS., giver Medd. »De svage Figurers Geometri«, 23; taler ved Jubilæumsmødet, 48; stiller Forslag vedr. Affattere af Bedømmelser, 55; forelægger Afh. »Bidrag til den Ikke-Eudoxiske Geometri. I«, 62.

HØEG, CARSTEN, vælges til Medlem af Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum«, 53.

HØFFDING, HARALD, hans 100-Aars Fødselsdag mindes, 57; Præsidenten forelægger Artikel »Psykologi og Autobiografi«, 57, udk. 137.

JACOBSEN, J. C., Prof., Dr. phil., Afh. i Samarbejde med stud. mag. Th. Sigurgeirsson »The Decay Constant of RaC'«, opt., 59, udk., 138; optages som indenl. Medlem, 60.

JENSEN, A. TOVBORG, Civilingeniør, Afh. »The Structure of $SrCl_2$, 2 H_2O«, opt., 25, udk., 137; Afh. »Determination of Particle Size by X-Ray Powder Method«, opt., 50, udk., 138; Afh. i Samarbejde med Apotekbestyrer A. Lannung »Studier over $CaCl_2$ og $CaCl_2$, H_2O«, opt., 61, udk., 138.

JENSEN, P. BOYSEN, bedømmer Prisbesvarelse, 54.

JEPPESEN, KNUD CHR., Organist, Dr. phil., optages som indenl. Medlem, 60.

JESPERSEN, OTTO, taler ved Jubilæumsmøde, 48; afgaar ved Døden, 64.

JESSEN, BØRGE, vælges til Revisorsuppleant, 60.

JESSEN, KNUD, bedømmer Prisbesvarelse, 54; giver Medd. »Korndyrkningen paa de britiske Øer i forhistorisk Tid«, 59; genvælges til Medlem af Bestyrelsen for Emil Herborg's Legat, 61.

JOKL, NORBERT, Prof., Dr. phil., Wien, Selskabets udenl. Medlem, død, 23.

JUBILÆUM, SELSKABETS 200-AARS, Præsidenten giver Oplysning herom, 23; Beretn. om Jubilæumsmødet, 26—48; Jubilæumsskrift udarbejdes og fremlægges, 28—31, 133—134.

KAISER, E. W., mag. scient., Horsens, faar tildelt Prisbelønning, 54.

KASSEKOMMISSIONEN, 17; forelægger Budget for 1943, 51, trykt 105—107; Axel Nielsen vælges til Medlem, 55; forelægger Regnskab for 1942, 60, trykt 101—104; N. E. Nørlund genvælges til Medlem, 60; N. E. Nørlund genvælges til Formand, 62.

KASSERER, SELSKABETS, 17.

KIEL, Institut für Meereskunde der Universität, Bytteforb. indgaas, 24.

KLASSEFORMÆND, Selskabets, 17.

KLASSERNE, holder Møde, 53, 56; den naturv.-mat. forelægger Bedømmelser af Prisbesvarelser, 54.

KNUDSEN, MARTIN, taler Mindeord om D. B. la Cour, 50, trykt 67—74; taler Mindeord om Vald. Poulsen, 55, trykt 75—79; genvælges til Medlem af Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem«, 61. Se: Sekretær.

KNUDTZON, TH., Højesteretssagfører, genvælges til Medlem af Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrop's Hjem«, 61.

KONGEN, HS. MAJ., sender Telegram til 200-Aars Jubilæum, 27; Selskabet sender Svartelegram, 27; Selskabet sender Blomsterdekoration og modtager Svartelegram, 49.

KØBENHAVN, Fysisk Samlings Bibliotek faar Publ., 24.
LANGE, H. O., meddeler Ophævelse af Registreringskommissionen, 51, takkes af Præsidenten, 51; afgaar ved Døden, 51; Mindeord af Johs. Pedersen, 61, trykt 95—100.
LANNUNG, AXEL, Apotekbestyrer. Se: Jensen, A. Tovborg.
LARSEN, C. MUHLE, Forstkandidat, Hørsholm, faar tildelt Prisbelønning, 55.
LARSEN, ELLINOR BRO, Dr. phil., Afh. »Problems of Heat Death and Heat Injury«, opt., 65.
LARSEN, POUL, mag. sc., Afh. »Production of Dry Matter, Rate of Photosynthesis and Respiration, and Development of Leaf Area in some Diploid, Autotetraploid and Amphidiploid Solanums«, opt., 25, udk., 138.
LEGATER. Se: Classen, Herborg, Schou, Thott og Ørnborg.
LINDERSTRØM-LANG, K., giver Medd. »Om de genuine Proteinstoffers Struktur«, 56.
LOMHOLT, ASGER, Fuldmægtig, 22; udarbejder Selskabets Jubilæumsskrift, 28, 133—134; Beretn. fra Sekretariatet for 1942, trykt 132—136.
LUND, SØREN, mag. sc., Afh. i Samarbejde med afd. L. Kolderup Rosenvinge »The Marine Algæ, Vol. II, Phæophyceæ, Part 2«, opt., 24, udk., 139.
»LUNDEHAVE«. Se: Collstrop, A.
LUNDSGAARD, E., giver Medd. »Undersøgelse over den aktive Hexosetransport i den dyriske Organisme«, 26.
LUNO, BIANCO, BOGTRYKKERI A/S, Gave til Selskabets Jubilæum fremvises, 48.
LÖNNBERG, A. J. E., fh. Prof., Dr. phil., Selskabets udenl. Medlem, død, 49.
MEDLEMMER, SELSKABETS, 1—16; afgaar ved Døden, 23, 26, 49, 51, 59, 64; nye optages, 60; udenl. Medl. foreslaas ikke, 60.
MINDEORD, D. B. la Cour ved Martin Knudsen, 50, trykt 67—74; Kr. Sandfeld, ved Holger Pedersen, 53, trykt 81—94; Vald. Poulsen ved Martin Knudsen, 55, trykt 75—79; H. O. Lange ved Johs. Pedersen, 61, trykt 95—100.
MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE, Kommission, 20; Beretn. for 1933—43, 65, trykt 124—131.
MORTENSEN, TH., faar Pastor emer. F. J. Ørnborg's Legat, 49; fremlægger »Monograph of the Echinoidea«, Vol. III, Part 2, 58.
MUNKSGAARD, E., Beretn. om Salg af Selskabets Publikationer i 1941, 25.
MØDER, SELSKABETS, Beretning, 23—66.
MØLLER, C., Prof., Dr. phil., Afh. i Samarbejde med Prof. L. Rosenfeld »Electromagnetic Properties of Nuclear Systems on Meson Theory«, opt., 59, udk., 138; optages som indenl. Medlem, 60; forelægger Afh. om Urparadoxet i Relativitetsteorien, 63; forelægger Afh. af Dr. A. Pais »On the Photo Disintegration of the Deuteron«, 63.
NIELSEN, ANKER, Dr. phil., Afh. »Postembryonale Entwicklung und Biologie der rheophilen Köcherfliege«, opt., 65.
NIELSEN, AXEL, vælges til Medlem af Kassekommissionen, 55.
NØRLUND, N. E., fremlægger »Danmarks Kortlægning« Bd. I i Anledning

af 200-Aars Jubilæet, 36—40; fremlægger »Johannes Mejers Kort over det danske Rige« Bd. I—III, 50; genvælges til Medlem af Kassekommissionen, 60; genvælges til Formand for Kassekommissionen, 62.
Nørlund, P., genvælges til Revisor, 60.
Oversigt over Selskabets Virksomhed 1941—42, udk., 137.
Pais, A., Dr., Afh. »On the Photo Disintegration of the Deuteron«, forelægges, 63; opt., 65.
Pāli Dictionary, A Critical, Kommission, 20; Beretn. for 1940—42, 52, trykt 132.
Paulsen, Ove, bedømmer Prisbesvarelse, 54.
Pedersen, Holger, taler Mindeord om Kr. Sandfeld, 53, trykt 81—94.
Pedersen, Johs., fremlægger Skrift om Carlsbergfondet i Anledning af Selskabets 200-Aars Jubilæum, 41—43; taler Mindeord om H. O. Lange, 61, trykt 95—100.
Pedersen, K. J., Dr. phil., Afh. »The Acid Dissociation of the Hydrated Cupric Ion«, opt., 50, udk., 138.
Petersen, Johs. Boyė, Lektor, Dr. phil., Afh. »Nogle Halobiespektre«, opt., 24, udk., 138.
Poulsen, Fred., giver Medd. »Artemis Lafria i Kalydon og hendes Kult«, 54.
Poulsen, Vald., afgaar ved Døden, 23; Mindeord ved Martin Knudsen, 55, trykt 75—79.
Prisbesvarelser, Besvarelser af Opgaver for 1940 indkommer, 49; Betænkning herom, 53; Bedømmelser forelægges og Belønninger uddeles, 54, trykt 108—115; Besvarelser kan udlaanes til Forfatterne, 55; Carlsbergfondet vil stille Midler til Raadighed til Trykning af Prisbesvarelser, 58.
Prisopgaver, Forslag til Opgave for Schou's Legat kan indsendes, 51.
Præsident, Selskabets, 17; byder Medlemmerne Velkommen, 23; giver Oplysning om 200-Aars Jubilæum, 23; taler ved Jubilæumsmødet, 27—48; takker H. O. Lange, 51; forelægger Artikel af H. Høffding, 57; byder nye Medlemmer Velkommen, 61; medd. Dødsfald, 64. Se: Bohr, Niels.
Publikationer, Selskabets, fremlægges af Redaktøren, 25, 28, 50, 53, 56, 61, 64; udgives, 137—139; Medd. fra Kommissionær om Salg i 1941, 25; Beretn. fra Sekretariatet, 133.
Publikationsforsendelser, Selskabets Virksomhed som Central for, Beretn. fra Sekretariatet, 135—136.
Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse, Medlemmer, 21; Beretn. for 1940—41, 24.
Redaktør, Selskabets, 17; fremlægger udkomne Publikationer, 25, 28, 50, 53, 56, 61, 64. Se: Hammerich, L. L.
Registrering af litterære Kilder til dansk Historie, Kommission, 18; Medd. om Kommissionens Ophævelse, 51; Forslag om Nyordning vedtages, 62.
Regnskab for 1942, forelægges, 60, trykt 101—104.
Revisorer, Selskabets, 17; P. Nørlund genvælges, 60; O. B. Bøggild vælges, 60.

REVISORSUPPLEANTER, SELSKABETS, 18; Gudm. Hatt genvælges, 60; O. B. Bøggild afgaar, Børge Jessen vælges, 60.

ROSENFELD, L., Prof. Se: Møller, C.

ROSENVINGE, L. KOLDERUP. Se: Lund, Søren.

RUDKJØBING, MOGENS, cand. mag., Afh. »On the Continuous Absorption of the Negative Hydrogen Ion in the Ultraviolet«, opt., 65.

RÆDER, HANS, giver Oplysn. om Corpus Lexicographorum Graecorum, 53; vælges til Medlem af ny Registreringskommission, 62.

SANDFELD, J. KR., afgaar ved Døden, 26; Mindeord ved Holger Pedersen, 53, trykt 81—94.

SCHOU'S LEGAT, Forslag til Prisopgave kan indsendes, 51.

SEKRETARIAT, SELSKABETS, 22; Beretn. for 1942, 56, trykt 132—136.

SEKRETÆR, SELSKABETS, 17; meddeler Dødsfald, 23, 26, 49, 51, 59; meddeler om Indsendelse af Forslag til ny Prisopgave, 51; meddeler Forslag om Indvalg af nye Medlemmer, 58; foreslaar Trykning af Afh. af afd. D. B. la Cour, 58; giver Oversigt over Sæsonens Møder, 65—66. Se: Knudsen, Martin.

SERVICE DANOIS DES ECHANGES INTERNATIONAUX. Se: Publikationsforsendelser.

SIGURGEIRSSON, TH., stud. mag. Se: Jacobsen, J. C.

SKANDINAVISKE NATURFORSKERMØDER, den danske Bestyrelse, 22.

SMIDT, ERIK L. B., mag. sc., faar Emil Herborg's Legat, 61.

STATSTILSKUD, Meddelelse herom, 26, 61.

STENDER-PETERSEN, AD., Prof., Dr. phil., Aarhus, optages som indenl. Medlem, 60.

STRÖMGREN, ELIS, giver Medd. »Nogle Ord om den astronomiske Nyhedstjenestes seneste Udvikling«, 64.

THALBITZER, W., giver Medd. »Gamle Laaneord i det eskimoiske Sprog«, 50; giver Medd. »Etnologiske Spor i det grønlandske Sprog«, 64.

THOMSEN, MATH., giver Medd. »Insekthormoner og Krebsdyrenes Farveskifte«, 49.

THORSEN, V., Dr. phil., Afh. »Ein neues Verfahren zur Messung akustischer Impedanzen« og »Über die Energieausstrahlung von einem akustischen Widerstand«, opt., 56, udk., 138.

THOTT'S LEGAT, Besvarelse af Prisopgave for 1940 indkommer, 50; Belønning uddeles, 54.

TILLIDSHVERV, SELSKABETS, og Indehavernes Funktionstider, 17—22.

TROELS-SMITH, J. A., stud. mag., faar Emil Herborg's Legat, 61.

TRONDHEIM, Det Kgl. Norske Videnskabernes Selskab sender Adresse til 200-Aars Jubilæet, 28.

TRUMPY, B., Prof., Bergen, Afh. om et Problem vedr. den kosmiske Straaling forelægges, 24; opt., 25, udk., 137.

TUXEN, POUL, giver Medd. »Bemærkninger til Muṇḍaka-upanishad«, 63.

UDSTILLING, i Anledning af Selskabets 200-Aars Jubilæum, 48.

UDVALG, Kommissioner og Komitéer, 17—22.

UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK

HISTORIE, Kommission, 18; faar Bevilling, 51; Beretn. for 1942, 63, trykt 116—121.
UNDERVISNINGSMINISTERIET, Meddelelse om Statstilskud, 26, 61; Medd. om Oprettelse af finsk Akademi, 52.
UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE, Komité, 18.
UNION ASTRONOMIQUE INTERNATIONALE, Komité, 18.
UNION GÉODÉSIQUE ET GÉOPHYSIQUE INTERNATIONALE, Komité, 18.
UNION INTERNATIONALE DE PHYSIQUE PURE ET APPLIQUÉE, Komité, 19.
UNION RADIO-SCIENTIFIQUE INTERNATIONALE, Komité, 19.
VALG AF EMBEDSMÆND o. l., 55, 60.
WESENBERG-LUND, C., bedømmer Prisbesvarelse, 54.
WESTERGAARD, MOGENS, Dr. phil., Afh. »Studier over *Ammophila Arenaria* Link, *Calamagrostis Epigeios* (L.) Roth og deres Hybrider (*Ammophila Baltica* (Flügge) Link)«, opt., 24, udk., 139.
WESTRUP, C. W., Stiftsskriver, Dr. jur., Afh. »Recherches sur les formes antiques de mariage dans l'ancien droit romain«, opt., 63.
WILLSTÄTTER, R. M., fh. Prof., Dr. phil., München, Selskabets udenl. Medlem, død, 52.
WINGE, Ø., bedømmer Prisbesvarelser, 54.
ÆGYPTISK ORDBOG, Kommission, 19.
ØRNBORG, PASTOR EMER. F. J., LEGAT, uddeles, 49.

BERETNING

FRA

CARLSBERGFONDET

FOR AARET

1. OKTOBER 1941 TIL 30. SEPTEMBER 1942

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1943

Denne Beretning er af Carlsbergfondets Direktion indgivet til det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i Henhold til § XVIII i Fondets Statuter.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Afdeling A: Carlsberg Laboratoriet	5
Afdeling B: Carlsbergfondets videnskabelige Understøttelser	12
Carlsbergfondets biologiske Institut	37
Skrifter indsendt til Carlsbergfondet	40
Afdeling C: Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg	57
Ny Carlsbergfondet	64
Regnskab og Status for Carlsbergfondet og Afdelingerne A, B og C samt Ny Carlsbergfondet	74
Almindelige Meddelelser	83

Afdeling A

Carlsberg Laboratoriet.

Fra Laboratoriets Bestyrelse er modtaget følgende Beretning:

Den kemiske Afdeling.

(Leder: Professor, Dr. K. LINDERSTRØM-LANG).

I det forløbne Aar har Professor K. LINDERSTRØM-LANG dels alene dels i Samarbejde med andre af Laboratoriets Personale (s. d.) været beskæftiget med histokemiske Arbejder og Studier over Proteinstoffer og proteolytiske Enzymer. De i forrige Beretning omtalte sammen med Dr. H. HOLTER udførte Undersøgelser over Gasdiffusionen i det Cartesianske Dykkerrespirometer er afsluttet og offentliggjort (se nedenfor). Et Arbejde over visse almindelige Problemer vedrørende Diffusion er i Trykken. Endelig har Professor LINDERSTRØM-LANG bearbejdet et større Forsøgsmateriale over Fordelingen af Peptidase, Kvælstof og »reduceret Vægt« i Bygrødder. Afhandlingen befinder sig i Øjeblikket i Holland til Gennemsyn hos Dr. BOTTELIER, som udførte disse Undersøgelser i 1939 (se Beretningen 1938—39).

I Aarets Løb har Professor LINDERSTRØM-LANG holdt Foredrag i Lund, Stockholm, Uppsala og København (Biologisk Selskab) om Proteinstoffernes Konstitution.

Dr. phil. CARSTEN OLSEN har fortsat sine plantefysiologiske Undersøgelser over Mineralstofoptagelsen hos Planter. Han har navnlig været beskæftiget med Studiet af Bøgeblades Forhold paa forskellige Aarstider. Endvidere har Dr. OLSEN i Samarbejde med Professor G. HEVESY foretaget Studier over Fosforoptagelsen hos Planter ved Hjælp af Indikatormetoden.

I Aarets Løb har Dr. OLSEN holdt to Foredrag i »Botanisk Forening« om Kalciumoptagelse hos Planter.

Cand. polyt. G. HAUGAARD har hele Arbejdsaaret haft Orlov for at studere i Cambridge, Mass., under Professor Kistiakowsky.

Dr. HEINZ HOLTER har dels alene dels i Samarbejde med andre af Laboratoriets Personale (s. d.) udført histokemiske og cytokemiske Arbejder. Han har udarbejdet en større Oversigt

over Teknikken ved Anvendelse af det Cartesianske Dykkerrespirometer. I Samarbejde med Professor LINDERSTRØM-LANG har han fortsat og afsluttet de i forrige Beretning omtalte Studier over Gasdiffusion. Undersøgelserne over Mikro-Kjeldahlmetoden er ligeledes afsluttede. Endvidere har Dr. HOLTER fortsat de i forrige Beretning omtalte Undersøgelser over Kulturer af Amøber og Protozoer. I Samarbejde med Stud. mag. NILS ANDRESEN har Dr. HOLTER fortsat sine Studier over Respirationen hos Amøber, og sammen med Mag. scient. E. ZEUTHEN har han fortsat Undersøgelserne over Udviklingen af Mosaikæg.

Stud. mag. NILS ANDRESEN har som Rockefeller-lønnet Assistent ved Afdelingen fortsat sine morfologiske Studier over Amøben *Chaos Chaos* og endvidere deltaget i de ovenfor nævnte Undersøgelser af HOLTER og ZEUTHEN. Et Arbejde om de cytoplasmatiske Komponenter hos *Chaos Chaos* under Sulteperioder er under Forberedelse.

Cand. polyt. C. F. JACOBSEN har i Samarbejde med Professor LINDERSTRØM-LANG fortsat de i forrige Beretning omtalte Undersøgelser over Volumenændringen ved Proteolysen. Endvidere har Ingeniør JACOBSEN fortsat og paa det nærmeste afsluttet sine syntetiske Arbejder indenfor Thiazolingruppen.

Mag. scient. E. ZEUTHEN har med Støtte af en 1-aarig Bevilling til Laboratoriet fortsat sine Undersøgelser over Forfinelsen af den Cartesianske Dykkermetode. Et Arbejde om dette Emne foreligger trykfærdigt. Endvidere har Magister ZEUTHEN deltaget i de ovennævnte Studier over Udviklingen af Mosaikæg, ved hvilke den af ham udarbejdede Teknik er blevet anvendt.

Dr. H. LEVI har som Gæst ved Afdelingen udarbejdet en Metode til Bestemmelse af Vægtfylden af Gær. Endvidere har Dr. LEVI paabegyndt en Undersøgelse over Temperaturkoefficienten ved den enzymatiske Nedbrydning af Proteinstoffer.

Mag. scient. K. SCHMIDT-NIELSEN har som Gæst ved Afdelingen afsluttet sin i forrige Beretning omtalte Udarbejdelse af en Mikro-Fedtbestemmelsesmetode (se Fortegnelsen over offentliggjorte Arbejder). Magister SCHMIDT-NIELSEN er for Øjeblikket beskæftiget med en Mikro-Jodtalsbestemmelse.

Fru Overlæge R. RASK-NIELSEN har afsluttet sine mikroenzymatiske Studier over Leukocyter og paabegyndt en Undersøgelse af Peptidasefordelingen i Pylorusorganet hos Svinet.

Cand. med. E. GUDIKSEN har som Gæst ved Afdelingen fortsat sine tidligere nævnte Undersøgelser over Sammensætningen af Mavesaften ved varierende Sekretionsintensitet. Et Arbejde om dette Emne foreligger trykfærdigt.

Cand. polyt. J. BRÜNNICHE FUNDER har som Gæst ved Afdelingen foretaget en Undersøgelse over Væksten og Proteasedannelsen hos *Bacillus subtilis*.

Foruden de allerede ovenfor nævnte har følgende Gæster i Aarets Løb studeret ved Afdelingen:

Læge CLAUS BRUUN (København), Dr. phil. TYGE BØCHER (København), Dr. med. M. FABER (København), Professor G. HEVESY (København), Civilingeniør E. IVERSEN (København), Tandlæge BODIL SCHMIDT-NIELSEN (København), Professor E. SØRENSEN (København), Stud. mag. J. WANGEL (København), Fil. mag. CHRISTER WERNSTEDT (Stockholm) og Læge H. VOLDBY (København).

Følgende Arbejder er publicerede (for de ovenfor ikke omtalte Forfatteres Vedkommende sammenlign tidligere Aarsberetninger):

NILS ANDRESEN: Cytoplasmatic components in the Amoeba *Chaos Chaos* Linné. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Série chimique. Vol. 24, No. 7. 1942.

MOGENS FABER: Studier over Serumcholinesterasens Variationer. Disputats. København 1941.

ANDERS GRÖNWALL: Studies on the solubility of lactoglobulin.

I. The solubility of lactoglobulin in dilute solutions of sodium chloride at varying ionic strength and hydrogen ion activity.

II. The solubility of lactoglobulin in the presence of amino acids and simple peptides.

III. Interactions in systems containing lactoglobulin and ovalbumin.

ANDERS GRÖNWALL: The solubility of euglobulin in the presence of pseudoglobulin and serum albumin.

Compt. rend. Lab. Carlsberg, Série chimique. Vol. 24, No. 8—11. 1942.

HILDE LEVI: A Geiger counter arrangement applied to measurements of radioactive indicators in biological research. Acta Physiol. Scand. Vol. 2, Fasc. 3—4. 1941.

K. LINDERSTRØM-LANG and H. HOLTER: Diffusion of gases through protective seals of oil or flotation medium in the cartesian diver micro respirometer. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Série chimique. Vol. 24, No. 6. 1942.

CARSTEN OLSEN: Water culture experiments with higher green plants in nutrient solutions having different concentrations of calcium.

CARSTEN OLSEN: On the chlorophyll content of sun leaves and shade leaves of beech (*Fagus silvatica*). Compt. rend. Lab. Carlsberg, Série chimique. Vol. 24, No. 4—5. 1942.

KNUT SCHMIDT-NIELSEN: Microtitration of fat in quantities of 10^{-5} gram. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Série chimique. Vol. 24, No. 12. 1942.

Den fysiologiske Afdeling.
(Leder: Professor, Dr. Ø. WINGE).

De praktiske Forædlings- og Dyrkningsforsøg med Byg og Humle er fortsat, og de forskellige Typer er analyseret paa Laboratoriet, ligesom Carlsberg Bryggerierne har foretaget midlertidige Undersøgelser over en Række nye Bygtypers Maltningsegenskaber og afprøvet den paa Forsøgsgaarden »Nordgaarden« avlede Humles Brygningsværdi.

Professor Ø. WINGE har foretaget Forsøg paa ved Krydsning af henholdsvis Laktose- og Maltoseforgærende Saccharomyces-Arter at fremstille en Hybrid, der forgærer begge Sukkerarter — dog hidtil forgæves. Endvidere har Professor WINGE undersøgt Spaltningsforhold hos den 1-sporede *Saccharomyces unisporus* samt hos *Saccharomyces lactis*. En Række Pressegær-Hybrider er desuden fremstillet med Forædlingsformaal for Øje. Mykologiske Studier over danske Svampe er fortsat.

Den 15. Maj 1942 har Professor WINGE holdt et Foredrag i »Dansk Brygmesterforening« om Laboratoriets Gær-Undersøgelser.

Den ordinære Assistent, Dr. phil. AAGE SKOVSTED, har assisteret ved Byg- og Humleforsøgene; desuden er Mutationsundersøgelserne over *Nadsonia Richteri* blevet fortsat, og Hovedresultaterne er gjort rede til Publikation. Indsamlingen og Beskrivelsen af danske Svampearter i Forbindelse med Professor WINGE er blevet fortsat. Yderligere er den systematisk-cytologiske Undersøgelse over Malvaceer blevet fortsat, dels ved Krydsningsforsøg indenfor Slægterne *Abutilon*, *Anoda*, *Sida* og *Malvastrum*, dels ved systematiske Arbejder, hvorved der er opnaaet en ny Afgrænsning af Slægten *Gossypium* og de tilgrænsende Slægter. En foreløbig Oversigt herover er udarbejdet til »Handbuch der Züchtung«.

Ekstraordinær Assistent, Cand. pharm. SVEND STANGEGÅRD

NIELSEN har bistaaet med Byg- og Humleforsøg, særlig ved kemisk Analyse af en Række nye og ældre Sorter. Han har desuden været beskæftiget med ved Krydsning af Gærsvampe at fremstille nye Pressegærtyper, hvis Kulsyreproduktion er maalt ved Hæveprøver.

Ekstraordinær Assistent, Cand. mag. ESBEN DITLEVSEN har bistaaet med genetiske Studier over *Lebistes*, som forventes afsluttede i Aaret 1943, samt med eksperimentelle Undersøgelser over Kønsforholdet hos Ørred. Han har paabegyndt Undersøgelser over Gærsvampen *Schwanniomyces occidentalis* og har desuden deltaget i det almindelige Arbejde ved Bygforsøgene samt foretaget Interkaleringer i Særtryksamlingen.

Frk. AASE HJORT har fortsat sit Arbejde med *Endomycopsis capsularis* og paabegyndt Undersøgelse af *Saccharomycodes bisporus*. Hun har yderligere vedligeholdt Laboratoriets Samlinger af Gær- og Skimmelsvampe.

Følgende Afhandlinger er offentliggjort i Aarets Løb:

Ø. WINGE: Gæslingeblomsten, *Erophila verna* L. Naturens Verden. XXV. 1941.

Ø. WINGE: Sur l'hétérothallisme du *Saccharomycodes Ludwigii*. Scientia Genetica. Vol. 2. 1941.

Ø. WINGE: Croisement inter-spécifique chez les champignons. Ibidem. Vol. 2. 1941.

Ø. WINGE: Emil Chr. Hansen. I Anledning af Hundredaarsdagen for hans Fødsel d. 8. Maj 1842. Naturens Verden. XXVI. 1942.

Ø. WINGE: Om Mulighed for Gær-Forædling. Bryggeritidende. Nr. 6, 1942, samt Svenska Bryggareföreningens Månadsblad, Nr. 8 og Nr. 9, 1942.

Den gæringsfysiologiske Underafdeling.
(Leder: Dr. NIELS NIELSEN).

Undersøgelserne over Gærens Kvælstofassimilation er blevet fortsat. Dr. NIELSEN har udarbejdet en samlet Fremstilling af de paa Laboratoriet gennemførte Undersøgelser til »Ergebnisse der Biologie«; denne Afhandling er i Trykken. Endvidere er disse Undersøgelser blevet udstrakt til *Torula utilis* og forskellige Gærarter.

Ved Hjælp af de tidligere udarbejdede biologiske Metoder har Dr. NIELSEN og Cand. mag. HARTELIUS undersøgt Forekomsten af Biotin og β-Alanin i Dyr og Planter samt i Jord.

Undersøgelserne over Gærvækststoffer og gæringsstimulerende Stoffer er blevet fortsat. Til Brug for disse Undersøgelser har Cand. polyt. Gordon Johansen fremstillet Pantothensyre og andre Vækststoffer.

Cand. mag. Hartelius har paabegyndt Undersøgelser med det Formaal nærmere at bestemme, hvori β-Alaninets Virkning paa Gær bestaar. To foreløbige Meddelelser om β-Alaninets Indflydelse paa Gærens Aanding og paa Gærens Kvælstofindhold er i Trykken. Desuden er der foretaget Undersøgelser over β-Alaninets Indvirkning paa den økonomiske Koefficient. Endvidere har han foretaget Undersøgelser over β-Alaninets Indvirkning paa andre Organismers Aanding.

Dr. Nielsen har sammen med Cand. polyt. Gordon Johansen fortsat Undersøgelserne over kvælstofbindende Bakterier. Der er blevet gennemført Undersøgelser over Citronsyrens og andre organiske Syrers Betydning for Gærens Vækst. De sammenlignende Undersøgelser over forskellige Bakteriestammers Kvælstofassimilation og deres Vækststofbehov er blevet fortsat. Endvidere er der blevet paabegyndt Undersøgelser med det Formaal at undersøge, om der i Bælgplanter findes særlige, for *B. radicicola* gavnlige Stoffer. Endvidere er der blevet foretaget Undersøgelser over β-Alaninets Betydning for Bakterierne.

Sammen med Dr. E. K. Gabrielsen har Dr. Nielsen fortsat Undersøgelserne over Stofudvekslingen mellem *B. radicicola* og Bælgplanter. Endvidere er Undersøgelserne over grønne Planters Assimilation af Kvælstofforbindelser blevet fortsat.

Cand. med. Valdemar Poulsen har foretaget Undersøgelser over Vækststoffernes Indflydelse paa forskellige Bakterier.

Sammen med Professor G. Hevesy har Dr. Nielsen fortsat Undersøgelserne over Kaliumudvekslingen hos Gær, og der er blevet paabegyndt Undersøgelser over Bromudvekslingen. Endvidere er der gennemført Undersøgelser over Virkningen af ultraviolette Straaler og Røntgenstraaler paa Gær og *B. coli.*

Efter Indbydelse fra Reichsforschungsrat har Dr. Nielsen den 22. Oktober 1941 holdt Foredrag i Berlin om Undersøgelserne over Gærens Kvælstofassimilation.

Der er stillet forskellige Renkulturer og Vækststofpræparater til Raadighed for andre Laboratorier.

Der er i Aarets Løb offentliggjort følgende Afhandlinger (for de ovenfor ikke omtalte Undersøgelsers Vedkommende sammenlign Aarsberetning for 1940—41):

VAGN HARTELIUS: Untersuchungen über das Vorkommen einer Bioskomponente, Bios F, in Pflanzenextrakten. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol. Vol. 23, No. 15. 1941. Planta. Bd. 32. 1941.

GEORGE HEVESY and NIELS NIELSEN: Potassium interchange in yeast cells. Acta Physiol. Scand. Vol. 2. 1941.

NIELS NIELSEN: Untersuchungen über die Wirkung von Aneurin, Pyrimidin und Thiazol auf Hefe. Arch. f. Mikrobiologie. Bd. 12. 1941.

NIELS NIELSEN: Erwiderung. Ztschr. f. Spiritusindustrie. Bd. 65. 1942.

NIELS NIELSEN: Planternes Vækststoffer og andre Virkestoffer. Ugeskrift for Landmænd. 1942.

NIELS NIELSEN und VAGN HARTELIUS: Wuchsstoffwirkung der Aminosäuren. XI. Methode zur Bestimmung kleiner Mengen von β-Alanin in tierischen und pflanzlichen Substanzen. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol. Vol. 23, No. 16. 1941. Biochem. Ztschr. Bd. 309. 1941.

NIELS NIELSEN und VAGN HARTELIUS: Methode zur Bestimmung kleiner und kleinster Mengen von Biotin in tierischen und pflanzlichen Substanzen. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol. Vol. 23, No. 18. 1942. Biochem. Ztschr. Bd. 311. 1942.

NIELS NIELSEN und GORDON JOHANSEN: Untersuchungen über biologische Stickstoffbindung. VI. Einfluss von Zitronensäure und anderen organischen Säuren auf das Wachstum verschiedener Stämme von *B. radicicola* und *B. radiobacter*. Compt. rend. Lab. Carlsberg, Sér. physiol. Vol. 23, No. 19. 1942.

Af »Comptes rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg«, Série chimique, udkom i Regnskabsaaret 1941—42 Vol. 24, No. 4—12, ialt $10^1/_2$ Ark. Af Série physiologique udkom Vol. 23, No. 15—19, ialt 10 Ark.

Laboratoriets Personale er uforandret, se Beretningerne for 1937—38 og 1939—40.

Angaaende Regnskabet henvises til Ekstrakten S. 77.

Bestyrelsen for Carlsberg Laboratoriet den 16. November 1942.

A. C. ANDERSEN. NIELS BJERRUM.

N. HJELTE CLAUSSEN. J. HJELMSLEV. KNUD JESSEN.

Afdeling B

Carlsbergfondets videnskabelige Understøttelser.

I 1941—42 indkom der 312 Ansøgninger om et samlet Beløb af ca. 1.590.000 Kr. Der bevilgedes i alt 994.740 Kr. 35 Øre. Af det Beløb, som Afdelingen havde bevilget, men endnu ikke udbetalt d. 30. September 1942 (jfr. Noten S. 78), var bortfaldet 71.079 Kr. 89 Øre.

I 1941—42 blev der udbetalt til videnskabelige Formaal 1.168.347 Kr. 93 Øre[1]. Beløbet fordeler sig saaledes:

1. Landsarkivar, Cand. mag. Svend Aakjær til Studier i ældre dansk Landbrugs- og Bebyggelseshistorie 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
2. Samme til Dækning af Udgifter ved Arkivundersøgelser 919 Kr.
3. Professor, Dr. phil. Erik Abrahamsen til Forskning og Udgivelse af Melodier til »Danmarks gamle Folkeviser« 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
4. Adelsaarbogsforeningen til Udarbejdelse og Trykning af Stamtavler og Slægtsbeskrivelser m. v. af danske adelige Familier 1.500 Kr.
5. Dr. phil. Ada Adler til en kritisk Udgave af det græske Etymologicum m. m. 7.000 Kr. Tolvte Bidrag af samlede Bevillinger paa 84.000 Kr.
6. Samme til Medhjælp ved denne Udgave m. m. 1.400 Kr. Trettende Bidrag af samlede Bevillinger paa 21.000 Kr.
7. Viceadmiral G. C. Amdrup, Professor emer. O. B. Bøggild, Professor William Thalbitzer og Professor, Dr. phil. Niels Nielsen til Udgivelse i »Meddelelser om Grønland« af de videnskabelige Resultater fra »Dansk Nordøstgrønlands Ekspedition 1938—39« under Ledelse af Cand. polit. Ebbe Munck

[1] Det samlede udbetalte Beløb har været 1.196.445 Kr. 24 Øre. Heri er ovenfor fradraget Refusioner til samlet Beløb af 28.097 Kr. 31 Øre. Af dette sidste Beløb vedrører 7.379 Kr. 53 Øre Bevillinger fra tidligere Regnskabsaar; Resten er i nedenstaaende Fortegnelse ført til Indtægt for de paagældende Bevillinger.

og Greve Eigil Knuth, 4.763 Kr. 87 Øre. Andet Bidrag af en Bevilling paa 15.000 Kr.

8. Undervisningsassistent ved Københavns Universitet, Dr. phil. Harry Andersen til en Undersøgelse af det runedanske Sprog fra ca. 7—800 til ca. 1300 1.200 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 2.400 Kr.
9. Lektor ved Københavns Universitet, Mag. art. Poul Andersen og Cand. mag. Svend Smith til fonetiske Apparater 43 Kr. 32 Øre. Tredie Bidrag af en Bevilling paa 400 Kr.
10. Professor emer., Dr. phil. Vilh. Andersen til Fuldendelse af hans Værk om Horats' Eftervirkning i den europæiske Litteratur 2.000 Kr. Andet Bidrag af en femaarig Bevilling.
11. Adjunkt, Dr. phil. Arthur Arnholtz til Udarbejdelse af en Afhandling om dansk Sanghistorie 666 Kr. 50 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 4.000 Kr.
12. Professor, Dr. phil. Erik Arup til Studier i Danmarks Historie i 17.—19. Aarhundrede 2.400 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
13. Lektor ved Københavns Universitet, Mag. art. Kaj Barr til Undersøgelser over det iranske Verbalsystem 1.800 Kr.
14. Professor, Dr. phil. Kaj Berg til Dækning af Udgifter ved ferskvandsbiologiske Studier over Fauna i rindende Vand 800 Kr.
15. Professor, Dr. phil. Einar Biilmann til Studier indenfor den organiske Kemi 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
16. Docent, Dr. phil. F. J. Billeskov Jansen til Udarbejdelse af en Afhandling om Fortællekunstens Udvikling i dansk Litteratur i det 19. Aarhundrede 1.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.
17. Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. & scient. Kaj Birket-Smith til Bearbejdelse af Materiale vedrørende det arktiske Omraades Etnografi og Arkæologi 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
18. Samme som Tilskud til Udgivelsen af en Fremstilling af den almindelige Etnologi 2.000 Kr.
19. Direktør for Dansk biologisk Station, Dr. phil. H. Blegvad til Undersøgelse over marine Bunddyrs Biologi i de danske Farvande 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

20. Professor, Dr. phil. ANDREAS BLINKENBERG til Dækning af Udgifter ved Studier over fransk Ordstilling 1.200 Kr.
21. Professor emer., Dr. phil. CHR. BLINKENBERG som aarlig Lønning efter Statuternes § IX c 9.000 Kr.
22. Fhv. Bibliotekar, Lektor, Dr. phil. SIGFÚS BLÖNDAL til Studier over islandsk Filologi og Historie 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
23. Kgl. Ordenshistoriograf, Dr. phil. LOUIS BOBÉ til litteratur- og kulturhistoriske Studier 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
24. Professor, Dr. phil. HARALD BOHR som aarlig Lønning efter Statuternes § IX c 5.000 Kr.
25. Samme til Medhjælp ved Bearbejdelsen af et større funktionsteoretisk Materiale 2.400 Kr.
26. Professor, Dr. phil. & scient. & techn. & jur. NIELS BOHR til lønnet Medhjælp og til Apparater ved Undersøgelser indenfor Atomteorien 45.000 Kr.
27. Samme som aarlig Lønning efter Statuternes § IX c 12.000 Kr.
28. KOMITÉEN FOR »THE BOTANY OF ICELAND« til Trykning af M. P. Christiansen: »The Taraxacum-Flora of Iceland« og Johs. Grøntved: »The Pteridophyta and Spermatophyta of Iceland« 14.284 Kr.
29. Samme til Honorar for Bibliotekar, Mag. scient. Johs. Grøntved 600 Kr.
30. Amanuensis ved Københavns Universitet, Dr. phil. JOHS. BOYE PETERSEN til Studium af Jord- og Ferskvandsalger 1.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
31. Professor, Dr. phil. P. BOYSEN JENSEN til plantefysiologiske Studier, især til Undersøgelser over Vækststoffer og deres Betydning for Planterne, 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
32. Samme til Medhjælp ved plantefysiologiske Forsøg 720 Kr.
33. Samme og Professor ved Landbohøjskolen, Dr. phil. C. A. JØRGENSEN til sammenlignende Undersøgelser over Stofproduktionen hos normale, diploide og tetraploide Former af forskellige Solanum-Arter 650 Kr. 15 Øre. Andet Bidrag af en Bevilling paa 2.000 Kr.
34. Professor, Dr. phil. FRITHIOF BRANDT til Afslutning af et

Værk om Psykologi 1.500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.

35. Professor emer., Dr. phil. HANS BRIX til Fuldendelse af en Bog om Holbergs samtlige Komedier 2.000 Kr.
36. Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. H. C. BROHOLM til Studier over Bronzealderen i Danmark 1.200 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
37. Fast videnskabelig Assistent ved Københavns Universitets zoologiske Museum, Dr. phil. A. FR. BRUUN til Undersøgelser over oceaniske Fisk og Bløddyr 1.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
38. Rektor, Dr. phil. H. V. BRØNDSTED til Studier over eksperimentel Morfologi og Cytologi 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
39. Samme til Dækning af Udgifter ved Undersøgelser over Spongiernes Formdannelsesprocesser 2.200 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.
40. Professor, Dr. phil. JOHANNES BRØNDSTED til Studier i nordisk Arkæologi 2.400 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
41. Samme til Medhjælp til Bearbejdelse af forhistorisk antropologisk Materiale ud fra Synspunktet arkæologisk Datering 1.200 Kr.
42. Professor, Dr. phil. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN til Studier indenfor dansk Sproghistorie 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
43. Samme til videnskabelig uddannet Medhjælp 3.000 Kr.
44. Professor, Dr. phil. J. N. BRØNSTED til Studier indenfor den fysiske Kemis Omraade 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
45. Overlæge, Dr. med. E. BUSCH og Professor, Dr. med. MOGENS FOG til Fremstilling af et Apparat til Elektroencefalografi 7.500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 12.500 Kr.
46. Fast videnskabelig Assistent ved Københavns Universitets planteanatomiske Laboratorium, Dr. phil. T. W. BØCHER til Dækning af Udgifter ved Undersøgelser af danske Klitter og Strandskrænter 2.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.
47. Fhv. Bibliotekar, Dr. phil. FR. BØRGESEN til algologiske Undersøgelser 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
48. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF INSTRUMENTER OG APPARATER. Til Filmsapparater til Undersøgelse af Oplevelse af Hand-

lingsforløb 1.515 Kr. (For Tiden stillet til Raadighed for Professor, Dr. phil. Edgar Rubin).

49. CARLSBERGFONDETS UDGRAVNING I HAMA til Bearbejdelse af Ekspeditionens Materiale 29.322 Kr. 34 Øre. Fjerde Bidrag af samlede Bevillinger paa 75.000 Kr.

50. Undervisningsassistent ved Københavns Universitet, Dr. phil. AKSEL E. CHRISTENSEN til en historisk-statistisk Undersøgelse af de adelige Hovedgaardes Vilkaar og Udvikling i 15. Aarhundrede 1.330 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 4.000 Kr.

51. Museumsinspektør, Mag. scient. CARL CHRISTENSEN (†) til botaniske Undersøgelser 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

52. Arkitekt CHARLES CHRISTENSEN til Studier og Rekonstruktioner af danske Bygningsværker fra ældre Tid 1.200 Kr.

53. Fhv. Arkivar, Cand. mag. CARL S. CHRISTIANSEN til Trykning af en Skildring af Formuesforhold i Danmark under de første Enevoldskonger, 1660—1700, 7.587 Kr. 78 Øre. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 7.955 Kr. 18 Øre.

54. Lektor, Dr. phil. S. P. CORTSEN (†) til etruskiske Studier 600 Kr.

55. DANMARKS TOPOGRAFISK-BOTANISKE UNDERSØGELSE til kartografisk Bearbejdelse og Udgivelse af Undersøgelsens Materiale 1.500 Kr. Fjerde Bidrag af en Bevilling paa 9.000 Kr.

56. DANSK FOLKEMINDESAMLING til Tilvejebringelse af Afskrifter af ældre danske Folkesagn som Grundlag for en Udgave af danske Folkesagn 1622—1843 1.000 Kr.

57. DANSK NATURHISTORISK FORENING til Udgivelse af Victor Hansen: »Sandspringere og Løbebiller« (Larverne ved Sv. G. Larsson) og W. van Deurs: »Pyralider« 2.000 Kr.

58. DET KONGELIGE DANSKE SELSKAB FOR FÆDRELANDETS HISTORIE til forberedende Arbejder til en Udgave af Kong Christian VIII.s Dagbøger og efterladte Papirer 3.589 Kr. 35 Øre. Niende Bidrag af samlede Bevillinger paa 18.100 Kr.

59. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB til Udgivelse af a) Thomas Kingos Skrifter, b) Gamle danske Bønnebøger, c) Paulus Helies Skrifter og d) Adam Oehlenschlægers Brevvekslinger ialt 13.706 Kr. 35 Øre.

60. Samme til en ny Udgave af Saxos Danmarks Historie 5.330 Kr. 10 Øre. Bidrag af en større Bevilling.

61. Samme til Udgivelse af Danmarks gamle Landskabslove 1.180 Kr. 60 Øre.
62. Samme til Udgivelse af den af Verner Dahlerup grundlagte Ordbog over det danske Sprog 47.994 Kr. 50 Øre. Seksogtyvende Bidrag af samlede Bevillinger paa 1.012.298 Kr. 92 Øre.
63. Samme til Anskaffelse af Hjælpemidler m. v. til Ordbogens Redaktører 72 Kr. 55 Øre. Fjortende Bidrag af samlede Bevillinger paa 5.376 Kr.
64. Samme til Udgivelse af et Diplomatarium Danicum 39.545 Kr. 56 Øre.
65. Samme til et Registerhefte til Georg og Edvard Brandes' Brevveksling med nordiske Forfattere og Videnskabsmænd 4.455 Kr. 85 Øre.
66. Amanuensis ved Københavns Universitet, Dr. phil. MAGNUS DEGERBØL til Bearbejdelse af Danmarks og Grønlands Pattedyr i Fortid og Nutid 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
67. Samme, Statsgeolog, Dr. phil. JOHS. IVERSEN og Museumsinspektør, Dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til Bearbejdelse af pollenanalytisk og zoologisk Materiale vedrørende Køkkenmøddingproblemet 9.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.
68. Redaktør ved Ordbog over det danske Sprog, Dr. phil. PAUL DIDERICHSEN til syntaktiske Undersøgelser af ældre danske Lovtekster 800 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 4.000 Kr.
69. Arkitekt EJNAR DYGGVE til arkæologiske Studier 4.800 Kr.
70. Samme til Dækning af Udgifter ved hans Arbejde 2.000 Kr.
71. Professor, Dr. phil. RICHARD EGE til Dækning af Udgifter ved Undersøgelser 1.839 Kr. 68 Øre.
72. Dr. phil. VILH. EGE til Trykning af en Afhandling om Transplantationsforsøg med *Zoarces viviparus* L. 3.642 Kr. 15 Øre.
73. Fhv. Bibliotekar, Cand. mag. H. EHRENCRON-MÜLLER til Udarbejdelse af et Supplement og Tillæg til »Bibliotheca Danica« 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
74. Leder af Aarhus Universitets anatomiske Institut, Professor LÁRUS EINARSON til histologisk-fysiske Undersøgelser over Nervecellernes indre Struktur med specielt Udgangspunkt i

de protoplasmatiske Tilstandsændringer, der sker i Cellerne ved Mangel paa det neuro-myotrope Vitamin E, 1.600 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.600 Kr.

75. Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, Mag. art. HANS ELLEKILDE til Forarbejder til »Nordens Gudeverden« II 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

76. Professor, Dr. phil. CHRISTIAN ELLING til Dækning af Udgifter ved Indsamling af Stof til en samlet Fremstilling af Danmarks Kunsthistorie i det 18. Aarhundrede 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.

77. Cand. mag. POVL ENGELSTOFT og Overbibliotekar SVEND DAHL til Udgivelse af Dansk biografisk Leksikon 39.400 Kr. Tolvte Bidrag af samlede Bevillinger paa 444.000 Kr.

78. Cand. mag. POVL ENGELSTOFT og Arkivar, Dr. theol. BJØRN KORNERUP til forberedende Arbejde paa en ny Udgave af S. V. Wibergs danske Præstehistorie 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.

79. Viceskoleinspektør, Dr. phil. P. ESBEN-PETERSEN (†) til Indsamling af og Studium af danske Neuroptera og Hymenoptera, særlig for Sønderjyllands Vedkommende, 500 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling,

80. Lektor ved Aarhus Universitet, Dr. phil. TROELS FINK til Dækning af Udgifter ved Arkivundersøgelser 1.000 Kr.

81. Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. POUL FOSSING (†) til Undersøgelser af Efterretninger i den græske og latinske Oldtidslitteratur om Nordeuropas Lande og Folk 1.000 Kr.

82. Professor, Dr. med. L. S. FRIDERICIA og Medicinaldirektør, Dr. med. JOHS. FRANDSEN til Undersøgelser over Befolkningens Ernæring og Ernæringstilstand 15.000 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 30.000 Kr.

83. Professor emer., Dr. phil. AAGE FRIIS til Medhjælp 4.000 Kr.

84. Samme til videnskabeligt Arbejde med Danmarks Historie i 18. og 19. Aarhundrede 7.600 Kr.

85. Samme til Trykning af »Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark«, 3.—4. Bd., 235 Kr. Tredie Bidrag af en Bevilling paa 6.500 Kr.

86. Samme, Fru ELISE KOPPEL og fhv. Udenrigsminister, Dr. phil. P. MUNCH til Udgivelse af et Oplysnings- og Registerbind

til Udgaven af A. F. Kriegers Dagbøger 1.294 Kr. 20 Øre. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 12.700 Kr.

87. Dr. phil. ASTRID FRIIS til Studier i det 16. og 17. Aarhundredes Historie 1.600 Kr.

88. Forfatter, Cand. mag. OLUF FRIIS til Udarbejdelse af »Den danske Litteraturs Historie« 2.000 Kr.

89. Fast videnskabelig Assistent ved Landbohøjskolen, Dr. phil. E. K. GABRIELSEN til Undersøgelse over Planternes Kulsyreassimilation 600 Kr.

90. Samme til en Molls Mikro-Termosøjle 420 Kr.

91. Lektor. Dr. phil. OLAF GALLØE til lichenologiske Studier 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

92. Dr. phil. PAUL GELTING til Bearbejdelse af det paa Dansk Nordøstgrønlandsekspedition 1938—39 indsamlede botaniske Materiale 1.000 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 2.000 Kr.

93. GEODÆTISK INSTITUT (Professor, Dr. phil. N. E. NØRLUND) til Drift af den seismiske Station ved København 3.400 Kr.

94. DET KGL. DANSKE GEOGRAFISKE SELSKABS EKSPEDITION TIL CENTRALASIEN, under Ledelse af Forfatteren Henning Haslund-Christensen, til Dækning af Overskridelse samt af Udgiften til Hjemsendelsen af Materiale fra Peking 2.400 Kr.

95. Arkivar i Rigsarkivet P. B. GRANDJEAN til Udarbejdelse af en dansk Sigillografi med Hovedvægt paa Middelalderens Seglvæsen 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

96. Samme til Fotografering af Segl 125 Kr. Fjerde Bidrag af en Bevilling paa 1.200 Kr.

97. Samme til en Studierejse til Stockholm 450 Kr.

98. Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, Cand. mag. H. GRÜNER-NIELSEN til Arbejde ved Udgivelse af danske Folkevisetekster og dansk Folkemusik, samt Studier vedrørende færøsk Folkemusik og danske Dialektsamlinger fra ca. 1700, 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

99. Samme til Trykning af Nodeeksemplerne af en Redegørelse for den færøske Kvadmelodis Bygning og Tonalitet 540 Kr.

100. Lektor ved Københavns Universitet, Dr. phil. KAARE GRØNBECH til Fuldførelse af Vilh. Thomsens Udgave af de oldtyrkiske Indskrifter 2.500 Kr.

101. Samme til Trykning af en komansk (middeltyrkisk) Ordbog 5.558 Kr. 20 Øre.

102. Professor, Dr. phil. & theol. VILH. GRØNBECH til religionshistoriske Studier 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
103. Samme til videnskabelig uddannet Medhjælp 1.000 Kr.
104. Samme til Udgivelse af »Hellas«, Bd. 1—2, 5.632 Kr.
105. Museumsinspektør, Dr. phil. OLAF HAGERUP til Bearbejdelse af botanisk Materiale indsamlet paa Professor O. Olufsens Ekspedition til fransk Sudan 1.200 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
106. Professor, Dr. phil. LOUIS L. HAMMERICH til Studier indenfor Middelalderfilologi og Lingvistik 2.400 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
107. Dr. phil. KAJ HANSEN til Assistance ved Bearbejdelsen af Materiale af Phytoplankton og Bunddyr fra Præstø Fjord 3.000 Kr.
108. Professor, Dr. techn. JULIUS HARTMANN til akustiske Studier 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
109. Samme til Dækning af Udgifter ved akustiske Undersøgelser 1.000 Kr.
110. Professor, Dr. phil. JÓN HELGASON til Udgivelse af udvalgte Breve fra Biskop Brynjólfur Sveinssons Kopibøger 1.600 Kr.
111. Adjunkt, Dr. phil. ALF HENRIQUES til Forarbejder til en Monografi over Knud Lyhne Rahbek 1.200 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.600 Kr.
112. Direktør ved Observatoriet og Professor ved Universitetet i Leiden, Dr. math. & phys. EJNAR HERTZSPRUNG til Studier paa astrofysisk Omraade 4.500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 6.000 Kr.
113. Arkivar, Dr. phil. HOLGER HJELHOLT til historiske Studier 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
114. Professor, Dr. phil. & techn. J. HJELMSLEV til videnskabelig Assistance 900 Kr. Femte Bidrag af en Bevilling paa 5.400 Kr.
115. Professor ved det gymnastiske Centralinstitut i Stockholm, Dr. phil. ERIK HOHWÜ CHRISTENSEN til Udarbejdelse af en Monografi over Muskelarbejdets Fysiologi 2.400 Kr.
116. HOLBERG-SAMFUNDET AF 3. DECEMBER 1922 til Honorarer ved en ny illustreret Udgave af Holbergs Niels Klim i dansk Oversættelse 800 Kr.

117. Lektor, Dr. phil. SØREN HOLM til Dækning af Udgifter ved et religionsfilosofisk Arbejde 800 Kr.
118. Docent, Dr. phil. JENS HOLT til en sprogvidenskabelig Undersøgelse over Aspektbegrebet 1.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.
119. Afdelingsleder ved Carlsberg Laboratoriet, Dr. phil. HEINZ HOLTER til histokemiske Undersøgelser 2.000 Kr.
120. Professor, Dr. phil. CARSTEN HØEG til Studium af byzantinsk Musik og græsk Papyrologi 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
121. Samme til Medhjælp ved Bearbejdelsen af græske Papyri 1.500 Kr. Syvende Bidrag af samlede Bevillinger paa 9.000 Kr.
122. Samme til Udgivelse af Papyri Graecae Haunienses, Fasc. 1, 2.800 Kr.
123. Museumsinspektør, Mag. scient. R. HØRRING til Ringmærkning af ynglende Fugle i Danmark 500 Kr.
124. INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI til historiske Undersøgelser 15.000 Kr.
125. Docent, Dr. jur. STIG IUUL til Studier over det 16. Aarhundredes danske Retshistorie 1.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 4.000 Kr.
126. Dr. phil. LIS JACOBSEN til Afslutning af Udgaven af Danmarks Runeindskrifter 24.350 Kr. 48 Øre. Trettende Bidrag af samlede Bevillinger paa 215.515 Kr. 60 Øre.
127. Assistent under Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, Dr. phil. AAGE J. C. JENSEN til Undersøgelse af Variationer fra Sted til Sted af Forekomst af Invertebrater og Fisk i Kalvebodstrand og Køge Bugt 1.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.
128. Professor emer., Dr. phil. AD. S. JENSEN til zoologiske Arbejder 2.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.
129. Samme og Professor, Dr. phil. R. SPÄRCK til Trykning af en engelsk Udgave af Herluf Winges »Pattedyr-Slægter«, Bd. 1—3, 2.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 9.500 Kr.
130. Samme, Professor, Dr. phil. R. SPÄRCK og Dr. phil. Å. VEDEL TÅNING til Udgivelse af et Værk om den islandske Fauna 3.000 Kr. Tredie Bidrag af en fireaarig Bevilling.
131. Dr. phil. HANS JENSEN til Studier over Danmarks sociale,

kulturelle og politiske Historie i Tiden efter 1864 og frem til ca. 1880 1.600 Kr.

132. Fast videnskabelig Assistent ved Københavns Universitets kemiske Laboratorium, Dr. phil. K. A. JENSEN til Assistance ved analytisk og syntetisk Arbejde ved Undersøgelser over Sulfanilylderivater af heterocykliske Aminer 600 Kr.

133. Konst. Bibliotekar, Dr. phil. POVL JOHS. JENSEN til Udarbejdelse af en Bog om Plotin 1.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.

134. Dr. phil. KNUD JEPPESEN til Studier over italiensk Musik, særlig i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede, 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

135. Professor emer., Dr. phil. & litt. & jur. OTTO JESPERSEN til sprogvidenskabelige Studier 3.600 Kr. Andet Bidrag af en tiaarig Bevilling.

136. Samme til videnskabelig uddannet Medhjælp 1.000 Kr.

137. Samme til Trykning af Bd. 6 af »A Modern English Grammar on Historical Principles« 13.403 Kr. 20 Øre.

138. Assistent under Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, Dr. phil. POUL JESPERSEN til Planktonundersøgelser og andre havbiologiske Undersøgelser 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

139. Professor, Dr. phil. BØRGE JESSEN til matematiske Studier 2.400 Kr.

140. Samme til videnskabelig Medhjælp 1.000 Kr.

141. Professor, Dr. phil. KNUD JESSEN til Dækning af Udgifter ved botaniske Undersøgelser 2.600 Kr.

142. Samme og Professor, Dr. phil. R. SPÄRCK til Udgivelse af den videnskabelige Bearbejdelse af de zoologiske og botaniske Indsamlinger i Persien 1.000 Kr. Fjerde Bidrag af en femaarig Bevilling.

143. JURISTFORBUNDET til Udgivelse af Skriftet »Med Lov skal Land bygges« 2.000 Kr.

144. Professor, Dr. phil. C. A. JØRGENSEN til Dækning af Udgifter ved Undersøgelse over Indvirkningen af primitive Kulturforanstaltninger paa Lynghedens Vegetation 400 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 800 Kr.

145. Samme til Afslutning af Bearbejdelsen af Professor, Dr. phil. L. Kolderup Rosenvinges efterladte Samlinger af dan-

ske Havalger 2.200 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 4.800 Kr.

146. Fhv. Bibliotekar, Dr. phil. ELLEN JØRGENSEN til historiske Studier 3.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

147. Dr. phil. HANS JØRGENSEN til Studier over Newārī-Sproget og andre Himalayasprog 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

148. Forfatter, Professor, Dr. phil. JOHANNES JØRGENSEN til Fuldførelse af andet Bind af »Den hellige Birgitta af Vadstena« (1349 til 1373) 2.000 Kr.

149. Mag. scient. E. W. KAISER til Dækning af Udgifter ved en Undersøgelse af Forureningen af vore ferske Vande 1.200 Kr.

150. Fhv. Postmester C. KLITGAARD til Arkivundersøgelser vedrørende Nordjyllands indre Historie 1.200 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

151. Sekretær ved Stednavneudvalget, Cand. mag. GUNNAR KNUDSEN til Studier over dansk Sproghistorie 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

152. Samme til Udgivelse af »Danmarks gamle Personnavne« 9.840 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 44.360 Kr.

153. Professor SØNCKE KNUDSEN til Assistance ved Undersøgelser af anaerobe Bakterier 1.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

154. Dr. phil. LAUGE KOCH til Studier over Grønlands Geologi og Geografi 2.000 Kr.

155. DEN DANSKE KOMITÉ FOR FÆLLES NORDISK UDFORSKNING AF DE RUSSISKE STATSARKIVER til Afslutning af dens Arbejde 2.000 Kr.

156. DET KONGELIGE BIBLIOTEK til Fotografering af Haandskrifter til dansk Litteratur- og Sproghistorie 900 Kr. Fjerde Bidrag af en Bevilling paa 4.500 Kr.

157. Samme til Trykning af et Katalog over Bibliotekets Samling af danske og norske Digteres Originalmanuskripter 2.393 Kr. 90 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 7.500 Kr.

158. Arkivar, Dr. theol. BJØRN KORNERUP til Studier over Danmarks Kirke- og Skolehistorie, især i 16. og 17. Aarhundrede, 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

159. Generaldirektør, Cand. polit. KNUD KORST til Færdiggørelse

af Manuskriptet til det afsluttende Bind af Sundtoldregnskaberne 1660—1783 4.500 Kr.

160. Overlæge, Dr. med. KNUD H. KRABBE til Indkøb af udenlandske Dyr til mikroskopisk Undersøgelse af Mellemhjernen 134 Kr. 52 Øre. Ottende Bidrag af samlede Bevillinger paa 1.600 Kr.

161. Museumsbestyrer, Dr. phil. P. L. KRAMP til zoologiske Undersøgelser, særlig morfologiske og systematiske Undersøgelser af Meduser, 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

162. Fhv. Bibliotekar, Cand. mag. ALFR. KRARUP til Trykning af Supplementbindet til Acta Pontificum Danica 10.349 Kr. 90 Øre. Første Bidrag af samlede Bevillinger paa 13.301 Kr. 40 Øre.

163. Dr. phil. MARIUS KRISTENSEN (†) som Lønning for Oktober Kvartal 1941 efter Statuternes § IX c 3.000 Kr.

164. Professor, Dr. phil. & jur. & med. & scient. AUGUST KROGH og Dr. med. MARIE KROGH til videnskabelig Medhjælp 4.000 Kr.

165. Dr. phil. TORBEN KROGH som Tilskud til Offentliggørelse af en Afhandling om J. L. Heibergs Vaudeviller 396 Kr.

166. Arkivar, Cand. mag. ERIK KROMAN til palæografiske Undersøgelser 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

167. Dr. phil. JENS KRUUSE til Undersøgelse af den litteraturhistoriske Proces ved Overgangen fra Klassicismens til det 18. Aarhundredes Livssyn og Kunstformer 1.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.

168. Fhv. Lærer J. P. KRYGER til Undersøgelse af danske Chalcidier og til Arbejde med Klækning af Billelarver 800 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

169. Dr. phil. VILH. LA COUR til Studier over Danmarks, specielt Sønderjyllands Historie 2.400 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

170. Fhv. Overbibliotekar, Lektor, Dr. phil. H. O. LANGE (†) til ægyptologiske Studier 2.400 Kr.

171. Samme til videnskabelig uddannet Medhjælp ved Bearbejdelsen af demotiske Papyrustekster 4.000 Kr.

172. Professor, Dr. phil. ALEX LANGSETH til molekylspektroskopiske Undersøgelser 2.400 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

173. Samme til Apparater og Præparater til molekylspektroskopiske Undersøgelser 630 Kr. 60 Øre. Sjette Bidrag af samlede Bevillinger paa 35.500 Kr.
174. Samme til videnskabelig Medhjælp 2.400 Kr.
175. Bibliotekar, Cand. theol. KNUD LARSEN og Skoleleder GUSTAV SCHERZ til en Udgave af Niels Stensens Skrifter 4.641 Kr.
176. Konst. videnskabelig Assistent ved Københavns Universitets zoologiske Museum, Dr. phil. SVEN GISLE LARSSON til Dækning af Tegneudgifter ved Undersøgelser over Løbebillernes Systematik 1.800 Kr.
177. Fast videnskabelig Assistent ved Landbohøjskolen, Dr. phil. HENNING LEMCHE til fotografisk Materiale til Fotografering af Insektvinger 49 Kr. 65 Øre. Femte Bidrag af en Bevilling paa 300 Kr.
178. Samme til Studier over Insekternes Fylogeni 1.200 Kr.
179. Samme til Tegninger af Vingeanlæg hos Insekter 81 Kr. Tredie Bidrag af en Bevilling paa 300 Kr.
180. Professor emer., Dr. med. J. LINDHARD til Undersøgelser indenfor Muskelfysiologien 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
181. Rigsarkivar AXEL LINVALD til videnskabelig Medhjælp 1.600 Kr.
182. Samme til Trykning af »Kronens Skøder 1689—1719« 12.296 Kr. 68 Øre. Andet Bidrag af en Bevilling paa 18.000 Kr.
183. Samme og Museumsdirektør, Dr. phil. POUL NØRLUND til forberedende Undersøgelser af Jordfordelingens og Udskiftningens Historie i ca. 30 sjællandske Ryttergods-Landsbyer 5.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.
184. Konst. Rektor, Dr. phil. VILH. LORENZEN til Studier over dansk Bybygnings Historie 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
185. Samme til Udgivelse af »De danske Cistercienserklostres Bygningshistorie« 10.383 Kr. 87 Øre. Tredie Bidrag af samlede Bevillinger paa 15.388 Kr.
186. Professor, Dr. phil. HAKON LUND til Assistance ved kemiske Undersøgelser over Kulbrinten Pyren 2.000 Kr.
187. Dr. phil. ERIK LUNDING til Fuldendelse af et Værk angaaende Kampen om det borgerlige Liv i tysk Digning 1.500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.

188. Professor, Dr. med. EINAR LUNDSGAARD til Undersøgelser over isolerede, kunstigt perfunderede Organers Stofskifte 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

189. Fhv. Museumsdirektør, Dr. phil. M. MACKEPRANG til et Arbejde om de jyske Kvaderstenskirkers Portaler og arkitektoniske Skulptur 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

190. Sekretær i Foreningen for National Kunst, Billedhugger RIKARD MAGNUSSEN som Tilskud til Trykningen af »Søren Kierkegaard set udefra« 2.000 Kr.

191. MARINBIOLOGISK LABORATORIUM til Behandling, herunder Sortering, af det af Carlsbergfondets Dana-Ekspedition 1928—30 hjembragte Materiale, samt Offentliggørelse af Resultaterne, 28.621 Kr. 39 Øre. Tiende Bidrag af samlede Bevillinger paa 255.414 Kr. 04 Øre.

192. Samme til Afslutning af Professor Johs. Schmidts andre videnskabelige Arbejder 9.072 Kr.

193. Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til Bearbejdelse af Materiale fra Danmarks ældre Stenalders Kulturer 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

194. Docent, Dr. phil. CHRISTIAN MATRAS til Udarbejdelse af Manuskript til en færøsk Ordbog 2.000 Kr.

195. Inspektør ved Nationalmuseet, Mag. art. HUGO MATTHIESSEN til Studium af Danmarks historiske Topografi og ældre Kulturforhold 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

196. Samme til Udgivelse af et kulturhistorisk Arbejde om visse Hovedlinier i det danske Landskab, som det var før Udskiftningen i det 18. Aarhundrede, 844 Kr. 50 Øre.

197. Redaktør ved »Danmarks Kirker«, Cand. mag. ERIK MOLTKE til Fotografier til en Afhandling om Hovedkilderne til Worms Runeværk 293 Kr. 75 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 350 Kr.

198. Fhv. Museumsbestyrer, Dr. phil. TH. MORTENSEN til zoologisk Arbejde, særlig Udarbejdelsen af Vol. III, Part 2, af »Monograph of the Echinoidea«, 3.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

199. Samme til Fotografering af Echinodermer 918 Kr. Niende Bidrag af samlede Bevillinger paa 6.500 Kr.

200. Samme til Reproduktion af Tekstfigurer til Værket »Monograph of the Echinoidea« 1.673 Kr. 91 Øre. Niende Bidrag af samlede Bevillinger paa 12.000 Kr.

201. Samme til Assistance ved videnskabeligt Arbejde 1.200 Kr.

202. Lektor ved Københavns Universitet, Dr. phil. VALFRID PALMGREN MUNCH-PETERSEN til Udarbejdelse af en svensk-dansk Ordbog 4.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.

203. Professor, Dr. phil. DETLEV MÜLLER til Assistance ved Assimilationsforsøg og Enzympræparationer 500 Kr.

204. KOMITÉEN FOR UDGIVELSE AF ET MINDESKRIFT OM BISKOP FR. MÜNTER til Udgivelse af et Udvalg af Münters Korrespondance 11.637 Kr. 45 Øre. Fjortende Bidrag af samlede Bevillinger paa 77.968 Kr. 03 Øre.

205. Professor, Dr. phil. CHRISTEN MØLLER til Medhjælp ved Studier over Forholdet mellem Rigssprog og Dialekt 300 Kr. Fjerde Bidrag af en Bevilling paa 3.600 Kr.

206. Dr. phil. SVEN MØLLER KRISTENSEN til Trykning af en litteraturvidenskabelig Afhandling »Digter og Samfund i Danmark i det 19. Aarhundrede«, Bd. 1, 1.946 Kr. 75 Øre.

207. DEN KGL. MØNT- OG MEDAILLESAMLING til Trykning af 6 Hefter af »Sylloge Nummorum Græcorum« 8.842 Kr. 67 Øre.

208. NATIONALMUSEET til Udgivelse af »Danmarks Kirker« 9.000 Kr. Tredie Bidrag af en Bevilling paa 27.000 Kr.

209. Samme til en partiel Udgravning af den søndre Jellinghøj, særlig til den videnskabelige Ledelse af Arbejdet, 5.000 Kr.

210. Samme til Honorar for Arkitekt Ejnar Dyggve for Ledelse af Gravningen i Jelling 1941 og 1942 4.000 Kr.

211. Forfatter, Leder af Teatermuseet ROBERT NEIIENDAM til teaterhistoriske Studier 1.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

212. Assistent ved Ole Rømer-Observatoriet i Aarhus, Cand. mag. AXEL V. NIELSEN til Arbejde med foranderlige Stjerner 700 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

213. Fhv. Bibliotekar, Dr. phil. DITLEF NIELSEN til Deltagelse i Udarbejdelsen af »Handbuch der altarabischen Altertumskunde« 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

214. Samme til Cand. theol. P. O. Bostrup som videnskabelig Medhjælper ved samme Værk 1.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

215. Professor, Dr. phil. JAKOB NIELSEN til matematiske Studier 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

216. Samme til videnskabelig uddannet Medhjælp 1.200 Kr.

217. Bibliotekar, Dr. phil. LAURITZ NIELSEN til Udarbejdelse af et Værk om de danske Privatbiblioteker i 17.—18. Aarhundrede 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

218. Fast videnskabelig Assistent ved Københavns Universitets zoofysiologiske Laboratorium, Dr. phil. MARIUS NIELSEN til Undersøgelser over Respirationens og Kredsløbets Regulation 1.200 Kr.

219. Professor, Dr. phil. NIELS NIELSEN til Undersøgelse af Halvøen Skallingen 6.000 Kr.

220. Samme til Publikation af »Meddelelser fra Skalling-Laboratoriet«, Udsendelse af disse, samt Afholdelse af Udgifter ved Ordning af de til Laboratoriet indgaaede Skrifter, 3.000 Kr. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 4.000 Kr.

221. Samme til Undersøgelser paa Laboratoriet i Esbjerg Havn 4.800 Kr. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 8.000 Kr.

222. Samme til Publikation af Resultaterne af Graadybundersøgelserne 1937—38 3.333 Kr. 50 Øre. Tredie Bidrag af en Bevilling paa 5.000 Kr.

223. Samme til Bearbejdelse af de fra det kgl. danske geografiske Selskabs centralasiatiske Ekspedition 1936—37 hjembragte Samlinger 10.500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 22.000 Kr.

224. Samme til Fremstilling af et Atlas over Danmark 8.744 Kr. 58 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 105.000 Kr.

225. Museumsinspektør, Mag. art. HANS NORLING-CHRISTENSEN til Undersøgelse i nordjyske Museer af Gravfundene fra ældre romersk Jernalder 400 Kr.

226. Fhv. Arkivar, Dr. phil. EILER NYSTRØM til kulturhistoriske Studier 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

227. Professor, Dr. phil. & scient. & ing. N. E. NØRLUND til videnskabelige Studier 3.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.

228. Samme til Udgivelse af Johannes Mejers Kort over Danmark 9.000 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 12.000 Kr.

229. Samme til Fotografering og Medhjælp ved Udgivelsen af en historisk Redegørelse for de geodætiske og kartografiske Arbejder i Danmark 8.000 Kr.

230. Museumsdirektør, Dr. phil. POUL NØRLUND til Studier over middelalderlig Arkæologi 1.500 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
231. Samme til videnskabelig uddannet Medhjælp 1.600 Kr.
232. Samme til Klicheer til et Værk om Trelleborg 406 Kr. 25 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 1.500 Kr.
233. Ordinær Assistent ved Carlsberg Laboratoriet, Dr. phil. CARSTEN OLSEN til Undersøgelse over Planternes Mineralstofoptagelse 2.400 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
234. Sognepræst H. B. S. OSTERMANN til Studier vedrørende Finmarkens Kolonisationshistorie 600 Kr.
235. Samme til Arkivundersøgelser vedrørende Grønland 200 Kr.
236. Fiskeribiolog, Mag. scient. C. V. OTTERSTRØM til Arbejde med de ferske Vandes Biologi og specielt med Ferskvandsfiskenes Biologi og Faunistik 1.200 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
237. Bibliotekar, Dr. phil. SVEND AAGE PALLIS til Udarbejdelse af en Monografi om de tidlige mesopotamiske Kulturer 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
238. Samme til Trykning af et Arbejde om den sumeriske Shub-ad Kultur, oversat til Engelsk, 6.750 Kr.
239. Professor, Dr. phil. OVE PAULSEN til Bearbejdelse af Bunddyr-Larver, samlede under en produktionsbiologisk Undersøgelse af Isefjord, 1.000 Kr.
240. Professor emer., Dr. phil. HOLGER PEDERSEN til sprogvidenskabelige Studier 4.800 Kr.
241. Lektor, Cand. mag. PEDER PEDERSEN til Bestemmelse af periodiske Baner indenfor Firelegemeproblemet under Anvendelse saavel af numeriske Metoder som af Rækkeudviklingsmetoder 800 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 1.600 Kr.
242. Overbibliotekar, Dr. phil. CARL S. PETERSEN til Afslutning af Tekstudgaven af Ludvig Holbergs samlede Skrifter 2.521 Kr. 11 Øre. Syvogtyvende Bidrag af samlede Bevillinger paa 167.050 Kr.
243. Assistent ved Dansk Biologisk Station, Dr. phil. ERIK M. POULSEN til Undersøgelser af Krebsdyrenes Udbredelse, Vækst og Forplantning i danske og nordiske Farvande 1.200 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

244. Fhv. Museumsdirektør, Dr. phil. FREDERIK POULSEN til Studier over antik Kunst og Arkæologi 2.400 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

245. Dr. phil. G. RASCH til Studier over Specialtilfælde af Frisch's Konfluensanalyse 1.600 Kr.

246. Samme til Assistance ved Beregning af Tabeller til Brug for biologisk Statistik 1.200 Kr.

247. Amanuensis og Lektor ved Københavns Universitet, Dr. phil. P. BRANDT REHBERG til Undersøgelser over Nyrernes Fysiologi 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

248. RHODOSEKSPEDITIONEN til Bearbejdelse af dens Materiale 40.841 Kr. 48 Øre.

249. KOMITEEN FOR BIOLOGISKE OG HYDROGRAFISKE UNDERSØGELSER I RINGKJØBING FJORD til Fortsættelse og Afslutning af de naturhistoriske Undersøgelser 3.000 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 6.000 Kr.

250. Docent ved den polytekniske Læreanstalt ALFRED ROSENKRANTZ til Arbejder indenfor Palæontologi og Stratigrafi med dansk og grønlandsk mesozoisk og kænozoisk Materiale 1.600 Kr.

251. Professor, Dr. phil. & jur. ALF ROSS til Oversættelse paa Engelsk og Trykning af et retsfilosofisk Arbejde om Virkelighed og Gyldighed i Retslæren 1.301 Kr. 03 Øre. Andet Bidrag af en Bevilling paa 2.492 Kr. 38 Øre.

252. Professor, Dr. phil. EDGAR RUBIN til Undersøgelser vedrørende principielle Spørgsmaal indenfor Iagttagelsespsykologien 1.600 Kr.

253. Samme til Instrumenter til Videreførelse af visse akustisk-vibratoriske Undersøgelser 625 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 1.000 Kr.

254. Professor, Dr. phil. PAUL V. RUBOW til litteraturhistoriske Forskninger 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

255. Fhv. Bibliotekar, Dr. phil. HANS RÆDER til filologiske Studier 3.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

256. Docent, Dr. phil. C. E. SANDER-HANSEN til Forberedelse af en Grammatik over det ældste ægyptiske Sprog 1.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 4.000 Kr.

257. Professor, Dr. phil. KR. SANDFELD (†) til Udarbejdelse af en

udførlig og alsidig Fremstilling af det moderne franske Sprogs Syntaks og Udarbejdelse af en Haandbog i rumænsk Syntaks 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

258. Samme til videnskabelig uddannet Medhjælp 1.800 Kr.

259. Skoleinspektør, Dr. phil. V. Schepelern til Udgivelse af »Montaigne og de franske Borgerkrige. En Indledning i Studiet af Essaierne« 3.000 Kr.

260. Forfatter August F. Schmidt til Studium af den danske Almues Naturdyrkelse, Sædvaneret, Sagndigtning og Kulturhistorie, samt til egnshistoriske Undersøgelser 1.200 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

261. Museumsdirektør Sigurd Schultz til Udgivelse af Thorvaldsens Breve 4.400 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 4.524 Kr. 34 Øre.

262. Dr. phil. Frederik Schyberg til Kollationering af Manuskriptet og Udarbejdelse af Noteapparatet til Michael Rosings Dagbog og Breve 2.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.600 Kr.

263. Professor Peter Skautrup til Indsamling, Udskrivning og Systematisering af Dialektmateriale fra Nørrejylland 800 Kr.

264. Fhv. Premierløjtnant Peter Skovgaard til Publikation af de ved Ringmærkningsarbejdet opnaaede Resultater 1.000 Kr.

265. Ordinær Assistent ved Carlsberg Laboratoriet, Dr. phil. A. Skovsted til et cytologisk-systematisk-genetisk Arbejde over Malvaceer 1.600 Kr.

266. Dr. phil. Fridlev Skrubbeltrang til Undersøgelser vedrørende Husmands- og Landarbejderstandens Udvikling i Danmark i første Halvdel af det 19. Aarhundrede 1.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.

267. Museumsdirektør Vilh. Slomann og Professor, Dr. phil. L. L. Hammerich til Udgivelse af Mandelslos indiske Rejse 2.300 Kr.

268. Arkitekt ved Nationalmuseets 2. Afdeling C. M. Smidt til Gennemarbejdelse og Offentliggørelse af Studier over Danmarks middelalderlige Bygningskunst og -kultur 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

269. Professor, Dr. phil. R. Spärck til Undersøgelser over Fugle-

nes Evne til at gøre Fjerdragten vandskyende, ved Konservator Harry Madsen, 1.000 Kr.

270. Samme til Tegne- og Fotograferingshjælp ved Bearbejdelsen af de østgrønlandske Fossiler 1.180 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 1.500 Kr.

271. Professor, Dr. phil. ADOLF STENDER-PETERSEN til Studier over ældre og nyere russisk Litteratur 1.000 Kr.

272. Professor, Dr. phil. BENGT STRÖMGREN til et Elektro-Mikrofotometer 2.148 Kr. 12 Øre. Andet Bidrag af en Bevilling paa 5.000 Kr.

273. Samme til astrofysiske Undersøgelser, specielt vedrørende Grundstoffernes kosmiske Udbredelse, 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling.

274. Samme til Oprettelse og foreløbig Drift af en Observationsstation til fotoelektrisk-astrofotometriske Maalinger 6.934 Kr. 38 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 12.000 Kr.

275. Professor, Dr. phil. ELIS STRÖMGREN til videnskabelig Virksomhed 3.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

276. STUDENTERFORENINGEN til Udgivelse af 3. og 4. Bd. af Studenterforeningens Historie 1870—1920 5.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 6.000 Kr.

277. Arboretforstander, Dr. agr. C. SYRACH LARSEN til Medhjælp og Materialer ved Undersøgelser over vore Skovtræers Blomstrings- og Bastarderingsforhold 2.400 Kr.

278. Fast videnskabelig Assistent ved Københavns Universitets botaniske Museum, Dr. phil. THORVALD SØRENSEN til Dækning af Udgifter ved Udførelsen af cytologiske Arbejder i Tilknytning til eksperimentelle Undersøgelser over Artsdannelse hos Taraxacum 650 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 2.000 Kr.

279. Leder af Marinbiologisk Laboratorium, Dr. phil. Å. VEDEL TÅNING til Bearbejdelse af Materiale af Dybhavsfisk indsamlet af »Dana«-Ekspeditionerne 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

280. Samme til med Assistance af Dr. phil. A. Fr. Bruun, Mag. scient. E. Bertelsen og Dr. phil. Poul Jespersen at gennemføre visse eksperimentelle Forsøg med Fisk m. m. i den nyindrettede videnskabelige Afdeling i »Danmarks Akvarium« 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

281. Samme til Ombygning af et Edinger Projektions- og Tegneapparat 475 Kr.
282. Dr. phil. ERIK TETENS NIELSEN til Dækning af Udgifter ved insekt-biologiske Undersøgelser 2.077 Kr. 27 Øre.
283. Professor WILLIAM THALBITZER til Studier vedrørende Eskimoerne, særlig Østgrønlænderne, 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.
284. Samme til engelsk Oversættelse og Trykning af Fortsættelsen af »The Ammassalik Eskimo« 383 Kr. 30 Øre. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 5.855 Kr.
285. Samme til Honorering af sprogkyndig Medhjælp fra Grønland ved Bearbejdelsen af eskimoisk folkloristisk Materiale 27 Kr. 50 Øre. Andet Bidrag af en Bevilling paa 1.200 Kr.
286. Museumsdirektør, Dr. phil. HARALD M. THAMDRUP til Dækning af Udgifter ved økologiske Undersøgelser over visse jyske Landskabstyper 2.000 Kr. Første Bidrag af toaarig Bevilling.
287. Professor, Dr. phil. MATHIAS THOMSEN til Dækning af Udgifter og til Assistance ved zoologiske Undersøgelser 2.800 Kr.
288. Inspektør for Nationalmuseets etnografiske Samling THOMAS THOMSEN (†) og Museumsinspektør, Dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til Bearbejdelse af det eskimo-arkæologiske Materiale, som Mag. art. Erik Holtved har hjembragt fra sin Ekspedition til Thule-Distriktet i Grønland 1935—37, 2.000 Kr. Tredie Bidrag af en treaarig Bevilling.
289. Direktør i Ny Carlsbergfondet V. THORLACIUS-USSING til Medhjælp ved Bearbejdelse og Registrering af det i Forbindelse med Reventlow-Museet paa Pederstrup eksisterende Arkiv 500 Kr.
290. Fast videnskabelig Assistent ved Københavns Universitets zoologiske Museum, Dr. phil. GUNNAR THORSON til Dækning af Udgifter ved Undersøgelser over Bunddyrenes Forplantningsforhold i danske Have 1.200 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 2.400 Kr.
291. Bibliotekar, Dr. phil. H. TOPSØE-JENSEN til Udarbejdelse af Bd. 1. og 3. af Værket: »Studier over H. C. Andersen« 1.500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr.
292. UDVALG FOR FOLKEMAAL til Videreførelse af Arbejdet paa Ordbog over de danske Ømaal og til Prøveredaktion 28.760 Kr.

293. Samme til Redaktion af den bornholmske Ordbog 1.000 Kr. Tredie Bidrag af en Bevilling paa 5.000 Kr.

294. Samme til Udgifter ved Fremskaffelse af Prøver af danske Dialekter paa Grammofonplader 783 Kr. 79 Øre. Tredie Bidrag af samlede Bevillinger paa 3.000 Kr.

295. UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND til Fuldførelse og Afslutning af Arbejdet paa Udgaven af Stednavnene i Syd- og Mellemslesvig 8.942 Kr. Fjerde Bidrag af samlede Bevillinger paa 41.942 Kr.

296. Samme til Udgivelse af færøske Kvæder, Tekstudgave ved Dr. phil. Christian Matras, 2.000 Kr. Femte Bidrag af en niaarig Bevilling.

297. Samme til Trykning af Marius Kristensen: »Udsagnsordenes Bøjning i Maalet Nord for Aarhus« 935 Kr. 75 Øre.

298. Lektor, Dr. phil. HENRIK USSING til Indsamling af Meddelelser om gammelt Bondeliv i Danmark 1.600 Kr.

299. Professor, Dr. phil. VALDEMAR VEDEL (†) til Studier paa den almindelige Æstetiks Omraade 1.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

300. Amanuensis ved Københavns Universitet, Lektor, Dr. phil. STIG VEIBEL til videnskabelig uddannet Medhjælp 1.800 Kr.

301. VIDENSKABERNES SELSKAB som aarligt Tilskud efter Statuternes § X 20.000 Kr.

302. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR VARETAGELSEN AF FORTSÆTTELSEN AF A CRITICAL PĀLI DICTIONARY til Honorering af Ordbogens Medarbejdere 5.200 Kr.

303. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION TIL UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE til systematisk Gennemgang af danske Privatarkiver og -biblioteker 2.000 Kr.

304. VIDENSKABERNES SELSKABS UDVALG FOR EN PUBLIKATION OM SELSKABETS HISTORIE 4.092 Kr. 35 Øre. Første Bidrag af samlede Bevillinger paa 27.150 Kr.

305. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR DEN ÆGYPTISKE ORDBOG til Lønning for Dr. phil. habil. W. Erichsen 6.901 Kr. 20 Øre.

306. Dr. phil. A. VOLTEN til Bearbejdelse af ægyptiske, fortrinsvis demotiske Papyri 1.600 Kr.

307. Professor VILH. WANSCHER til Studium af Kunstens Historie 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

308. Dr. phil. SOPHUS WEBER til fysiske Undersøgelser over de inaktive Luftarters indre Gnidning, Varmeledningsevne og Radiometerkraft 1.200 Kr.

309. Professor, Dr. phil. SVEN WERNER til Dækning af Udgifter ved Undersøgelser over Neutronfrembringelsen i Ionrør ved Spændinger indtil 1 Million Volt, Kerneomdannelser frembragt derved, samt over Betaspektrene fra de nydannede Kerner, 5.000 Kr.

310. Professor emer., Dr. phil. C. WESENBERG-LUND til Dækning af Udgifter ved Ferskvandsundersøgelser 1.000 Kr. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 2.400 Kr.

311. Samme til Medhjælp ved Undersøgelserne 500 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

312. Samme til zoologiske Arbejder 3.500 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

313. Samme til Fotografier og Tegninger til den tyske Udgave af »Insektlivet i ferske Vande« 500 Kr.

314. Amanuensis ved Københavns Universitets zoologiske Museum, Mag. scient. ELISE WESENBERG-LUND til Tegninger til et Arbejde over nordatlantiske Polychæter 265 Kr. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 1.000 Kr.

315. Fhv. Fuldmægtig i Marineministeriet, Translatør AUGUST WEST til Udgivelse af en Fortegnelse over Danmarks Biller med biologiske Oplysninger 913 Kr. 18 Øre. Tredie Bidrag af samlede Bevillinger paa 5.917 Kr.

316. Stiftsskriver, Dr. juris C. W. WESTRUP til retshistoriske og retssociologiske Undersøgelser 1.600 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling.

317. Professor, Dr. med. SØREN L. ØRSKOV til Undersøgelser over de røde Blodlegemers Permeabilitet 1.000 Kr.

---

318. Carlsbergfondets Universitetslegat af 25. September 1926 (jfr. Beretning 1925—26).

I 1941—42 er udbetalt ialt 12.000 Kr., nemlig 3.000 Kr. til Dr. phil. FRITZ W. BRÆSTRUP, samt 1.500 Kr. til hver af føl-

gende: Dr. phil. ARTHUR ARNHOLTZ, Dr. phil. PAUL DIDERICHSEN, Mag. scient. GUNNAR NØRGAARD, Mag. art. HANS HENDRIKSEN, Mag. art. ERIK IVERSEN og Mag. scient. ERIK ZEUTHEN.

---

319. Carlsbergfondets biologiske Institut.

Til Institutets Drift i 1941—42 er udbetalt 23.621 Kr. 40 Øre af Afdeling B, jfr. Institutets Regnskab S. 79.

Carlsbergfondets biologiske Institut.

(Leder: Dr. Albert Fischer).

Arbejdet har i det forløbne Aar været koncentreret om de tidligere paabegyndte Undersøgelser over Vævscellernes Æggehvidestofskifte. Det har saaledes været muligt paa Vævskulturer at analysere den essentielle Betydning af nogle af de vigtigste Aminosyrer for Opretholdelsen af Cellernes Liv og deres Vækst. Endvidere har det været muligt at paavise Forskelle hos Vævscellerne med Hensyn til deres Evne til at udnytte de højere Nedbrydningsprodukter af artsegne og artsforskellige Æggehvidestoffer. Herigennem vil det kunne blive muligt at klassificere morfologisk identiske Celler efter visse fysiologiske Principper.

Sammen med Assistent, Cand. polyt. T. Astrup og Læge M. Volkert, denne sidste med Støtte fra Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse, har Dr. Albert Fischer paabegyndt Eftersøgningen af Co-Faktorer i Serumdialysater, som foruden de lavere Nedbrydningsprodukter af Æggehvidestofferne er nødvendige for Vævscellernes Vækst.

Med Ingeniør, Cand. polyt. J. E. Nyrop har Dr. A. Fischer paabegyndt nogle Undersøgelser over højfrekvente Strømmes Indflydelse paa Vævsceller *in vitro*.

Assistent, Cand. polyt. T. Astrup har forsat Undersøgelserne over Thrombokinase, Fibrinogen og Antithrombin.

Cand. polyt. S. Darling har med Støtte fra Løvens kemiske Fabrik afsluttet sine Arbejder over Blodets Koagulation.

Læge M. Volkert har, ligeledes med Støtte fra Løvens kemiske Fabrik, afsluttet et større Arbejde over Antithrombin, som er blevet antaget til Forsvar for den medicinske Doktorgrad.

Mag. scient. A. Bohus Jensen har paabegyndt et Arbejde over

Kulderesistens af normale og maligne Vævsceller, ligesom han har afsluttet et Arbejde over Vævscellers Resistens mod Indtørring.

Læge S. Selsø har fortsat Undersøgelserne over Heparinets Co-Faktor.

Stud. polyt. I. Galsmar har paabegyndt Undersøgelser over koagulationshemmende Stoffer.

Læge J. Piper har paabegyndt et Arbejde over Methylcholanthrens Fjernvirkning paa Svulstmetastaser hos Mus.

Læge H. Reistrup har foreløbig afsluttet Undersøgelserne over Blodkarrenes Udvikling i implanterede maligne Svulster hos Mus.

Følgende Arbejder er udgaaet fra Institutet:

Fischer, A.: Neuere Untersuchungen über den Eiweissstoffwechsel der Gewebezellen *in vitro*.
Die Naturwissenschaften, **30**, 665, 1942.

Fischer, A.: Der Eiweissstoffwechsel der Gewebezellen *in vitro*. 1. Die Wirkung homologer und heterologer, durch Pepsin und Erepsin abgebauter Eiweisse.
Acta Physiologica Scandinavica 4, 207, 1942.

Fischer, A.: Das Altern der Gewebezellen. Beiträge zur Physiologie der Gewebekultur.
Zeitschr. f. Altersforsch. **3**, 323, 1942.

Fischer, A. und Astrup, T.: Untersuchungen über den Eiweissstoffwechsel der Gewebezellen *in vitro*.
Pflügers Arch. **245**, 633, 1942.

Astrup, T.: Nogle enzym- og proteinkemiske Forhold ved Blodets Koagulation.
Kemisk Maanedsblad, **23**, 17, 1942.

Astrup, T.: Moderne Synspunkter ved Blodets Koagulation.
Dansk Tidsskrift for Farmaci, **16**, 193, 1942.

Astrup, T.: Die Thrombinwirkung. Eine Enzymreaktion, die unter dem Einfluss der Ionenstärke steht.
Biochemische Zeitschr. **313**, 229, 1942.

Astrup, T. und Darling, S.: Prothrombin und Thrombin.
Die Naturwissenschaften, **30**, 63, 1942.

Astrup, T. und Darling, S.: Properties of Thrombokinase (Thromboplastin) from Ox Lung.
Acta Physiologica Scandinavica **3**, 168, 1942.

Astrup, T. and Darling S.: Blood Coagulation and Species Specificity of Fibrinogen.
Acta Physiologica Scandinavica, **3**, 311, 1942.

Astrup, T. and Darling, S.: Investigations on Fibrinogen.
Acta Physiologica Scandinavica, **4**, 45, 1942.

Astrup, T. and Darling, S.: Measurement and Properties of Antithrombin.
Acta Physiologica Scandinavica, **4**, 293, 1942.

Volkert, M.: Beziehung zwischen Immunität, reticuloendothelialem System und Antithrombin.
Biochemische Zeitschr. **309**, 337, 1941.

Volkert, M.: Studies on the Antithrombin Content of the Blood and its Relation to Heparin. Cph. 1942. (Med. Disputats).
Acta Physiologica Scandinavica, **5**, Supplementum XV.

Ostenfeld, J.: On the Metastasis Problem.
Acta Pathol. et Microbiol. Scand. **19**, 209, 1942.

Skrifter indsendt til Carlsbergfondet.

I Henhold til de Vilkaar, der gælder for Modtagelse af Understøttelser af Afdeling B, er der vedrørende Tiden 1. Oktober 1941—30. September 1942 til Fondet indsendt følgende Publikationer (ordnede efter Modtagernes Navne[1]):

SVEND AAKJÆR.

1. Bebyggelsen og Stednavnene. Danmarks Kultur ved Aar 1940. Udg. af Det danske Selskab.
2. Kulsviere og Krejlere i Kvols. Festskrift til Hugo Matthiessen. 1941.
3. Plov og Havne. »Med Lov skal Land bygges«. 1941.

ADELSAARBOGSFORENINGEN.

1. Danmarks Adels Aarbog. Redigeret af Louis Bobé og Albert Fabritius. 1942. Aarg. 59.

ADAM AFZELIUS.

1. Die römische Eroberung Italiens (340-264 v. Chr.). Aarhus 1942. (Acta Jutlandica. XIV, 3).

G. C. AMDRUP, O. B. BØGGILD, W. THALBITZER, NIELS NIELSEN.

1. Dansk Nordøstgrønlands Ekspedition 1938—39. Udsendt af: Alf Trolle, Ebbe Munck og Eigil Knuth til Minde om Danmark-Ekspeditionen. Leaders: Ebbe Munck and Eigil Knuth. Medd. om Grønland. Bd. 126, Nr. 1; Bd. 128, Nr. 1—2. 1942.
   Bd. 126, Nr. 1: Eigil Knuth: Report on the Expedition and on subsequent work at the Mørkefjord Station.
   Bd. 128, Nr. 1: Niels Haarløv: A Morphologic-Systematic-Ecological Investigation of *Acarina* and other Representants of the Microfauna of the Soil around Mørkefjord, Northeast Greenland.
   Bd. 128, Nr. 2: Alwin Pedersen: Säugetiere und Vögel.

VILH. ANDERSEN.

1. Horats. Tredje Bog. Det nittende Aarhundrede. Strejftog. 1942.

[1] Trykkestedet for Bøger er København, hvor intet andet er angivet. Ved Afhandlinger i Tidsskrifter o. l. angives kun Aargang eller Bind (uden Sidetal), derimod ikke, om Afhandlingen er indsendt i Særtryk.

H. Baggesgaard Rasmussen.

1. — og J. C. Jespersen: Acid-base-titration in alcohol-water mixtures. 5. Indicators in alcohol-water mixtures. Comptes rendus des travaux du Laboratoire Carlsberg, Série chimique. Vol. 22. 1938.
2. — og J. C. Jespersen: Kvantitativ Bestemmelse af Morfin VI. Foreløbig meddelelse om bestemmelse af morfin i opium ved kontinuerlig extraktion med isopropylalkohol og benzol. Dansk Tidsskrift for Farmaci. 1937.

Kaj Birket-Smith.

1. Kulturens Veje. Del 1—2. 1941—42.

Niels Bjerrum.

1. Aksel Tovborg Jensen: The Structure of $SrCl_2, 2H_2O$. 1942. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XX, 5).

Sigfús Blöndal.

1. Snorre Sturluson. Nordisk Tidskrift för Vetenskap, Konst och Industri, utg. av Letterstedtska Föreningen. Ny serie. 1941. Sthlm.
2. Iceland in the North. Le Nord. 1941.

Johs. C. Bock.

1. Knud O. Møller og Kristinn Stefansson: Die quantitative Bestimmung kleiner Blausäuremengen. Biochemische Ztschr. Bd. 290. Berl. 1937.
2. Per Brønnum Schou: Experimentelle Undersøgelser over Sulfatdiureser. 1942.

Harald Bohr.

1. Zum Picardschen Satz. Сборник посвященный памяти академика Дмитрия Александровича Граве. . . . Академия наук УССР. Москва 1940.
2. Über das Koeffizientendarstellungsproblem Dirichletscher Reihen. 1942. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XX, 2).
3. Om Potensrækker med Huller. Matematisk Tidsskrift. B. 1942.

Niels Bohr.

1. Nyere Undersøgelser over Atomkernernes Omdannelser. Fra Fysikkens Verden. Nr. 1—2. 1941—42. Oslo.
2. T. S. Chang: Properties of Mesons described by a Pseudoscalar Wave-function. 1942. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XIX, 10).
3. G. Hevesy: Jordens Alder. Nordisk Astronomisk Tidsskrift. 1942.
4. G. Hevesy: Potassium Interchange in the Human Body. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 3. Sthlm. 1941.
5. G. Hevesy og H. v. Euler: Über die Permeabilität der Zellwand des Sarkoms für Phosphat und die Geschwindigkeit der Neubildung von Phosphorhaltigen Verbindungen in den Sarkomzellen. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi. Bd. 15 A, No. 15. Sthlm. 1942.

6. L. Hahn og G. Hevesy: Rate of Penetration of Ions into Erythrocytes. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 3. Sthlm. 1942.
7. H. v. Euler og G. v. Hevesy: Wirkung der Röntgenstrahlen auf den Umsatz der Nucleinsäure im Jensen-Sarkom. 1942. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVII, 8).
8. Sv. Høffer Jensen: Intensitetsforhold ved Rotationsbestraaling. Nordisk Medicin. 1942. Helsingfors.
9. Jens Nielsen og Sv. Høffer Jensen: Some Experimental and clinical lights on the rotation therapy, its basis and possibilities. Acta Radiologica. Vol. XXIII. No. 131. Sthlm. 1942.
10. J. Koch: Neutronens magnetiske Moment. Fysisk Tidsskrift. 1942.
11. Jørgen Koch: Om Højspænding til kernefysisk Forskning. Smst. 1942.
12. Jørgen Koch: Massespektrografisk Isotopadskillelse med særligt Henblik paa Fremstillingen af Isotoper til eksperimentelle Undersøgelser. 1942.
13. Ib Nørlund: Undor Representation of the Five-dimensional Meson Theory. 1942. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XIX, 9).

Redaktionen af »The Botany of Iceland«.

1. The Botany of Iceland. Ed. by Johs. Grøntved, Ove Paulsen and Thorv. Sørensen. Vol. III, Part II—III; Vol. IV, Part. I. 1941—42.

P. Boysen Jensen.

1. Inger Juel: Der Auxingehalt in Samen verschiedenen Alters, sowie einige Untersuchungen betreffend die Haltbarkeit der Auxine. Planta. Bd. 32. Berlin 1941.
2. Poul Larsen: Vergleich der direkt bestimmten und der aus Messungen der Assimilation und Atmung errechneten Stoffproduktion einjähriger Pflanzenbestände. Smst. Bd. 32.

Hans Brix.

1. Ludvig Holbergs Komedier. Den danske Skueplads. 1942.

H. C. Broholm.

1. Et fynsk Guldfund fra den germanske Jærnalder. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. 1942.

Anton Fr. Bruun.

1. Études quantitatives sur la Faune du Lac de Tunis et du Golfe de Tunis dans la Région de Salammbo. Station Océanographique de Salammbo. Bulletin No. 40. Tunis 1940.
2. En Dybhavsgaade mindre, Posthornblæksputten (*Spirula spirula* L.). Dyr i Natur og Museum. 1941.
3. — og E. Møller-Christensen: Om Virkningen paa den europæiske Aal (*Anguilla anguilla* L.) af gonadotrophe Hormoner og af det syntetiske østrogene Stof, Hexøstrol AB. Naturhistorisk Tidende. Nr. 6, 1941.

H. V. Brøndsted.

1. Experiments with LiCl on the regeneration of planarians. Arkiv för Zoologi. Band 34 B, N: 3. 1942.
2. De levende Cel. Geautoriseerde Vertaling uit het Deensch van Dr. N. Tinbergen. 's-Gravenhage 1941.
3. Further Experiments on Regeneration-Problems in Planarians. 1942. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVII, 7).

Johs. Brøndum-Nielsen.

1. Forelæsninger over Skaanske Kirke-Lov (I Danske Sprogtekster I, 2. Udg.). Udgivne til Universitetsbrug. 1942.

J. N. Brønsted.

1. On the Concept of Heat. 1941. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XIX, 8).

Tyge W. Bøcher.

1. Beiträge zur Pflanzengeographie und Ökologie dänischer Vegetation. I. Über die Flechtenheiden und Dünen der Insel Läsö. 1941. (Videnskabernes Selsk. Biolog. Skrifter. Bd. II, 1).

O. B. Bøggild.

1. Røntgenografiske Undersøgelser af danske Lerarter. Meddelelser fra Dansk geologisk Forening. Bd. 8. 1932.

F. Børgesen.

1. *Griffithsia Weber-van-Bosseae*, nov. spec. Blumea, Suppl. II. (Dr. A. A. Weber-van-Bosse Jubilee Vol.). 1942.
2. Jean Feldmann: Middelhavsalgernes biologiske Typer. Et forkortet Uddrag ved F. B. Botanisk Tidsskrift. Bd. 45. 1941.
3. Some Marine Algae from Mauritius. III. Rhodophyceae. Part 1: *Porphyridiales, Bangiales, Nemalionales*. 1942. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVII, 5).

Carlsbergfondets Dana-Ekspedition.

1. The Carlsberg Foundation's Oceanographical Expedition Round the World 1928—30 and previous »Dana«-Expeditions under the Leadership of the late Professor Johannes Schmidt. Dana-Report No. 20—21. 1940—42.

Aksel E. Christensen.

1. Dutch Trade to the Baltic about 1600. Studies in the Sound Toll Register and dutch shipping records. 1941.

Charles Christensen.

1. (Anm. af) Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1941, 1. Halvbind. Arkitekten, Ugehæfte. Aarg. XLIV. 1942.
2. (Anm. af) Byggnadskonsten i Sverige under Medeltiden 1000—1400. Af Erik Lundberg. Sthlm. 1940. Smst. Aarg. XLIV. 1942.

Carl Christiansen

1. Formuesforhold i Danmark under de første Enevoldskonger 1660—1700. 1941.

M. Christiansen.

1. Den praktiske Bekæmpelse af Streptokokmastitis, specielt ved Isolationsforanstaltninger. 5. nordiske Veterinærmøde, København 1939. (Meddelelser fra Statens veterinære Serumlaboratorium. 187).
2. Kvægets Mastitisstreptokokker. Maanedsskrift for Dyrlæger. LI. 1940. (Meddelelser fra Statens veterinære Serumlaboratorium. 196).

Dansk naturhistorisk Forening.

1. Victor Hansen: Biller. XI. Sandspringere og Løbebiller (*Cicindelidae* og *Carabidae*). Larverne ved Sv. G. Larsson. I ny Bearbejdelse. 1941. (Danmarks Fauna. Bd. 47).
2. Wilhelm van Deurs: Sommerfugle. VI. Pyralider. 1942. (Danmarks Fauna. Bd. 48).

Det danske Sprog- og Litteraturselskab.

1. Danmarks gamle Landskabslove med Kirkelovene. Udg. under Ledelse af Johs. Brøndum-Nielsen i Samvirken med Poul Johs. Jørgensen. Bd. 7: Valdemars sjællandske Lov. Indledning. Udg. af Erik Kroman. 1942.
2. Georg og Edv. Brandes Brevveksling med nordiske Forfattere og Videnskabsmænd. Udg. af Morten Borup under Medvirkning af Francis Bull og John Landquist. VII—VIII. 1942.
3. Diplomatarium Danicum. 2. Række, Bd. 4. 1291—1298. Udg. ved Franz Blatt og C. A. Christensen. 1942.
4. Danmarks Riges Breve. Udg. under Ledelse af Franz Blatt. 2. Række, Bd. 4. 1291—1298. Udarbejdet af C. A. Christensen. 1942.
5. C. A. Christensen: Et bidrag til fortolkning af ledingssatserne og betegnelsen havnebonde i Jydske Lov. »Med Lov skal Land bygges«. 1941.

Magnus Degerbøl.

1. Om Kannibalisme i Danmars Stenalder. Dyr i Natur og Museum. 1941.
2. Om Parringen og Parringskampe hos Pindsvinet. (*Erinaceus europæus* L.). Flora og Fauna. 1942.
3. — og Johs. Iversen: On a Find of a Sheat-Fish (*Silurus glanis* L.) from the Ancylus Period in Denmark. Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren. Bd. 105. 1942.

Ejnar Dyggve.

1. Ravennatum Palatium Sacrum. La basilica ipetrale per cerimonie. Studii sull'architettura dei palazzi della tarda antichità. 1941. (Vidensk. Selsk. Arkæol.-kunsthist. Medd. III, 2).
2. Kurzer, vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen im Palastviertel

von Thessaloniki, Frühjahr 1939. Lavreae Aqvincenses memoriae Valentini Kvzsinszky dicatae. II. Budapest 1941. (Dissertationes Pannonicae ex Instituto numismatico et archaeologico Vniversitatis de Petro Pázmány nominatae Bvdapestiensis provenientes. Series 2, No. 11).

3. A Sarcophagus Lid with a Tricliniarch. Remarks on a Perforated Cup *in usum liturgicum*. From the Collections of the Ny Carlsberg Glyptothek 1942. III. 1942.

VILH. EGE.

1. A Transplantation Experiment with *Zoarces viviparus* L. (Johs. Schmidt: Racial Investigations. XI.). Comptes rendus des travaux du Laboratoire Carlsberg, Série physiologique. Vol. 23, No. 17. 1942.

HANS ELLEKILDE.

1. Danmarks Folkeminder. Danmarks Kultur. 1941.
2. Bornholmske Juleskikke. Jul paa Bornholm 1941. Rønne 1941.
3. Sommer i By i Nordsjælland. Frederiksborg Amts historiske Samfunds Aarbog 1941. Hillerød 1942.
4. Folkeminder fra det gamle Ellekilde I. Fisker Wiedemanns Fortællinger. Af H. E. Fra det gamle Gilleleje. 1941.
5. Den tredie Torsdag i Thor. Smaaafhandlinger om Bornholm til Peter Thorsen 8. Juli 1942. Rønne.
6. Barndomshjemmets Jul. Julen i Danmarks forskellige Egne skildret efter Selvoplevelse. Udg. af H. E. og Kai Flor. Med Tegninger af Hakon Spliid. 1941.

CHRISTIAN ELLING.

1. Den romantiske Have. Danske Studier. 1942.

POVL ENGELSTOFT og SVEND DAHL.

1. Dansk biografisk Leksikon. Grundlagt af C. F. Bricka. Redigeret af P. E. under Medvirkning af S. D. Bd. XXI—XXII. 1941—42.

ASTRID FRIIS.

1. Et par bemærkninger i anledning af Arthur G. Hassøs afhandling »Bispernes Fængsling og Herredagen i København 1536«. Kirkehistoriske Samlinger. 6. Række. Bd. 4. 1942.
2. Rigsraadet og Statsfinanserne i Christian III.s Regeringstid. Historisk Tidsskrift. 10. Række. VI. 1942.

E. K. GABRIELSEN.

1. Carbon Dioxide Assimilation and dry Matter Production in Ears of Wheat. Royal Veterinary and Agricultural College Copenhagen, Denmark. Yearbook 1942.

PAUL GELTING.

1. Über pleistocäne Pflanzenrefugien in Grönland. Mitteilungen der Naturforschenden Gesellschaft Schaffhausen. Bd. XVII, Nr. 4. Schaffhausen 1941.

H. Grüner-Nielsen.

1. Den ældste Landsindsamling af danske Folkemaal ved Mathias Moth omkring 1700. Sprog og Kultur. 1941. Aarhus.

Kaare Grønbech.

1. Komanisches Wörterbuch. Türkischer Wortindex zu Codex Cumanicus. 1942. (Monumenta Linguarum Asiæ Maioris. Ed. K. Grønbech. Subsidia. I).

Vilh. Grønbech.

1. Hellas. Kultur og Religion. I—II. 1942.

Olaf Hagerup.

1. The Morphology and Biology of the *Corylus*-Fruit. 1942. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVII, 6).

Margrethe Hald.

1. Væve i Etnografisk Samling. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. 1942.

L. L. Hammerich.

1. Clamor. Eine rechtsgeschichtliche Studie. 1941. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXIX, 1).

Johannes Harbo.

1. — og Carl Krebs: Forsøg med cellefri Tumorekstrakter med Henblik paa Overføring og Immunitetsdannelse. Videre Undersøgelser over Krebs, Rask-Nielsen og Wagner's Sarkom. Skandinavisk Veterinärtidskrift. 1942. Uppsala.

Jul. Hartmann.

1. — in cooperation with K. Agersted and Freimut Lazarus: Atomization. Investigations on the Andersen-Atomizer. Carried out in The Laboratory of Technical Physics at The Royal Technical College Copenhagen 1940—41. Ingeniørvidenskabelige Skrifter. 1942, Nr. 1.

Gudmund Hatt.

1. Forhistoriske Plovfurer i Jylland. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1941.
2. Had West Indian Rock Carvings a Religious Significance? Ethnographical Studies published on the Occasion of the Centenary of the Ethnographical Department, National Museum. 1941.
3. En sænket og hævet Jernaldersboplads ved Ringkøbing Fjord. Svensk geografisk Årsbok. 1942. (Meddelanden från Lunds Universitets Geografiska Institution. N:o 194).

Jón Helgason.

1. Úr bréfabókum Brynjólfs biskops Sveinssonar. J. H. bjó til prentunar. 1942. (Safn Fræðafélagsins um Ísland og Íslendinga. XII).

J. Hjelmslev.

1. Einleitung in die allgemeine Kongruenzlehre. Dritte Mitteilung. 1942. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XIX, 12).
2. La géométrie sensible (2me article). L'Enseignement Mathématique. XXXVIIIe année. 1939—1942. Paris, Genève 1942.

Holberg-Samfundet af 3. December 1922.

1. Ludvig Holberg: Niels Klims underjordiske Rejse og det femte Monarkis Historie. I Jens Baggesens Oversættelse med Indledning af Vilhelm Andersen og Tegninger af Robert Storm Petersen udgivet i To-Hundredaaret for den latinske Originals Fremkomst. 1941.

Heinz Holter.

1. — og K. Linderstrøm-Lang: Diffusion of Gases through Protective Seals of Oil or Flotation Medium in the Cartesian Diver Micro Respirometer. Comptes Rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg, Série chimique. Vol. 24, No. 6. 1942.

Carsten Høeg.

1. Papyri Graecae Haunienses Instituti Papyrologiae Graecae Universitatis Hauniensis cura C. H. editae. Fasc. 1: Literarische Texte und ptolemäische Urkunden. Hrsg. von Tage Larsen. 1942.
2. Introduktion til Cicero. Kunstneren — Statsmanden — Mennesket. 1942.

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi.

1. I. Grünbaum og Hanna Kobylinski: Kina og Stormagterne. 1942.
2. Bidrag til de tidligere dansk-vestindiske Øers økonomiske Historie med særligt Henblik paa Sukkerproduktion og Sukkerhandel. 1942.

Kr. Isager.

1. Krankenfürsorge des dänischen Zisterzienserklosters Øm. Cara Insula MCLXXII—MDLX. Eine archäologisch-paläopathologische Untersuchung zur Kenntnis der mittelalterlichen Pathologie und Chirurgie des Klosters als Heil und Pflegestätte. In Zusammenarbeit mit Einar Sjövall. 1941.

Johs. Iversen.

1. Landnam i Danmarks Stenalder. En pollenanalytisk Undersøgelse over det første Landbrugs Indvirkning paa Vegetationsudviklingen. 1941. (Danmarks Geologiske Undersøgelse. II. Række. Nr. 66.)

Lis Jacobsen.

1. Danmarks Runeindskrifter. Ved L.J. og Erik Moltke under Medvirkning af Anders Bæksted og Karl Martin Nielsen. Text.—Registre. 1942.
2. Danmarks Runeindskrifter. Ved L.J. og Erik Moltke. Lommeudgave. 1942.

ADOLF S. JENSEN.

1. In Memoriam Bjarni Sæmundsson, Ph. D. 15/4 1867—6/11 1940. Vidensk. Medd. fra Dansk Naturh. Foren. Bd. 104. 1941.
2. A new Deep Sea Berycoid Fish from Davis Strait *Caristius groenlandicus* n. sp. — The Marsipobranchs of Greenland. Smst. Bd. 105. 1941.
3. On the Subspecies and Races of the Lesser Sand Eel (*Ammodytes Lancea* S. Lat.). A contribution to the discussion of the species problem in fishes. 1941. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVI, 9).
4. Two New West Greenland Localities for Deposits from the Ice Age and the Post-glacial Warm Period. 1942. (Smst. XVII, 4).
5. Fiskerikonsulent Dr. phil. Bjarni Sæmundsson. 15/4 1867—† 6/11 1940. Islandsk Aarbog. 1941.
6. Contributions to the Ichthyofauna of Greenland 1—3. Spolia Zoologica Musei Hafniensis II. Skrifter udgivet af Universitetets zoologiske Museum København II. 1942.

AD. S. JENSEN og R. SPÄRCK.

1. Herluf Winge: The Interrelationships of the Mammalian Genera. Transl. from Danish by E. Deichmann and G. M. Allen. Ed. by A. S. J., R. S. and H. Volsøe. Vol. II—III. 1941—42.

AD. S. JENSEN, R. SPÄRCK og Å. VEDEL TÅNING.

1. The Zoology of Iceland. Vol. III, Part 41—44. 1942.

HANS JENSEN.

1. Nordisk Statsstyre. 1942.
2. Aarhus Amts landøkonomiske Selskab i historisk Belysning. Aarhus Amts landøkonomiske Selskab gennem 100 Aar 1842—1942. Aarhus 1942.
3. Christian VI.s og Frederik V's Tid. Schultz' Danmarkshistorie. III.
4. Enevældens Afslutning 1814—1848. Smst. IV.

K. A. JENSEN.

1. — og N. Hofman Bang: Zur Konstitution der Thionylamine. Justus Liebigs Annalen der Chemie. Bd. 548. Berl. 1941.
2. — og N. Hofman Bang: Zur Stereochemie der Schiffschen Basen Smst. Bd. 548. Berlin 1941.
3. — og Arne Berg: Zur Konstitution der dimeren Nitrosoverbindungen. Smst. Bd. 548.
4. 3-Methyl-thiazolon-(p-amino-benzolsulfonyl)-imid-(2). Bemerkung zu einer Abhandlung von Max Hartmann und Jean Druey. Helvetica Chimica Acta. Vol. XXIV.
5. Darstellung von 4,4-Dialkylthiosemicarbaziden. Journal für praktische Chemie. N. F. Bd. 159. Lpz. 1941.
6. Sulfanilylderivater af heterocykliske Aminer. V—VI. Dansk Tidsskrift for Farmaci. Bd. 15—16. 1941—42.

7. — og Anders Kjær: Sulfanilylderivater af heterocykliske Aminer. VII. Smst. Bd. 16. 1942.
8. — og F. Falkenberg: Sulfanilylderivater af heterocykliske Aminer. VIII. Smst. Bd. 16. 1942.
9. — og Kai Schmith: Om Mekanismen ved Sulfonamidernes kemoterapeutiske Virkning. Kemisk Maanedsblad og Nordisk Handelsblad for kemisk Industri. 1942, Nr. 5.

KNUD JEPPESEN.

1. Eine musiktheoretische Korrespondenz des früheren Cinquecento. Acta Musicologica. XIII. 1941.

OTTO JESPERSEN.

1. Sproget. Barnet. Kvinden. Slægten. 1941.
2. A Modern English Grammar on Historical Principles. Part VI: Morphology. Written with the assistance of Paul Christophersen, Niels Haislund and Knud Schibsbye. 1942.

POUL JESPERSEN.

1. Otto Helms. 6. Maj 1866—16. April 1942. Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift. XXXVI. 1942.
2. Skovsneppen, *Scolopax rusticola* L., som Ynglefugl i Danmark. Smst. XXXVI. 1942.

BØRGE JESSEN.

1. En Bemærkning om Polyedres Volumen. Matematisk Tidsskrift. B. 1941.

JURISTFORBUNDET.

1. Med Lov skal Land bygges. Udg. af J. under Redaktion af Erik Reitzel-Nielsen. 1941.

JOHANNES JØRGENSEN.

1. Den hellige Birgitta af Vadstena. Bd. 1 (1303—1349). 1941.

C. KLITGAARD.

1. Røgelhede i Hellevad Sogn. En Selvejer-Bondegaards Historie. Jyske Samlinger. 1942.
2. Fra »Kejserkrigens Tid«, 1627—29. Vendsysselske Aarbøger. 1942.
3. Magister Ejler Christian Dyssel, Præst i Vrensted—Tise 1708—29, og nogle supplerende Oplysninger om Slægten Dyssel. Personalhistorisk Tidsskrift. 1942.
4. Bidrag til Vendsyssels Præstehistorie. 3. Hr. Claus Hansen Bang i Horne. Kirkehistoriske Samlinger. 6. Række. Bd. 4. 1942.
5. »Kæppemanden« i Bindslev Kirke og Stolestadestrid der. Vendsysselske Aarbøger. 1942.
6. Det jydske Historisk-topografiske Selskab. 1866—1941. Jyske Samlinger. 5. Række. Bd. 5. 1941—42.
7. Slægten Toft fra Klim. Historisk Aarbog for Thisted Amt. Thisted 1942.

8. Oluf Nielsen. Historiske Meddelelser om Staden København og dens Borgere. 3. Række. Bd. V. 1942.

Gunnar Knudsen.

1. Danmarks gamle Personnavne. I. Fornavne. Udg. af G. K. og Marius Kristensen under Medvirkning af Rikard Hornby. Hæfte 6. 1941.
2. Lidt om Stednavne i Give Sogn. Give-Bogen. Kolding 1941.
3. Marius Kristensen 27. April 1869—2. November 1941. Danske Studier. 1941.
4. Kultminne i stadnamn. I. Danmark. Nordisk Kultur. XXVI.
5. Danske Studier. Udg. af G. K. under Medvirkning af Marius Kristensen og Ejnar Thomsen. 1941, Hæfte 1—2.

Det kgl. Bibliotek.

1. Katalog over danske og norske Digteres Originalmanuskripter i Det kongelige Bibliotek. Ved Lauritz Nielsen. Hefte 1. 1941.

Bjørn Kornerup.

1. To Visitatsbesøg paa Bornholm i Christian IV.s Tidsalder. Festskrift til Hugo Matthiessen. 1941.
2. Visitatsbog for Lunde Stift 1611—1637. Udg. med en Indledning af B. K. Lunds Stifts Herdaminne. Ser. I. Band 1: Urkunder och Aktstycken. Lund 1942.

Torben Krogh.

1. Heibergs Vaudeviller. Studier over Motiver og Melodier. 1942. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Nr. 189).

Knud Larsen og Gustav Scherz.

1. Nicolai Stenonis Opera theologica. Cum prooemiis ac notis germanice scriptis edd. K. L. et G. S. Tomus prior. 1941.

Henning Lemche.

1. The Zoology of East Greenland. Ed. by M. Degerbøl, Ad. S. Jensen, R. Spärck and G. Thorson. *Gastropoda opisthobranchiata.* By H. L. Medd. om Grønland. Bd. 121, Nr. 7. 1941.

J. Lindhard

1. — og Fritz Buchthal: Transmission of Impulses from Nerve to Muscle Fibre. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 4. Sthlm. 1942.
2. Fritz Buchthal: The Mechanical Properties of the Single Striated Muscle Fibre at Rest and during Contraction and their Structural Interpretation. 1942. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVII, 2).

Vilh. Lorenzen.

1. Haandtegnede Kort over København 1660—1757. Udg. i Anledning af Borgerrepræsentationens Hundredaarsjubilæum 1940 af Københavns Kommunalbestyrelse. 1942.
2. Bevaringen af det gamle København som Arkitekturby.1942. (Meddelelser fra Foreningen til gamle Bygningers Bevarelse. IV. Række. III).

RIKARD MAGNUSSEN.

1. Søren Kierkegaard set udefra. 1942.

THERKEL MATHIASSEN.

1. Et Udvalg af Aarets Mosefund. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. 1942.
2. Bopladsen Dyrholmen og dens Betydning for den jydske Ertebølle-Kulturs Kronologi. 1942. (Vidensk. Selsk. Arkæol.-kunsthist. Skrifter. Bd. I, 1).
3. Two new Danish Implements of Reindeer Antler. Acta Archaeologica. Vol. XII. 1941.

HUGO MATTHIESSEN.

1. Det gamle Land. Billede fra Tiden før Udskiftningen. 1942.

TH. MORTENSEN.

1. Papers from Dr. Th. Mortensen's Pacific Expedition 1914—16. LXXI. J. R. Pfaff: On a new genus and species of the family *Gobiesocidae* from the Indian Ocean, with observations on sexuel dimorphism in the *Gobiesocidae*, and on the connection of certain Gobiesocids with Echinids. Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren. Bd. 105. 1942.

VALFRID PALMGREN MUNCH-PETERSEN.

1. — og Ellen Hartmann: Svensk-dansk Ordbog. Medredaktør Morten Borup. Hæfte 8. 1942.

DETLEV MÜLLER.

1. Über die Glucosedehydrasen. Enzymologia. Vol. X. Den Haag 1941.
2. — og Fritze Holm: Die Atmung des Gräserendosperms. Planta. Bd. 32. Berlin 1942.
3. — og Fritze Holm: Herstellung von Kieselgel. Zentralblatt für Bakteriologie, Parasitenkunde und Infektionskrankheiten. II. Abteilung. 1942. Bd. 105. Jena.

SVEN MØLLER KRISTENSEN.

1. Digteren og Samfundet i Danmark i det 19. Aarhundrede. I. Del: Guldaldertiden. 1942.

DEN KGL. MØNT- OG MEDAILLESAMLING.

1. Sylloge nummorum Graecorum. The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum. Italy. Part I—III. — Sicily. Part I—II. — Thrace. Part I. 1942.

NATIONALMUSEET.

1. Danmarks Kirker. Tisted Amt. Hefte 6—8. 1942.
2. Ethnographical Studies published on the Occasion of the Centenary of the Ethnographical Department, National Museum. 1941. (Nationalmuseets Skrifter. Etnografisk Række. I).

ROBERT NEIIENDAM.

1. Fra Herman Bangs Ungdom. Politikens Kronik. ^{20}—$^{21}/_{4}$ 1941.
2. (Anm. af) Robert Schybergs Memoirer. Smst. $^{27}/_{9}$ 41.

3. Overtro blandt Scenekunstnere. Hekseri og Trolddom gennem Tiderne. 1941.
4. Johan Ludvig Heiberg: Elverhøj. Skuespil i fem Akter. Historisk Oversigt af R. N. 1941.
5. Breve fra August Bournonville i hans Alderdom. Personalhistorisk Tidsskrift. 2. Række. Bd. 11. 1941.
6. Det Kongelige Teaters dramatiske Elevskole oprettet 1886. 2. forøgede Udg. 1942.
7. Læge og Skuespiller. [I Anledning af Hundredaarsdagen for J. C. Ryges Død]. Politikens Kronik $^{28}/_{6}$ 1942.
8. Emil Poulsen. [I Anledning af Hundredaarsdagen for hans Fødsel.] Smst. $^{8}/_{7}$ 1942.

Axel V. Nielsen.

1. Beobachtungen von Veränderlichen angestellt von Mitgliedern der nordischen »Astronomisk Selskab« und auf der Kopenhagener Sternwarte. Mitteilung Nr. 63. (Astr. Nachrichten 270, 1). Publikationer og mindre Meddelelser fra Københavns Observatorium, udg. af Elis Strömgren. Nr. 123. 1940.
2. Beobachtungen von Veränderlichen. Angestellt von Mitgliedern der nordischen »Astronomisk Selskab« und auf der Kopenhagener Sternwarte. Mitteilung Nr. 64—65. (Astr. Nachrichten 270—271). Smst. Nr. 125 og 132.
3. Beobachtungen von veränderlichen Sternen, ausgeführt von Mitgliedern der Astronomisk Selskab. Veränderlichen-Artikel N. 71, 72, 73, und 74 aus Nordisk Astronomisk Tidsskrift, nebst einer Übersicht über die von der Astronomisk Selskab ausgeführten Beobachtungen veränderlicher Sterne. Smst. Nr. 131. 1941.

Jakob Nielsen.

1. En Sætning fra Fladeafbildningernes Topologi. Norsk Matematisk Tidsskrift. 1941.
2. Abbildungsklassen endlicher Ordnung. Acta Mathematica. Bd. 75. Upps. 1942.
3. Forelæsninger over Aerodynamik. II. Udg. af Polyteknisk Forening. 1942. (Maskinskrevet).
4. Fixpunktfrie Afbildninger. Matematisk Tidsskrift. B. 1942.

Poul Nørlund.

1. C. G. Schultz: Vikingetidshuset paa Trelleborg. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. 1942.

H. Ostermann.

1. Træk af Kolonien Jakobshavns Historie gennem 200 Aar. 1741—1941. (Det grønlandske Selskabs Skrifter. XI).

C. V. Otterstrøm.

1. Geddeæg. Antal og Vægt m. m. Ferskvandsfiskeribladet. Aarg. 39, Nr. 8. 1941.
2. Udsætning af Geddeyngel. Lystfiskeri-Tidende. Aarg. 54. No. 394. 1942.

3. — og Knud Larsen: Nyere Fund af Regnløje (*Leucaspius delineatus* Heckel) i Danmark. Flora og Fauna. 1942.
4. Geddepest. Lystfiskeri-Tidende. Aarg. 54. No. 392. 1942.
5. — og Knud Larsen: Forureningen af Søllerød Sø. II. Ferskvandsfiskeribladet. Aarg. 40, Nr. 4. 1942.
6. Udledning af Spildevand og Vandløbsretterne. Smst. Aarg. 40, Nr. 4. 1942.
7. Tilsyn med Spildevandsudledning. Stads- og Havneingeniøren. Aarg. 33, Nr. 7. 1942.
8. Tilsyn med Spildevandsudledning. Bemærkninger af A. P. Grimstrup med Svar fra C. V. O. Smst. Aarg. 33, Nr. 10. 1942.
9. Spildevandsudledning. Haandværkets Dagblad Licitationen. Aarg. 35. 5/8 1942.
10. Om Forstaaelsen af Ferskvandsfiskerilovens Bestemmelser vedrørende Spildevandsudledning og andre Forureninger. 1942. (Maskinskrevet).
11. (Anm. af) C. Wesenberg-Lund: Det Ferskvands-biologiske Laboratorium gennem 40 Aar. En Redegørelse for min Virksomhed. 1940. Ferskvandsfiskeribladet. Aarg. 39, Nr. 7. 1941.
12. (Anm. af) M. Højgaard og G. Mandahl-Barth: Fra Fiskenes Verden. Træk af Ferskvandsfiskenes Liv. 1942. Fra Naturens Verden. 1942.
13. Stalling. Danske Folkemaal. Aarg. 13. 1942.

SVEND AAGE PALLIS.

1. Chronology of the Shub-ad Culture. 1941.

HOLGER PEDERSEN.

1. Tocharisch vom Gesichtspunkt der indoeuropäischen Sprachvergleichung. 1941. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXVIII, 1).
2. Angl. *wife* et *woman*. A Philological Miscellany presented to Eilert Ekwall (Studia Neophilologica. A journal of germanic and romanic philology. Vol. XIV, nos. 1—3). Upps. 1941.
3. To nyfundne oldsprog. Translatøren. Aarg. 4, Nr. 1. 1942.
4. Vilhelm Thomsens efterladte Optegnelser om Lykisk. Oversigt over Vidensk. Selsk.s Forhandlinger 1941—42.
5. Er stødet en konsonant? Acta Philologica Scandinavica. XVI.

CARL S. PETERSEN.

1. Ludvig Holbergs samlede Skrifter. Udg. af C. S. P. Bd. 17. 1942.

ERIK M. POULSEN.

1. Om Limfjordens Torskebestand. 1942. (Skrifter udg. af Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser. No. 11).

FREDERIK POULSEN.

1. Ny Carlsberg Glyptotek. 2. Tillæg til Billedtavler af antike Kunstværker. 1941.
2. (Anm. af) P. J. Riis: Tyrrhenika. An archaeological study of the Etruscan Sculpture in the archaic and classical periods. 1941. Gnomon. Bd. 17. Berlin. 1941.

3. (Anm. af) Robert und Erich Boehringer: Homer. Bildnisse und Nachweise. Bd. 1: Rundwerke. Breslau 1939. Gnomon. Bd. 17. Berlin 1941.
4. Die Stele der »Marathonkrieger«. From the Collections of the Ny Carlsberg Glyptothek 1942. III. 1942.
5. From the Collection of Antique Portraits at the Ny Carlsberg Glyptotek. Smst.
6. Aux Musées d'Antiques Parisiens. Smst.
7. Den gamle Orients Kunst. 2den forøgede Udg. 1942. (Kultur og Videnskab).

Rhodosekspeditionen.

1. Fondation Carlsberg, Copenhague. Lindos. Fouilles et recherches 1902—1914 par Chr. Blinkenberg et K. F. Kinch. II. Inscriptions. Publiées en grande partie d'après les copies de K. F. Kinch, avec un appendice contenant diverses autres inscriptions rhodiennes, par Chr. Blinkenberg. T. I—II. 1941.

Alfred Rosenkrantz.

1. Ekspeditioner til Scoresbysund Distriktet udført i Aarene 1934 og 1936 under Ledelse af A. R. The Lower Jurassic Rocks of East Greenland. Part II. The Mesozoic Sediments of the Kap Hope Area Southern Liverpool Land. Medd. om Grønland. Bd. 110, Nr. 2. 1942.
2. De danske Nûgssuaq Ekspeditioner 1938 og 1939. Under Ledelse af A. R. Arne Noe Nygaard: On the Geology and Petrography of the West Greenland Basalt Province. Part III: The Plateaubasalts of Svartenhuk Peninsula. Medd. om Grønland. Bd. 137, Nr. 3. 1942.

Hans Ræder.

1. Porphyrios fra Tyros. Videnskabsmand og Mystiker. 1942. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Nr. 188).

V. Schepelern.

1. Montaigne og de franske Borgerkrige. En Indledning i Studiet af Essaierne. 1942.

August F. Schmidt.

1. Gilder i Landsbyen. Aarhus 1942.
2. Lege med Nødder. Danske Studier. 1940.
3. Om Poul Møllers Udseende. Smst. 1940.
4. Fra den gamle Landsby. Vejle Amts Aarbøger 1942. Kolding 1942.
5. Litteratur om Almuekultur og Folkeminder 1939—40. Fortid og Nutid. Bd. XIV. 1942.
6. Stiftsprovst P. N. Frost. 1780—1845. Fra Ribe Amt 1942. Bd. 10, Hefte 3. 1942.
7. Personalhistorikeren Poul Poulson, Sognepræst til Saksild og Nølev. Aarhus Stifts Aarbog. 1942.
8. Træk af Skibelunds Historie. Sønderjydsk Maanedsskrift. Aarg. 18, Nr. 2. 1942.

9. En Historikerkreds. København—Ribe—Askov. Dansk Udsyn 1941. Aarg. XXI.
10. De tvende Kirketaarne. Aarbog for Historisk Samfund for Sorø Amt. XXIX. Sorø 1941.

VILH. SLOMANN OG L. L. HAMMERICH.

1. Johan Albrecht von Mandelslo: Journal und Observation (1637—1640). Hrsg. von Margrete Refslund-Klemann. 1942.

C. M. SMIDT.

1. Vordingborg. Nogle Træk af By- og Borganlægets Befæstning. Vordingborgs til Maria indviede Kirke. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1941.
2. Øm Kloster. Cara insula. Vejledning ved Besøg i Ruinerne. — Redegørelse for Skeletfundene. Ved Kr. Isager. 3. forøgede Udg. Aarhus 1942.
3. Øm Kloster og dets Grave. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. 1942.

STUDENTERFORENINGEN.

1. Carl Dumreicher: Studenterforeningens Historie 1870—1920. Bd. 3: 1882—1895. 1941.

REDAKTIONEN AF »SØNDERJYLLANDS HISTORIE«.

1. Sønderjyllands Historie fremstillet for det danske Folk. Bd. III. Under Redaktion af Vilh. la Cour, Knud Fabricius, Holger Hjelholt og Hans Lund. 1942.

ERIK TETENS NIELSEN.

1. Notes sur la biologie de Pterochilus Klug. Entomolog. Medd. Bd. XXII. 1942.
2. Poul Jørgensen: Biological Observations on Some Solitary Vespides. Smst. Bd. XXII. 1942.

WILLIAM THALBITZER.

1. The Ammassalik Eskimo. Contributions to the Ethnology of the East Greenland Natives. In two Parts. Part 2, second half-volume. Medd. om Grønland. Bd. 40. 1941.

MATHIAS THOMSEN.

1. Ellen Thomsen: Ringdrüse und Corpus allatum bei Musciden. Die Naturwissenschaften. Jahrg. 29. 1941. Berlin.

OLUF THOMSEN (†).

1. Contributions from the University Institute for General Pathology Copenhagen. Vol. XX. 1941.

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND.

1. Marius Kristensen: Udsagnsordenes Bøjning i Egnen nord for Århus. 1942. (Udvalg for Folkemaals Publikationer. Serie A. Nr. 3).
2. K. J. Lyngby's Jyske Grammatik tillige med et Udvalg af hans Breve. Udg. af Anders Bjerrum. 1942.

3. Føroya kvæði. Corpus carminum Færoensium a Sv. Grundtvig et J. Bloch comparatum. Mit Kommentaren in deutscher Sprache hrsg. von Chr. Matras. Bd. II, Teil 2. 1942.

Henrik Ussing.

1. Ved Hallesby Aa. Optegnelser af Karoline Graves. Bearbejdede, ordnede og udgivne af H. U. 2. ændrede Udg. 1942.

Videnskabernes Selskabs Kommission for den ægyptiske Ordbog.

1. W. Erichsen: Erwähnung eines Zuges nach Nubien unter Amasis in einem demotischen Text. Klio. Beiträge zur alten Geschichte. Bd. XXXIV. Lpz. 1941.
2. W. Erichsen: Demotische Orakelfragen. 1942. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXVIII, 3).
3. W. Erichsen und E. Seidl: Eine demotische Zahlungsanweisung. Ztschr. für ägyptische Sprache und Altertumskunde. Bd. 77. Lpz. 1941.

Sophus Weber.

1. Über die thermische Diffusion in Gasen. Physica. VIII. Haag 1941
2. Über den Einfluss des Akkomodationskoeffizienten auf die Wärmeleitung und Radiometerkraft in Gasen. 1942. (Vidensk. Selsk. Mat.-fys. Medd. XIX, 11).

August West.

1. Fortegnelse over Danmarks Biller, deres Udbredelse i Danmark, Forekomststeder og -tider, Biologi m. m. Entomolog. Medd. Bd. XXI, Hefte 5. 1941.

Kurt Wulff (†).

1. Über das Verhältnis des Malayo-polynesischen zum Indochinesischen. 1942. (Vidensk. Selsk. Hist.-filol. Medd. XXVII, 2).

Erik Zeuthen.

1. The Ventilation of the Respiratory Tract in Birds. 1942. (Vidensk. Selsk. Biolog. Medd. XVII, 1).

Søren L. Ørskov.

1. Untersuchungen über die Permeabilität der roten Blutkörperchen bei Psychosen. Die Permeabilität in einem Falle von aplastischer Anämie (perniziöse Anämie?) und einem Falle von perniziöser Anämie. Acta Medica Scandinavica. Vol. CIX. Sthlm. 1942.

Afdeling C

Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg.

Fra Museets Bestyrelse er modtaget følgende Beretning[1]*:*

I det forløbne Aar fra 1. Oktober 1941 til 30. September 1942 har Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg forøget sine Samlinger paa følgende Maade:

A. Ved Køb:

1. Barneportræt af Czar Nikolai II Alexandrowitch, Kong Christian IX.s Dattersøn. Malet af L. Tuxen 1883. Studie til »Kongefamilien i Havesalen paa Fredensborg 1883«.
2. Baron Anton Wolf Haxthausen, Overstaldmester, Overlanddrost i Oldenborg, Diplomat. Oval Blyantstegning efter gammelt Maleri. Signeret: Lahde fecit. 1801.
3. Johan Frederik Bardenfleth, Generalløjtnant. Samtidigt Maleri.
4. Frederik Hoppe, Generaladmiralløjtnant, Deputeret i Admiralitetskollegiet. Maleri fra ca. 1730; Balthasar Denners Skole.
5. Antagelig Seneca Christophersen Hagedorn, Admiral, Godsejer. Samtidigt Maleri.
   Nr. 3—5 stammer formentlig fra Harridslevgaard.
6. Løjtnant i Landeværnet, Brygger og Snedkermester Christian Velschow med Familie. Silhouetbillede, malet paa Glas af Weitlandt 1805, signeret.
7. Wilhelm Nicolai Marstrand, Maler. Selvportræt fra omkring 1834.
8. Johan Thomas Lundbye, Maler. Malet af J. Roed 1848, signeret.
9. Samme som Soldat. Posthum Pennetegning, udført af P. C. Skovgaard. Betegnet: »13de December 1850 (Minde)«.

[1] Genpart af den Beretning, som det paahviler Bestyrelsen aarlig at afgive til Hs. Maj. Kongen om Museets Virksomhed.
Angaaende Regnskabet henvises til Ekstrakten S. 80.

10. Greve Adam Wilhelm Moltke til Bregentved, Premierminister. Blyantstegning, udført af P. C. Skovgaard.
11. Poul Christian Stemann, Statsminister. Pennetegning, udført af P. C. Skovgaard.
12. Baron Hans Juel til Juelsberg, Ritmester, Kammerherre. Blyantstegning, udført af F. L. Storch ca. 1853 som Forarbejde til Jagtbilledet paa Ravnholt.
13. Baron Conrad Frederik Erik Holck til Holckenhavn, Kammerherre, Hofjægermester. Blyantstegning, som foregaaende.
14. Enevold de Falsen, Kaptajn i Livgarden, Kammerjunker, Godsejer. Farvelagt Blyantstegning, som foregaaende.
15. Greve Knud Bille Anthon Ludvig Brockenhuus Schack til Giesegaard, Kammerherre. Blyantstegning, som foregaaende.
16. Frederik Carl Gutfeld Busck, Jægermester, Godsejer. Let farvelagt Blyantstegning, som foregaaende.
17. Lauritz Nicolai Hvidt, Nationalbankdirektør, Politiker. Blyantstegning, udført af A. Fritz. Betegnet: Ombord i »Hamlet« 1854.
18. Christian Albrecht Bluhme, Gehejmekonferensraad, Konsejlspræsident. Blyantstegning, udført af H. Olrik 1866 efter et Fotografi.
19. Rasmus Nielsen, Professor i Filosofi. Kamé, monteret som Broche. Den angives udført af H. V. Bissen.
20. Johan Ludvig Heiberg, Forfatter. Elfensbensrelief. Oval. Signeret: O.G. 1878, betegnende Olav Olavsen Glosimodt.
21. Foregaaendes Hustru Johanne Luise, f. Pätges, Skuespillerinde. Elfenbensrelief. Oval. Bagpaa signeret: S. S.W., betegnende Søren Seidelin Winther.
22. Ludvig Mylius Erichsen, Polarforsker, Forfatter. Malet af Vald. Neiiendam 1905, signeret.
23. Samme. Tegning, Bly og laveret Tusch. Signeret: »Agpat ved Kap York 28. Juni 1903. Harald Moltke«.
24. Christiern den Førstes Hyldning paa Viborg Landsting. Blyantstegning, betegnet: C. W. Eckersberg 1818. Forarbejde til det store Billede, som C. W. Eckersberg malede til Trongemakket paa Christiansborg Slot.
25. »Den Danske og Svenske Esquader til Ankers paa Kiøbenhavns Rehd i Aaret MDCCXCIV«. Akvarel, udført af T. E. Lønning 1795.

26. Kanonjolle fra Krigen 1807—14. Blyantstegning, udført af C. W. Eckersberg.
27. »Statsskibet«. Politisk Karikatur fra 1852 af Ministeriet Bluhme. Tegning, Bly og Tusch. Udført af P. C. Skovgaard.
28. Kong Christian IX.s og Dronning Louises Indtog i København 26. Maj 1892. Magistraten hilser Guldbrudeparret paa Højbro. Malet af Hans Nic. Hansen 1893; signeret.
29. Østerlars Kirke. Akvarel, udført af Olaf Rude 1937; signeret.

B. Som Gave.

Fra kgl. svensk Gesandt, Friherre C. F. H. Hamilton til Hageby og Friherreinden, født Grevinde de la Gardie:

30. Kong Frederik den Første ved Københavns Belejring 1523. Malet af Gerrit van Honthorst ca. 1640 til Udsmykning af Kronborg.

Fra Fyrdirektør, Kommandør Paul E. B. Sinding:

31. Søslaget i Køge Bugt 1. Juli 1677. Maleri, udført af Giveren som Udkast til Dekoration i Søofficersskolens Festsal.

Testamentarisk Gave fra Sparekassebestyrer H. J. Lindberg:

32. Landgreve Wilhelm af Hessens Regiment (2det jyske) ved en Præsentation paa Eremitagesplænen for Kong Frederik VI ca. 1830. Akvarel, udført af Niels Simonsen som Forarbejde til et Maleri, der skænkedes Landgreven og hans Gemalinde Charlotte, født Prinsesse af Danmark, til deres Guldbryllup 1860. Signeret og betegnet: Til Etatsraad Lindberg fra Professor N. Simonsen.

Testamentarisk Gave fra Madame Boilan:

33. Frederiksborg Slot, set fra Slotsmøllen. Akvarel, udført af H. G. F. Holm ca. 1852.

Fra Malerinden, Fru Lissen Ewald:

34. Carl v. Ewald, Generalmajor, Generaladjutant hos Christian VIII, Frederik VII.s Lærer. Gibsbuste.

Testamentarisk Gave fra Lensbaronesse Ingeborg Agnes Reedtz-Thott, født Comtesse Danneskiold-Samsøe:

35. Lensgreve Christian Emil Krag-Juel-Vind-Frijs til Frijsen-

borg, Konsejlspræsident. Hoftestykke. Malet af H. Chr. Jensen 1879; signeret.

Fra en Komité:

36. Helga Charlotte Norrie, født Harbou, Stifter af Danske Kvinders Forsvarsforening. Malet af Knud Larsen 1916.

Fra en Komité:

37. Holger Christian Begtrup, Højskoleforstander. Halv Figur. Malet af Johs. Ottesen.

Fra Carlsbergfondet:

38. Brygger, Dr. phil. Carl Jacobsen. Sølvplakette 1912. Udført af Gunnar Jensen.
39. Den danske Landmandsbanks 50 Aars Bestaaen 1921. Sølvmedaille. Udført af A. Morton.

Fra Vexelerer- og Bankierfirmaet H. C. Møller:

40. H. C. Møller, 1895—1935. Sølvplakette. Udført af A. Dragsted.

Fra Niels Bjerres Slægt:

41. Niels Jakob Jakobsen Bjerre, Maler. Dødsmaske i Gibs.

Testamentarisk Gave fra Frøken Engelke Elisabeth Henriette Nissen:

42—45. Fire engelske Chippendale Stole af Mahogni. Fra ca. 1750.
46. Et Mahogni Standur. Urværket udført af Joseph Wood i Scarborough ca. 1760.

Testamentarisk Gave fra Frøken Palæmona Treschow:

47—48. To Par Sølv-Huilierer med gamle slebne Glas, Sølvarbejdet af Olaus Hasselquist i Jönköping 1783.

Fra Overintendant O. J. F. Grundtvig:

49—53. Et Mahogni Klapbord, en Spadserestok med udskaaret Stokkeknap af Ben, en Broncemedaille (N. F. S. Grundtvig 1861) samt to Signeter, hvilke Genstande har tilhørt Biskop N. F. S. Grundtvig.

Fra Fru Fabrikant P. Wulff:

54. En svær Lysekrone med Broncestel og Bronceputti og rigt behængt med Glaskugler og Prismer; desuden to dertil hørende Lampetter.

Fra Kasserer i H. M. Kongens Intendantur Holger Thomsen:
55. Et finsk Tæppe (»Rya«). Skænket Professor Vilh. Thomsen af finske Venner 1912. Gave til Museet i Anledning af 100 Aarsdagen for Sprogforskerens Fødsel.

C. Ved Bytte.

56. Ottende Brigades Modangreb ved Dybbøl 18. April 1864. Malet af Vilh. Rosenstand 1894; signeret. Mod Afgivelse (til Lolland-Falsters Stiftsmuseum i Maribo) bl. a. af Skitsen til det samme Billede.

De i forrige Aars Beretning nævnte fire store Aubusson Gulvtæpper blev erhvervet mod Afgivelse i indeværende Aar bl. a. af en Sofa, to Armstole og en Stol fra et Rokokomøblement samt af fire sydtyske Alterstager fra 18. Aarhundrede.

Museet har i det forløbne Aar erhvervet en Del Portrættegninger, Silhouetter og Stik, forestillende danske Personer, bl. a. er som Gave fra Ritmester, Direktør Stig Møller modtaget Anders Zorns Radering af Prinsesse Ingeborg.

Samlingen af historiske Blade er forøget paa sædvanlig Vis.

Som Supplement til den L. E. Bruunske Mønt- og Medaillesamling har Museet erhvervet følgende Medailler:
57. Laurids Skau 1894. Den første Taler paa Skamlingsbanken den 4. Juli 1844. Forsølvet.
58. Hans Hartvig Seedorff Pedersen, 1892—1942. Bronce. Udført af W. P. Larsen.
59. Anders Sandvig, 1862—1942. Jern.

Til Samlingen af Livsmasker forestillende mere fremtrædende danske Personligheder har Museet fra Tandlæge Holger Winther modtaget:
60. Justitsminister Eigil Thune Jacobsens Maske.

Museet har søgt at etablere en Reservesamling af danske Segl for det Tilfælde, at Hovedsamlingen paa Rigsarkivet nogensinde skulde blive ødelagt. En Del Segl, som i sin Tid blev skænket Museet i Henhold til afdøde Ingeniør August Busck's Testamente, er derfor blevet ordnede, og dertil er i det forløbne

Aar kommet som Gaver Generalløjtnant Ellis Wolffs Samling og den Carlsen-Langeske Seglsamling fra Gammel Køgegaard. Endelig er den betydelige Storckske Seglsamling af Professor Storcks Efterladte blevet deponeret paa Museet.

Blandt Erhvervelserne af Møbler og Kunstgenstande kan nævnes:

61. Et Par Tinstager, indgraveret med de Podebuskers og de Gøyers Vaabener samt med Navnebogstaverne E. P. og S. O., henpegende paa Erik Podebusk til Bidstrup og Sidsel Oxe, samt Aarstallet 1580.

62—66. Fem Renæssancestole, af hvilke den ene er indbrændt med Kong Christian V.s Monogram og efter Traditionen stammer fra Esrom Kloster.

67. Et Kobber Fyrfad med Prins Jørgens Navn, Kong Christian V.s Monogram og Aarstallet 1685 indstemplet.

68. Et Par Malmstager fra 17. Aarhundrede.

69. En Guldring med Kamé af Kong Frederik V.

70. Et ovalt Fad af slesvigsk Fajance. Med manganfarvede Blomster. Fra 18. Aarhundrede.

71. Et trykt Tørklæde med Billede af Statholderen i Hertugdømmerne, Prins, senere Landgreve Carl af Hessen til Hest. Sønderjydsk Arbejde fra ca. 1770.

72—73. En stor Sølv Terrin og et Sølv Ragoutfad med ciseleret Bladdekoration; det danske Vaaben indgraveret. Udført 1829 i København af Nicolai Christensen. Har tilhørt Kong Christian VIII og senere været i Brygger J. C. Jacobsens Eje.

74. En Glasvase med Sølvmontering og Navnebogstaverne C. R. Aabenbart en Gave fra Kong Christian VIII.

75—76. To polstrede Armstole af Mahogni og en Ampel med broget Blomstermaling, hvilke har tilhørt Skuespillerinden Johanne Luise Heiberg.

Af sine Samlinger har Museet i Aarets Løb til Familien afhændet en Gentagelse af et Originalmaleri af Skuespillerinden Johanne Luise Heiberg, malet af Elisabeth Jerichau-Baumann.

Registreringsarbejdet over Samlingens Portrætblade og historiske Blade er i Aarets Løb fortsat, og Gennemfotograferingen af Museets Billeder og Genstande er forløbet planmæssigt.

Museets Værksted for Reparation af Gobeliner har i det forløbne Aar konserveret flere af Museets gamle Tæpper. Det har en Tid været stillet til Raadighed for Herregaardsmuseet paa Gl. Estrup med Restaurering af dets Gobeliner.

Konserveringsarbejdet i Museet er ligeledes skredet planmæssigt frem.

Museets Deltagelse i den ikonografiske Kommissions Arbejde med Indsamling af Oplysninger om malede Portrætter her i Landet er ligeledes fortsat i det forløbne Aar.

I Lighed med, hvad der er sket de foregaaende Aar, har Museet i Sommermaanederne stillet specielle Omvisere til Raadighed for Skoler.

Sammen med De danske Kongers kronologiske Samling paa Rosenborg har Museet i Fortsættelse af forrige Aars Arrangement igen i det forløbne Aar foranstaltet en Serie Foredrag i Nationalmuseets Foredragssal med Emner fra den ældre Enevældes Tid, ligesom det har medvirket ved Arbejdet indenfor »De Arbejdsløses Museumsforedrag«.

Gennem Zacharias Jacobsen og Hustrus Legat til Fordel for Frederiksborg Museet har man i nogle Aar været beskæftiget med at erstatte nogle af Loggiaens Zinkfigurer med Sandstenskopier efter de originale Skulpturfragmenter. Arbejdet er i det forløbne Aar fortsat, og Museet har kunnet overgive Slottet endnu en Statue, udført af Johannes Hansen.

Museet har i det forløbne Aar været besøgt af 51.390 Personer.

København den 29. November 1942.

F. Brockenhuus Schack. M. Mackeprang. Johs. Pedersen.

Otto Andrup

Ny Carlsbergfondet

Fra Ny Carlsbergfondets Direktion er modtaget følgende Beretning:

For Ny Carlsbergfondets Midler er der i Regnskabsaaret 1941—42 erhvervet eller bidraget til Erhvervelse af de efternævnte Kunstværker samt til andre nedenfor angivne, fundatsmæssige Formaal anvendt de vedføjede Beløb.

A. Kunstindkøb.

Til Ny Carlsberg Glyptotek:

Dansk Kunst:

1. H.W. Bissen: Barnebuste af Alfred August Puggaard. Marmor. Deponeret.
2. H. W. Bissen: Portrættegning af N. L. Høyen. Deponeret.
3. C. W. Eckersberg: Nøgen Kvinde i Færd med at drage sine Tøfler paa. Maleri. Deponeret.

Til det danske Kunstindustrimuseum:

4. 1. Rate af en 5-aarig Bevilling til Forøgelse af Museets Samlinger, givet i Anledning af 100-Aarsdagen for Carl Jacobsens Fødsel.
5. Ushak Tæppe.
6. Rosentræs Toiletmøbel.
7. 36 Træsnit af Hiroshige.
8. Træsnit af Schiichi Tajima.

Til Nationalmuseet:

Folkemuseet:

9. Kanapé og 6 Armstole.
10. Gamle danske Almuevævninger.

Etnografisk Samling:

11. Javansk Stenskulptur.

Til Statens Museum for Kunst.

Kobberstiksamlingen:

12. Degas: La sortie du bain. Radering.
13. Manet: La barricade. Litografi.
14. Matisse: Nu à la draperie. Litografi.
15. Pissaro: Théorie de baigneuses. Litografi.
16. Peter Hansen: Ved Sta. Maria Maggiore. Akvarel. Tilskud.
17. Peter Hansen: Udkanten af Skov. Akvarel.
18. Peter Hansen: Vinen bindes op. Akvarel.
19. Johannes Larsen: Tidligt Foraar. Akvarel. Tilskud.
20. Karl Schou: Fra Luxembourghaven. Akvarel.
21. C. F. Sørensen: Kysten ved Dover. Akvarel.

Til Theaterhistorisk Museum:

22. Svend Johansen: Dekorationsudkast og Kostumebilleder til H. C. Andersens »Tolv med Posten«.

Til Aabenraa Museum:

23. Knud Agger: Fra en Have. Maleri. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
24. Adam Fischer: Eva. Relief i Egetræsramme. Chamotteler. (Fondets aarlige Uddeling).
25. Hugo Liisberg: Edderfugl. Saxbo Stentøj. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).

Til Aabenraa Statsskole:

26. Gunnar Hammerich: Buste af H. P. Hanssen. Gipsafstøbning.

Til Aalborg Museum:

27. Axel P. Jensen: Landskab med Agerkaal. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
28. Helge Jensen: Foraarslandskab, Karrebæksminde. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
29. P. Rostrup Bøyesen: Sommer. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Aarhus Museum:

30. Niels Grønbech: Ved Vinduet. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
31. K. O. Hilkier: Sild. Maleri. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
32. Jens Søndergaard: Havbillede. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Aarhus nye Raadhus:

33. Th. Hagedorn-Olsen: Udsmykning af Raadhushallen. Andet Bidrag.

Til Danske Studenters Roklub:

34. Helge Jensen: Udsmykning af Festsalen. Andet Bidrag.

Til Esbjerg By:

35. August Keil: Fiskermonument. Første Bidrag.

Til Esbjerg Kunstforening:

36. Mogens Hertz: Vinteraften, Dosseringen. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
37. Axel P. Jensen: Portræt af Malerinden Marie Henriques. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
38. Ulf Rasmussen: Møllepigen. Jerngranit. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).

Til Faaborg Idrætspark:

39. Gerhard Henning: Staaende Kvinde. Bronze. Sidste Bidrag.

Til Faxe By:

40. Aage Petersen: Dagen og Natten. Gruppe i Kalksten. Sidste Bidrag.

Til Frederiksborg Amts Centralsygehus:

41. Victor Haagen-Müller: Udsmykning af Stueetagen i Trapperummet. Andet Bidrag.

Til Frederikshavns Folkebibliotek:

42. Karl Bovin: Udsmykning af Læsesalen. Sidste Bidrag.

Til Fyns Stiftsmuseum, Odense:

43. Gottfred Eickhoff: Ung græsk Pige. Hoved i brændt Ler. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
44. Lauritz Hartz: Bakker, Glatved. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
45. Ernst Syberg: Vinterlandskab. Maleri. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).

Til Herregaardsmuseet Gammel Estrup:

46. Broderede Tæpper fra det 18. Aarhundrede.

Til Historisk Samfund for Thy og Vester Han Herred:

47. Axel Poulsen: Mindesten for Bondekampene i 1441 paa Sct. Jørgensbjerg i Kjettrup Sogn. Første Bidrag. Tilskud.

Til Horsens Museum:

48. Jørgen Gudmundsen-Holmgreen: Portrætbuste. Bronze. (Fondets aarlige Uddeling).
49. Victor Haagen-Müller: Ørkenen, Anholt. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
50. Georg Jacobsen: Sommeraften, Kjellsøj. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Kolding Kunstforening:

51. Jais Nielsen: Sne i min Have. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
52. Sigurd Swane: Stien bag Rørene. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
53. Povl Søndergaard: Knud Nellemose. Bronzebuste. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).

Til Museet Liselund gamle Slot:

54. C. W. Eckersberg: Korsklinten. Tegning. Depositum.

Til Lolland-Falsters Stiftsmuseum:

55. Albert Naur: Grøftebuket. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
56. Søren Hjorth Nielsen: Sort Kolonihavehus. Maleri. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).

57. Tove Olafsson: Staaende Pige. Cement. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).

Til Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse:

58. William Scharff: Udsmykning af et Rum i Børnesanatoriet ved Vordingborg. Sidste Bidrag.

Til Randers Museum:

59. Alex. Klingspor: Huse i Holte. Maleri. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
60. Vilhelm Lundstrøm: Nature morte. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
61. Wilhelm Marstrand: Legationsraad Schmidt-Phieseldeck og Hustru. Malerier. Tilskud.
62. Povl Schrøder: Interiør med Flygel og syende Dame. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Ribe Domkirke:

63. Johannes Bjerg: Statue af Hans Tavsen. Bronze. Tilskud. Andet Bidrag.

Til Ribe Stiftsmuseum:

64. Folmer Bendtsen: Ved Jernpladsen, Nørrebro. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
65. Niels Larsen Stevns: Udsigt fra Atelieret paa Thorvaldsensvej. Akvarel. (Fondets aarlige Uddeling).
66. Christine Swane: Opstilling med Vifte. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Skagens Museum:

67. Michael Ancher: Fyrbakken. Maleri.
68. Viggo Madsen: Søndag i Havnen, Skagen. Maleri.

Til Skamlingsbanke Selskabet:

69. Henrik Starcke: Udsmykning af Forsamlingsbygningen med en Relieffrise. Andet Bidrag.

Til Opstilling paa Skive Kirkebakke:

70. Anker Hoffmann: Aakjær-Mindesmærke. Tilskud. Andet Bidrag.

Til Ejendomsselskabet »Sønderport«, Silkeborg:

71. Anton Hansen: Udsmykning af Festsalen. Sidste Bidrag.

Til Thisted Amt og Bys Bibliotek:

72. Jens Søndergaard: Udsmykning af Udlaanssalen. Sidste Bidrag.

Til Museum for Tønder Amt og By:

73. Adam Fischer: Pige fra Kreta. Brændt Ler. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
74. Henry Luckow-Nielsen: Malajbjørn. Brændt Ler. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
75. Knud Raaschou-Nielsen: Forstad ved Port Vanves, Paris. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Vejen Museum:

76. Niels Bjerre: Solblæst ved Sallingsund. Maleri. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
77. Henrik Schouboe: Udsigt over Ypnadstad, November. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
78. Sigurd Swane: Tungt Skydække. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Vejle Museum:

79. Flemming Bergsøe: Portræt af en Villa. Maleri. (Tidligere indkøbt). (Fondets aarlige Uddeling).
80. Kay Christensen: Foraar. Maleri. (Fondets aarlige Uddeling).
81. Knud Kyhn: To Fiskerkoner. Keramik. (Fondets aarlige Uddeling).

Til Vejle Stadion:

82. Knud Nellemose: Diskoskaster. Bronze. Første Bidrag.

Til Arbejdernes Forsamlingsbygning i Viborg:

83. Vilhelm Lundstrøm: 5 Forarbejder til Mosaikker i Frederiksberg Svømmehal. (Tidligere indkøbt). Depositum.

Andre Kunstindkøb:

84. Flemming Bergsøe: Under Langeliniebroen. Maleri.
85. Emile Bernard: Frugtplukkende Kvinder. Maleri.
86. Ludvig Brandstrup: Buste af Fru Ottilia Jacobsen. Marmor.
87. Herluf Jensenius: Dr. phil. Frederik Poulsen. Tegning.
88. Alex. Klingspor: Huse i Sne. Maleri.
89. Martinus Rørbye: Torv i Athen. Tegning.
90. Henning Seidelin: Mand og Kvinde. Gruppe. Sidste Bidrag.

B. Andre fundatsmæssige Formaal.

1. »Acta Archaeologica« første Bidrag af en treaarig Bevilling 2.500 Kr.
2. Akademisk Arkitektforening Tilskud til Udgivelse af »Arkitekten« 1.000 Kr.
3. Alliance Française 2.000 Kr. (cf. Fondets Fundats § 4 D).
4. Arkitekt Charles Christensen til Opmaaling af de senest fremdragne Bygningsdele i Sorø Kirke 800 Kr.
5. Dansk Havearkitektforening Tilskud til Udgivelse af »Havekunst« for 1941 og 1942 2.000 Kr.
6. Dansk Kunstflidsforening Aarsbidrag 200 Kr.
7. Landsforeningen Dansk Kunsthaandværk til Udgivelse af »Nyt Tidsskrift for Kunstindustri« 2.500 Kr.
8. Dansk Kunstmuseumsforening Gave i Anledning af 100-Aarsdagen for Carl Jacobsens Fødsel 25.000 Kr.
9. Samme Aarsbidrag 1.500 Kr.
10. Samme 1.000 Kr. Første Bidrag af en treaarig Bevilling.
11. Den Frie Udstilling til Udgivelse af »Den Frie Udstilling gennem 50 Aar« 3.500 Kr.
12. Det kongelige danske Haveselskab til Anlæggelse af en Rosenhave 12.000 Kr.
13. Professor, Dr. phil. Chr. Elling til Udgivelse af »Den romantiske Have i Danmark« 1.000 Kr.
14. Arkitekt Hans Henrik Engqvist til Fuldførelse af de af afdøde Professor, Dr. phil. Johan Plesner paabegyndte Undersøgelser af lybsk romansk Arkitektur 200 Kr.
15. Serien »Faglig Læsning« til Udgivelse af Otto Koefoed-Petersen »Det gamle Ægypten« 500 Kr.
16. Forening for Boghaandværk til Udgivelse af et Hefte af »Bogvennen« 500 Kr.

17. Foreningen af danske Kunstmuseer til Registrering af Kunstsamlingerne i Horsens, Skagen og Tønder 1.281 Kr. 27 Øre.
18. Samme til Fotografering af Kunstværker i Aarhus Museum. 415 Kr.
19. Foreningen til gamle Bygningers Bevaring til Aarsskrift 1941 1.000 Kr.
20. Foreningen Fransk Kunst Aarsbidrag 500 Kr.
21. Holbergsamfundet af 3. December 1922 til Nyudgivelse af »Niels Klims underjordiske Rejse«, illustreret af Robert Storm Petersen 1.500 Kr.
22. Jesuskirken til Forskønnelse af Anlægget foran Kirken 5.000 Kr.
23. Kunstakademiets Bibliotek til Opmaalingstegninger af græsk Arkitektur af Søren Lemche 1.500 Kr.
24. Kunstindustrimuseet Tilskud til Udstillingen »Svensk Form« 1.383 Kr. 97 Øre.
25. Kunstnernes statsunderstøttede Croquisskole 600 Kr. Sidste Bidrag af en treaarig Bevilling.
26. Museumsassistent Erik Lassen til Studierejse til Stockholm 500 Kr.
27. Mag. art. Hans Lassen til Fuldførelse af de af afdøde Professor, Dr. phil. Johan Plesner paabegyndte Undersøgelser af lybsk romansk Arkitektur 100 Kr.
28. Samme til Studierejse til Lolland-Falster 300 Kr.
29. Museet Liselund gamle Slot første Bidrag af en seksaarig Bevilling 500 Kr.
30. Samme til Retablering af Parkanlægget 6.000 Kr.
31. Nationalmuseets 2. Afdeling til Udgivelse af »Danmarks Kirker« 9.000 Kr. Fjerde Bidrag af en Bevilling paa 54.000 Kr.
32. Samme til Opmaaling af Ladegaardsanlæg 3.500 Kr.
33. Ny Carlsberg Glyptotek Gave til Museets Grundfond i Anledning af 100-Aarsdagen for Carl Jacobsens Fødsel 200.000 Kr.
34. Samme til Udgivelse af »From the Collections of the Ny Carlsberg Glyptothek« III 26.312 Kr. 99 Øre.
35. Samme til nyt Tillæg til Billedtavler 2.198 Kr. 10 Øre.
36. Samme til Afskrift af Breve fra Billedhugger G. Chr. Freund og 5 Breve fra Carl Jacobsen til G. Chr. Freund 150 Kr.
37. Samme til Forelæsninger af Arkitekt E. Dyggve 225 Kr.

38. Ny Carlsberg Glyptoteks Bibliotek »Danske Herregaarde ved 1920« 450 Kr.
39. Museumsdirektør, Dr. phil. Poul Nørlund til Værk om Danmarks romanske Kalkmalerier 1.000 Kr.
40. Den permanente Bygge- og Boligudstilling i Aarhus til Overførsel af Charlottenborg Udstillingens Afdeling af Bygningskunst til Aarhus 400 Kr. Sidste Bidrag af en toaarig Bevilling.
41. Museumsdirektør, Dr. phil. Frederik Poulsen til Klichéer til »Den gamle Orients Kunst« 2.663 Kr. 05 Øre.
42. Museumsinspektør, Mag. art. Haavard Rostrup til Fotografering af Arbejder af H. W. Bissen 39 Kr. 70 Øre.
43. Museumsdirektør Vilhelm Slomann til Studierejse i Danmark 500 Kr.
44. Statens Museum for Kunst til Udgivelse af Kunstmuseets Aarsskrift 1941 4.642 Kr. 40 Øre.
45. Statens Museum for Kunst og Kunstindustrimuseet til Fotografering paa Udstillingen »Mit bedste Kunstværk« 1.390 Kr.
46. Museumsinspektør Jørgen Sthyr til Bog om dansk Grafiks Historie 199 Kr. Sidste Bidrag af en Bevilling paa 350 Kr.
47. Udvalget til Undersøgelse og Registrering af gamle Bygninger i København til Opmaaling af Amalienborg-Kvarterets monumentale Bygninger 1.035 Kr. 20 Øre. Sidste Bidrag af en Bevilling paa 1.200 Kr.
48. Vandreudstillingen af dansk Kunst til Statsskolerne Tilskud for 1942/43 1.500 Kr.
49. Vendsyssel Historiske Museum til Ændring og Udvidelse af Haveanlægget ved Museet 7.662 Kr. 30 Øre.
50. Serien »Vor Tids Kunst« til Udgivelse af Lars Rostrup Bøyesen »Erik Raadal« og Aksel Rode »Mogens Bøggild« 2.770 Kr.

Angaaende Regnskabet henvises til Ekstrakten S. 81—82.

Direktionen for Ny Carlsbergfondet d. 13. Januar 1943.

Helge Jacobsen. K. Friis Johansen.
V. Thorlacius-Ussing.

Regnskab og Status for Carlsbergfondet og Afdelingerne A, B og C, samt Ny Carlsbergfondet

(Meddelt af Kvæstor, Retsformand Carl Nyholm).

Carlsbergfondet.

Om Carlsbergfondets Indtægter og Udgifter i Aaret 1941—42 skal gives følgende Oplysninger:

Fondets Indtægt har været 2.738.363 Kr. 09 Ø., nemlig: Indtægter fra Bryggerierne, efter Fradrag af Ny Carlsbergsidens Andel, 714.877 Kr. 93 Ø., Renter 2.005.970 Kr. 44 Ø. og Ejendomsindtægter 17.514 Kr. 72 Ø. Til Administration m. m., Fondets Bygning og Hovedbygningen paa Gamle Carlsberg er medgaaet 184.098 Kr. 94 Ø. Fondets Overskud udgør derefter 2.554.264 Kr. 15 Ø. Heraf er stillet til Raadighed for Afdelingerne et Beløb af 1.300.000 Kr. og desuden hensat paa Dispositionskonto 400.000 Kr., der vil blive fordelt efter nærmere Bestemmelse; til Formueforøgelse er saaledes 854.264 Kr. 15 Ø. Da Kursværdien for Fondets Obligationer viser en beregnet Stigning paa 1.395.327 Kr. 44 Ø., bliver der en regnskabsmæssig Formuefremgang af 2.249.591 Kr. 59 Ø., hvilket Beløb er fordelt med $^2/_3$ paa Grundfondet og $^1/_3$ paa Reservefondet.

Status den 30. September 1942.

Aktiver:

Carlsberg Bryggerierne:		
Gamle Carlsberg	5.599.947 Kr. 09 Ø.	
Ny Carlsberg	4.088.251 - 59 -	
Carlsbergs Aftapningsanstalt og andre Nyanlæg med Fradrag af Afskrivning	20.122.103 - 58 -	
Bryggeriet Alliance	235.000 - » -	
Andre faste Ejendomme	1.064.761 - 03 -	
Beholdninger	12.044.369 - 12 -	
Kassebeholdning	12.721.743 - 23 -	
Udestaaende Fordringer m. m.	9.591.228 - 91 -	
		65.467.404 Kr. 55 Ø.
Værdipapirer:		
a. Børseffekter	42.931.773 Kr. 37 Ø.	
b. Prioritetsobligationer	1.708.179 - 93 -	
c. Andre Værdipapirer	5.036.517 - 27 -	
		49.676.470 - 57 -
Ejendomskonto		2.735.822 - 09 -
Krav paa Bryggerierne for tilbageholdt Driftsoverskud		8.450.000 - » -
Andet Tilgodehavende		158.951 - 77 -
Carlsberg Bryggeriernes Understøttelsesfonds Effekter		3.564.400 - » -
Kassebeholdning		2.954.729 - 16 -
		133.007.778 Kr. 14 Ø.

Passiver:

Carlsberg Bryggerierne:		
Pensionskasserne	442.393 Kr. 62 Ø.	
Prioritetskonto	597.576 - 80 -	
Afskrivningskonto for gamle Værdier	4.950.000 - » -	
Tilbageholdt til Driftskapital og Nyanlæg af Carlsbergfondets Andel i Driftsoverskudet	8.450.000 - » -	
Tilbageholdt til Driftskapital og Nyanlæg af Ny Carlsbergfondets Andel i Driftsoverskudet	8.450.000 - » -	
Anden Gæld	17.873.571 - 79 -	
Ny Carlsbergs Legater	25.511 - 74 -	
Carlsbergfondets Jubilæumslegater	200.000 - » -	
		40.989.053 Kr. 95 Ø.
Fornyelsesfond		5.865.313 - 21 -
Reservefond		1.026.312 - 84 -
At overføre		47.880.680 Kr. » Ø.

Overført...		47.880.680 Kr. » Ø.
Særligt Reservefond		4.585.714 - 11 -
Konjunkturfond		1.600.000 - » -
Understøttelsesfond		3.564.400 - » -
Afdelingerne:		
Afdeling A	1.872.182 Kr. 64 Ø.	
— B	2.117.200 - 42 -	
Biologisk Institut	1.517.000 - » -	
Afdeling C	804.971 - 89 -	
Dispositionskonto	2.084.697 - 09 -	
Raadighedssum	1.300.000 - » -	
Tilgodehavende Renter af Kassebeholdning	24.972 - 27 -	
		9.721.024 - 31 -
Ny Carlsberg-Sidens Tilgodehavende for Aaret $19^{41}/_{42}$		1.321.114 - 56 -
Prioritetskonto		277.115 - » -
Konto for Varmebidrag vedr. Ejendommene Ny Kongensgade 20 og Ny Vestergade 21		2.680 - 27 -
Bryggeriernes Krav for Restindestaaende i Pensionskasserne for Tiden før 1901		6.897 - 96 -
Laboratoriets Pensionskasse		27.590 - 22 -
Det Jacobsenske Familielegat		481.084 - 16 -
Kapitalkonto		63.539.477 - 55 -
		133.007.778 Kr. 14 Ø.

Til Kapitalkonto svarer:

Fondets staaende Konto i Gamle Carlsberg	6.952.692 Kr. 14 Ø.
Fondets staaende Konto i Ny Carlsberg	5.474.631 - 14 -
Gamle Carlsbergs særlige Reservefond	10.450.000 - » -
Fondets Bygning paa Dantes Plads	850.000 - » -
Grundfond	26.541.436 - 18 -
Reservefond	13.270.718 - 09 -
	63.539.477 Kr. 55 Ø.

Afdeling A (Laboratoriet).

Indtægt.

Statutmæssig Andel i Afdelingernes Raadighedssum	165.000	Kr.	»	Ø.
Rente af Kassebeholdning	3.352	-	69	-
Rente af Afdelingens Krav paa Fondets Formue	63.750	-	»	-
Samlet Indtægt...	232.102	Kr.	69	Ø.
Overført fra Krav paa Fondets Formue	40.000	-	»	-
	272.102	Kr.	69	Ø.
Hertil Kassebeholdning 1. Oktober 1941	2.206	-	81	-
Ialt...	274.309	Kr.	50	Ø.

Udgift.

1. Lønninger til Professorer og Afdelingsleder	37.128	Kr.	»	Ø.
2. Lønninger til Assistenter	73.309	-	96	-
3. — - Betjeningen	33.802	-	»	-
4. Andre Udgifter vedrørende Personalet	863	-	25	-
5. Bygninger, fast Inventar, Haverne	22.766	-	16	-
6. Biblioteket	5.974	-	71	-
7. Forbrug	70.946	-	82	-
8. Udgivelse af »Comptes rendus«	9.267	-	10	-
9. Bestyrelsesudgifter	280	-	»	-
10. Uforudsete og ekstraordinære Udgifter	6.610	-	95	-
Samlet Udgift...	260.948	Kr.	95	Ø.
hvorefter Kassebeholdningen 30. September 1942 udgør	13.360	-	55	-
Ialt...	274.309	Kr.	50	Ø.

Formue $^{30}/_{9}$ 1942.

Krav paa Fondets Formue	1.240.000	Kr.	»	Ø.
Laboratoriebygningen	530.000	-	»	-
Ejendommen Gamle Carlsbergvej 8	81.622	-	09	-
Matr. Nr. 17^{m} Brøndbyøster	7.200	-	»	-
Kassebeholdning	13.360	-	55	-
Ialt...	1.872.182	Kr.	64	Ø.

Afdeling B (Fondets videnskabelige Understøttelser).

Indtægt.

Statutmæssig Andel i Afdelingernes Raadighedssum	970.000 Kr.	»	Ø.
Rente af Kassebeholdning	21.103 -	79	-
Rente af Afdelingens Krav paa Fondets Formue	105.625 -	»	-
Samlet Indtægt	1.096.728 Kr.	79	Ø.
Overført fra Krav paa Fondets Formue	25.000 -	»	-
	1.121.728 Kr.	79	Ø.
Hertil Kassebeholdning 1. Oktober 1941	63.819 -	56	-
Ialt	1.185.548 Kr.	35	Ø.

Udgift.

Understøttelser til videnskabelige Arbejder[1]	1.112.726 Kr.	53	Ø.
Carlsbergfondets Universitetslegat	12.000 -	»	-
Tilskud til Biologisk Institut	23.621 -	40	-
Tilskud til Videnskabernes Selskab	20.000 -	»	-
Samlet Udgift	1.168.347 Kr.	93	Ø.
hvorefter Kassebeholdningen 30. September 1942 udgør	17.200 -	42	-
Ialt	1.185.548 Kr.	35	Ø.

Formue $^{30}/_{9}$ 1942.

Krav paa Fondets Formue	2.100.000 Kr.	»	Ø.
Kassebeholdning	17.200 -	42	-
Ialt	2.117.200 Kr.	42	Ø.

[1] Af de givne Bevillinger henstod ved Aarets Udgang som endnu ikke udbetalte Kr. 1.129.989,27. En stor Del af dette Beløb var dog heller ikke forfaldet til Udbetaling endnu.

Under Afdeling B hører

Carlsbergfondets biologiske Institut.

Indtægt.

Rente af Grundfond	55.000	Kr.	»	Ø.
Tilskud fra Afdeling B	23.621	-	40	-
Ialt...	78.621	Kr.	40	Ø.

Udgift.

1. Lønninger til Leder og Assistenter	29.639	Kr.	»	Ø.
2. Lønninger til Betjeningen	8.556	-	55	-
3. Forsikringer, Skatter m. fl. faste Udgifter	2.413	-	80	-
4. Bygningen, fast Inventar, Haven m. m.	5.908	-	»	-
5. Forbrug	32.031	-	05	-
6. Uforudsete og ekstraordinære Udgifter	73	-	»	-
Ialt...	78.621	Kr.	40	Ø

Formue 30/9 1942.

Grundfond (Krav paa Fondets Formue)	1.000.000	Kr.	»	Ø.
Bygningen	517.000	-	»	-
Ialt...	1.517.000	Kr.	»	Ø.

Afdeling C (Frederiksborgmuseet).

Indtægt.

Statutmæssig Andel i Afdelingernes Raadighedssum	165.000	Kr.	»	Ø.
Rente af Kassebeholdning	4.826	-	46	-
Rente af Afdelingens Krav paa Fondets Formue	35.000	-	»	-
Indtægter af Billetsalg og Katalogsalg	31.406	-	60	-
Forskellige Indtægter	12.157	-	85	-
Samlet Indtægt...	248.390	Kr.	91	Ø.
Hertil Kassebeholdning 1. Oktober 1941	71.611	-	56	-
Ialt...	320.002	Kr.	47	Ø.

Udgift.

Administration	41.854	Kr.	92	Ø.
Museets Drift	117.376	-	86	-
Samlingens Forøgelse og Vedligeholdelse	34.178	-	»	-
Litterær Virksomhed	2.000	-	»	-
Forskellige Udgifter	19.620	-	80	-
Samlet Udgift...	215.030	Kr.	58	Ø.
hvorefter Kassebeholdningen 30. September 1942 udgør	104.971	-	89	-
Ialt...	320.002	Kr.	47	Ø.

Formue 30/9 1942.

Krav paa Fondets Formue	700.000	Kr.	»	Ø.
Kassebeholdning	104.971	-	89	-
Ialt...	804.971	Kr.	89	Ø.

Foranstaaende Regnskab for Carlsbergfondet og Afdelingerne A, B og C har jeg gennemgaaet og fundet i Overensstemmelse med Bøgerne, som jeg har revideret. Jeg har konstateret Tilstedeværelsen af de opførte Kasse- og Bankbeholdninger samt Værdipapirer. Henlæggelserne til Grundfondet og Reservefondet er i Overensstemmelse med Fondets Statuter.

København, den 13. Februar 1943.

Axel Andersen,
Statsautoriseret Revisor.

Ny Carlsbergfondet.

Fondets Indtægt i 19⁴¹/₄₂ har udgjort:

Andel i Bryggeriernes Overskud for 1941/42				412.207	Kr.	64 Ø.
Overskud af Ejendommen Brolæggerstræde 5 og Knabrostræde 11—13				7.133	-	16 -
Renteindtægt				705.304	-	12 -
Ialt				1.124.644	Kr.	92 Ø.
Til Administration m. v. er medgaaet	94.664	Kr.	80 Ø.			
Indskud i Carlsbergs Pensionskasse	5.571	-	75 -			
Til Legater og Pensioner	2.750	-	» -			
				102.986	-	55 -
Fondets Overskud udgør herefter				1.021.658	Kr.	37 Ø.
Heraf er stillet til Raadighed til Anvendelse til fundatsmæssige Formaal				600.000	-	» -
Til Formueforøgelse er saaledes				421.658	Kr.	37 Ø.
Da Kursværdien for Fondets Obligationer udviser en beregnet Stigning paa				257.769	-	91 -
bliver der en regnskabsmæssig Formuefremgang af				679.428	Kr.	28 Ø.

Til fundatsmæssige Formaal er der i 1941/42 anvendt følgende Beløb:

Kunstindkøb	169.324	Kr.	» Ø.
Andre fundatsmæssige Formaal	346.732	-	84 -
Særlige Bevillinger	2.000	-	» -
Ialt	518.056	Kr.	84 Ø.

Status den 30. September 1942.

Aktiver:

Værdipapirer:

Kreditforeningsobligationer	7.182.300	Kr.	» Ø.			
Aktier til Paalydende	900	-	» -			
				7.183.200	Kr.	» Ø.
Ejendommen Brolæggerstræde 5 og Knabrostræde 11—13				250.000	-	» -
Krav paa Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt Driftsoverskud				8.450.000	-	» -
Andet Tilgodehavende				64.890	-	38 -
Kassebeholdning				1.873.510	-	56 -
				17.821.600	Kr.	94 Ø.

Passiver:

Prioritetsgæld	44.000	Kr.	»	Ø.
Konto for fundatsmæssige Bevillinger	1.535.417	-	84	-
Grundfondet	11.363.740	-	41	-
Reservefondet	500.000	-	»	-
Kapitalkonto	4.378.442	-	69	-
	17.821.600	Kr.	94	Ø.

Grundfondet bestaar pr. 30/9 1942 af følgende Aktiver:

Tilgodehavende hos Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt Driftsoverskud	4.756.540	Kr.	82	Ø.
Kreditforeningsobligationer til Værdi	6.185.089	-	25	-
Kontant	422.110	-	34	-
	11.363.740	Kr.	41	Ø.

Foranstaaende Regnskab for Ny Carlsbergfondet har jeg gennemgaaet og fundet i Overensstemmelse med Bøgerne, som jeg har revideret. Jeg har konstateret Tilstedeværelsen af de opførte Kasse- og Bankbeholdninger samt Værdipapirer. Henlæggelserne til Grundfondet er i Overensstemmelse med Fondets Statuter.

København, den 4. Marts 1943.

Axel Andersen,
Statsautoriseret Revisor.

Almindelige Meddelelser

Carlsbergfondets Direktion bestod i Aaret 1. Oktober 1941—30. September 1942 af følgende:

Professor, Dr. phil. Niels Bjerrum
(valgt for Tiden indtil 25/9 1946)
Professor, Dr. phil. & techn. J. Hjelmslev
(valgt for Tiden indtil 25/9 1950)
Professor, Dr. phil. Knud Jessen
(valgt for Tiden indtil 25/9 1944)
Professor, Dr. phil. & theol. Johs. Pedersen
(valgt for Tiden indtil 25/9 1948), Direktionens Formand
Professor, Dr. phil. Poul Tuxen
(valgt for Tiden indtil 25/9 1952).

Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse bestod i samme Tidsrum af følgende:

Professor, Dr. phil. Niels Bjerrum, Bestyrelsens Formand
Professor, Dr. phil. & techn. J. Hjelmslev
Professor, Dr. phil. Knud Jessen.

Som Tilforordnede:

Forstander for Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske Afdeling, Cand. polyt. A. C. Andersen
(valgt for Tiden indtil 25/9 1945)
Fhv. Direktør ved Carlsberg Bryggerierne, Dr. techn. N. Hjelte Claussen (valgt for Tiden indtil 25/9 1947).

Bestyrelsen for Det nationalhistoriske Museum bestod i samme Tidsrum af følgende:

Kammerherre F. Greve Brockenhuus Schack, Bestyrelsens Formand
Fhv. Museumsdirektør, Dr. phil. M. Mackeprang
Professor, Dr. phil. & theol. Johs. Pedersen
(valgt for Tiden indtil 25/9 1948).

Ny Carlsbergfondets Direktion bestod i samme Tidsrum af følgende:

Direktør, Brygger HELGE JACOBSEN, Direktionens Formand
Professor, Dr. phil. K. FRIIS JOHANSEN
(valgt for Tiden indtil $^{31}/_{3}$ 1952)
Direktør V. THORLACIUS-USSING
(valgt for Tiden indtil $^{19}/_{2}$ 1947).

Videnskabernes Selskab genvalgte i sit Møde d. 10. April 1942 Professor, Dr. phil. POUL TUXEN til Medlem af Carlsbergfondets Direktion for Tiden $^{25}/_{9}$ 1942—$^{25}/_{9}$ 1952 og fhv. Direktør ved Carlsberg Bryggerierne, Dr. techn. N. HJELTE CLAUSSEN som Tilforordnet ved Laboratoriebestyrelsen for Tiden $^{25}/_{9}$ 1942—$^{25}/_{9}$ 1947.

Professor, Dr. phil. K. FRIIS JOHANSEN blev d. 4. Februar 1942 paa den i Ny Carlsbergfondets Fundats § 7, Litra A og C, foreskrevne Maade genvalgt til Medlem af Ny Carlsbergfondets Direktion for Tiden $^{1}/_{4}$ 1942—$^{31}/_{3}$ 1952.

Brygger, Dr. phil. CARL JACOBSENS 100-Aarsdag den 2. Marts 1942 mindedes ved Nedlægning af Kranse ved hans Kiste i Jesus-Kirkens Krypt samt ved en Højtidelighed i Sorteringshallen ved Aftapningsanstalten paa Carlsberg Bryggerierne, hvortil foruden Carl Jacobsens endnu levende Børn og Svigerbørn samtlige Funktionærer og Arbejdere var indbudt. Taler holdtes af Formanden for Carlsbergfondets Direktion, Professor Johs. Pedersen, Direktør Fr. Sander og Repræsentanter for Funktionærer, Formænd og Arbejdere. I Dagens Anledning modtog Bryggeriernes Funktionærer og Arbejdere et Gratiale.

Professor EMIL CHR. HANSENS 100-Aarsdag d. 8. Maj 1942 mindedes ved Nedlægning af Kranse ved hans Monument foran Carlsberg Laboratoriet.

Direktionen for Carlsbergfondet den 6. Marts 1943.

NIELS BJERRUM. J. HJELMSLEV. KNUD JESSEN.
JOHS. PEDERSEN. POUL TUXEN.

E. SPANG-HANSSEN